

శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదము ఉద్ధవగీత

ఆధ్యాత్మిక, జ్యోతిష, వాస్తు, ఆరోగ్య, ధర్మశాస్త్రాది అనేక విషయాలు తెలుసుకోండి...

గ్రంథనీధి
THE TREASURE OF PAGE
FIRST EVER TELUGU FREE E-BOOKS
DOWNLOADING WEB PORTAL

ఆధ్యాత్మిక గ్రంథ నిలయం
మోహన్ పబ్లికేషన్స్
కోటగుమ్మం, అజంతా హోటల్ ఎదుట,
రాజమహేంద్రవరం - 533101.

www.granthanidhi.blogspot.in

శ్రీశ్రీ గురు గౌరంగో జయతః

శ్రీకృష్ణార్ధవ సంవాదము (ఉద్ధవగీత)

శ్రీ వేదవ్యాస మహర్షి విరచిత శ్రీమద్భాగవతాంతర్గతము

సంపాదకులు :

శ్రీ చైతన్య మఠమునకును, తద్బాధిగృ శ్రీ గౌడియ మఠములకును
సభాపతులు, ఆచార్యులు నగు

శ్రీశ్రీ మధుక్తి విలాస తీర్థ గోస్వామి మహారాజ్

ఆంధ్రానువాదము :

శ్రీ జన్నాభట్ల వాసుదేవశాస్త్రి

భూమిక

— 98 —

శ్రీకృష్ణచంద్రుడు ప్రకటలలను ఉపసంహరించుట కుద్యుక్తుడయ్యెనను విషయమును జెలిసికొని అంతరంగ పార్శ్వము భక్తప్రవరుడు నగు ఉద్ధవుడు శ్రీకృష్ణుని ధామము నకు బోవ గోరికను దెలుపగా ఆయన యాసమయమున ఉద్ధవున కేయ విషయముల నుపదేశించెనో అవియన్నియు శ్రీమద్భాగవతములోని యేకాదశ స్కంధమునందు ఆటవ అధ్యాయము మొదలుకొని యిరువది తొమ్మిదవ అధ్యాయమువఱకు వర్ణింపబడినవి. అదియే 'ఉద్ధనగీత' యను పేరుతో ప్రసిద్ధి చెందినది. ఈ యుద్ధనగీత యను గ్రంథమున మూలశ్లోకములతోపాటు తెలుగు అనువాదము, ఆ యా స్థలములలో విశేషాంశములు పొందుపఱుపబడినవి. శ్రీకృష్ణుని యీ యుపదేశము లన్నియు శాశ్వతసుఖాభిలాషులగు జనులకు మాటిమాటికి అనుశీలించదగినవై యున్నవి. ఆ యుపదేశములసారము క్రింద వ్రాయబడుచున్నది.

స్వయంభగవానుడగు శ్రీకృష్ణచంద్రుడు మొదటిసారిగ ఉద్ధవునకు అవధూతయడు సంవాదమును గుర్తుకు దెచ్చి ప్రపంచ నశ్వరతను వర్ణించెను. యయాతి నందుసుడగు యదు మహారాజు జడోన్మత్తపిశాచమవలెను, పరమానందముతోను సంచరించు ఒకానొక యవధూతను దర్శించి అల్లుండుటకు

గారణమడిగెను. అవధూత తాను ఇరువది నలుగురు గురువుల కడ వివిధములగు సుపదేశములను బొంది ముక్త భావముతో విహరించుచున్నానని ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను. ఆ యుపదేశములు క్రింద వ్రాయబడు చున్నవి—

1. పృథివికడ ధైర్యమును, పర్వతవృక్ష రూపిణి యగు పృథివికడ ఘోషకారవృత్తిని. పరాధీనవృత్తిని నేర్చెను.

2. ప్రాణవాయువునుండి - ప్రాణ వృత్తితోనె సంతుష్టి చెందుటను, బాహ్యవాయువునుండి దేహమునందు, విషయములయందు నిర్లిప్తతగా నుండుటను నేర్చెను.

3. ఆకాశమునుండి - సర్వవ్యాపియగు ఆత్మయొక్క అపరిచ్ఛిన్నత్వమును, అదృశ్యత్వమును నేర్చెను.

4. జలమునుండి నిర్మలత్వ పావనత్వములను నేర్చెను.

5. అగ్నినుండి-సర్వభక్షకత్వమును, నిర్మలీకరణమును నేర్చెను. దాతయొక్క సర్వాశుభ వినాశత్వమును, సర్వదేహములయందుండు ఆత్మ అన్నిచోట్ల ఉండునను విషయమును, ఉత్పత్తి వినాశముల అలక్ష్యత్వమును నేర్చెను.

6. చంద్రునినుండి-దేహముయొక్క హెచ్చు తగ్గులను నేర్చెను.

7. సూర్యునినుండి-విషయములను స్పృశించినప్పటికిని వానియందాసక్తి లేకుండుటను నేర్చెను.

8. పావురమునుండి - భార్యాపుత్రుల యందాసక్తి యుండుటవలన కలుగు పరిణామమును నేర్చెను.

9. అజగరమునుండి-అదృష్టమువలన లభించిన వస్తువు ద్వారా సంతుప్తి చెంది భగవద్భజనమున ఆసక్తిగలిగి యుండుటను నేర్చెను.

10. సముద్రమాచుండి-ప్రసన్నత్వమును, గాంభీర్యమును సుఖదుఃఖములయందు చలించకుండుటను నేర్చెను.

11. మిడతనుండి-రూపముపై గల ఆసక్తిచే కలుగు ఫలితమెట్టిదో నేర్చెను.

12. తేనెటీగనుండి మాధూకరీవృత్తిని, కూడబెట్టుట వలన గలుగు ఫలితమును నేర్చెను.

13. స్పర్శసుఖమువలన గలుగు అనర్థమును ఏనుగు నుండి నేర్చెను.

14. ఇతరులచే గూడబెట్టబడిన ద్రవ్యముద్వారా జీవితమును గడుపుకొను ఉపాయమును తేనెను దీయవానినుండి నేర్చెను.

15. సంగీతమునందు ఆసక్తి యుండుటవలన కలుగు అనర్థమును లేడినుండి నేర్చెను,

16. చేపనుండి-జిహ్వచాంచల్యమువలన కలుగు ఫలితమును నేర్చెను.

17. ' పింగళ ' యను వేశ్యనుండి నైరాశ్యమును నేర్చెను.

18. కురర పక్షినుండి-విషయములయందు ఆసక్తిలేకుండుటను నేర్చెను.

19. బాలునినుండి నిశ్చింతతను నేర్చెను.

20. కుమారినుండి సాంగత్య త్యాగమును నేర్చెను.

21. బాణమును చేయువానినుండి చిత్రైకాగ్రతను నేర్చెను.

22. స్వామునుండి ఒంటరితనమును, నిర్దిష్టవాస స్థాన శూన్యత్వమును, అలక్ష్యగతిని నేర్చెను.

23. సాలెపురుగునుండి సృష్టిప్రళయాది కార్యములను నేర్చెను.

24. భ్రమర కీటకమునుండి - స్నేహము, ద్వేషము, భయము మున్నగువానిద్వారాపస్తవలసారూప్యమును నేర్చెను. ధీరుడగువ్యక్తి మనుష్యదేహముయొక్క సుదుర్లభత్వమును, అనిత్యత్వమును దెలిసికొని మోక్షమును బొందుటకు ప్రయత్నింపవలెను

ప్రవృత్తి మార్గమున నిరవచ్ఛిన్న మగుసుఖము లేక పోవుటవలన, విషయధనము స్వప్నమువలె విఫలమైనదని తెలిసికొని భగవదాశ్రితుడగు వ్యక్తి పంచరాత్రాది విధానము ననుసరించి గురుసేవయందు ఆసక్తిగలవాడయి వైష్ణవ ధర్మమును ఆచరించుచు నిష్కామచిత్తుడయి కాలమును గడుపవలెను.

అవిద్య జీవుని సంసార బంధనమునకు, విద్య జీవుని ముక్తికి హేతువై యున్నది, అవిద్యాయుక్తుడు, త్రిగుణ తాడితుడు నగు జీవుడు అహంకార విమూఢుడై 'నేను' 'నాది' యనుచు శోకమోహాదులకు వశుడై తాను చేసిన కర్మఫలము ననుభవించును. కాని విద్యాయుక్తుడు జీవుడు విస్తృతదర్శన

ప్రభావముచే యు క్తవై రాగ్య మనుఖడ్గముచే ఛిన్నసంశయుడై శ్రీకృష్ణుని పాదపద్మములయందు మనస్సునుంచి పరమశాంతిని బొందును బుద్ధిమంతుడగు వ్యక్తి సాధుసాంగత్యముచే ఆత్మ తత్త్వమును దెలిసికొనినవాడయి వివిధమాలగు భక్త్యంగము లను అనుష్ఠించుటద్వారా మొదట స్వరూపసిద్ధిని పిమ్మట వస్తు సిద్ధిని బొందును. శమదమములు, కృష్ణైకశరణత్వము మున్నగు నిరువదియాఱు గుణములు సాధువుల లక్షణములు. సాధుసాంగ త్యము సంసారాసక్తిని నాశనము చేసి భగవంతుని వశము చేసికొను సామర్థ్యమును గలిగించును, కాని స్వాభ్యాసము, తపస్సు యమ నియమములు మున్నగునవి అట్టివి కావు. ప్రతి యుగమునందును రజస్తమ స్వభావము గల వ్యక్తులు వేదా గ్యయనాదులుగాని, ఇతర సాధనాంగములుగాని లేకయే సాధు సాంగత్యప్రభావముచే భగవంతుని చుణచుల బొందగలిగిరి. అబలలగు వ్రజస్త్రీలు భగవత్స్వరూప విషయమాను ఎఱుంగని వారయినను జారబుద్ధితో భగవత్సేవాభిలాషతో బ్రహ్మ దులకు గూడ లభింపని భగవంతుని పాదపద్మముల బొందగలి గిరి. వారికి శ్రీకృష్ణునియందు ఎంతటి గాఢమైన ఆసక్తియున్న దనిన రాసలీలా రాత్రియందు శ్రీకృష్ణుని సాంగత్యములో వారు సహస్రయుగపరిమితమగు సమయమును అర్ధక్షణమునలె గడి పిరి. అంతేకాక శ్రీకృష్ణుని మధురకు నెడలినపుడు భగవ ద్విరహముచే వారు ఒక్కొక్క రాత్రిని ఒక్కొక్క కల్పముగ గడచుచున్నట్లు తలంచిరి. కృష్ణవిరహకాతరులగు గోపికలకు శ్రీకృష్ణ సాంగత్యముతప్ప మఱియేదియు సుఖకరము కానట్లు తోచినది. కనుక గోపికలప్రేమ మిక్కిలి యుత్కృష్టమైనది.

సత్త్వ రజస్తమో గుణములు మూడును బుద్ధికి సంబంధించినవి కాని ఆత్మకు సంబంధించినవి కావు. సత్త్వ గుణమూ ద్వారా రజస్తమములను లోబఱచుకొనవలెను. సాత్త్విక పదార్థములను సేవించుటవలన సత్త్వగుణము వృద్ధి యగును. వివేకి యగు వ్యక్తి విషయములయం దనాసక్తుడయి యుక్త వైరాగ్యముతో కేవల భక్తి నాశ్రయించును. సనకాదులచే నడుగ బడినవాడై బ్రహ్మ సమాధానము చెప్పుటకు నసమర్థుడయ్యెను. అప్పుడు భగవానుడు హంస రూపముతో ననతరించి ఆత్మ తత్త్వమును గుఱించియు, త్రివిధావస్థలను గుఱించియు, సంసారమును జయించు ఉపాయమును గుఱించియు బోధించెను. ఋషులు భగవత్కృపచే సంశయరహితులై శుద్ధభక్తిద్వారా భగవాను నారాధించిరి.

వేదవాణి ప్రళయకాలమున అదృశ్యముకాగా భగవానుడు సృష్టిప్రారంభమున బ్రహ్మకు దానిని బోధించెను. బ్రహ్మ మనువునకు, మనువు భృగువు మున్నగు ఋషులకును భాగవత ధర్మమును బోధించెను. వారిద్వారా దేవదానవాదులతో నీ వైదికధర్మము ప్రచారము నందినది. కాని వాసనా వైచిత్ర్యమువలన విభిన్నములగు ఆలోచనలుగల మానవులు శ్రేయస్సాఫనములైన నానావిధములగు శాస్త్రములను వ్రాసిరి. కొందఱు ధర్మమును, కొందఱు పుణ్యకర్మలను, కొందఱు కీర్తిని, కొందఱు తపస్సును ఇంకను మున్నగువానిని సాధనము లని వర్ణించిరి. కాని భగవద్భక్తియే నిజమైన శ్రేయస్సును గలిగించును. శుద్ధభక్తియే భగవంతుని బొందుటకు సమర్థమైనదిగాని ఇతరములైనవి కావు. అష్టాంగ యోగాదులవలన

అష్టాదశసిద్ధులు సాధకుని చిత్తమును ప్రలోభపఱచి వ్యర్థముగ కాలమును గడుపునట్లు చేయును. అవిభజనమునకు అటంకమును గలిగించును.

ప్రపంచములో గల తేజస్సు, సౌందర్యము, కీర్తి, ఐశ్వర్యాదులు సమస్తము భగవానుని విభూతులె. కాని భగవద్భక్తులెప్పుడును వానియం దభినివేశము గలవారయి యుండరాదు.

కృతయుగమున కేవలము హంసవర్ణముండెను. మానవులు అనన్య భక్తిపరాయణులై ధ్యాన యోగముచే భగవద్భజనముద్వారా కృతకృత్యులగుచుండెడివారు, అందునలన దీనిని కృతయుగ మనిరి. త్రేతాయుగమున యజ్ఞరూపుడగు భగవాను డవతరించెను. చాతుర్వర్ణ్యములు, చతురాశ్రమములు ఆయననుండి యవతరించినవి. పిమ్మట శ్రీకృష్ణుడు చాతుర్వర్ణ్య ధర్మములను, ఆశ్రమధర్మములను, ఆ యా వర్ణముల స్వభావములను, అంత్యజుల స్వభావములను వర్ణించెను.

నిజమగు విద్వాంసుడు ద్వైత ప్రపంచమును, తత్సాధనములను పరిత్యజించి సర్వప్రభువగు శ్రీహరికి సుఖమును గలిగించుటయందు ఆసక్తిగల్గివాడై యుండును. తప జపాది పుణ్యకర్మలకంటె జ్ఞానయోగము శ్రేష్ఠమైనది, దానికంటె శుద్ధ భక్తి శ్రేష్ఠమైనది. భగవత్కృపలను వినుటయందు శ్రద్ధ, ఎల్లప్పుడు భగవంతుని కీర్తించుట, పూజించుట, స్తుతించుట, నమస్కరించుట, భక్తులను పూజించుట మున్నగువాని ద్వారా భక్తి వృద్ధియగును.

గానిని తెలిసికొనలేదు. భగవంతునకుదప్ప ఇతరు లెవ్వరికిని వేదముల తాత్పర్య మవగతము కాదు.

తత్త్వ సుఖ్యము నిర్ణేతించుటలో అనేకములగు అభిప్రాయ భేదములు కనబడుచున్నవి. భగవన్నాయా ప్రభావ ముచే నీ యభిప్రాయభేదములు అసంభవములు గావు. తత్త్వ జ్ఞానము లేకపోవుటవలన విషయవిమూఢుడగు జీవుడు ప్రాపంచిక గానిని బొందును. ఆత్మ విషయముల నచభ వింపజాలడు. ఆ విషయములను ఇంద్రియము లనుభవించును. అందువలన శ్రేయస్కాముడగు వ్యక్తి వివేకము నవలంబించి విషయముల ననుభవించు ప్రయత్నమును వదలి తన్నుద్ధరించుకొనుటకు ప్రయత్నించును. భగవచ్ఛరణముల నాశ్రయించిన జనులు ఏవిధముగను విషయములకు లోబడరు. వారు తోభితులు, అవమానితులు, తాడితులునైనను ధైర్యము నవలంబించి తమ్ము తాము నిక్షేపించుకొందురు. అసంతోషతీర్తి యు డైన బ్రాహ్మణ భిక్షకుడే గానికీ ఉదాహరణస్వరూపు డయియున్నాడు. అతడు మిక్కిలి లోభి, కోహలస్వభావుడు. అందువలన బంధువులు, బాంధవులు వాని కప్రియులైరి. కాలక్రమమున వాని సంపదను గొంగలు, బాంధవులు, దైవము హరించినేసిన ధనహీనుడయి అందఱిని విడచి అతడు నిర్వేదగ్రస్తుడయి అర్థము అనర్థము లకు గారణ మని తెలిసికొని జీవితములోని మిగిలినభాగమును హరిసేనయందు గడుపుటకు నిశ్చయించుకొనినవాడయి త్రిదండ సన్న్యాసమును గ్రహించెను. అతడు భిక్షార్థమై నగరాదులకు వెడలినపుడు జనులు వాని ననేకవిధముల బాధింపకొడగిరి. కాని యతడు చలంపకుండగ వానిని సహించి, మనస్సి సుఖ

దుఃఖములకు గారణము, సర్వసాధనములు మనోనిగ్రహారములే
యను సిద్ధాంతమును స్థిరపఱచుకొనెను. భగవచ్చరణముల
యందు మనస్సు నుంచుటయే సర్వసాధనముల సారమై
యున్నది.

పురుషుని న్నారాక్షుబ్ధమగుప్రకృతినుండి మహా
త్తత్త్వము, దానినుండి త్రివిధము లగునహంకారములు, వాని
నుండి దేవతలు, మనస్సు, పది యింద్రియములు, పంచభూత
ములు, పంచతన్మాత్రలు నుత్పన్నములైనవి. పురుషుని నాభి
కమలమునుండి బ్రహ్మ ఆవిర్భవించెను. ఆయన పదునాలుగు
భుజనములను సృష్టించెను. జగత్తు యొక్క ఉనికి యంతయు
నశ్వరమైనదియే. అది ప్రశృతిపురుషుల సంయోగమువలన గలిగి
నదే, కాని ఆత్మ నిత్యమైనది. ఈ సాంఖ్యజ్ఞానము సర్వసంశ
యములను, బంధనములను నాశనము చేయునట్టిది.

శమదమాదులు సత్త్విగుణసృత్తులు, కామమదాదులు
రజోగుణసృత్తులు, కోర్కె లోభ మోహాదులు తమోగుణ
సృత్తులు. సత్త్వప్రకృతి కర్మనిరసేకము, రజఃప్రకృతి ఫలా
కాంక్షి, తమఃప్రకృతి హింసాకాంక్షి. జీవునియందు త్రిగుణము
లును నున్నవి. కాని శ్రీహరి నిర్గుణుడు. త్రిగుణసాంగ
త్యమును వదిలి భగవంతుని సేవింపవలెను.

భగవత్పరాయణుడగు వ్యక్తి మాయానుండి ముక్తు
డగును. మాయాబద్ధులైనవారు శిశ్నోదరపరాయణులు, చెడు
నడతగలవారు నగుదురు. వారి సాంగత్యమువలన మానవుడు
అంధతామిశ్ర మనునరకమున బడును. ఊర్వశీసాంగత్యముగ్గు
డుగు పురూరివచక్రవర్తి నిర్వేదమును బొంది స్త్రీ సహవాసము

వలన గలుగు పరిణామము అసహ్యము, భయంకరము ననివర్ణించెను. చర్మమాంసాస్థిమయ మగు స్త్రీదేహమునం దాసక్తులగువాగు కృమివంటివారు. స్త్రీకి వశులయినవారి విద్య, తపస్సు, మౌనము మున్నగు గుణము లన్నియు నిష్ఫలముగనే. స్త్రీ సహవాసమును, స్త్రీకి లోబడిన వారి సాంగత్యమును పూర్తిగ వదలవలెను. అందువలన బుద్ధిమంతు లగుస్వక్తులు ఈ దుస్సాంగత్యముల నన్నింటిని వదలి సాధుసాంగత్యమున శ్రద్ధ కలిగియుండవలెను. సాధువులు ముక్తులు, భగవత్పరానుభూతులు. సాధువులు సదుపదేశములద్వారా మనస్సులోని అసక్తులను ఛేదింప సమర్థులగుదురు.

భగవదర్చనము చిత్తమునకు ఆనందమును ప్రసన్నతను గలిగించును. (1) వైదికము, (2) తాంత్రికము, (3) మిశ్రము నని అర్చన మూడు విధములు. ప్రతిమ ఎనిమిది విధములు. సాత్త్వికవిధి ననుసరించి భగవంతు నర్చింపవలెను. భగవంతుడు చెప్పినట్లు అర్చన చేసినచో భగవద్భక్తి కలుగును.

ప్రపంచములోని భావము లన్నియు ప్రాకృతములు, త్రిగుణజాతములు, అనిత్యములు. వానిలో మంచి చెడుల తేడా ఉన్నది. కాని బడవ స్తువులయం దాసక్తి యుండి వానిని నిందించినను, స్తుతించినను పరమార్థహాని కలుగును. విశ్వమంతటిలోను ఆత్మయొక్కటియే కార్యకారణ రూపమున పనిచేయుచున్నది. ఈ యాలోచనము ననుసరించి అనాసక్త భావముతో ప్రపంచమున జీవితమును గడుపవలెను. దేహేంద్రియాదులతో సంబంధ మున్నంతవఱకే ప్రాపంచిక ప్రతీతి

యుండును. సూక్తిగ జెప్పినను, వ్యతిరేకముగ జెప్పినను పరబ్రహ్మ మొక్కటియే అన్నిచోట్ల, ఎల్లప్పుడు నుండును. సద్గురువు కృపవలన బ్రహ్మజ్ఞానమును బొంది దేహానులను ఆత్మ కాదని యెఱింగి విషయనాంగత్యమును వదిలి దృఢమయిన భక్తి యోగము నవలంబింపవలయును. యోగాద్యుపాయము లచే శరీరమునందు యకావనమును స్థిరముగ నుంచుకొనుటకు జేయు ప్రయత్నము వ్యర్థము. అది దేహసిద్ధియే యగును.

భగవద్దానూముగ్ధులు, అభిమానులు, కర్మిషులు, యోగులు నగువారు భగవానుని పాదపద్మముల నాశ్రయింపరు. ఆ పాదపద్మములు పరమహంసలచే నారాధ్యములు. భగవంతుడు చైత్యవర్షరూపముతోను ఆచార్యరూపముతోను అమంగళముల నన్నింటిని దొలగించి స్వచ్ఛరూపమును బ్రదర్శించును, స్వకీర్ణులను భగవంతుని నిమిత్తమై నాచరింప వలెను. భగవంతుని లీలాఫలగులను ఆశ్రయించి భగవత్స్నేహము, యాత్రామహోత్సవాదులను చేయవలెను. అంతట, అన్నిపాదులలోను కృష్ణుడే యొక్క యెఱిసికొని సమదృష్టి కలవాడయినచో వాని యహంకారము వినష్టమగును. అనన్య భావముతో భగవత్తున కాత్మసమర్పణమును జేసినచో భగవంతునకు నీతి కలుగును.

శ్రీకృష్ణుని ప్రాయపదేశములను విని, హృదయమున శ్రీకృష్ణుని నిలుపుకొని, ఆయన ఆదేశము ననుసరించి ఉద్ధవుడు బదరికాశ్రమమునకు వెడలి శ్రీకృష్ణుని ధ్యానించుచు, తపస్సు చేయుచు, ఆయన ధామమును బొందెను.

భనభయముపహంతుం జ్ఞానవిజ్ఞానసారం
 నిగమకృదుపజహే॥ భృంగవద్వేదసారం,
 అమృతముదధితశ్చాపాయ యద్ భృత్యనర్గాన్
 పుష్పమృషభమాద్యం కృష్ణసంజ్ఞం నతోఽస్మి ॥

నేపకర్త యగుజనార్దనుడు జీవుల సాంసారికభయమును
 బోగొట్టుటకై తుమ్మెదచలె స్వవేదములనుండి సారరూపము,
 జ్ఞానవిజ్ఞానశ్రేష్ఠము నగు భక్తిరసామృతమును సేకరించి తన
 భక్తులకును, సమద్రమునుండి అమృతమును వెలికిదీసి మోహినీ
 రూపముతో నసురుల నంచించి తన్ను నీవించు దేవతలకును
 పంచిపెట్టెను. జగత్కారణుడు, ఆద్యుడు, కృష్ణ సంజ్ఞకుడు
 నగు నా పరమపురుషునకు నమస్కరించుచున్నాను.

హేకృష్ణ ! కరుణాసింధో ! దీనబంధో ! జగత్పతే !

గోక్షత ! గోపికాకాంత ! రాధాకాంత ! నమోస్తుతే ॥

భాగవత దాసానుదాస

త్రిదండిభిక్షు శ్రీ భక్తి విలాస తీర్థ

ఆనువాదకుని మనవి

వేదమహర్షి లోకోపకారార్థమై అష్టాదశ పురాణములను, శ్రీమద్భగవద్గీతమును రచించెను. పురాణములలో నొక్కటియగు శ్రీమద్భాగవతము శ్రీకృష్ణభగవానుని లీలలను సమగ్రముగ వర్ణించినది. దీనిలో వేణుగీత, భ్రమరగీతలు గోపికాగీతలు, ఉద్ధవగీత మున్నగు గీత లెన్నియో గలవు. వానిలో ప్రస్తుతగ్రంథ మొకటి. శ్రీకృష్ణభగవానుడు తనకు భక్తుడు, బంధువు నగు ఉద్ధవున కుపదేశించిన విషయము లెన్నియో ప్రస్తుత “శ్రీకృష్ణోదవ సంవాద”మును గ్రంథమున పొందుపఱుపబడినవి. మహాభారతమున భగవానుడు అర్జునున కుపదేశించిన విషయములతో గూడిన శ్రీమద్భగవద్గీతకు నీ యుద్ధవ సంవాదమున (ఉద్ధవగీత)కు నెన్నియో విషయములలో పోలిక గలదు.

భగవద్గీతకును ఉద్ధవగీతకును ప్రవక్త శ్రీకృష్ణ భగవానుడే. శ్రోతలు అర్జునుడు, ఉద్ధవుడు. స్వభావ పరిశీలనము చేసిన ఇట్టి విషయములను గ్రహించుటకు సర్వవిధముల ఉత్తమమైన అర్హత గలవాడు ఉద్ధవుడే యని యనిపించును. వయస్సునందును, మనస్సునందును పరిణతి, అర్హతలలో ఉద్ధవుడే మిన్న. భగవద్గీత కురుపాండవ సంగ్రామ ప్రారంభమునందు ఆవిర్భవించినది. అప్పుడర్జునుడు విషాదమున మునిగిన

వాడు. విషయగ్రహణమునకు వలసినంత సిమితము లేనివాడు. ఆ వాతావరణము సర్వవిధముల రజోగూఢమును విజృంభింప జేయునది. కృష్ణుడు గూఢ పార్థుని కర్తవ్యోన్ముఖుని గావించుటకు భగవద్గీతను ప్రారంభించి అర్జునుని ప్రశ్నలకు సమాధానములుగ ననేక విషయములను లిందు ప్రతిపాదించెను. ఇంతగా జెప్పిన విషయమును విస్మరించుటచే అర్జునునకు తుది పర్వములందు మరల అనుగీతలను బోధించెను.

ఉద్ధవునకు బోధించునాటికి శ్రీ కృష్ణుడు సర్వసంగపరిత్యాగియై పరమపదమును ప్రవేశించుటకు సిద్ధముగా నుండెను. ఆయన అహంకారమనుకారముల కతీతుడై యుండెను. భక్త వరేణ్యుడగు మద్ధవునకు బరచూర్థము నుపదేశించుటకు అది ఆయనకు తగిన సమయము. ఉద్ధవుడుగూడ జిజ్ఞాసతో అనుమానకాంక్షతో ప్రశాంతమైన సత్త్వగుణప్రధానముగు మనస్సుతో భగవానుని ప్రశ్నించెను. ఉద్ధవగీత జనించిన సమయ సన్నివేశములు రెండును సత్త్వప్రధానములై. తత్త్వవిషయమును ప్రతిపాదించుటకు గ్రహించుటకు సమర్థములై యుండెను. అట్టి ప్రశాంతమైన సమయమున 24 అధ్యాయములు గల ఉద్ధవగీత చతుర్వింశతి తత్త్వములతో ప్రకాశించు జగన్నిర్మాణమునకు దీక్షై నెలుగొంచుచున్నది. ఇంతియగాక భగవద్గీతలో నిరూపింపబడని విషయము లిందు అనేకము ప్రతిపాదించబడినవి. అవధూతోపాఖ్యానము. విగ్రహ స్వరూప నిరూపణము, అర్చనావిధానము, భాగవతసర్వనిరూపణము మున్నగు ననేకవిషయములు సాధకులకు సర్వవిధముల మార్గదర్శకములై యిందు నిరూపింపబడినవి.

తత్త్వబోధకుడును, గ్రంథకర్తయును నొక్కడే యగుట వలన భగవద్గీతయందలి కొన్ని విషయములు ఉద్ధవగీతయందు ప్రత్యక్ష మగును. జ్ఞాన కర్మ భక్తి యోగములు, సాంఖ్య యోగము, గుణత్రయ విభాగ యోగ స్వరూపము మున్నగు నవి న్యూనాధికముగ నిందు కాన్పించును. భగవద్గీతయందలి దశమాధ్యాయ ముగువిభూతియోగము ఉద్ధవగీతయందు పదు నాటవ యధ్యాయమున ప్రాత క్రొత్తల ధీమేలు కిలయికగా భాసిల్లును. ఈవిధముగనే సమ్యక్ప్రకీర్ణన మొనర్చిన నెన్నియో విశేషములు ఉద్ధవగీతయందు స్ఫురించును.

శ్రీమద్భాగవతమునందలి దశాధ్యాయములలోనిది యగు సీ శ్రీకృష్ణోదన సంవాదమును ప్రభువాద శ్రీ శ్రీల భక్తి సిద్ధాంత సరిస్వతీ తాకులు వెంగ భాషలోని కనున దించిరి. ఆంధ్ర దేశములోని భక్తుల యుపయోగాగ్రహ మై గ్రంథమును తెలుగుభాషలోని కనుదంపవలసినదిగా ప్రేరేపింపి న్నామి శ్రీభక్తి కమలపద్మనాభ మహారాజగారును, ప్రేరేపింపి న్నామి భక్తి సుధీర దామోదర మహారాజగారును, ప్రేరేపింపి న్నామి శ్రీ విజయ విష్ణు మహారాజగారును నన్నాడేశించిరి. దానికనుగుణముగ శ్రీ చైతన్య మతమునకును, దానిశాఖలగు శ్రీ గౌడియ మతములకును ఆచార్యులగు శ్రీ శ్రీమద్భక్తి విలాసతీర్థ గోస్వామి మహారాజుల ఆమోదము గూడ లభించి నది. ఆ గ్రంథము ననువదించు సామర్థ్యము నాలో లేకపోయి నను పై మహాత్ముల ఆజ్ఞను శిరసావహింపక తప్పలేదు. వారి యందరికి నా సాష్టాంగ ప్రణామములు. శ్రీకృష్ణచంద్రునిపై భారమువైచి అనునాదము చేసితిని. అనువాదములో దోషము

లుండవచ్చును, అట్టివి యున్నచో తమింపవలసినదిగా పండిత
వరేణ్యులను ప్రార్థించుచున్నాను.

లిఖిత ప్రతిని సరిచూచిన నా సోదరుడు చి॥ జన్నాభట్ల
వీరేశ్వరశాస్త్రి 'భాషాప్రవీణ' M. A., ను శ్రీకృష్ణ చంద్ర
దనుగ్రహించు గాక !

నాయీ యనువాదమును ఓపికతోవిని, ఆయా స్థలము
లలో దగు సూచనల నిచ్చిన త్రిదండిస్వామి శ్రీ విజయ విష్ణు
మాహారాజుగారికి పునః పునః ప్రణామముల నాచరించు
చున్నాను.

ఈ గ్రంథమును ముచ్చటగా ముద్రించిన 'రవి ప్రెస్'
అధిపతులగు శ్రీ తోట సుబ్బారావుగారికి కృతజ్ఞతాభి
నందనములు—

గుంటూరు, }
4-7-76 }

ఇట్లు,
భక్తాంఘ్రి రేణువు
జన్నాభట్ల వాసుదేవశాస్త్రి

విషయ సూచిక

పుట

ఆటన అధ్యాయము

.... 1 - 17

స్వరామమునకు వెడలవలసినవని దేవతలు
భగవానుని ప్రార్థించుట. ప్రభాత క్షేత్రము
నకు బోవ సంసిద్ధులగుచున్న యానవులను
జూచి యుద్ధపుడు భగవానుడగు శ్రీకృష్ణుని
కడకు వెడలుట.

ఏడవ అధ్యాయము

.... 18- 37

అవధూతోపాఖ్యానము - భూమిమొదలు పాపు
రమువఱకు గల యెనమండ్రు గురువుల కథ.

ఎనిమిదవ అధ్యాయము

.... 38- 49

అవధూతోపాఖ్యానము - అంగము నుండి
పింగళ వఱకు గల తొమ్మిదిగురు గురు
వుల కథ.

తొమ్మిదవ అధ్యాయము

.... 50- 59

అవధూతోపాఖ్యానము - కురర పక్షి (అకు
ముకి పిట్ట) నుండి భృగి (అడ తుమ్మెద)
వఱకు గల ఏడుగురు గురువుల కథ.

పదియవ అధ్యాయము

.... 60- 69

లౌకిక పారలౌకిక భోగముల నిస్సారతను
నిరూపించుట.

పదునొకండవ అధ్యాయము	70- 83
బద్ధ ముక్త జనుల లక్షణములు		
పంజెండవ అధ్యాయము	84- 91
నత్సంగ మహిమ-కర్మవిధి-కర్మత్యాగవిధి.		
'పదమూడవ అధ్యాయము	92-104
భగవానుడు హంసయానముతో సనకాదులకు జేసిన ఉపదేశ వర్ణనము.		
పదునాల్గవ అధ్యాయము	105-117
భక్తి యోగ మహిమ-ద్వైత విధి వర్ణనము.		
పదునైదవ అధ్యాయము	118-127
విభిన్నసిద్ధుల వాములు-వాని లక్షణముల వివరణము.		
పదునాల్గవ అధ్యాయము	128-138
భగవద్విభూతి వర్ణనము.		
పదునేడవ అధ్యాయము	139-154
పర్వతము ధర్మ విహితము.		
పదునెనిమిదవ అధ్యాయము	155-167
వానప్రస్థ సన్న్యాసి ధర్మములు.		
పందొమ్మిదవ అధ్యాయము	168-180
భక్తి ద్వాన యము నియమాది సాధనముల వర్ణనము.		

ఇరువదియవ అధ్యాయము జ్ఞాన కర్మ భక్తి యోగములు.	181-191
ఇరువదియొకటవ అధ్యాయము గుణదోష వ్యవస్థ స్వరూపము-రహస్యము.	192-204
ఇరువదిరెండవ అధ్యాయము తత్త్వ సంఖ్య - పురుష ప్రకృతి వివేకము.	205-222
ఇరువదిమూడవ అధ్యాయము సహనశీలయగు బ్రాహ్మణుని కిథ.	223-241
ఇరువదినాలుగవ అధ్యాయము సాంఖ్య యోగము.	242-249
ఇరువదయైదవ అధ్యాయము త్రిగుణ వృత్తుల నిరూపణము.	250-259
ఇరువదియాఱవ అధ్యాయము పురురపుని వైరాగ్యోక్తి.	260-270
ఇరువదియేడవ అధ్యాయము క్రీయా యోగ వర్జనము.	271-286
ఇరువదియెనిమిదవ అధ్యాయము నరమార్గ నిరూపణము.	287-302
ఇరువదితొమ్మిదవ అధ్యాయము భాగవత ధర్మ నిరూపణము-ఉద్ధవుడు బదరి కాశ్రమమునకు వెడలుట.	303-319

శ్రీ కృష్ణోద్ధవ సంవాద

కథా సారము

స్వేచ్ఛానుయుడగు శ్రీకృష్ణ భగవానునకు దన ప్రకట లీలను ఉపసంహరించుకొన వలయునను కోరిక కలుగగా ఆయన నాభికమలమునుండి జన్మించినవాడు, లోకపితామహుడు నగు బ్రహ్మ లోకమంగళకరుడగు శివుడు మున్నగు దేవతలు గంభ ర్వాదులతోగూడి ద్వారకకు వెడలి శ్రీకృష్ణచంద్రుని పూజించి, స్తుతించి, ఆయన యీ పృథివియందు అవతరించిన యుద్దేశ్యము సఫలమైనదని తెలిపి, తన లీలలను ఉపసంహరించుకొన వలసినదిగా ప్రార్థించిరి. శ్రీకృష్ణ భగవానుడు లోకపితామహు డగు బ్రహ్మకు ముందు జరుగబోవు యదువంశ నాశనమును గూర్చి వివరించి, దేవతల నందఱును తమ తమ నిలయములకు వెడలవలసినదిగా ఆదేశించెను. అనంతరము భగవానుని యిచ్చచే ద్వారకలో నానావిధములగు అరిష్టములు కనబడ సాగినవి. అపుడు శ్రీకృష్ణుడు యదువంశములోని పెద్దలను పిలిచి ద్వారకలో నివసించుట మంచిది కాదనియు ప్రభాస తీర్థమునకు వెడలుట ఔమమనియు ఉపదేశించెను. ఈ సంభాషణమును విని కృష్ణప్రియుడగు ఉద్ధవుడు భగవానునికడకు వెడలి యేకాంతముగ ఆయన యుద్దేశ్యములోని రహస్యమును దెలిసికొని, ఆయనవలని యెడబాటును సహింపజాలనని విన్నవించుకొనెను. అంతట శ్రీకృష్ణుడు తాను తన నిలయమునకు

చెడలనలయుననియు, తాను ఇచట అవతరించిన ఉద్దేశ్యముసిద్ధి
చినదనియు. తన లీలను ఉపసంహరించుకొనిన పిమ్మట జగత్తు
కలిప్రభావముచే అస్తవ్యస్తమగుననియు దెలిపెను. సూక్ష్మ
సమాను స్వీకరించి దానియందు మనస్సుచుంచి జ్ఞాననిజ్ఞాన
సంపన్నుడనై నిర్లిప్తభావముతోను, సర్వభూతములను సుహృ
ద్రూపముతోను జూచుచు మారూపమయ మగు నీ జగత్తులో
విహరింపనలసినదిగా నుద్ధవున కుపదేశించెను. ఇది విని యుద్ధ
వును విషయాసక్త జీవులు అనాసక్తితో నుండుట మిక్కిలి
కష్టమని పలికెను. భగవానుడు ఉద్ధవుని దృష్టిలో నుంచు
కొని సామాన్యజనుల కందఱకు బోధపడునట్లు జగత్తుయొక్క
ఆనిత్యతనుగూర్చి యిట్లు చెప్పెను — యయాతి తనయుడు
పరమభాగవతుడు నగు యదువు జడోన్మత్త పిశాచము వలె
నున్నను పరమానందగాతో సంచరించుచు నున్న ఒకానొక అన
ధూతను జూచి ఆయన అట్టి యనస్తలో నుండుటకు గల కార
ణము నడిగెను. అప్పుడు అనధూతి తాను పుడిమిపై సంచ
రించుచు ఇరువది నలుగురు గురువులకడ వివిధ విషయములను
ప్రత్యక్షముగ నేర్చికొని ముక్తభావముతో సంచరించు చున్నా
నని చెప్పెను. 1) పృథివినుండి ధైర్యమును, పర్వతరూపము,
కృత్తరూపమునగు ధరణినుండి పరోపకారచేష్టను, పర
యణత్వమును, 2) ప్రాణవాయువునుండి ప్రాణవృత్తివ్యాపార
సంతోషమును, బాహ్యవాయువునుండి దేహమునందు, విష
యములయందు అనాసక్తిని, 3) ఆకాశమానుండి సర్వవ్యాపి
యగు ఆత్మయొక్క అపరిచిన్నత్వమును, అదృశ్యత్వమును,
4) జలమునుండి నిర్మలత్వమును, పావనత్వమును 5) అగ్ని

నుండి సర్వభక్త్యత్వ నిర్మలకారిత్యములను, దాతయొక్క సర్వా
 శుభవినాశిత్యమును, సర్వదేహములలో నుండు ఆత్మయొక్క
 ఉనికిని, ఉత్పత్తి వినాశముల అలక్ష్మ్యత్వమును 6) చంద్రుని
 నుండి అనిత్యముగు దేహముయొక్క తుల్య వృద్ధులను
 7) సూర్యునినుండి విషయములలో నున్నను వానియందు ఆసక్తి
 లేకుండగ నుండుటను 8) పాపరమునుండి దావాపుత్రాదుల
 యందశ్యాసక్తి యున్నచో దానివలన కలుగు చెడుపరిణామ
 మును, 9) అజగరములనుండి యదృచ్ఛాప్రాప్తమగు ద్రవ్య
 ముచే సంతృప్తిచెంది యెల్లపుడు భగవద్భజనమున ఆసక్తి గలిగి
 యుండుటను, 10) సమాద్రమునుండి ప్రసన్నత్వమును, గాంధీర్య
 మును, సుఖదుఃఖములయందు నిశ్చలముగ నుండుటను, 11)
 పతంగమునుండి రూపజనుగు మోహమువలన గలుగు చెడు
 పరిణామమును, 12) (క) శుష్కదనుండి మాధూకరీవృత్తిని,
 (ఖ) తేనెటీగనుండి కూడబెట్టుకొనుటవలన గలుగు చెడు పరి
 ణామమును, (13) ఏనుగునుండి స్పర్శనుశాసక్తివలన గలుగు
 అనర్థమును, 14) తేనెను దీయువానినుండి అన్యులచే సంగ్రా
 హింపబడిన ద్రవ్యములో జీవితమును గడుపుకొను విధానమును
 15) హరిణమునుండి గానమునందాసక్తి యుండుటచే కలుగు
 అనర్థమును, 16) చేపనుండి జిహ్వవేగమువలన గలుగు పరి
 ణామమును, 17) పింగళి యను వేశ్యనుండి నైరాశ్యమును,
 18) కురగపక్షిచుండి విషయములయందనాసక్తిని, 19) బాలుని
 నుండి చింతాశూన్యత్వమును, 20) కుమారినుండి సంగవర్జన
 మును 21) బాణము చేయువానినుండి చిత్తైకాగ్రతను,
 22) స్వర్ణమునుండి-ఏకచరత్వమును, నిర్దిష్టవాసస్థాన శూన్య

త్వమును, అలక్ష్మ్యగతిని 23) సాలెపురుగునుండి సృష్టిప్రళయాదులను, 24) భ్రమర కీటకమునుండి స్నేహ ద్వేష భయాదినిమిత్తమైన వస్తువుయొక్క సారూప్యమును నేర్చుకొంటిని. అంతేకాక ఆయన స్వదేహమునుండి వైరాగ్యమును వివేకజ్ఞానమును దెలిసికొనెను. మానవదేహము సుదుర్లభము, అనిత్యము. సర్వదేహములవలె మనుష్యదేహము విషయభోగమునకు యోగ్యమైనదైనను ఈ దేహము తప్పు మఱియేదియు భగవద్భజనమునకు యోగ్యము కాదు. అందునలన ధీరుడగు వ్యక్తి దేహము ఉత్పత్తివినాశశీలమైనదనియు, శీఘ్రభంగురమైనదనియు దెలిసికొని శరీరముపై ఆసక్తిని వదిలి తత్త్వానుసంధాన పూర్వకముగ నిత్యశుభమునకై ప్రయత్నపడుడు కావలెను.

[11 స్కం. 6, 8, 9 అధ్యాయములు]

ప్రవృత్తి మార్గమున జీవునికు నిరవచ్ఛిన్నమగు సుఖము కలుగదు. విషయసుఖ భాగము స్వప్నమువలె నిష్ఫలమని తెలిసికొని భగవచ్ఛరణముల నాశ్రయించిన వ్యక్తి పంచరాత్రాది విధానముచే గురుసేవా పరాయణుడగును. విష్ణుసేవాధర్మమును, వైష్ణవసేవా ధర్మమును పాలించుటయందు తత్పరుడై నిష్కామమగు చిత్తముతో కాలము గడుపును. గురుదేవుడు భగవానుని ప్రకాశవిగ్రహము. సద్గురు వొక్కడే కుద్రమగు ఆత్మజ్ఞానమును బోధింప సమర్థుడు. ఆత్మస్థుల యాత్మ దేహద్వయముతో భిన్నముగ నున్నది. దేహము పండు ప్రవేశించిన ఆత్మకర్మానుయాయుగు దేహధర్మమును

స్వీకరించును. ఉద్ధవుడు బద్ధ ముక్తజీవులకు సంబంధించిన
సవిశేషతత్త్వమును దెలిసికొనదలచి భగవానుని ప్రశ్నించెను.

[10 వ అధ్యాయము]

భగవదంశయగు అణుత్వధర్మ ప్రాయుక్తమగు జీవాత్మ
అవిద్యవలన సత్త్వాదిగుణరూపమగు ఉపాధినిబొంది అనాది
కాలమునుండి బద్ధుడయియున్నాడనియు విద్యనాశ్రయించుట
వలన శుద్ధభక్తిని బొంది నిత్యముక్తుడై యున్నాడనియు చెప్ప
బడుచున్నాడు. కనుక విద్య జీవుని సంసారముక్తికిని, అవిద్య
సంసార బంధనమునకును గారణము. విద్యావిద్యలు రెండును
శ్రీకృష్ణ మాయా రచితములై. అవిద్యాయుక్తుడగు జీవుడు
అహంకారవిమూఢుడై శోకమోహములకు సుఖదుఃఖాదులకు
వశుడై స్వయంకృతమగు కర్మ ఫలమును అనుభవించును.
కాని విద్యాయుక్తుడగు జీవుడు ఉగారధర్మ నప్రభావముచే
యుక్తనైరాగ్యమగు ఖడ్గముచే ఛిన్నసంశయుడై శ్రీకృష్ణ
పాదపద్మములయందు చిత్తమునుంచి ఉత్కృష్టమగు శాంతిని
బొందును, జీవాత్మ పరమాత్మ లిరువురు దేహమునందు నివ
సింతురు. అయినచో విభుచిత్తుడగు పరమాత్మ కర్మఫలము
ననుభవింపడు, సాక్షీరూపమున నుండును. కాని అణుచిత్తు
డగు బద్ధజీవుడు అనభిజ్ఞుడగుటవలన కర్మఫలము ననుభవించును.
పక్షాంతరమున జీవాత్మ సహజముగ దేహగతములగు సుఖ
దుఃఖముల ననుభవింపకపోయినను స్వప్నద్రష్టయగు వ్యక్తి
వలె తన దేహగతములగు సుఖదుఃఖముల ననుభవించుచున్నా
నని యభిమానపడును. బుద్ధిమంతుడగు వ్యక్తి సత్సంగత్య
ముచే ఆత్మ తత్త్వమును దెలిసికొని భక్తికి సంబంధించిన

వివిధాంగములను పాటించుటద్వారా స్వరూపసిద్ధిని వస్తుసిద్ధిని
బొందును. దాక్షిణ్యము, శేషదమతితియోదులైన ఇరువది
యాలు గుణములు సాధువుల లక్షణములు. వానిలో కృష్ణైక
శరణత్వమే సాధువుల ముఖ్యలక్షణము. శ్రీ వి గ్ర హ మా
యొక్క, శుద్ధ భగవద్భక్తులయొక్క దర్శన స్పర్శన అర్చనాదు
లయిన అరువది నాలుగు విధములగు భక్త్యంగములు, భగవ
త్పూజాపద్ధతి వర్ణితము లైనవి. సాధుసాంగత్వమే భగవ
త్స్మృతి. సతాంగత్వవాలన గలగిన భక్తితప్ప మతియొక
యపాయ మేదియు మానవుని సంసారమునుండి తరింప జేయ
జాలదు. [11 వ అధ్యాయము]

సత్సంగము జీవునకు సంసారాపక్తిని నాశనము చేసి
శ్రీకృష్ణుని సతము చేసికొనుటకు సహాయపడునట్లుగ యోగమా,
సాంఖ్యము, యోగము, స్వాధ్యాయము, తపస్సు, త్యాగము,
ఇష్టకర్మము, పూర్తకర్మము, దక్షిణము, సతములు, దేవ
పూజలు, సరహస్యముగు మంత్రము, తీర్థములు, యమనియమా
ములు మున్నగునవేదియు సహాయపడవు. రజస్తమప్రప్రతివిశిష్ట
లగు వైశ్యులు, రాక్షసులు, భగములు, మృగములు మున్నగు
వనియు, మనుష్యులలో వైశ్య కూడ) శ్రీ అంత్యజులు
మున్నగువాడు వేదాశ్చయనాదాల చేయకపోయినను కేవలమా
సత్సంగము చేయుటవలన కలుగు ప్రభావముచేతనే భగవానుని
పాదపద్మముల బొందుటకు సమర్థులై యున్నారు. నరజస్త్రిలు
చారబుద్ధితో నేవించి బ్రహ్మాదులకు గూడ లభింపని శ్రీకృష్ణ
భగవానుని పాదపద్మముల బొందగలిగిరి. వాగు శ్రీకృష్ణుని

యందు గాఢమగు ఆసక్తిగలవారై రాసలీల జరిపిన రాత్రుల
యందు సహస్రయుగపరిమితమగు సమయమును అర్హక్షణముగ
గడిపిరి. కాని కృష్ణుడు మఘరలో నున్నపుడు ఆ యెడబాటు
నలన వారు ఒక్కొక్క రాత్రిని ఒక్కొక్క కల్పముగా భావిం
చిరి. కృష్ణచిరహాకాతనిలగు గోపికలకు కృష్ణ సాంగత్యము
తప్ప మఱియేదియు సుఖము కలిగింపదు. కావున గోపీ
ప్రేమియై సర్వోత్కృష్టమైనది. ధర్మాధర్మములను వదలి
భగవంతుని బొందుటకు ఆ గోపికలనె శరణు పొందవలసినదిగా
భగవాను డుద్ధవున కుపదేశించెను. (12 అధ్యాయము)

సత్త్వరజస్తమము లను మూడుగుణములు బుద్ధికి సంబం
ధించినవిగాని ఆత్మకు సంబంధించినవి కావు. సత్త్వగుణముచే
రజస్తమోగుణముల రెండింటిని నాశనముచేసి చివరికు విశుద్ధ
సత్త్వవృత్తిద్వారా మిశ్రిత సత్త్వమును నాశనము చేయవలెను
ఆగమియులు, జలము, దేశము, కాలము, పాత్రము, కర్మ,
జన్మ, ధ్యానము, మంత్రములు, సంస్కారములు — అను
నీ పదింటి ప్రభావముచేతనే త్రిగుణములు వృద్ధి గొందును.
వివేకము లేకపోవుటచేతనే దేహాదులయందు అహంకార బుద్ధి
కలుగును. వివేకియగు పురుషుడు విషయమలయందనాసక్తు
డై యుక్తమగు నైరాగ్యము నవలంబించి భక్తిని మాత్రమే
ఆశ్రయింపవలెను.

ససకాదులై న బ్రహ్మ మానస పుత్రులు తండ్రికడకు
నెవరి చిత్తమునుండి విషయనాసనలు జొలగు నుపాయమును
జెప్పవలసినదిగా గోరిరి. బ్రహ్మ దానికి సమాధానము చెప్పి
లేక వారిని వెంటనిడుకొని భగవానుని శరణు జొచ్చెను. భగ

వాను ఏ హంస రూపముతో సవతరించి అత్తతత్త్వమును, బుద్ధ్యవస్థలైన జాగ్రత్తస్వప్న సుషుప్తు లనుమూడింటిని, సంసారమును జయించు నుపాయమును వివరించెను. మునులు భగవంతుని కృపచే సంశయ రహితులై శుద్ధ భక్తితో భగవాను నారాధించిరి. (13 అధ్యాయము)

ప్రళయ కాలమున వేదవాణి అవృత్యముకాగా భగవానుడు సృష్టి ప్రారంభమున బ్రహ్మదేవుచకు దానిని బోధించెను, బ్రహ్మ మచువుచకు, మచువు భృగువు మాన్నగు ఋషులకు, వాని దేవదానవనూనవాదులకు వేదధర్మమును బోధించిరి. తీపుల చిత్తములలో వాసనల వైచిత్ర్య ముండుటవలన భిన్నభిన్నములగు మతము లుద్భవించినవి. అందువలన మానవులు భక్తిని విడచి తమతమ యభీష్టము ననుసరించి నానా విధములగు శ్రేయస్సాధనముల నర్పించిరి. కొందఱు ధర్మమును, కొందఱు యశస్సును, కొందఱు కామమును, కొందఱు సత్యమును, దమమును, శమమును, కొందఱై శ్వర్యమును, కొందఱు దానభోగములను, కొందఱు యజ్ఞ తపో దాన వ్రతములను, యమనియమములను, ఇంక ను మఱికొన్నింటిని శ్రేయస్సాధనములని చెప్పి వ్యాఖ్యానించిరి. ప్రకృతముగా భక్తియై శ్రేయస్సును లేదా శుభమును గలిగించు నదై యున్నది. భగవంతునికడకు జేర్చు సాధనము భక్తియై గాని మఱియొకటి యేదియులేదు. సత్సంగత్యముచే భక్తి గలిగినచో స్త్రీ సాంగత్యాది సంసార బంధనము లన్నియు తగ్గిపోవును. ఉద్ధవు డడిగిన దానికి సమాధానముగ భగవానుడు ధ్యేయరూపమును గూర్చి యుపదేశించెను. (14 అ॥)

అస్తాంగ యోగానులనలన అణిమావ్యష్టసిన్ధులు సాధ
నని చిత్తమును బోధించుచి వాని కాలమును వ్యర్థపుచ్చును.
భజనమునకు ఆకుకముల గలుగజేయును. భక్తి యోగము
కంటె విలువైనది, సిన్ధులకు వాటియొకటి యేడియులేదా.

(15 అ)

జగత్తులో గల జేబస్సు, సౌందర్యము, కీర్తి, ఐశ్వ
ర్యము, లజ్జ, దానము, మనోహరత్వము, భాగ్యము, పీఠ్యము,
సత్త్వ, జ్ఞానము మున్నగువనన్నియు భగవద్విభూతులె. ఈ
సమస్తములన్నియు ఆకాశికుసుమములె మనోవికారమత్రములె.
సంస్తములో యథార్థములుగావు. కావున వీనియందభినివేశ
ముంచు భగవద్భక్తులకు దగదా.

(15 అ)

కృత్ ప్రేతా ద్వాపర కలియుగములలోకృత యుగ
మున నొక్క మాంసచర్మము మాత్రమే యుండెను. జన్మించుట
తోడనే మాంసపులు అనన్యభక్తిపహయాలులై కృతకృత్యు
లగుటవలన ఈ యుగమును కృతయుగమని చెప్పుచున్నారు.
ప్రేతాయుగమున యజ్ఞరూపముతో భగవానుడవతరించినాడు.
చతుర్వర్ణములు, చతురాశిమనులు ఆయాననుండియె యుత్ప
న్నములై నవి. స్కంధశ్రీముఖులు ధిగ్రములు, అంత్యజులగు
స్వక్తుల స్వభావములు వర్ణితులై నవి. బ్రహ్మచారులకు గురు
సేవ, గృహస్థులకు భూతరక్షణము, యజ్ఞము, వాసప్రస్థులకు
అవస్థు, సన్న్యాసులకు శహస్రము, అహింస అనానవి ప్రభావ
ధర్మములుగా వర్ణింపబడినవి. అన్నింటికంటెను భగవదారా
ధనయై సర్వోత్తమధర్మమని నిరూపింపబడినది. (17, 18 అ)

నిజమున విద్వాంసుడు, ఆత్మతత్వజ్ఞుడు, అపరోక్ష
జ్ఞుడు కలవాడు నగు పృథ్వి భృతప్రపంచమును, తత్సాగర

జ్ఞానమును విడచి సర్వప్రభువగు శ్రీహరికి సుఖమును గలిగించుటకు ప్రయత్నపరుడు కావలెను. కర్మయోగమునకు జ్ఞానయోగము శ్రేష్ఠమైనది. దానికంటె శుద్ధ భక్తియే శ్రేష్ఠమైనది. సాధుసాంగత్యముచే శ్రీకృష్ణకథాశ్రవణమున గలుగు శ్రద్ధద్వారా ఎల్లపుడు భగవత్కీర్తన, పూజ, స్తుతి, వందనము—అనువానిద్వారా, సాధుసేవద్వారా భక్తి కలుగును.

(18 అ)

మోక్షప్రాప్తికై కర్మజ్ఞానభక్తి యోగములు వర్ణితమై నవి. విరక్తి చెందని కాముకులగు పురుషులకై కర్మయోగము, కర్మఫలవిరక్తులు కర్మత్యాగులు నగు పురుషులకై భక్తి యోగము నిర్దిష్టములైనవి. కర్మ ఫల భోగమునందు నైరాగ్యము, భగవత్కథయందు శ్రద్ధ కలుగనంతవఱకు కర్మనాచరింపవలసినది. త్యాగులగు, భక్తులగు కర్మానుష్ఠాన వినియోగము లేదు. కేవలము మాంసజన్మయందు భగవద్భక్తి కలుగును. కనుకనే దేవతలు మాంసదేహముగా వాహించుచున్నారు. అందువలన బుద్ధిహింసులగు న్యక్తులు భవనాగరమునకు నౌకవంటి దగుచూసినదేహమును విడిచి శుద్ధ భక్తుడను కర్మధానుని ఆశ్రయించి అగామాసమాగ భవనాగరమునాచరించుటకు ప్రయత్నపరుడు కావలెను. భక్తిఫలమనే సర్వసిద్ధులు కలుగును. భగవత్సాక్షాత్కారమును గొందుటచే సమస్తమగు అహంకారము, సర్వసంశయములు, కర్మరాశి నాశనమగును. కనుక భక్తునకు జ్ఞానవైరాగ్యాది సాధనములవలన ప్రయోజనము లేదు. ఏకాంత భక్తులగు విధినిషేధములవలన గలుగు పుణ్యపాపములు సంభవింపవు.

(20 అ)

జ్ఞానభక్తి క్తులయందు సిద్ధపునఃపునః దేశకాలపాత్రగత
యగు గోపనితామేదీయ ముండెను. కర్మనిష్ఠ గలిగిన వ్యక్తి
యొత్తశోభకములగు నిత్యనైమిత్తిక కర్మలను జేయట గుణము
అపేక్షయగుండుట వోషము. వోషమునకు ప్రాయశ్చిత్తము
గుణము. భూతనిష్ఠవ్యక్తికి జ్ఞానాభ్యాసము, భక్తునకు కృష్ణ
భావప్రసాద భక్తిగుణము. కామ్యకర్మలు శేషునకు శ్రేయ
సాధకములు గావు. జపపఠయములయందు భోగప్రచృష్టిని
నిర్మించుకొనుట, శ్రేయస్సాధకములగువానియందు అభిలాషను
పెంచుకొనుట అనునది వేదముల తాత్పర్యము. కురుక్షుత్రేన
నారాజీనిని వెలిసికొనలేక వేదములయందలి పుష్పితమైన ధర్మ
గుణిని వేదతాత్పర్య మనిచెప్పుచున్నారు. వేదకర్త యగు
భగవానునకు చిప్ప వేదములలోని నిగూఢ తాత్పర్యము మఱి
సెవ్వరికిని తెలియదు. (21 అ)

భగవన్నాయాప్రభావముచేత తత్త్వసంఖ్యను నిర్దేశించు
యోగం వెక్కు - మతభేదములు నెవరినూచున్నవి.

జీవేశ్వరులలో ఏమాత్రమున వేదముగూడలేదు. అవ్యక్త
పురుషుడు ప్రకృతియందు దృష్టిని ప్రసరింపజేయును. పురుషున
నిధీనమగు ప్రకృతి కార్యకారణరూపణియై జగత్తును సృష్టిం
చును. ఆపాతదృష్టిచే పురుషప్రకృతులలో అభేదము వెల్లడి
యైనను నిరసృతిలో నాత్యంతికి భేదమున్నది. భగవద్వియులు
లగుజీవులు తత్త్వజ్ఞానము లేకపోవుటవలన సంసారగతిని
బొందుచున్నారు, జీవులు స్వీయకర్మద్వారా నానావిధము
లగుబేహముల బొందుచున్నారు, విడచుచున్నారు. కర్మ
కంస్కారమయమగు మనసు ఇంద్రియములతో గూడ
చేహమునుండి మఱియొక చేహములోనికి వెడలు చున్నది.

ఆత్మ వానిని అనుసరించుచున్నది. కాని విషయూభినివేశమా పలన దానికి పూర్వస్మృతి యుండదు. దేహమునకే జనన మరణాద్యపథలు. ద్రవ్యయగు ఆత్మ దేహముకంటె వేఱుగ నుండును. ఆత్మచేతనము, కనుక ఆత్మ జడవిషయములగు భోగముల ననుభవింపదు. ఇంద్రియములే దాని ననుభవించును. శ్రేయస్సును గోరు వ్యక్తి ధైర్యముతో వివేకము నవలంబించి విషయభోగములనుండి విరతుడై ఆత్మ నుద్ధరింపవలెను. భగవత్ పురణముల నాశ్రయించిన వ్యక్తులు విషయములచే చిక్కుబడదు. వారు నదలివేయబడిన వారైనను, అనమానినులైనను, లేదా కొట్టబడినవారైనను ధైర్యమును నపహించి తమ్ము తాము రక్షించుకొనవలెను.

అవంతి దేశీయుడగు బ్రాహ్మణుడు దాని కుదాహరణముగ నున్నాడు. ఆయన బ్రాహ్మణుడైనను కృషికర్మి ద్వారా ధనవంతు డయ్యెను. కాని యతిడు మిగుల లోభియు, కోప స్వభావుడును నయ్యెను. దానివలన భార్యాపుత్రులు, జ్ఞాతులు, బంధువులు వాని కప్రియులైరి. క్రిమముగ దొంగలు, ప్లాతులు, దైవము మున్నగువారిచేత వాని ధనమంతయు నాహృతమయ్యెను. ఆత్మీయు లందఱు వానిని నదలిరి. విషయములయందు నిర్వేదమును బొందినవాడై, అర్థము అనర్థము నకు కారణమని తెలిసికొని జీవితములోని మిగిలిన భాగమును హరిభజనమునందే కడపదలచి త్రిదండసన్న్యాసమును గ్రహించెను. అతడు ప్రవాచకరూపముతో నానాదేశములయందగు నిరంగుచు భిక్షార్థమై నగరాదాలలో సంచరించుచుండగ దుష్టులు జనులు వానిని నానావిధములుగ బాధించుచుండిరి. అతడు వానిని సహనముతో నెదుర్కొనుచు జనులు, దేవతలు, ఆత్మ,

గ్రహములు, కర్మ, మనస్సు—వీనిలో నేడియు జీవుని సుఖ, దుఃఖములకు గారణము కాదనియు మనస్సే కారణమనియు, మనస్సే జీవుని సంసారదక్రమున పడవేయుననియు, మనోనిగ్రహము సకల సాధనముల తాత్పర్యమనియు, కృష్ణభగవానుని చరణసేవచేతనే దురంతమగు సంసారమును దాటగలదనియు చెల్లెసికొనెను. (22-28 అ)

పురుషునిచే యోభితము త్రిగుణాత్మికము నగు ప్రకృతి నుండి జానక్రియాశక్తియు క్రమగు మహత్త్వము వెల్లడియైనది. మహత్త్వమునుండి సాత్వికము, రాజసికము, తామసికము అను త్రివిధరూపములతో నున్న అహంకారము వ్యక్తమైనది. సాత్వికాహంకారమునుండి పదునొకండుగురు దేవతలు, మనస్సు ; రాజసాహంకారమునుండి పది యింద్రియములు ; తామసాహంకారమునుండి పంచమహాభూతములు పంచభూత్రాలు వెల్లడియైనవి. పురుషుని సాభికమలమునుండి బ్రహ్మ జన్మించెను. ఆయన పదునాలుగు లోకములను సృష్టించెను. ఐగమలోగల సత్త యంతయు పురుషప్రకృతుల సంయోగము వలననే ఏర్పడినది. అది అనిత్యము, అత్మియోక్త-బోమ నిత్యమైనది. ఈ సాంఖ్యజ్ఞానము లేవుల సంగతి యములను, మోహమును నాశనము చేయునట్టిది.

శమదహతితికౌచులు మిశ్రముగాని సత్త్వవృత్తులు.
కామము, కర్మచేష్టలు, మదమా మాంసగునవి మిశ్రముకాని
గజోగుణవృత్తులు. క్రింద లోభ మోహాదులు మిశ్రముకాని
అమోగుణ వృత్తులు. సత్త్వప్రకృతివిశిష్టమగు న్యక్తి కర్మ
నిరపేక్షుడు, రజస్ప్రకృతియుక్తుడు న్యక్తి శలాకాంతి.

లిమృషప్రకృతియు కృష్ణగు వ్యక్తి హింసాకామాదులు నగును. అర్థశేవునియందే త్రిగుణములుండవు. భగవానుడు త్రిగుణాకీనుడు. ద్రవ్య, దేశ, కాల, క్షణ, కర్మ, కర్త, క్రిద్ధా, అసత్తా, ఆకృతి, నిష్ఠ అనునన్నియు త్రిగుణాత్మకములై కాని భగవత్సంబంధములైనవో నివి నిర్గుణమాలు. త్రిగుణభక్తిచేతనే త్రిగుణగుణము జయింపవచ్చును. అందువలననే త్రిగుణుడగు వ్యక్తి త్రిగుణసాంగత్యమును వదిలి హరి భగవానుని చేయవలెను. (25 అ)

సాధువు భగవత్పరాయణుడు, ము క్తుడు నగును. సాధువుగాని వ్యక్తి శిశ్నోదరపరాయణుడు, బద్ధుడు నగును. అసత్పురుషుల సాంగత్యమువలన జీవుడు అంభతామిప్రమను నరకమును బొందును. దేవవేశ్యయగు ఊర్వశి సహవాసముచే మోహితుడగు పురుషునిచక్రవర్తి ఆమెవిరహముచే నిర్వేదమును బొందినవాడై స్త్రీసాంగత్యము జగుప్సినహాము, భయానహాము ననువిషయమును నిర్ణయించెను. స్త్రీచే జయింపబడినవాని విద్య తవస్సు మున్నగునన్నియు విఫలములగును. స్త్రీని, స్త్రీ సహవాసులతోడి సాంగత్యమును సంపూర్ణముగ విగుణవలెను. బుద్ధిమంతుడగు వ్యక్తి చెడుసహవాసమును విడచి సత్సంగములోనికి ఆకర్షింపబడవలెను. సర్వసంగపరిత్యాగులు భగవత్సేవాపరాయణులు నగు సాధువులై సదుపదేశముద్వారా మనస్సుమొక్క అసక్తిని చేదింపగలరు. (26 అ)

భగవదర్చనము వెంటనే మనస్సునకు ప్రసన్నతను కలిగించును. అర్చనవైదికము, తాంత్రికము, మిశ్రమునని మూడు విధములుగ నున్నది, శైలి, దాదమయము, లౌహము, లేస్యము, లేఖ్యము, సైకతము, మనోమయము, మణిమయము

నని ప్రతిమలు ఎనిమిది విధములుగ మన్నది. చలము, అచలము ననుభేదముచే ప్రతిమ రెండు విధములు. సాధన విధిని అనగా శాస్త్రవిధిని అనుసరించువాడు అర్చనము చేయవలెను. భగవంతుడు చెప్పిన విధిచే అర్చన చేసినచో భగవద్భక్తి కలుగును. (27 అ)

ప్రపంచములోని భావము లన్నియు ప్రాకృతములు, త్రిగుణజాతములు, ఇంద్రియగ్రాహ్యములు, అసత్యములు కనుక జగద్భావములలో లేదా వ్యాపార సమూహములో మంచి చెడులతోడ యుండును. జడవస్తువులయందు దభినవేశము వలన పీని నన్నింటిని నిందించుటగాని, ప్రశంసించుటగాని పరమార్థహానికి సోకువగును. విశ్వమంతట ఆత్మయొక్కటియే కార్యకారణరూపముతో నున్న దనుటలోచన ననుసరించి అనాస్తా భావముతో సంసారమున నివసింపవలెను. ఆనాస్తావములైన దేహేంద్రియములతో సుబంధ మున్నంతవఱకు ఆత్మగా నాస్తావముగ సంసారప్రతీతి యుండును. జనన మరణములు, శోకహర్షాదులు నగు సాంసారిక భావములన్నియు ప్రాకృతాహంకారమునకు సంబంధించినవే కాని ఆత్మకు సంబంధించినవి కావు. ఆత్మనాత్మ వివేకమే అహంకారమును నాశనము చేయునది. అవ్యయవృత్తిరేక భావముచే అంతట ఎల్లప్పుడు నొకే బ్రహ్మ మున్నది. బ్రహ్మము స్వతస్సిద్ధవస్తువు. జగత్తు బ్రహ్మముయొక్క ప్రకాశము లేదా కార్యము. సద్గురువు కృపవలన నీ బ్రహ్మ విషయకముగు జ్ఞానమును బొంది దేహదుల అనాత్మత్వమును తెలిసికొని విషయమాలను విడచుటకు వృథామగు భక్తియోగము నాశ్రయింపవలెను, సిద్ధికి ముందు సాధకభక్తుడు దేహమును త్యజించినచో కర్మబంధనము కలు

గను. అసంతర జన్మమున వెనుకటి సాధనమును ప్రవృత్తు
 డగును. సాధనకాలమున రోగాదులచే దేహము పీడితమైచో
 దగిన ఉపాయములచే దానికి చికిత్స చేసికొనవలెను. యోగా
 ద్యుపాయములచే దేహముయొక్క- సాధనమును స్థిరముగా
 నుంచుటకు చేయుప్రయత్నములు స్వర్థములు, అవి కేవలమా
 జేహసిద్ధి మాత్రములు. నామసంక్తిర సమద్వారా కానూ
 దులు, సత్పురుష సేవద్వారా అహంకారియు నాశనమగును.
 భగవచ్చరణాశ్రయముచే భగవత్పరాయణుడగు సాధకుడు
 పిన్నురహితమగు పరమసిద్ధినిబొంది పూర్ణానందమునకు అధి
 కారి యగును. (28 అ)

భగవన్నాయా విమోహితులు, అభిమానులునగు కర్మి
 షులు, యోగులు భగవానుని పాదపద్మముల నాశ్రయింపరు.
 సారాసార వివేకపరాయణులగు హంసలె దాని నాశ్రయించును.
 భగవానుడు జీవునిహృదయములో చైత్యగురు రూపముతోను
 బయట ఆచార్య రూపముతోను నుండి జీవుల సమస్తములగు
 సమంగతములను బోగొట్టి వారికి స్వస్వరూపమును జూపును.
 సర్వకర్మలు భగవాను నుద్దేశించి చేయవలెను, భగవానుని
 కీలాస్థలములను లేదా ధామాదులను ఆశ్రయించి భగవత్సేవను
 యాత్రా మహోత్సవాదులను చేయవలెను. తన యాత్మలో
 సంతర్యామిగ శ్రీ కృష్ణుడై యున్నాడని తెలిసికొని అంతట
 సమదృష్టి కలవాడైనచో వాని అసూయాహంకారాది దోష
 ములు వినష్టములగును. అసస్య భావముతో భగవానునకు
 ఆత్మ సమర్పణము చేసినచో ఆయన విశేషముగ సంతుష్ట
 యగును. భగవానుని ఆదేశము ననుసరించి భక్తప్రవరుడగు
 ఉద్ధవుడు ద్వారకకు, బదరికాశ్రమమునకు వెళులెను. (29 అ)

శ్రీ శ్రీ గురు గౌరంగో జయతః

శ్రీమద్భాగవతాంతర్గతమగు

శ్రీ కృష్ణోద్ధవ సంవాదము

అ తి వ అ ద్వా య ము

స్వదామమునకు వెడలివలసిన దనిదేవతలు

భగవానుని ప్రార్థించుట. ప్రభాసక్షేత్ర

మునకు దోవ సంసిద్ధు లగుచున్న

యాదవులను జూచి యుద్ధవుడు

భగవాను దగుశ్రీకృష్ణుని

కడకు వెడలుట.

శ్రీ శుక ఉవాచ

అథ బ్రహ్మైత్యజ్ఞైర్దేవైః ప్రజ్ఞేనై రాస్పృహోఽభ్యగాత్ ।

భవశ్చ భూతభవ్యేశో యయా భూతగణైర్వృతః ॥ 1

శ్రీ శుకదేవుడు పలికెను : పరీక్షిన్మహారాజా : దేవర్షి
యగునారదుడు వసుదేవున కుపదేశించి వెడలిన పిమ్మట బ్రహ్మదేవుడు
తన పుత్రు లగుననకాదులతోడను, ఇంద్రాది దేవతలతోడను, మరీచ్యాది
ప్రజాపతులతోడను, సర్వభూతములకు మంగళములను గలుగజేయు
శంకరుడు భూతగణములతోడను గూడికొని ద్వారకానగరమునకు జేరికొనిరి

స్వర్గోద్యానోపగై ర్మైత్యైశ్చాదయన్తో యమాన్తమమ్ ।
గీర్భశ్చైత్రపదార్థాభి స్తుష్టువుర్జగదీశ్వరమ్ ॥

6

వారు నందనవనము, వైత్రరథము మున్నగు స్వర్గోద్యానముల
యందలి యేవ్యపుష్పములతో జగదీశ్వరు డగుకృష్ణుని యలంకరించిరి,
అనంతరము చిత్రవిచిత్రము లగుపదములచోను, అర్థములతోను గూడిన
వాక్కులచే ఆయనను స్తుతింపసాగిరి.

దేవా ఊచుః

నతాః స్మ తే నాథ పదారవిందం
బుద్ధీన్ద్రియప్రాణమనో వచోభిః ।

యచ్చిన్ద్యతేన్ద్రవ్యైర్నాదిభావయుక్తై-
ర్ముముక్షుభిః కర్మమయోరుపాశాత్ ॥ 7

దేవతలు పలికిరి : దేవా : యోగులు కర్మమయము లగు
దృఢబంధనములనుండి ముక్తిని బొందదలచి తమ హృదయమున నిరంత
రము ధ్యానించు నీచరణకమలములను దర్శించి మేము మా బుద్ధింద్రియ
ములతోను, స్పృణమనోవాక్కులతోను నీకు నమస్కరించుచున్నాము*.

* దోర్భ్యాం పాదాభ్యాం జానుభ్యామురసా శిరసా దృశా ।

మనసా వచసా చేతి ప్రణామోఽష్టాంగ ఈరితః ॥

చేతులు, పాదములు, మోకాళ్లు, వక్షఃస్థలము, శిరస్సు, నేత్రములు,
మనస్సు, వాక్కు — ఈయెనిమిది అవయవములతో చేయబడునమస్కార
మును సాష్టాంగప్రణామ మందురు

శ్వం మాయయా త్రిగుణయాఽఽత్మని దుర్విభావ్యం
స్యక్తం సృజస్యవసి లుంపసి తద్గుణస్థః ।

వైవై రభవాసజితకర్మభిరజ్యతే వై
యత్స్వే సుఖేఽన్యవహితేఽభిరతోఽనవద్యః ॥ 8

అతితుదా : నీవు మాయకము లగురజస్సు మున్నగుగుణములలో
నుండి అచింతనామరూపాత్మక మగునీప్రపంచమును త్రిగుణమయ మగు
మాయచే నీయింటే సృష్టించుకొనుచున్నావు, పాలించుచున్నావు, సంహ-
రించుచున్నావు. ఇట్లు చేయుచున్నను నీవు రాగద్వేషాదిదోషరహితుడవై
యున్నావు; నిరావరణము, అఖండము, స్వరూపభూతము, నగువరమానంద
మున మగ్నుడ వైయున్నావు. అందువలన నీ వీకర్మలచే లిట్టడ
వైయుండవు.

శుద్ధిర్నృణాం న తు తథేద్య దురాశయానాం

విద్యాశ్రుతాన్యయనదానతపః క్రియాభిః ।

సత్త్వాత్మనామృషభ తే యశసి పవర్ధ-

సచ్ఛ్రీధయా శ్రవణసంభృతయా యథా స్యాత్ ॥ 9

జగత్తుచే స్తుతింపదగినవాడా : పురుషోత్తమా : విమల మైననీ
కీర్తిని వినుటవలన కలిగినప్రకృష్ట మగుశ్రద్ధచే నత్పురుషులు విటర్దిని
దొందుచున్నారు. ఈశుద్ధిని విషయవాసనాయుక్తు లగుమానవులు ఉపాసన,
వేదార్థశ్రవణము, అధ్యయనము, దానము, తపస్సు మున్నగువాని నాద-
రించినను దొందలేరు.

స్యాన్నస్తవాంఘ్రిర శుభాశయ ధూమకేతుః

క్షేమాయ యో మునిభిరార్ద్రహృదోహ్యమానః ।

యాః సాత్త్వికైః సమవిభూతయ ఆత్మనద్భి-
ర్యూహైర్చితః సవనశః స్వరతిక్రమాయ ॥ 10

ప్రశ్నా : మననశీలు రగులుముట్టవులు పరమగుణముల దొందుటకై ప్రేమార్ద్రహృదయములతో వేనిని స్మరించుచున్నారో, ఆశుల అగుభక్తులు నమనై శ్రద్ధయుల దొందుటకై వాసుదేవుని, సంకర్షణుడు, ప్రద్యుమ్నుడు, అనిరుద్ధుడు - అనునీవతుర్యహరూపమున వేనిని ఆరాధించుచున్నారో, జితేంద్రియు అగుఘోషునులు గొందఱు స్వర్గము నతిక్రమించి వైకుంఠపదమును దొందుటకై త్రికాలములనుండు వేనిని అర్పించుచున్నారో అట్టి నీ పాదపద్మములు మా విషయవాసలకు ధూమకేతువగుగాక :

యశ్చిన్ద్ర్యతే ప్రయతపాణిభిరధ్వరాగ్నా
త్రయ్యా నిరుక్తవిధినేత హవిర్గృహీత్వా ।
అధ్యాత్మయోగజితయోగిభిరాత్మమాయాం
జిజ్ఞాసుభిః పరమభాగసత్తైః పరీష్టః ॥ 11

జగదీశ : యాత్తికులు పేదత్రయోక్త మగువిధిచే సంయతము అగుహస్తములతో హవిర్పాగమును గ్రహించి యజ్ఞమందిమున ఆహుతుల నిచ్చి వేనిని స్మరించుచున్నారో, యోగులు అణమాదసిద్ధులను పొందదలచి అధ్యాత్మయోగముచే వేనిని ధ్యానించుచున్నారో, పరమభాగపతులు వేని సంతట అర్పించుచున్నారో, అట్టి నీ చరిణకమలములు మా విషయవాసవలను దహింపజేయుగాక :

పర్యుష్టయా తవ విభో ననమాలయేయం
సంస్పర్ధిసీ భగవతీ ప్రతిపత్నినచ్చీః ।

యః సుప్రణీతమమాయార్హస్త్వణమాదదన్నో
భూయాత్ సదాంఘ్రిరశుభాశయభూమకేతుః ॥ 12

దేవా : తాను హృదయమున వివసించుచుండగ సపత్నివలె యీ
వాదిపోయిన పనమాల యేమి యనిలక్ష్మి యార్హస్త్వపడుచున్నది. ఆయనను
నీ వావిషయమును లెక్కపెట్టక భక్తులు నమర్పించిన ఈమాలలను స్వీక
రించుచున్నావు. భక్తవత్సలుడ వగునీ చరణకమలములు ఎల్లప్పుడు మా
విషయవాసనలను నశింపజేయుగాక :

కేతుస్త్రివిక్రమయుతస్త్రిపతత్పతాకో
యస్తే భయాభయకరోఽసురదేవచమోఽః ।
స్వర్ణాయ సాధుషు ఖలేష్వితరాయ భూమన్
పాచః పునాతు భగవన్ భజతామఘం నః ॥ 13

అనంతా : వామనావతారమున బలిచక్రవర్తిచే సీయబడిన భూమిని
కొలుచుటకు నీ వెత్తి నపాదము త్రిలోకములయందును వ్యాపించి విజయ
ధ్వజమువలెనుండెను, అపాదములనుండి జనించినట్టియు, త్రిలోకవిహారిణీయు
నగుగంగాదేవి పతాకమువలె శోభిల్లుచుండెను. అట్టి సీపాదపద్మములు అసుర
పై న్యమునకు భయమును, దేవ సేనకు నిర్భయమును గలుగజేయుచుండెను.
సాధుస్వభావు లగుపురుషులు సీదామ మగుపై కుంతమును జొందుటకును,
దుష్టు లభోగిని జొందుటకును కారణము లగుచున్నవి. దేవా : అట్టిసీ
పాదపద్మములు భజనశీలుర మగు మా పాపతాపముల నన్నింటిని నశింప
జేయుగాక :

సస్యోతగావ ఇవ యస్య పశే భవన్తి
బ్రహ్మదయస్తనుభృతో మిథురర్ద్రమానాః ।

కాలస్య తే ప్రకృతిపూరుషయోః పరస్య
శంన స్తనోతు చరణాః పురుషోత్తమస్య ॥ 14

దేవా : పరస్పరకలహపీడితు లగుబ్రహ్మాదిజీవులు ముకుత్రాశు
వేయబడిన గోసమూహమువలె ప్రకృతిపురుషాతీతు డగుకాలపురుషుని
యధీనములో నున్నారు. ఆకాలపురుషుడవు నీవే. అట్టిపురుషోత్తముడ
వైననీ చరణకమలములు మాకు సుఖములకలుగజేయుగాక :

అస్యాసి హేతురుదయస్థితి సంయమానా-
మన్యక్తజీవమహతామసి కాలపూనుః ।
సోఽయం త్రినాభిరఖిలాపచయే ప్రవృత్తః
కాలో గభీరరయః త్తమపూరుష స్త్వమ్ ॥ 15

దేవా : ప్రతులు నిన్ను ప్రకృతిపురుషమహత్తత్త్వములకు నియా
మకుడ వనిచెప్పి కీర్తించుచున్నవి. అందువలన నీవే యీజగత్తుయొక్క
సృష్టిస్థితిలయములకు కారణ మగుచున్నావు. శీతగ్రీష్మవర్షాకాలము లను
నాభిత్రయముచే (చాతుర్మాస్యత్రయముతో) గూడినసంవత్సరరూపమున
జగత్తు నంతటిని సంహరించుకాలము నీవే. నీవే పురుషోత్తముడవు.

త్వత్తః పుమాన్ సమధిగమ్య యయా స్వపీర్యం
ధత్తే మహాన్తమివ గర్భమమోఘవీర్యః ।
సోఽయం తయానుగతిఆత్మన అంఙకోశం
హైమం సస్రజ్జ బహిరావరణైశ్చ సజేతమ్ ॥ 16

కారణాద్విరాయి, అమోఘవీర్యుడు నగుమహావిష్ణువు నీవలన శక్తిని
టొంది మాయతో గూడి యీజగత్తులో బీజస్వరూప మైనమహాత్మత్వమును
సృష్టించును అనంతరిము అమహత్తత్త్వము త్రిగుణమందు ముగిసినది

నగునదిని *నస్తవ్యాహృతు లనెడుపిడు అవదణములు గలిగిన ఈసువర్ణ
మయ దుగుడ్రహ్మాండమును సృష్టించుచున్నది.

త త్తస్మషశ్చ జగతశ్చ భవానధీశో
యగ్న్యాయయోత్థగుణవిక్రియయోపనీతాన్ ।
అగ్నాన్ జపన్నపి హృషీకపతే న లిప్తో
యేఽస్యే స్వతః పరిహృతాదపి విభ్యతి స్మ ॥ 17

హృషీకేతా : మాయచే నావిర్భూత మగువింద్రియసమూహముచే
ప్రాప్తి మైనవిజయముల ననుభవించినను నీవు వానియం దానక్షుడవుగావు.
అందుచేత నీవె స్థావరజంగమములకు నధీశ్వరుడ వైయున్నావు. కాని
అన్మణిపులు లేదా యోగులు స్వయంబుగ పరిత్యక్తము లైన ఆవిషయభోగ
ములకు దియవడుదురు.

స్మాయోనలోకలవదర్శిత భావహారి-
భ్రూమండలప్రహితసౌరతమంత్రశౌంఢైః ।
పత్వ్యస్తు షోడశసహస్రమనన్తబాణై -
ర్యస్యేన్ద్రియం విమథితుం కరణైర్నవిభ్య్యః ॥ 18

దేవా : దుక్కిణీదేవి మున్నగు పదునాఱువేలమంది భార్యలు నిన్ను
జెంతనెంటి యుండును. వారు తమ మృదుమందహాసవిలసితములు,
అసాంగపీక్షణాయుతములు నగుమనోహరము లైన కనుబొమల సంజ్జలచేత
సురతాలాపములచేత ప్రౌఢములు, సమ్మోహకములు నగు మన్మథదాణము
లను పిపై వదలుచున్నారు. కామకళయందలి వివిధరీతులతో నీమనస్సు

*నస్తవ్యాహృతులు:—1. ఓంఘాః, 2. ఓంభువః, 3. ఓగ్ం సువః,
4. ఓంమహః, 5. ఓంజనః, 6. ఓంతపః, 7. ఓగ్ం సత్యం.

నాకర్షింపదలంచుచున్నారు కాని పరిపుష్టము లైనవారిమన్మథదాణములు
నీమనస్సు నేమాత్రమును లోగొనజాలక పోయినవి.

విభవ్యస్తవామృతకథోదవహాస్త్రిలోక్యాః

పాదావనేజసరితః శమలాని హస్తుమ్ ।

ఆనుశ్రవం శుక్రిభిరంధ్రిజమంగసంక్త -

స్తీర్థద్వయం శుచిషదస్త ఉపస్పృశ స్త్రి ॥ 19

దేవా : త్రిలోకములయందలి పాపరాశిని జ్ఞానము జేయుటకు నీవు
రెండుపవిత్రనదులను ప్రవహింపజేసితివి. వానిలో నొకటి ఆమృతమయ
మగు నిలీలతో నిండినకథానది, రెండవది నీపాదప్రజ్ఞానజలముతో నిండిన
గంగానది. అందువలన వివేకవంతు లగుపురుషులు కర్ణములచే నీకథానది
లోను, శరీరముచే గంగానదిలోను మునకలువేసి రెండు తీర్థములను సేవిం
చుచు తమ పాపతాపములను నశింపజేసికొనుచున్నారు.

బాదరాయణీరువాచ :

ఇత్యభిప్రూయ విబుధైః సేశః శతధృత్విర్వరిమ్ ।

అభ్యభాషత గోవిందం ప్రణమ్యామృతరమాశ్రితః॥ 20

శుకదేవుడు చెప్పెను : పరీక్షిన్మహారాజా, సర్వదేవతల
తోను, శంకరునితోనుగూడి బ్రహ్మదేవు డీవిధముగ కృష్ణభగవానుని స్తుతిం
చెను. అనంతరము వారు సమన్మరించి తమ తమ ధామములకు వెడల
దలచినవారై ఆకాశముననుండి భగవానునితో నిట్లనిరి.

బ్రహ్మోవాచ :

భూమేర్భూరానతారాయ పురా విజ్ఞాసితః ప్రభో ।

త్వమస్మాభిరశేషాత్మం స్తత్త్వైవోపపాదితమ్ ॥ 21

బ్రహ్మ వలితెను : సర్వాత్మకుడ వగునోడేవా : భూభార
హరణమునకై అవతరింపవలసినదిగా మేము మొదట నిన్ను ప్రార్థించి
తిమి. దాని ననుసరించి నీవాకార్యమును దగినవిధముగ నెరవేర్చితివి.

ధర్మశ్చ స్థాపితః సత్పు సత్యసంధేః సు నై త్వయా ।
కీర్తిశ్చ దిక్షు విక్షిప్తా సర్వలోకమలాపహా ॥ 22

ప్రభూ : నీవు సత్త్వాన్వేషకు లగునత్పురుషుల జేమముకొఱకై
ధర్మమును స్థాపించి దశదిశలయందు సర్వలోకములలోని పాపమును నశిం
పజేయుకీర్తిని వ్యాపింపజేసెతివి.

అవతీర్య యదోర్వంశే బిభ్రహూషమనును త్తమమ్ ।
కర్మాణ్యుద్దామవృత్తాని హితాయ జగతోఽకృభాః ॥ 23

నీవీ సర్వోత్తమ హాపషును ధరించి, యదువంశమున నవతరించి
తివి. జగద్దిశమునకై అప్రతిహతవిక్రమముతో గూడినకర్మల నెన్నిం
టినో ఆచరించితివి.

యాని తే చరితానిశ మనుష్యాః సాధవః కతా ।
శృణ్వంతః కీర్తయంతశ్చ తరివ్యన్యంజనా తమః ॥ 24

కలియుగమున నీ యీశీలలను శ్రవణకీర్తనముల జేసిన సాధుస్వ
భావు లగుమనుజులు సుగమముగనే యీఅజ్ఞానాంధకారమును దాటగలరు.

యదువంశేఽవతీర్ణస్య భవతః పురుషోత్తమ ।
శరచ్ఛతం వ్యతీయాయ పంచవింశాధికం ప్రభో ॥ 25

పురుషోత్తమా : నీ వీ యదువంశమున అవతరించి నూటయిరు
వదియైదు సంవత్సరములు గడచినవి.

నాథునా తేఽఖిలాధార దేవకార్యావశేషితమ్ ।

కులం చ విప్రశాసేన నష్టప్రాయమభూదిదమ్ ॥ 26

అఖిలాధారా : నీ వివుడు చేయవలసిన దేవకార్యమంతయు పూర్తియైనది. బ్రాహ్మణుల శాపమువలన నీ యీవంశము నష్టప్రాయమయ్యెను.

తతః స్వధామ పరమం విశస్వ యది మన్యసే ।

సలోకాన్ లోకపాలాన్నః పాహి నైకుంత కింకరాన్ ॥ 27

అందువలన ఉచిత మనితోచినచో నీవు నీపరమధామమునకు వెడలుము. నీ సేవకులము, లోకపాలకులము నగుమమ్ముమా లోకములను గాపాడుము.

శ్రీ భగవాను వాచః :

అవధారితమేతస్మై యదాత్థ విబుధేశ్వర ।

కృతం వః కార్యమఖిలం భూమేర్భాగోఽవతారితః ॥ 8

భగవానుడు పలికెను : దేవశాశ్రేష్ఠుడ వగుబ్రహ్మదేవా నీవు చెప్పినది సత్యమనియే తలంచుచున్నాను. నేను మీకార్యముల నన్నింటిని పూర్తిచేసి భూభారమును దొలగించితిని.

తదిదం యూదవకులం వీర్యశౌర్యశ్రియోద్ధతమ్ ।

లోకం జిఘృక్షుద్ రుద్ధం మే వేలయోవమహోర్ణవః ॥ 29

వ్రస్తుత మీయదువంశము బలశౌర్యసంపదలచే మదించియున్నది భూమి నంతటిని గ్రసించవలెనని తలంచుచున్నది. నముద్రమును చెరియలికిట్టవలె నే నీయదువంశము నాపియున్నాను.

యద్యసంహృత్య దృప్తానాం యదూనాం విపులం కులమ్ !
గన్తాస్యనేన లోకోఽయముద్వేలేన వినంక్ష్యతి ॥ 30

మదమ త్తమైన ఈ యాదవ వంశము నంతటిని సంహరింపక
నేను నా ధామమునకు వెడలినచో నిది తన హద్దు నతిక్రమించి నర్వ
లోకములను నాశనము చేయును.

ఇగానీం నాశజరబ్ధః కులస్య ద్విజశాపతః ।
యాస్యామి భవనం బ్రహ్మన్నేతదస్తే తవానఘ ॥ 31

అనముడవగు బ్రహ్మదేవా : ఇపుడు బ్రాహ్మణుల శాపమువలన
ఈ వంశనాశన మారంభమైనది. ఇది పూర్తియైనతరువాత నేను నీలోకము
గుండా వై కుంతమునకు వెడలుదును.

శ్రీ శుక ఉవాచ :

ఇత్యుక్తో లోకనాథేన స్వయంభూః ప్రణిపత్య తమ్ ।
సహదేవగణైర్దేవః స్వధామ సమపద్యత ॥ 32

శుకుడు చెప్పెను : రాజా : జగదీశ్వరుడగు శ్రీ కృష్ణు
డిట్లు చెప్పగా బ్రహ్మదేవు డాయనకు నమస్కరించి దేవతలతో గలసి
తన ధామమునకు వెడలెను.

అథ తస్మాం మహాత్పాతాన్ ద్వారవత్సాం సముత్థితాన్ ।
విలోక్య భగవానాహ యదువృద్ధాన్ సమాగతాన్ ॥ 33

అనంతరము ద్వారకా నగరమున నెన్నియో అవశకునములు కన
బడసాగెను. వానిని జూచి యదువంశములోని పెద్దలు శ్రీకృష్ణుని కడకు
వచ్చిరి. ఆయన వారితో నిట్లు చెప్పెను.

శ్రీ భగవాను వాచ :

ఏతే నై సుమహాత్పాతా వ్యత్తిష్ఠస్థిహ సర్వతః ।

శాపశ్చ నః కులస్యాసేద్బ్రాహ్మణేభ్యో దురత్యయః ॥ 34

శ్రీకృష్ణ భగవానుడు పలికెను : పెద్దలారా : ప్రస్తుతము ద్వారకలో నెటుచూచినను నానావిధములగు నుత్పాతములు కనబడుచున్నవి. బ్రాహ్మణులు మన పంశమున కిచ్చిన శాపము దురతి క్రమణీయము.

న వస్తవ్యమిహాస్మాభిర్జీవిషుభిరార్యకాః ।

ప్రభాసం సుమహాత్పుణ్యం యాస్యామోఽద్యైవనూచిరమ్ ॥ 35

పెద్దలారా : ప్రాణములను రక్షించుకొన దలచితిమేని మన మిచట నుండగూడదు. ఇక నాలస్యము చేయనవసరము లేదు. మనము నేడే పవిత్రమగు ప్రభాసక్షేత్రమునకు బయలుదేరుదము.

యత్ర స్నాత్వా దక్షశాపార్ద్రకీణో యత్స్రణోదమంత్రః ।

విముక్తః కిల్బిషాత్సద్యో భేజే భూయః కలోదయమ్ ॥ 36

దక్షప్రజాపతి శాపముచే చంద్రుడు జీయ రోగమునకు గురియై, ప్రభాస క్షేత్రమునకు పెడలి స్నానము చేసి, పాపవిమోచకుని నా జీయ రోగమునుండి ముక్తుడై కళావృద్ధి నందెను.

వయం చ తస్మిన్నాప్లుత్య తర్పయిత్వా ఏత్యానో సురాన ।

భోజయిత్వోశిశో విప్రాన్ నానాగుణసత్తాపసా ॥ 37

తేషు దానాని పాత్రేషు శ్రద్ధయోప్త్య హహోష్టి నై ।

వృజినాని తరిష్యామో దానై త్సభిరిన్ద్రనమ్ ॥ 38

మనముగూడ ప్రభావ క్షేత్రమునకు వెడలి స్నానము చేయుదము. దేవతలకు, పితరులకు తర్పణముల నిమిత్తము, దానితోపాటనేక విధములగు పిండివంటలను సిద్ధముచేసి యుత్తమ బ్రాహ్మణులకు భోజనముల పెట్టదము. ఆ సత్పాత్ర బ్రాహ్మణుల కనేక దక్షిణల నిత్తము. ఓడ ద్వారా సముద్రమును దాటిన మానవునివలె మనముగూడ వారి దయవలన ఈ విషత్తునుండి బయటపడుదము.

శ్రీ శుక ఉవాచ :

ఏవం భగవతాఽఽదిష్టా యాదవాః కురునందన ।

గంతుం కృతధియస్తీర్థం స్యన్దనాన్ సమయూయుజన్ ॥ 39

శుకుడు చెప్పెను : రాజా : భగవానుడగు శ్రీకృష్ణుడిటా జ్ఞాపించినంతనే యాదవు లందఱు ప్రభావ క్షేత్రమునకు వెడలుటకు నిశ్చయించుకొనిరి. ఆనంతరము వారు తమ తమ రథములకు గుఱ్ఱములను పూనిరి.

తన్నిరీక్ష్యోద్ధవో రాజన్ శ్రుత్వా భగవతోదితమ్ ।

వృష్ణ్విరిష్టాని ఘోరాణి నిత్యం కృష్ణమనువ్రతః ॥ 40

నివిక్త ఉపసంగమ్య జగతామిశ్వరేశ్వరమ్ ।

ప్రణమ్య శిరసా పాదౌ ప్రాంజలిస్తమభాషత ॥ 41

రాజా : ఉద్ధవుడు శ్రీకృష్ణ ప్రేమికుడు, సేవకుడు. అతడు యాత్రకు సిద్ధమగుచున్న యాదవులను జూచెను, భగవానుని అజ్ఞను పినెను, ఘోరములగు సపకకునముల జూచెను. అప్పుడతడు ఏకైక జగన్నాయకుడగు శ్రీకృష్ణ భగవానునికదకు సేకాంతముగ వెడలి, ఆయన చరణములపై శిరమునుంచి నమస్కరించెను. చేతుల ఙ్గోడించి ఆయన నిట్లు ప్రార్థించెను

ఉద్ధవ ఉవాచ :

దేవ దేవేశ యోగేశ సుఖ్యశ్రవణకీర్తన ।

సంహృత్యైతత్ కులం నూనం లోకం సంత్యక్త్యతే భవాన్

విప్రశాపం సమర్థోఽసి ప్రత్యహన్నయదీశ్వరః ॥ 42

ఉద్ధవుడు పలికెను : యోగేశ్వరా : నీవు దేవాదిదేవుల కధీశ్వరుడవు. నీ లీలలను శ్రవణము చేయుటవలన, కీర్తించుటవలన తీపిడు వవిత్తు డగును. నీవు సర్వశక్తిమంతుడ వగు పరమేశ్వరుడవు. నీవు తలచుకొనిన బ్రాహ్మణుల శాపమును తొలగింపగలవు. కాని యట్లు చేయలేదు. ఇప్పుడు నీవు యదువంశమును సంహరించి యీ లోకమును విడచిపెట్టుటకు సిద్ధముగా నున్నట్లు నేను భావించుచున్నాను

నాహం తేహంధ్రుకమలం శ్చక్షార్థమపి కేశవే ।

త్యక్తుం సమాత్సహే నాథ స్వభూయ నయ మామసి ॥ 43

కాని కేశవా : నే నర్థక్షణము గూడ నీ పాద పద్మముల విడచుట కిష్టపడుటలేదు అందువలన నాథా । నన్నును నీ భామమునకు దీసికొని పొమ్ము.

అవ విగ్రీడితం శృష్ట నృణాం పరమమంగళమ్ ।

కర్ణ పీయూషసూక్ష్మాద్య త్ప్రజత్యస్త్యస్ప్రహం జనః ॥ 44

కృష్ణా : పరమ మంగళప్రదము, శ్రుతి సుఖజనకమునగు నీ లీలా చరితామృతమును పానము చేసిన మానవులు ఈ లోకమున నున్న విషయ వాసనల నన్నింటిని పరిత్యజింతురు.

శయ్యాసగౌటసస్థాసన్నాసక్రీహాశగౌటఘ్న ।

కథం త్వాం ప్రియమూర్త్యానం వయం భక్తాస్త్యకేమహి ॥ 45

దేవా : పరుండునపుడు, కూర్చుండునపుడు, తిరుగునపుడు, నిలుచుండునపుడు, స్నానము చేయునపుడు, క్రీడించునపుడు, భోజనముచేయునపుడు ఇతర కార్యము లన్నింటిలోను ప్రియుడవు, ఆత్మస్వరూపుడవు నగు నిన్ను భక్తులమగు మేమెట్లు విడువగలము ?

త్వయోపభుక్తస్రగ్ధనవాసోఽలంకారచర్చితాః ।

ఉచ్ఛిష్టభోజినో దాసాస్తవ మాయాం జయేమహి ॥ 46

మేము నీవు ధరించిన మాలను ధరించితిమి, నీవు పూసికొనిన చందనమును పూసికొంటిమి, నీవు త్యజించిన వస్త్రమును ధరించితిమి, నీవు ధరించిన ఆభరణములతో మమ్ము మేమలంకరించుకొంటిమి. నీవు తినగా మిగిలినదానిని తినునట్టి సేవకులము మేము. అందువలన మేము తప్పక నీ మాయను జయింపగలము.

వాతవసనాయ ఋషయః శ్రమణాః ఊర్ధ్వమన్థినః ।

బ్రహ్మఖ్యం ధామ తేయాన్తి శాంతాః సన్నాసినోఽమలాః ॥

దిగంబరులు, ఊర్ధ్వరేతస్కులు, శ్రమణులు, శాంతులు, నిర్మల చిత్తులు, ఋషులు, సన్న్యాసులు బ్రహ్మచర్యాధికరినసాధనములద్వారా బ్రహ్మలోకమును బొందుచున్నారు.

నయంత్యహ మహాయోగిన్ భ్రమంతః కర్మవర్తను ।

త్వద్వార్తయా తరిష్యామస్తావకైర్దుస్తరం తమః ॥ 48

స్మరంతః కీర్తయంతస్తే కృతాని గదితాని చ ।

గత్యుత్స్మితేక్షణక్షేలి యన్నులోకవిడంబనమ్ ॥ 49

మహాయోగీశా : మే మీ కర్మమార్గమున అనగా ప్రపంచమున నంచరించుచున్నను నీ భక్తులతో గలసి నీ కథలను కీర్తించుచుందుము.

మనుష్య లీలా స్వరూపుడ వగు నీ గతిని, హాస్యమును, దృష్టిపాతమును, పరిహాసమును, తర్కలను, ఉపదేశములను న్నరించుచు, కీర్తించుచు దుస్తరమగు సంసారదుఃఖము నతిక్రమింతుము.

శుక ఉవాచ :

సనం విజ్ఞాపితో రాజన్ భగవాన్ దేవకీసుతః ।

ఏకాన్తీసం స్రియం భృత్యముద్ధవం సమభాషత ॥ 50

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం
సంహితాయాం వైయాకీర్ణమేకాదశ
స్కంధే భగవదుద్ధవసంవాచే
షష్ఠోఽధ్యాయః

శుకః సు పలికెను : పరిశిష్టహారాజా : దేవకీనందనుడగు
శ్రీకృష్ణ భగవానుని ఉద్ధవ డిట్లు ప్రార్థింపగా, ఆయన తన కనన్యద్రియుడు,
భృత్యుడునగు సుద్ధిపుని జూచి యిట్లు పలుకసాగెను.

ఓం విధముగ శ్రీ మద్భాగవతము నందలి
ఏకాదశ స్కంధముతోని ఆటవ
అధ్యాయము న మా ప్త ము.

ఏ డవ అధ్యాయము

అవిధూతోపాభ్యాసము - భూమి మొదలు

పాపురమువఱకు గల యెనమండ్రు

గురువులకథ.

శ్రీ భగవానువాచ :

యదాత్థ మాం మహాభాగ తచ్చిక్షీర్ణితమేవ మే !

బ్రహ్మ భవో లోకపాలాః స్వర్వాసం మేఽభికాంక్షిణః ॥ 1

భగవానుడు పలికెను : మహాభాగ ! ఉద్ధవా ! యదు
కుల సంహారమునందును, వైకుంఠలోకగమన విషయమునందును నాకు
గల అభిలాషను నీవు వెల్లడించితివి. వాస్తవముగ నదియంతయు సత్యమే.
బ్రహ్మరుద్రులు, ఇంద్రాదిలోకపాలురు తమ లోకములద్వారా వైకుం
ఠమునకు వెడలివలసినదిగా నన్ను గోరుచున్నారు.

మయా నిష్ఠాదితం హ్యత్ర దేవకార్యమశేషతః ।

యదర్థమవత్త్యోఽహమంశేన బ్రహ్మణార్థితః ॥ 2

ఘాలోకమున దేవతలకు జేయవలసిన పని నంతటిని బూర్తి చేసి
చిని బ్రహ్మదేవుడు ప్రార్థింపగా నీ పనికొఱకే నేను బలరామునితో
గలసి యవతరించితిని.

కులం వై శాపనిర్దగ్ధం సంశ్చ్యత్యన్యోన్యవిగ్రహాత్ ।

సమస్తాః సప్తమేఽస్మిన్నానాం పురీం చ స్థావయిష్యతి ॥ 3

ఇప్పుడు బ్రాహ్మణశాపముచే దగ్ధమైన ఈ యదుకులము పరస్పర

విపాదకారణముగ వినష్టము కాగలదు. సరిగ నేటి కేడవనాడు సముద్ర మీ పట్టణమును ముంచివేయగలదు.

యౌర్వేనాయం మయా త్వక్తో లోకోఽయం నష్టమంగళః ।
భవిష్యత్యచిరాత్ సాధో కలినాపి నిరాకృతః ॥ 4

ఉద్ధవా : నే నీమర్త్యలోకమును పరిత్యజించిన వెంటనే దీనిలోని సర్వభువములు నష్టమై పోవును. కొలది ఓనములలోనే కలియుగము ప్రవేశించును.

న నస్తవ్యం త్వయైవేహ మయా త్వక్తే మహీతలే ।
జనోఽధర్మరుచిర్భద్ర భవిష్యతి కలౌ యుగే ॥ 5

కలియుగములో మానవు లెక్కువగా నధర్మములయం దాసక్తి గల వారై యుందురు. కాన నాచే త్యజింపబడిన ఈ పృథివిపై నీవు నివసింప దగదు.

త్వం తు సర్వం పరిత్యజ్య స్నేహం స్వజనబంధుషు ।
మయ్యావేశ్య మనః సమ్యక్ సమదృగ్విచరస్వ గామ్ ॥ 6

ఇప్పుడు నీవు నీ అత్మీయులను, స్వజనులను, బంధువులను, స్నేహితులను వదలుము. అనన్యప్రేమతో నాయందు మనస్సును లగ్నము చేసి సమదృష్టితో భూమిపై స్వచ్ఛందముగ విహరింపుము.

యదిదం మనసా వాచా చక్షుర్భ్యాం శ్రవణాదిభిః ।
నశ్వరం గృహ్యమాణం చ విద్ధి మాయామనోమయమ్ ॥ 7

ఉద్ధవా : మనస్సు, వాక్కు, చక్షువులు, శ్రవణములు మున్నగు వింద్రియ సమూహమునకు విషయాభూతమైన ఈ ప్రపంచ మంతయు మాయామనః కల్పితము, నశ్వరమునని తెలిసికొనుము.

పునోఽయుక్తస్య నానాన్ధో భ్రమః స గుణదోషభాక్ ।

కర్మాకర్మవికర్మేతి గుణదోషభియో భిదా ॥ 8

విక్షిప్తదిత్తుడు అనగా అశాంతము, అసంయతము నగు మనస్సు గల మానవునకే యీ జగత్తులో నానావస్తు విషయక భ్రమ కలుగును. ఈ భ్రమయే గుణదోషయుక్త మైనది. ఇట్టి గుణదోషములకు వశుడయిన వ్యక్తి చిత్తమున కర్మ(1)అకర్మ(2)వికర్మ(3)రూపభేద మదయ మగును.

తస్మాద్యుక్తేస్త్రియగ్రామో యుక్తచిత్త ఇదం జగత్ ।

ఆత్మసేషస్య వితతమాత్మానం మయ్యధీశ్వరే ॥ 9

ఉద్ధవా : మొదట నీవు నీ యింద్రియములను వశము చేసికొనుము, చిత్తవృత్తుల నన్నింటిని నిరోధించుము. సుఖదుఃఖమయమగు నీజగత్తు ఆత్మయందే యున్న దనియు, ఆత్మ పరమాత్మరూపుడనగు నా యందే యున్నదనియు దెలిసికొని దర్శింపుము.

జ్ఞానవిజ్ఞాన సంయుక్త ఆత్మభూతః శరీరిణామ్ ।

ఆత్మాచుభవతుష్టాత్మా నాస్తరామైర్విహస్యసే ॥ 10

నిర్భయజ్ఞానము, అనుభవరూపవిజ్ఞానము కలవాడవై నీవు నీ యాత్మానుభవమున ఆనందమగుచుండవై యుండువు. సర్వదేవతాది శరీర చారులకు ప్రీతిపాత్రుడ వగుదువు. అందువలన నిన్నెట్టి విఘ్నములు వాధింపవు.

దోషబుద్ధ్యోభయాతీతో నిషేధాన్న నివర్తతే ।

గుణబుద్ధ్యా చ నిహితం న కరోతి యధార్భకః ॥ 11

(1) విహితకర్మ, (2) విహిత కర్మ లోపము, (3) నిషిద్ధకర్మ.

గుణములకంటెను, దోషబుద్ధికంటెను అతీతుడయిన పురుషుడు బాబునివలె నిషిద్ధకర్మనుండి నివృత్తుడగునుగాని దోషబుద్ధితో మాత్రము గాదు అతడు విహితకర్మ ననుష్ఠించునుగాని గుణబుద్ధితో మాత్రము కాదు.

సర్వభూతసుహృచ్చాన్తో జ్ఞానవిజ్ఞాన నిశ్చయః ।

పశ్యన్ మదాత్మకం విశ్వం న విపద్యేత నై పునః ॥ 12

జ్ఞాన విజ్ఞాన సంపన్నుడు, శాంతుడు, సమదర్శియు నగు పురుషుడు ఈ విశ్వమును నా స్వరూపమని తెలిసికొనును. దానిచే నతడు మఱియూ జనన మరణ చక్రమునందు జిక్కుకొనడు.

చుక ఉవాచ :

ఇత్యాదిప్రో భగవతా మహాభాగవతో నృప ।

ఉద్ధవః ప్రణిపత్యహ త త్వజ్జ్ఞానురచ్యుతమ్ ॥ 13

శుకుడు పలికెను : రాజా ! శ్రీకృష్ణ భగవాను డిట్లాచే శించినంతనే మహాభాగవతుడగు ఉద్ధవుడు తత్త్వజ్ఞానుమను డెరిసికొన దలచినవాడై ఆయనకు నమస్కరించి యిట్లు ప్రశ్నించెను.

ఉద్ధవ ఉవాచ.

యోగేశ యోగవిన్యాస యోగాశ్మిత యోగసంభవ ।

నిశ్చేయసాయ మే ప్రోక్తస్యైవ సన్న్యాసలక్షణః ॥ 14

ఉద్ధవుడు పలికెను - దేవా ! నీవే యోగవేత్తలకు అతి గోప్య మగునిదేశవిశేషమపు, యోగులకు యోగమునకు సంబంధించు రుదపు. నీవే సర్వయోగులకు ఆధారుడు. స్వరూపుడవు నీవే. నీవు మా పరమ తాత్పర్యము నుపదేశించితివి.

త్యాగోఽయం దుష్కరో భూమన్ కామానాం విషయాత్పృథిః
సుతరాం త్వయి సర్వాత్మన్నభక్తైరితి మే మతిః ॥ 15

కాని అనంతా : విషయానక్తచిత్తు లగుపురుషు లావిషయభోగము
లను, కోరికలను విడచుటమిక్కిలి కష్టము వారిలోగూడ భగవద్విముఖు
లగు మానవు లిట్టివానిని విడచుట పూర్తిగ నసంభవమనియే నా విశ్చ
యము.

సోఽహం మనూహమితి మూఢమతిర్విగాఢ-
స్త్వన్మాయయా విరచితాత్మని సానుబంధే,
తత్త్వంజసా నిగదితం భవతో యథాఽహం
సంసాఢయామి భగవన్ననుశాధిభృత్యమ్ ॥ 16

చేవా : నేను నీ మాయాకల్పిత మైనదేహమునందు, పుత్రకళత్రాది
విషయమునందు నుండి “నేను, నాది” యనుభావమున మగ్నుడ నై యు
న్నాను. నేను మిగుల మూఢుడను, అందువలన నీవువదేశించిన సన్న్యాస
చర్యమును సుగమముగ ననుసరించునట్లు తృప్తుడనగు నాకువివరింపుము

సత్యస్య తే స్వదృశ ఆత్మన ఆత్మనోఽన్యం
వక్తారమీశ విబుధేష్వసి నానుచక్షే ।
సర్వే విమోహితధియస్తవ మాయయేమే
బ్రహ్మాదయస్తనుభృతో బహిరర్థభావాః ॥ 17

చేవా : నీవు త్రికాలాబాదిత మైన సత్యస్వరూపుడవు, స్వప్రకాశు
డవు నా కాల్యతత్త్వము నువదేశించుటకు నీవు తప్ప దేవతలలో నమద్దు
రైనవా డెవ్వడన్నాడు? బ్రహ్మాదేవత లందఱు నీ మాయచే మోహితు

లై నవారే వారి బుద్ధి మాయకు పశమైయున్నది. అందువలన వారు దేహ పుత్రాదిబాహ్యవిషయములనే పరమార్థము అని భావించుచున్నారు.

తస్మాద్భవంతమననద్యమనంతపారం

సర్వజ్ఞమీశ్వరమకుంతవికుంతధిష్ణమ్ ।

నిర్విణ్ణధీరహముహే వృజినాభితప్తో

నారాయణం నరసఖం శరణం ప్రపద్యే ॥

18

దేవా : అందువలన నేను దుఃఖసంతప్తుడను, వైరాగ్య యుక్తుడనునై దేశకాలాద్యపరిచ్ఛిన్నుడవు, సర్వజ్ఞుడవు, సర్వశక్తిమంతుడవు, అనన్యరమగు పై కుంతమున నివసించువాడవు, నరసఖుడవు నగు నిన్ను శరణుజొచ్చితిని.

శ్రీ భగవాను వాచ.

ప్రాచ్యేణ మనుజా లోకే లోకతత్త్వవిచక్షణః

సముద్ధరన్తి హ్యత్మానమాత్మనైవా శుభాశయాత్ ॥ 19

భగవానుడు పలికెను : - ఉద్ధవా : జగత్తులోని తత్త్వ వికారదు లగుమానవులు వివేకబుద్ధిబలముచేతనే చిత్తమున నిండి యున్న విషయవాసనలనుండి తమ్ముతా ముద్ధరించుకొందురు.

అత్మనో గురురాత్మైవ పురుషస్య విశేషతః

యత్రప్రత్యక్షోనుమానాభ్యాం శ్రేయోఽసావనువిన్దతే॥

మానవుడు ప్రత్యక్షనుమానమలద్వారా తన హితాహితముల నిర్ణయించుకొనుటకు సమర్థుడై యున్నాడు. అందువలన మానవునకు ముఖ్యముగ తన అత్మయే గురు వై యున్నది.

పునఃపశ్యే చ మాం ధీరాః సాంఖ్యయోగవిశారదాః ।

అపి స్తరాం ప్రవశ్యంతి సర్వశక్తుప్రబంహితమ్ ॥ 21

సాంఖ్యయోగవిశారదులు, ధీరులు నగు పురుషలీమానవజన్మలో నె
సర్వశక్తిసంపన్నుడ నగునన్ను సంపూర్ణముగ ప్రకటించుటగ దర్శిం
తురు.

ఏకద్విత్రైచతుష్పదో బహుపాదస్తథాపదః ।

బహ్వ్యో సన్తి పురః స్పష్టాస్తాసాం మే పౌరుషీన్ద్రియా ॥ 22

నేను ఏకపాది, ద్విపాది, త్రిపాది, చతుష్పాది, బహుపాది అపాది
మున్నగు ప్రాణుల నెన్నింటినో సృష్టించితిని. వానిలో నాకు అన్నిటి
లంటె పురుషార్థసాధకమగుటవలన ప్రియమైనది మానవశరీరమే.

అత్ర నూం మృగయన్త్యద్ధా యుక్తా హేతుభిరీశ్వరమ్

గృహ్యమాణైస్సుతైర్లింగైరగ్రాహ్యమనుమానతః ॥ 23

నా స్వరూపము ప్రత్యక్షగోచర మైనను ఈ మానవదేహమునం
దున్నతీవులు బుద్ధ్యాదిగుణసమూహమును, ప్రకాశాప్రకాశరూపలక్షణము
లను దర్శించి అచుమానబలముతో తత్వముదాయప్రవర్తక స్వరూపుడ
నగు నన్ను అన్వేషింతురు.

అత్రాప్యదాహరన్తీమమితిహాసం పురాతనమ్ ।

అనధూతస్య సంవాదం యదోరమితతేజసః ॥ 24

ఈ విషయములో పరమతేజస్వీయగు అనధూతకు యదుమహారాజు
నకు జరిగినసంభాషణరూప మగునీ పురాతనేతిహాసమును ప్రాజ్ఞులుచెప్పిరి.

అనధూతం ద్విజం కంచిచ్చరంతమకుతోభయమ్ ।

కవి నిరీక్ష్య తరుణం యదుః పప్రచ్ఛ ధర్మవిత్ ॥ 25

ఒకమాటు ధర్మజ్ఞు డగుయదుఃపః హోరాజు నిర్భయముగ విహరించు వాడు, వివేకి, తరుణ వయస్కుడు సగునాః అవధూత బ్రాహ్మణుని దర్శించి యిట్లు ప్రశ్నించెను.

యదురువాచ.

కుతో బుద్ధిరియం బ్రహ్మన్న కర్తుః సునిశారదా ।

యామాసాద్య భవాంట్లోకం విద్వాంశ్చరతి బాలవత్ ॥ 26

యదువు పలికెను :- బ్రాహ్మణుడా ! నీ వెట్టిసత్కర్మను ననుష్ఠించుటలేదు. అయినను ఇట్టి సర్వలోకవిలక్షణబుద్ధి నీ కెట్లు కలిగినది? నీవు విద్వాంసుడ వైనను ఏ బుద్ధిబలముచేత బాలునివలె ఈ జగత్తులో సంచరించుచున్నావు ?

ప్రాయో భర్తార్థకామేషు వివితస్సయాం చ మానవాః ।

హేతునై వ సమీహంతే ఆయుషో యశసః క్రియః ॥ 27

జగత్తులో మానవులు తమకుగ ఆయుష్యమును, యశస్సును, ఐశ్వర్యమును గోరి దర్శార్థహమములయందును, ఆత్మతీర్త్యతీక్షణి యందును ప్రపృత్తులగుచున్నారు.

త్వం తు కల్పః కవిర్గతుః సుభగోఽమృతభాషణః ।

న కర్తానేహసే కించిజ్జహోస్మ త్తపితాచపతే ॥ 28

నీవు సమర్థుడవు, జ్ఞానివి, నిపుణుడవు, సుందరుడవు, మృదుభాషిని యైనను ఇదోస్మత్తపితాచులవలె నుండి యేదిధమగువనిని చేయుటలేదు. దేనిని గోరుటలేదు

జనేషు దహ్యమానేషు కామలోభదవాగ్నినా ।

న తప్యసేఽగ్నినాముక్తో గంగామృతస్థ ఇవ ద్విపః ॥ 29

జగత్తులోని మానవులు కామరోభము అనెడుదావానలముచే నిరంతరము దహింపబడుచున్నప్పటికిని నీవు అగ్నిసంతాపముక్తమై గంగానలిలమునందున్న ఏనుగువలె సంతాపరహితుడ వైయున్నావు.

త్వం హి నః పృచ్ఛతాం బ్రహ్మస్మాత్కన్యానస్తకారణమ్ ।

బ్రూహి స్పర్శవిహీనస్య భవతః కేవలాత్మనః ॥ 30

బ్రాహ్మణుడా ! నీవు పుత్రకళత్రాది విషయభోగరహితుడ వై నను హృదయమున నిట్టియానందము నెట్లునుభవించుచున్నావు ? నాకు దానిని తెలిసికొనవలయుననెడికోరిక కలుగుచున్నది. దయయించి వివరింపుము.

శ్రీభగవానువాచ.

యదనై నం మహాభాగో బ్రహ్మణ్యేన సుమేధసా ।

పృష్టః సభాజితః ప్రాహ ప్రశ్రీయాననతం ద్విజః ॥ 31

శ్రీకృష్ణభగవానుడు పలికెను :.. ఉద్ధవా ! మాపూర్వదైన యదుమహారాజు బ్రాహ్మణహితవరాయణుడు, బుద్ధిమంతుడు. ఆయన పరమ భాగ్యవంతు డగు నాబ్రాహ్మణుని నత్కరించి అవనత శిరస్కుడై యెదుట నిలుచుండి పై విధముగా ప్రశ్నించెను. అనంతర మాబ్రాహ్మణుడిట్లు చెప్పసాగెను.

బ్రాహ్మణ ఉవాచ.

సంతి మే గురవో రాజన్ బహవో బుద్ధ్యుపాశ్రితాః ।

యతో బుద్ధిమూపాదాయ ముక్తోఽటామీహతాన్ శృణు ॥ 32

బ్రాహ్మణుడు పలికెను :.. రాజా ! నేను నాబుద్ధితో నెందతో గురువుల నాశ్రయించితిని. వానివలన జ్ఞానమును పొంది నే నీ

జగత్తులో ముక్తభావముతో స్వచ్ఛందముగ విహరించుచున్నాను. నీ వా గురువుల నామములను, వానినుండి గ్రహించిన జ్ఞానమును వినుము.

స్పృహివేనాయురాకాశమాపోఽగ్నిశ్చంద్రమా రవిః ॥

కపోతోఽజగరః సిన్ధుః పతంగో మధుకృద్దజః ॥ 33

మధుహో హరిణో మీనః పింగళా కురరోఽర్భునః ।

కుమారీ శరకృత్సర్ప ఊర్ణనాభిః సుసేతకృత్ ॥ 34

ఏతే మే గురవో రాజంశ్చతుర్వింశతిరాశ్రితాః ।

శిక్షావృత్తిభిరేతేషామస్వశిక్షామిహాత్మనః ॥ 35

(1) పృథివి (2) వాయువు (3) ఆకాశము (4) జలము (5) అగ్ని (6) చంద్రుడు (7) సూర్యుడు (8) పావురము (9) అజగరము (10) సముద్రము 11) పతంగము 12) తేనెటీగ 13) ఏనుగు 14) తేనెనుదీరకు వాడు 15) హరిణము 16) చేప 17) పింగళయను వేశ్య 18) కురరపక్షి 19) వాచుడు 20) కన్య 21) బాణమును జేయువాడు 22) సర్పము 23) సాలెపురుగు 24) భ్రమర కీటకము - ఈ యిరువదినాల్గింటిని గురువులుగా భావించుచున్నాను. వీని నడవడినిబట్టి జ్ఞానమును బొంది నే నీ లోకమున నంచరించుచున్నాను.

యతో యదనుశిక్షామి యథా వా నాహుమాత్మజః ।

తత్తథా పురుషవ్యాఘ్రు నిబోధ కథయామి తే ॥ 36

వీరపరుడ వగుయయాతినందనా! నేను వీనిలో నెవరినుండి యెట్టి జ్ఞానమును బొందితి నో చెప్పెదను వినుము.

భూతైరాక్రమ్యమాణోఽసి ధీరో ధైవనశాసుగైః ।

తద్విద్వాన్నచశేన్మాల్లాదన్వశిక్షం షీతేర్వృతమ్ ॥ 37

దుఃఖసహిష్టు పగుమానపుడు దైవాధీనము లై సప్రాణులచే పీడింపబడినను దానిని దైవికముగా భావించి ధర్మమార్గమునుండి విచలితుడుకారాదు. (ప్రాణుల పాదములచే త్రోక్కబడునట్టిది, చలించనట్టిచియునగు) ధూమినుండి నే నీ క్షమాగుణము నేర్పితివి.

శశ్వత్పరార్థసర్వేహః పరాశ్చైకాన్తసంభవః ।

సాధుః శిక్షేత భూభృత్ నగశిష్యః పరాత్మతామ్ ॥ 38

ఎల్లపుడు పరోపకార మొనరించు శోరికగలవాడును, ఎల్లపుడు పరహితముకొఱకే టివించు వాడును సగు సాధువు (వృక్షములకు, తృణమునకు, నెలయేళ్ళకు నిలయమగు) పరవ్రతమునుండి పరోపకారవృత్తిని, వృక్షమునుండి పరాధీనవృత్తిని నేర్వవలెనని తెలిసికొంటుని.

ప్రాణవృత్తైవ సంతుష్ట్యేన్నునిరైవేన్ద్రియప్రియైః ।

జ్ఞానం యథా న నశ్యేత్ నావకీర్యేత వాఙ్మనః ॥ 39

జ్ఞానము నెరిప కుండనట్లు, వాక్కు, మనస్సు విక్షిప్తములు కాకుండునట్లు ముని ఇంద్రియవృత్తులతోకాక ప్రాణవృత్తులతోనే సంతుష్టి సందవలెను.

(వివరణము :- ప్రాణవాయువు రూపరసాది విషయముల నపేక్షింపక తేలితమును రిక్షించుట కనువగు ఆహారమును మాత్రము స్వీకరించి శరీరములో సంచరించునట్లు సాధకుడు జ్ఞానము, వాక్కు, మనస్సు విక్షిప్తము కాకుండగ జీవితమును నిర్వహించుకొనవలెను ఇంద్రియముల కభీష్టమైనవృత్తులచే సంతుష్టిని బొందరాదు.)

విషయోష్వావిశన్ యోగీ నానాధర్మేషు సర్వతః ।

గుణదోషవ్యపేతాత్మా న విషజేత వాయునతే ॥ 40

యోగులైనవారు సుఖదుఃఖాది చింతారహితచిత్తముతో నానా గుణయుక్త విషయసమూహము ననుభవించుచున్నను వాయువువలె అనా సక్తులై యుండవలెను.

పార్థి వేష్టిహ దేహేషు ప్రవిష్టస్తద్గుణాశ్రయః ।

గుణైర్నయుజ్యతే యోగీ గంధైర్వాయురివాత్మదృక్ ॥ 41

వాయువు గంధముచే లిప్తముకానట్లు అత్యుత్త్యజ్ఞాదగు యోగి భౌతిక దేహమున ప్రవేశించి, బాల్యయౌవనాదివర్తముల సంగీకరించినను వానియం దాసక్తుడగుట.

అస్త్యర్థితశ్చ స్థిరజంగమేషు

బ్రహ్మాత్మభావేన సమన్వయేన ।

వ్యాప్త్యాప్యనచ్చేదమసంగమాత్మనో

మునిర్నభస్త్వం వితతస్య భావగోచ్ ॥ 42

దేహాంతర్గతుడైనను ముని తన బ్రహ్మాస్వరూపాత్మధావనవ్వారా, ఆకాశమువలె స్థావరజంగమములయందు అధిష్ఠాత్మరూపముతో ననుగమించుటచే సర్వగత మైనఆత్మను అవరచిన్నము, అసంగము ననిభావించవలయును.

తేజోబన్నసుయైర్భావై ర్మేఘాద్వైర్వాయునేర్నిలైః ।

న స్పృశ్యతే నభస్తద్వత్ కాలస్పృశ్యైర్గుణైః ప్రమాదాన్ ॥ 43

వాయుప్రేరిత మైనమేఘాది సమూహముచే నారాశము లిప్తము కానట్లు పురుషుడుగూడ కాలరచితము అగుతేజస్సు, జలము, అన్నమయము నగు దేహాదిసర్వపదార్థములచే లిప్తుడుగాడు.

స్వచ్ఛః ప్రకృతితః స్నిగ్ధో మాధుర్యస్తీర్ణభూర్నృణామ్ ।

మమిః పునాత్యపాం మిత్రమీక్షోపస్పర్శకీర్తనైః ॥ 44

రాజా : నిర్మలాత్మడు, సహజస్నేహశీలి, మధురభాషియునగు ముని మానవలకు లీర్థస్వరూపుడై దర్శన స్పర్శన భగవత్కీర్తనలద్వారా వారిని జలములై పనిత్రులుగాజేయును.

తేజస్వీ తపసా దీప్తో దుర్ధన్వోదరభాజనః ।

సర్వభక్షోఽపి ముక్తాత్మా నాదత్తే మలమగ్నివత్ ॥ 45

తేజస్వి, తపః ప్రధావగంపన్నుడు, దుర్బుడు, ఆపరిగ్రహశీలుడు, ముక్తస్వభావుడు నగుముని సర్వవిధవస్తువులను భక్షించినను అగ్నివలె ఎట్టిమాలిన్యమును టిందడు

క్వచిచ్ఛన్నః క్వచిత్ స్పృష్టఉపాస్యః శ్రేయ ఇచ్ఛతామ్ ।

భుంక్తే సర్వత్రదాతృణాం దమాన్ ప్రాగుత్త రాశుభమ్ ॥ 46

సాధకుడు అగ్నివలె కొన్నిచోట్ల గూఢముగను, కొన్నిచోట్ల ప్రకటముగను నుండవలెను కల్యాణకాముకు లగుజను బుపాసించుటకు దగిన రూపముతో నతడు కొన్ని చోట్ల ప్రకటమగును దాతలయొక్క అతీతా నాగత పాపదాని నాశనము చేయుచు అన్నిచోట్ల అన్నాదిద్రవ్యములను స్వీకరింపవలెను

స్వమాయయా సృష్టమిదం సదసల్లక్షణం విభుః ।

ప్రవిష్ట ఈయతే తత్తత్స్వరూపోఽగ్నిర్వై ధసి ॥ 47

సర్వవ్యాపి యగువరమాత్మ తన మాయచే సృష్టించబడిన దేవతీర్య గాది వివిధశరీరములలో ప్రవేశించి కొష్ఠములలో నున్న అగ్నివలె ఆ యా స్వరూపుడై ప్రతీయమాను డగుచుండును.

విసర్గాద్యాః శ్మశానాన్తా భావాదేహస్యనాత్మనః ।

కళానామివ చంద్రస్య కాలేనావ్యక్తవర్తనా ॥ 48

అలత్యపేగయుక్త మగుకాలప్రభావముచే చంద్రుని కళలు వృద్ధి
క్షయముల బొందునట్లు పుట్టుకమొదిలుకొని మరిణమువరకు గలవికారము
లన్నియు దేహమునకు నుబురించినవె ఆత్మ యెట్టివికారములను బొం
దదు. దీనికె నేను చంద్రునినుండి నేర్చుకొంటిని

కాలేన హ్యోఘవేగేన భూతానాం ప్రభవాప్యయా ।

సిత్యాపి న దృశ్యేతే ఆత్మనోఽగ్నేర్యధార్చిమామ్ ॥ 49

అగ్నిశిఖలు ప్రతిక్షణము ఉత్పత్తివినాశముల బొందుచున్నను నగ
పడనట్లే నదీప్రవాహమువలె నియతపేగకాలి యగుకాలప్రభావముచే మాన
వుల దేహములుగూడ ప్రతిక్షణము ఉత్పత్తివినాశముల బొందుచున్నను
అజ్ఞానమువలన నగపడవు.

గుణైర్గుణానుపాదస్తే యథాకాలం విముంచతి ।

న తేషు యుజ్యతే యోగీ గోభిర్గాఞన గోపతిః ॥ 50

సూర్యుడు కిరణసమూహముచే జలరాశిని ఆకర్షించును, సమయము
వచ్చినపుడు కురిపించును. అట్లే యోగియు ఇంద్రియములచే విషయముల
గ్రహించును. అవసరము వచ్చినపుడు అనగా యాచకులు వచ్చినపుడు
వానిని దానము చేయును. కాని వానియం దానత్తుడు కాదు.

బుధ్యతే స్వేన భేదేన వ్యక్తిస్థ ఇవ తదతః

లక్ష్మ్యతే స్థూలమతిభిరాత్మాచానస్థితోఽర్కనత్ ॥ 51

వ్యవస్థరూపమునం దున్న ఆత్మ సూర్యునివలె చిన్నరూపముగ నగ

పడడు. భిష్ణుచేహములందు ప్రవేశించిన ఆత్మ భిన్నోపాధులయందు ప్రతి
బి.దించిన సూర్యునివలె స్థూలబుద్ధు లగువారికి వేఱుచేఱుగ నగపడును.

నాతిస్నేహః ప్రసంగో నా కర్తవ్యః క్వాసి కేనచిత్ ।

కర్వన్ విండేతి సంతాపం కపోత్యన దీనధీః ॥ 52

ఎవ్వఁడు నెవ్వరితోడను అతిస్నేహము, అతిప్రసంగము చేయరాదు.
అట్లుచేయువాడు. వివేక శూన్య మైనకపోతమువలె సంతాపగ్రస్తుడగును.

కపోతః కశ్చనారణ్యే కృతసిద్ధో వనస్పతౌ ।

కపోత్యా భార్యయా సారమువాస కతిచిత్సమాః ॥ 53

రాజా : ఒకానొక యడవిలో నొక పాపుర మొకచెట్టుపై గూడును
నిగ్గించుకొని, దానిలోనది తనభార్యతోగలసి బహువర్షములు నివసించెను.

కపోతౌ స్నేహగుణితహృదయా గృహధర్మిణౌ ।

దృష్టిం దృష్ట్యాంగమంగేన బుద్ధిం బుద్ధ్యా బబన్ధుః ॥ 54

గృహస్థ దర్మమునం దానక్త మైయున్న ఆ కపోత ద్వంద్వము
స్నేహబద్ధ హృదయముతో నింతరము దృష్టితో దృష్టిని, అంగముతో
సంగమును, బుద్ధితో బుద్ధిని బంధించుకొనెను.

శిష్యాసనాటనస్థానవార్తాక్రీడాశనాదికమ్ ।

మిథునీభూయ విస్రజ్ఞా చేరతుర్వనరాజిషు ॥ 55

అకపోతములు రెండును వనములలో పరుండుట, కూర్చుండుట,
తిరుగుట, నివసించుట, సంభాషించుట, ఆడుట, భుజించుట మున్నగు
జానిని స్వేచ్ఛగా నొనర్చుచుండెను.

యం యం వాంఛతి సా రాజంస్తర్పయన్త్యనుకంపితా ।

తం తం సమాసయత్ కామం శ్రచ్చేణాప్యజితేంద్రియః ॥ 56

రాజా : ఆరపాపురము చిలుసవ్వుతో గూడిన క్రిగంటి చూపుల
తోను, సంభాషణాదులచేతను, ప్రేమను గలిగించు కార్యములతోను మగ
పాపురముయొక్క కృపకు పాత్రురాలై తా నేపధార్దముల గోరునో వానిని
ఇంద్రియ నిగ్రహము లేని మగపాపురము కష్టపడి యైవను సంపాదించి
తెచ్చి పెట్టుచుండెను.

కపోతీ ప్రథమం గర్భం గృహ్లాతీ కాల ఆగతే ।

అందాని సుషువే నీజే స్వపత్యః సన్నిధౌ సతీ ॥ 57

అనంతరము పతివ్రత యగుకపోతీ ప్రథమగర్భమును ధరించి ప్రస
వకాలము సమీపించినంతనె గూటిలో తన భర్త సన్నిధియందు గుడ్లు
పెట్టెను.

శేషు కాలే న్యజాయన్త రచితావయవా హరేః ।

శక్తిభిస్సర్విభావ్యాభిః కోమలాంగతనూరుహః ॥ 58

కాలక్రమము ననుసరించి యా యండములు శ్రీహరిఅచింత్యకక్తి
ప్రభావముచే ఏగిలెను వానినుండి కాళ్ళు కలిగిన పిల్లలు బయల్పెడతెను.
వాని అవయవములు, రోమములు మిగుల కోమలముగ నుండెను.

ప్రజాః పుస్త్రుషుతుః ప్రీతో దంపతీ పుత్రవత్సలా ।

శృణ్వన్తో కూజితం తాసాం నిగ్వృతో కలభాష్టితైః ॥ 59

అనంతర మాకపోత దంపతుల తమ సంతానము యొక్క చూడర
ములను, మధుర శబ్దములను విని అసందించి ప్రేమతో వానిని పెంచు
చుండెను.

తాసాం పత్నీః సుస్పర్శైః కూజితైర్బుద్ధిచేష్టితైః ।

ప్రశుద్ధమైరదీనానాం పితౄణాం ముదమాహుః ॥ 60

ఎల్లిపుడు సంతోషము తోనుండు అపకీనతానము తమ గుకుమారము లై నరెక్కలచేత తల్లిదండ్రులకు సుఖస్వర్గము హితము, అమాయకము లై నచేష్టలు, ఎగురుట మున్నగువసులచే అధిక మగుహర్షమును కలుగజేసెను

స్నేహానుబద్ధహృదయానన్యోన్యం విష్ణుమాయయా ।
విమోహితో దీనధియశా శిశూన్ పుపుషతుః ప్రజాః ॥ 61

ఈవిధముగ విష్ణుమాయామోహితులు, పరస్పరానక్తచిత్తులు నగు నాకపోతదంపతులు సంతానపోషణవ్యగ్రతచే కృపణచిత్తులై వానిని పెంచుచుండెను.

ఏకదా జగ్గుతుస్తాసామన్నార్థం తో కుటుంబినౌ ।
పరితః కాననే తస్మిన్నర్థినౌ చేరతుశ్చిరమ్ ॥ 62

ఒకనాడు ఆకపోతిద్వంద్వము తమసంతానమున కాహారము దెచ్చుటకై యడవికి వెడలెను చాలకాలమువఱ కవి యడవిలో నాలుగువైపుల నాహారమునకై సంచరించుచుండెను

దృష్ట్వా తాంలుబకః కశ్చిద్యదృచ్ఛాతో వనేచరః ।
జగ్రహే జాలనూతత్వ చరతిః స్వాలయాన్తి కే ॥ 63

ఇంతలో నొకవ్యాధు డటునిటు తిరుగుచు తమ గూటికడ సంచరించుచు నాపావురముల పిల్లలను జూచి వలవన్ని వానిని పట్టుకొనెను.

కపోతశ్చ కపోతీ చ ప్రజాపోషే సదోత్సుకౌ ।
గతో పోషణమూదాయ స్వనీడముపజగ్గుతుః ॥ 64

కపోతదంపతులు సీరంతరము సంతాన పోషణమునం దుత్సుకత గలవియై యుండెను. అందువలన అవి ఆహారమును దీసికొని తమగూటి కడకు వచ్చెను.

కపోతీ స్వాత్మజాన్ వీక్ష్య బాలకాన్ జాలసంవృతాన్ ।

తానభ్యధావత్ క్రోశ స్తీ క్రోశతో భృశదుఃఖతా ॥ 65

వలలో జిక్కుకొని తన్నుజూచినంతనే దుఃఖించు చున్న తన సం
తానమునుజూచి అడపాపురము పెద్దగ నేడ్చుచు వానికడకు బయ్యెను.

సా సకృత్తేన్నహగుణితా దీనచిత్తజమాయయా ।

స్వయం చాబధ్యత శిచా బద్ధాన్ పశ్యన్త్యపస్పృతిః ॥ 66

భగవానుని మాయచే దాని చిత్తము మిగుల దైన్యము కలదియ
య్యెను. వలలో దగులుకొన్న పిల్లలను జూచి స్పృహలేనిదియై యాకపోతి
తానుగూడ వలలోబడెను.

కపోతశ్చాత్మజాన్ బద్ధానాత్మనోఽప్యధికాన్ స్రియాన్ ।

భార్యాం చాత్మసమాం దీనో విలలాపాతిదుఃఖతః ॥ 67

తన ప్రాణసమాను లగుపిల్లలు, ఆత్మకుల్య యగుభార్య వలలో
జిక్కుకొనియుండుటను జూచి మగపాపురము మిగుల దుఃఖితయై ఏడ్వ
సాగినది.

అహో మే పశ్యతాపాయమల్పపుణ్యస్య దుర్మతేః ।

అతృప్తస్యాకృతార్థస్య గృహస్థైర్విర్గో హతః ॥ 68

జీవులారా ! నేను ఐహికములయందు దత్తపుడను, పారలౌకిక
ముఖసంపాదనమునందు విముఖుడను, అల్ప పుణ్య వంతుడను, దుర్మతిని,
ఇట్టి నన్ను జూడుదు. నేడు త్రివర్గసాధనమూత మైననా గృహస్థాశ్రమము
వినష్టమైనది.

అనురూపానుకూలా చ యస్య మే పతిదేవతా ।

శూన్యే గృహే మాం సంత్యజ్య పుత్రైః స్వర్యాతిసాధుభిః ॥ 69

అయ్యో : నేడు పతివ్రత, ఆనుకూల, ఆనుకూప యగునా భార్య నన్ను
 కూన్యగృహమున వదలి పాదువు లై నపుత్రిలతో గలసి స్వర్గమునకు
 వెడలుచున్నదికదా!

సోఽహం శూన్యే గృహే దీనో మృతదారో మృతప్రజః ।

జీవీషే కిమర్థం వా విధురో దుఃఖజీవితః ॥ 70

నేను దీనుడను, నాభార్య మృతిజెందినది. నా పుత్రులు మృతిజెం
 చిరి, విరహవేదనాగ్రస్తుడను శిష్యుడైన మగు జీవితమును వహించినే
 వెదికితా అ కి కూన్యగృహమున జీవించియుందును?

తాంస్తథై వావృతాంశ్చిర్భర్తృత్వగ్రస్తాన్వీచేష్టతః ।

స్వయం చ కృపణః శిక్షాపశ్యన్నప్యబుధోఽపతత్ ॥ 71

అనంతరము కపోత శిశువులు వలలో దగుల్కొని మృత్యు ముఖ
 మున నున్నట్లుకనబడుచుండెను. కాని మూర్ఖయు, కాతరచి త్తముగలదియు
 నగునాపాపురము పెవేక కూన్యయై తానుగూడ వలలో పడెను.

తం లభ్యా లుభకః క్రూరః కపోతం గృహమేధినమ్ ।

కపోతకాన్ కపోతీం చ సిద్ధార్థః ప్రయయా గృహమ్ ॥ 72

అనంతరము క్రూరు డగు నాదోయవాడు గృహస్థాశ్రమములో
 నున్న నాకపోత చంపతులను, కపోత శిశువులను చిట్టకొని సిద్ధమనోర
 థుడై సంతోషించుచు నింటికి వెడలెను.

ఏనం కుటుంబ్యశాంతాత్మా ద్వంద్వారామః పతత్రినత్ ॥

పుష్కన్ కుటుంబం కృపణః సానుబన్ధోఽవసీదతి ॥ 73

పైన చెప్పబడిన పాపురమువలె నున్నవాడు, మిథునముఖరతుడు,
 దీనుడు, అజీశేంద్రియుడు, బహుకుటుంబీకుడు నగుపురుషుడు కుటుంబ

పోషణమునందే ఆసక్తుడైయున్నచో అనంతరము పరివారముతోఁగూడ
స్నేహములయందు తిక్కుకొనును,

యః ప్రాప్య మానుషం లోకం ముక్తిద్వారమపావృతమ్ ।

గృహేషు ఖగవత్ సత్తస్తనూరూఢచ్యుతం విదుః ॥ 74

విడివడిన ముక్తి ద్వారమువలె నున్న నీ మానవదేహమును బొం
దియు కపోతమువలె గృహస్థధర్మమునందే ఆసక్తుడైయున్నవానిని పం
దితులు ఆరూఢచ్యుతు డనియందురు. (శ్రేయోమార్గమును బొంది పతితు
డైనవాని)

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం

సంహితాయాం వైయాసిక్యామేకాదశ

స్కంధే భగవదుద్ధవసంవాచే

సప్తమోఽధ్యాయః

ఈ విధముగ శ్రీమద్భాగవతము నెంచి

ఏకాదశ స్కంధములోని యేడవ

అధ్యాయము సమాప్తము.

ఎనిమిదవ అధ్యాయము

అవధూతోపాఖ్యానము - అజగరమునుండి

పింగళవఱకు గల తొమ్మిదుగురు

గురువులకథ.

బ్రాహ్మణ ఉవాచ

సుఖమైన్ద్రియకం రాజస్ స్వర్గే నరక ఏవ చ ।

దేహినాం యద్యథా దుఃఖం తస్మాన్నేచ్ఛేత తద్బుధః॥ 1

బ్రాహ్మణుడు వలికెను :- రాజా ! స్వర్గనరకములలో ప్రాణుల కయారితమగునె దుఃఖము లభించును. అందువలన వివేకియగు వాదీవిషయమును దెలిసికొని అట్టసుఖములకై యెట్టిప్రయత్నమును జేయరాదు.

గ్రాసా సుమిష్టం విరసం మహాన్తం స్తోకమేవ వా ।

యదృచ్ఛయైవాపతితం గ్రసేదాజగరోఽక్రియః॥ 2

అజగరము పరె ఉదాసీనుడై అనాయాసముగ లభించిన పదార్థము రుచిగ నున్నను, అరుచిగనున్నను, అధికముగనున్నను, అల్పముగనున్నను విజ్ఞుడైన స్వీకరింపవలెను.

శయితాహాని భూకీణి నిరాహారోఽనుపక్రమః ।

యది నోపనమేద్ద్రాస్తో మహాహిరిన దిష్టభుక్ ॥ 3

ఎట్టిసమయ మందైన ఆహారము లభింపనిచో నది దైవేచ్ఛయే యనిభావించి దైర్యమును చహించి అజగరమువలె నెట్టి చేష్టయు లేక నిరాహారముగ చాలకాలము నుండవలెను.

ఓజస్సుహో బలయుతం బిభ్రద్దేహమకర్మకమ్ ।

శయానో వీతనిద్రశ్చ నేహతేన్ద్రియవానపి ॥ 4

వాని శరీరమున మనోబలము, ఇంద్రియబలము. దేహబలము నున్నప్పటికిని అతడు నిశ్చేష్టునిగనే యుండవలెను. నిద్రారహితుడైనను నిద్రించువానివలె యుండవలెను. కర్మేంద్రియము యన్నను వానితో నెట్టి పనియు జేయఁ దు. రాజా : అజగరమునుండి నేనిట్టి జ్ఞానమును సంపాదించితిని.

మునిః ప్రసన్నగంభీరో దుర్విగాహ్యో దురత్యయః ।

అనంతపారో హ్యాత్మోభ్యః స్తిమితోద ఇవార్ణవః ॥ 5

ముని ప్రసన్నగంభీరుడు, దుర్విగాహ్యుడు, అలంఘనీయుడు, దేశకాలాద్యపరిచ్ఛిన్నుడు, రాగాదులచే కలలో జెందనివాడునునై నిశ్చలసరిల పూర్ణ మైనసముద్రమువలె యుండవలెను.

సమృద్ధకామో హీనో వా నారాయణపరో మునిః ।

నోత్సర్జేత స శుష్యేత సరిద్భిరివసాగరః ॥ 6

సముద్రము వర్షముతుపనందు నదుల వ్వియు కలసినను వృద్ధిపొందదు, గ్రీష్మకాలమున తగ్గిపోదు. అట్లే భగవద్భూతాయణు డగుసాధుఁడు ప్రాపంచిక వచార్థములవలన సంతోషమును జొందరారు. అవి లభింపనపుడు దుఃఖింపనురారు.

దృష్ట్వా స్త్రియం దేవమాయాం తద్భావైరజితేన్ద్రియః ।

ప్రలోభితః పతత్యన్తే తమస్యగ్నో పతంగపత్ ॥ 7

అజితేంద్రియు డగు పురుషుడు దైవమాయావిక్రిత మైనస్త్రీజడరూపమునందు, వారి విలాసచేష్టలయందు ప్రలోభముగలవాడై అగ్నిపై పు పరుగెత్తు మిడతలవలె నరకమునందు బడి కష్టముల ననుభవించును.

యోషిద్ధిరశ్యాభరణాంబరాది

ద్రవ్యేషు మాయారచితేషు మూఢః ।

ప్రలోభితాత్మా హ్యుపభోగబుద్ధ్యా

పతంగవన్నశ్యతి నప్యదృష్టిః ॥

8

మూఢు డగుమానపుడు మాయారచితము లగుకామినీకాంచనములు, వస్త్రోద్రావణములు మున్నగు నశ్వరము లైన నపదార్థములయం దానక్తుడై తన మనస్సు నంతటిని వాని ననుభవించుటయందే లగ్నమొచేసి పతంగము ఓరె నాశనము చెందును.

స్తోకం బ్రోకం గ్రసేద్ద్రాసం దేహో వర్తేత యానతా

గృహో న హింసగ్నాత్రిష్టేద్వృత్తిం మాధుకరీం మునిః ॥ 9

రాజా : సద్భావినీ దేహ మున్నంతవఱకు గృహస్థులకెట్టి కష్టమును గలుగజేయకుండగ వారినుండి స్వల్పముగ ఆహారము ను సంపాదించుకొన వలెనేగాని మాదుకరవృత్తి నవలంబింపరాదు.

(వివరణము :- కమలగంధమునం దానక్తమైన భ్రమరము రాత్రి సమయమున ఆకమలము ముకుళించుకొనిపోగా నిదిగూడ దానియందే బంధింపబడియుండును. అట్లే యతిగూడ రుచ్యము లైన నపదార్థములయం దానక్తుడై యొకేగృహస్థుని అన్నమును దినుటచేత దానినై సర్గిక మోహమునకు వశుడై నశించును.)

అనుభ్యశ్చ మహద్భ్యశ్చ శాస్త్రీభ్యః కుశలోనరః ।

సర్వతః సారమాదద్యాత్ సృష్టేభ్యశ్చన పట్నదః ॥ 10

అనుష్ఠాన చిన్నవియు, పెద్దవియు నగుపుష్పముల నన్నింటినుండి సారమును గ్రహించునట్లు, బుద్ధిమంతు డగుమానపుడు చిన్నవియు, పెద్దవియు నగుశాస్త్రముల నన్నింటినుండి సారమును గ్రహింపవలెను.

సాయంతనం శ్వస్తనం వా న సంగృహ్ణీత భిక్షితమ్ ।

పాణిపాత్రోదరామత్రో మక్షికేవ న సంగ్రహీ ॥ 11

ముని సాయంకాలమునకుగాని, మఱునాటికిగాని ఆహారమును గూడ బెట్టుకొనరాదు అరచేయియే బిజిపాత్రగా గలవాడై ఉదరము నింపుకొనుటకు గావలసిన అన్నమును ఒక్కపూటవలెనే సంపాదించుకొనవలెను. తేనెటీగవలె నధికముగ సంపాదించుకొనరాదు.

సాయంతనం శ్వస్తనం వా న సంగృహ్ణీత భిక్షకః ।

మక్షికాభవ సంగృహ్ణాన్ సహతే న విశ్యతి ॥ 12

సన్న్యాసి సాయంకాలమునకుగాని, మఱునాటికిగాని, ఆహారమును సంపాదించి కూడబెట్టుకొనరాదు. అట్లుకాక నధికముగ గూడబెట్టుకొనువాడైనచో తేనెటీగవలె నాద్రవ్యముతోగూడ నశించును.

పదాపి యువతీం భిక్షర్నస్పృశేద్దారవీమపి ।

స్పృశన్ కరీవ బధ్యేత కరిణ్యా అంగసంగతః ॥ 13

సన్న్యాసి కఙ్గతో జేయబడిన స్త్రీమూర్తినిగూడ పాదముచేతనైన స్పృశింపరాదు. అట్లుచేసినచో నతడు ఆడయేనుగు అంగసంగమువలన బంధిత మైనమగయేనుగువలె విషయములచే బంధితుడగును.

సాధిగచ్ఛేత్ స్త్రీయం ప్రాజ్ఞః కర్హిచిన్మృత్యుమాత్మనః ।

బలాధికైః సహస్యేత గజైరన్యైర్గజో యథా ॥ 14

బలాధికము లగునేనుగులచే మిటియొకియేనుగు హత మైనట్లు స్త్రీ సంసర్గము గలపురుషుడు ఆస్త్రీలచే దీసికొనిరాబడిన ఇతరజారపురుషులచే చంపబడును. కావున వివేకి యగుమానవు డెప్పుడును మృత్యువుతో సమానమైన స్త్రీ సంసర్గమును వాంఛింపరాదు.

న దేయం నోపభోగ్యం చ లుబ్ధైర్వద్యుఃఖసంచితమ్ ।

భుంక్తే తదపి తచ్చాన్యో మధుహేవార్థవిన్మధు ॥ 15

ప్రపంచములో లోభి యైనమానవుడు అతికష్టముతో ధనమును గూడబెట్టును, కాని దాని నెవ్వరికి దానముచేయడు. తాను స్వయముగ ననుభవించడు తేనెను దీయువాడు తేనెటీగలచే గూడబెట్టబడిన తేనెననుభవించు నట్లు లోభి వాని ధనమును లోకు లనుభవించురు.

సుదుఃఖోపారిజ్జ్వలైర్విజృంభితైరాశాసానాం గృహశిషః ।

మధుహేవాగ్రతో భుంక్తే యతిర్వైగృహమేధినామ్ ॥ 16

మధువును హరించువా డగువ్యాధుడు ఇతరసంచిత మైనమధువును హరించునట్లు నన్నాసి యగువాడు గృహస్థు లతికష్టముతో సంపాదించుకొనిన ద్రవ్యముచే సిద్ధ మైనఅన్నాదులను వారికంటె ముందుగ భుజించును.

గ్రామ్యగీతం న శృణుయాద్యతిర్వనచరః క్వచిత్ ।

శిక్షేత హరిణాద్భద్రాన్మృగ యోర్గీత మోహితాత్ ॥ 17

పనవాసి యగునన్నాసి యెప్పుడును విషయసంబంధ మగుగీతముల వినరాదు. వ్యాధుని సంగీతమునకు వశయై బంధింపబడిన హరిణము నుండి అత దీక్షానమును నేర్వవలెను.

నృత్యవాదిత్రగీతాని జుషన్ గ్రామ్యాణి యోషితామ్ ।

ఆసాం క్రీడనకో వశ్య ఋష్యశృంగో మృగీసుతః ॥ 18

హరిణీ గర్భమునుండి పుట్టిన ఋష్యశృంగు డనుషుని విషయసంబంధము లగుస్త్రీల నృత్యవాద్యగీతములయం దానక్తుడై వారిచేతిలో కీలుబొమ్మ యయ్యెను.

జిహ్వాయాతే ప్రమాధిన్యా జనో రసవిమోహితః ।

మృత్యుమృచ్ఛత్య సద్బుద్ధిర్నీనస్తు బడీశై ర్యథా ॥ 19

గాలమునందు దగుల్కొని యున్నమాంసపుముక్క పై గలలోభముచే చేప తన ప్రాణములను తోగొట్టుకొనును. అట్లే దుర్బుద్ధి యగు మానవుడు దుర్జయ మగుజిహ్వేంద్రియముచే రసవిమోహితుడై మృత్యుముఖమున బడును.

ఇంద్రియాణి జయన్త్యాశు నిరాహారా మనీషిణః ।

వర్జయిత్వా తు రసనం తన్నిరన్నస్య వర్ధతే ॥ 20

వివేకవంతు లగుపురుషులు నిరాహారులై జిహ్వను కాక మిగిలిన ఇంద్రియముల నన్నింటిని జయింతురు, కాని ఉపవాసమున్నపుడు వారి జిహ్వచాపల్యము వెనుకటికంటె మిన్నగ వృద్ధిపొందును.

తావజ్జీతేన్ద్రియో నస్యాద్విజితాన్దేన్ద్రియః స్రుమాన్ ।

న జయేద్రసనం యావజ్జితం సర్వం జితే రసే ॥ 21

మనుష్యుడు సర్వేంద్రియములను జయించినను జిహ్వేంద్రియమును బయింపనిదే జితేంద్రియుడు కాజాలడు, ఈరసనేంద్రియమును వశము చేసికొనిన సర్వేంద్రియములు వశమగును.

పింగళా నామ వేశ్యాఽన్దీప్తివేహనగరే పురా ।

తస్యా మే శిక్షితం కించిన్నిబోధ సృపనందన ॥ 22

రాజరుహరా : ప్రాచీనకాలమున మిథిలానగరమున పింగళ యను నొక వేశ్య యుండెను. నే నామెనుండి కొలదిగ జ్ఞానమును సంపాదించితిని. చెప్పెదను, వినుము.

సా స్వైరిన్యేకదా కాంతం సంకేత ఉపనేష్యతి ।

అభూత్కాలే బహిర్వాసి బిభ్రతీ రూపముత్తమమ్ ॥ 23

ఆ వేశ్య ఒకనటిరాత్రి సంకేతమునకు ఉపవతిని దీసికొనిపోదలచి చక్కగా నలంకరించుకొని సాయంకాలమున వాకిటియందు నిలువబడి యుండెను.

మార్గఆగచ్ఛతో ఏక్ష్య పురుషాన్ పురుషర్షభ ।

తాన్ శుల్కదాన్ విత్తనతః కాంతాన్ మేనేర్థకాముకీ ॥ 24

పురుషశ్రేష్ఠాః । ధనమును గోరునట్టి యా వేశ్య ఆసమయమున త్రోవన బోవుప్రతిపురుషుని జూచి, వీడు ధనవంతుడు, అధికముగా ధన మిచ్చిన నన్నునుభవించుటకే యిటు వచ్చుచున్నా డని తలంచుచుండెను.

ఆగతేష్వపరూతేషు సా సంకేతోపజీవిసి ।

అప్యన్యో విత్తవాన్ కోఽసి మాముపైష్యతి భూరిదః ॥ 25

వచ్చినవారు వెడలిపోవుచుండగ మఱియొక ధనవంతుడు వచ్చి ఎక్కువగ ధన మిచ్చి నన్ను పొందగల డనియావేశ్య భావించుచుండెను.

ఏవం దురాశయా శ్వస్తనిద్రా గ్వార్యవలంబతీ ।

నిర్గచ్ఛస్తీ ప్రవిశతీ నిశీధం సమపద్యత ॥ 26

ఇట్టిదురాశ మనస్సులో పెచ్చుపెరిగిపోయెను. అది ద్వారమునందు నిలువబడి చాలాసేపు ఎదురుచూచెను. దాని నిద్రగూడ నశించెను. ఒక వ్వుడు లోనికి పోవును, మఱియొకవ్వుడు బయటకు వచ్చును. ఇట్లర్థ రాత్రము గడచెను.

తస్యా విత్తాశయా శుష్యద్వక్త్రాయా దీనచేతసః ।

నిర్వేదః పరమో జ్ఞే చింతా హేతుః సుఖావహః ॥ 27

అనంతరము ధనాశచే భుష్కవదనయు, కాతరచిత్తయు నగునా
పింగళ కర్ణచింత యెక్కువయ్యెను. దానివలన పరిణామనుభవద మగు
వైరాగ్య ముత్పన్న మయ్యెను.

తస్యా నిర్విణ్ణచిత్తాయా గీతం శ్రృణు యథా మమ ।

నిర్వేద ఆశాపాశానాం పురుషస్య యథా హ్యసిః । 28

నిర్విణ్ణచిత్తుడా లగునావేళ్య యొకగీతమును పాడెను. దానిని నీకు
వినిపింతును. వైరాగ్యమే మానవుని ఆశాపాశములను ఛేదించునట్టి యేకైక
సాధనము.

నహ్యం గాభాత నిర్వేదో దేహబంధం జహో సతి ।

యథా విజ్ఞానరహితో మనుజో మమతాం నృప ॥ 29

రాజా : విజ్ఞానరహితు డగు మానవుడు మమతను వదలుట
కిష్టపడనట్లు వైరాగ్యము కలుగని పురుషుడు దేహబంధనముల పడలుట
కిష్టపడడు.

పింగళోవాచ.

అహో మే మోహవిరతిం పశ్యతా విజితాత్మనః ।

యా కాంతాదసతః కామం కామయే యేన బాలిశా ॥ 30

పింగళ వలికెను : ఆహా : ఇంద్రియముల కదీసురాలనై
నే నెంతటిమోహమున బడిపోయితి నో చూడుడు. వివేకఘాన్యురాలనై
అస్తిత్వమే లేని యీ దుష్టపురుషులనుండి విషయసుఖముల వాంఛ
చున్నాను. ఎంతటి దుఃఖకరవిషయము? నేను నిజముగ మూర్ఖురాలనె.

సన్తం సమీపే రమణం రత్నిప్రదం

విత్తప్రదం నిత్యమిమం విహాయ ।

అకామదం దుఃఖభయాధిశోక -

మోహపదం తుచ్ఛమహం భజేఽజ్ఞా ॥ 31

నా యెదుట రతిసుఖప్రదుడు, అధిక ధనప్రదాత, నిత్యుడు, ప్రియతముడు నగుభగవాను డెల్లప్పుడు నివసించుచున్నను నే నాయన సేవను విడచి కోరికల దీర్చుటలో ననమర్థులు, దుఃఖమును, భయమును, ఆది - వ్యాధులను, శోకమోహములను గలుగజేయుటలో శ్రేష్ఠులు నగునీతుచ్ఛ పురుషులను సేవించుచున్నాను.

అహో మయాఽఽత్మా పరితాపితో వృథా

సాంకేత్య వృత్త్యాతి విగర్హ్య వార్తయా ।

స్నేహాన్నరాజ్యార్థతృప్తోఽనుశోచ్యాత్

క్రీతేన విత్తంరతిమాత్రనేచ్ఛతి ॥ 32

నేను బ్రతుకుదెరువునకై మిక్కిలి నిందనీయమగు పోష్యవృత్తిని అశ్రయించితిని. వ్యర్థముగ నాశరీరమునకు, మనస్సునకు క్లేశమును గలుగజేసితిని. నా యీ శరీర మమ్ముడుపోయినది లంపటులు, బుట్టులు నగుమానవులు దీనిని కొనివేసిరి. నేను మిగుల మూర్ఖులాలను, కనుకనే యీశరీరముతోనే ధనమును, రతిసుఖమును గోరుచున్నాను.

యదస్థిభిర్నిర్మిత వంశ వంశ్య -

స్థూణం త్వచా రోమనఘైః పినద్ధమ్ ।

క్షురన్నవద్వారమగారమేత -

ద్విష్ణూత్రపూర్ణం మదుపైతి కాన్యా ॥ 33

ఈ శరీర మొకగృహము. దీనిలో నెముకలతో నిర్మితము లైన పెదురుబొంగులు, స్తంభములు నున్నవి. ఇవి చర్మముచేత, రోమములచేత

గోళ్ళచేత కప్పబడి యున్నది. దీనిలో తొమ్మిది ద్వారములున్నవి, వాని నుండి యెల్లప్పుడు మలము బయల్పెడలుచుండును. దీనిలో సంచిక మైన సంపద యనుపేరుతో కేవలము మలమూత్రములే యున్నవి. ఈ శరీరమును నాకంటె నభిమానించువా రెవ్వరు?

విదేహానాం పురే హ్యస్మిన్నహమేకై వ మూఢధీః ॥

యాన్యమిచ్ఛన్త్యసత్యస్మాదాత్మదాత్మామమచ్యుతాత్ ॥ 34

ఆత్మస్వరూపప్రదాత యగునీశ్రీహరిని పరిత్యజించి నేను అన్యమానవులనుండి భోగవస్తువులను గోడచున్నాను. ఈ విదేహానగరమున నావంటివివేకగూన్యురా లగుత్రీ మఱియెవ్వరెయు లేదు,

సుహృత్ప్రేష్ఠతమో నాథ ఆత్మాచాయం శరీరిణామ్ ।

తం విక్రీయాత్మనై వాహం రమేననేన యథా రమా ॥ 35

ఈశ్రీహరియే డీవుల కేకైకప్రియతముడు, స్నేహితుడు, ప్రభువు, అంతర్యామి. నేను ఆత్మనివేదన మూల్యముచే ఆయననుకొని లక్ష్మీదేవివలె ఆయనతోగూడి విహరింతును.

కియత్ ప్రియం తే వ్యభజన్ కామా యే కామదా నరాః ।

ఆద్యస్తవన్తో భార్యాయా దేవా వా కాలవిద్రుతాః ॥ 36

కాలప్రభావముచే విచలితములు, ఉత్పత్తివినాశ కాలములు నగు జగత్తులోని విషయములు కామప్రదు లగుమానవులు నీ కెట్టిసుఖమును గలిగించిరి? అట్లే దేవతలు తమభార్యల కెంతమాత్రము సుఖమును పంచిపెట్టగలిగిరి?

నూనం మే భగవాన్ ప్రీతో విష్ణుః కేనాపి కర్మణా ।

నిర్వేదోఽయం దురాశాయా యస్మేజాతః సుఖావహః ॥ 37

నేను చేసికొనిన పుణ్యకర్మచే విష్ణుభగవానుడు నాకు ప్రసన్నుడై నాడు అప్పటినుండియే దురాశ గలనా కిట్టివై రాగ్యము కలిగినది. తప్పక నా కీవై రాగ్యము సుఖమును గలుగజేయునది యగును.

మైవం స్యుర్మన్దభాగ్యాయాః క్లేశా నిర్వేదహేతవః ।

యేనానుబంధం నిర్వృత్య పురుషః శమమృచ్ఛతి ॥ 38

నేను దురదృష్టవంతుడాల నై నచో వై రాగ్యమును గలిగించు నా కిట్టికష్టములు గలిగెడివి కావు. మానవుడు వై రాగ్యముచేతనే గృహాది బంధనముల నన్నింటిని భేదించుకొని శాంతిని బొందును.

తేనోషకృతమాదాయ శిరసా గ్రామ్యసంగతాః ।

త్యక్త్వా దురాశాః శరణం వ్రజామి తమధీశ్వరమ్ ॥ 39

నే నిపుడు భగవానుని యాయుపకారమును అదరముతో శిరము వంచి స్వీకరించుచున్నాను. విషయభోగములయందలి దురాశను విడచి యా జగదీశ్వరుని శరణుజొచ్చుచున్నాను.

సంతుష్టాశ్రద్ధధత్యేతద్యథాలాభేన జీవతీ ।

విహరామ్యమునై వాహమాత్మనా రమణేన వై ॥ 40

ఇపుడు అప్రయత్నముగ లభించినదానితో జీవితమును గడుపు కొనుచు సంతోషము, శ్రద్ధగలిగి, హృదయేశ్వరుడు, పరమాత్మరూపుడు నగుశ్రీహరితోనే విహరింతును.

సంసారకూపే పతితం విషయైర్బుపి తేక్షణమ్ ।

గ్రస్తం కాలాహినాత్తానం కోఽన్యస్త్రాశుమధీశ్వరః ॥ 41

సంసారకూపమున బడినవాడును, రూపరసాది విషయములచే నపహృత మైనదృష్టిగలవాడును, కాల మనుసర్పముచే పట్టుకొనబడినవాడును నగుచీవుని శ్రీహరితప్ప మఱియెవ్వరు రక్షింపగలరు?

ఆత్మైవ హ్యత్మనో గోష్ఠా నిర్విద్యేత యదాఖిలాత్ ।

అప్రమత్త ఇదం పశ్యేద్ద్రస్తం కాలాహినా జగత్ ॥ 42

ఈ జగత్తంతయు కాల మనుసర్పముచే గ్రసించబడి యున్న దని తెలిసికొని వివేకవంతు డగుపురుషుడు సర్వవిషయములనుండి విరతుడై యుండవలెను. అప్పు డతడు తనను తాను రక్షించుకొనగలడు.

బ్రాహ్మణ ఉవాచ

ఏవం న్యనసితమతిర్దురాశాం కాస్తతర్జజామ్ ।

ఛిత్వోపశమమాస్థాయ శర్యాముపవివేశ సా ॥ 43

బ్రాహ్మణుడు వలికెను : పింగళ యిట్లునిశ్చయించుకొని నదై ఉపవతినమాగమతృప్తవలన గలిగిన దురభిలాషను పరిత్యజించి, చిత్తకాంతిని బొంది ప్రక్కపై బరుండెను.

ఆశా హి పరమం దుఃఖం నైరాశ్యం పరమం సుఖమ్ ।

యథా సంఛిద్య కాంతాశాం సుఖం సుహృదృప పింగళా ॥ 44

నిజముగ ఆశయే పరమదుఃఖము, నిరాశయే పరమసుఖము. కనుకనే పింగళ యను వేశ్య పురుషులపై గల ఆశను వదలి సుఖ విద్రును బొందినది.

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం

సంహితాయా మేకాదశ స్కంధే

అష్టమోఽధ్యాయః

ఈ విధముగ శ్రీమద్భాగవతము నందలి పదునొ

కండవ స్కంధములోని యెనిమిదవ

అధ్యాయము నమాప్తము.

తొమ్మిదవ అధ్యాయము

అవధూతోపాఖ్యానము - కురరపక్షి (లకుముకిపిట్ట) నుండి

భృంగి (ఆడతుమ్మెద) వఱకుగల ఏడుగురు

గురువుల కథ.

బ్రాహ్మణ ఉవాచ.

పరిగ్రహో హి దుఃఖాయ యద్యత్ప్రియతమం సృణామః ।

అనంతం సుఖమాప్నోతి తద్విద్వాన్ యస్త్యకించనః ॥ 1

బ్రాహ్మణుడు పలికెను : ప్రియతి ప్రియము లై నవస్తువులయం దాసక్తి గలిగియుండుటయే మానవులకు దుఃఖకారణము. ఈ విషయమును దెలిసికొని యకించనభావముతో నున్నవాడు పరమానందమును బొందును.

సామిషం కురరం జఘ్నుర్బలినేన్యేనిరామిషాః ।

తదామిషం పరిత్యజ్య స సుఖం సమవిన్దత ॥ 2

౧. కవుడు నిరామిషములు, సబలములు నగు కురరపక్షులు మాంసభండముగల మఱియొక కురరపక్షిపై దాడిచేసినవి. వెంటనే ఆకురరపక్షి మాంసపుముక్కను విడచి సుఖించెను.

స మే మానావమానౌస్తా న చింతా గేహపుత్రిణామ్ ।

ఆత్మకీడ ఆత్మరతిర్విచరామిహ బాలవత్ ॥ 3

నాకు మానావమానములుగాని, దారా పుత్రాది చింతలుగాని లేవు. అందువలన నేను బాలునివలె ఆత్మక్రీడాడడను ఆత్మ సంతుష్టతను సందరింతును.

ద్వానేపచిస్తయా యక్తా పరమానందప్లవే ।

యో విముగ్ధో జహో బాలో యో గుణేభ్యః పరం గతః ॥ 4

ఈ జగత్తులో నిరువురే చింతారహితులుగను, పరమానందమగుులుగను నుందురు. వారిలో నొకడు అజ్ఞుడు, నిశ్చేష్టుడు నగు బాలుడు. మఱియొకడు గుణాతీతు డగుపురుషుడు.

క్వచిత్కు-మారీ త్వాత్మానం వృణానాన్ గృహమాగతాన్ ।

స్వయం తానర్హయామాస క్వాసి యాతేషు బన్ధషు ॥ 5

ఒకమా తొకకన్యకను వరించుటకు ఆమెయింటికి గొందరు జనులు వచ్చిరి. ఆనమయమున నామె తల్లిదండ్రు లెవ్వరును నింటిలో లేకపోయిరి. అందువలన నామె స్వయముగ వారి కతిథినత్కారములు చేసి గౌరవించెను.

తేషామభ్యవహారార్థం శాలీన్ రహసి పార్థివ ।

అపఘ్నన్త్యాః ప్రకోష్ఠస్థాశ్చక్రః శంఖాః స్వనం మహత్ ॥ 6

రాజాః వారికి ఖోజనమును పెట్టుటకై యామె లోపల ఏకాంతముగ దాన్యమును దంప నాశంభించినది. అప్పు దామె ముంజేతులయం దుండు శంఖపుగాజులు పెద్దగ మ్రోగసాగినవి.

సా తజ్జగుస్సితం మత్వా మహతీ వ్రీడితా తతః ।

బభంజైకై కశః శంఖాన్ ద్వా ద్వా పాణ్యోరశేషయత్ ॥ 7

దాన్యమును దంపుట దారిద్ర్యమును వెల్లడిచేయును. అతిథుల యెదుట ఇది విందాజనక మగునని తలంచి బుద్ధిమంతురా లై నకన్యక సీగ్గు పడి ఒక్కొక్కగాజును పగులగొట్టివేసినది. ఒక్కొక్కచేతికిరెండ్లురెండు గాజులనుమాత్ర ముట్టిపెట్టుకొనినది.

THE TAMIL
Acc. No. 3255
Date.....

ఉభయోరప్యభూద్దోషో హ్యనఘ్నస్త్యాః స్వశంఖయోః ।
తత్రాప్యేకం నిరభిదదేకస్మాన్నాభవద్భవిః ॥ 8

మఱి ఆమె ధన్యమును దంపుట మొదలికగా నారెండురెండు గాజులుగూడ మ్రోగసాగినవి. అపు డామె యొక్కొక్క గాజును తీసివేసి నది. రెండుచేతులకు నొక్కొక్క గాజుమాత్రమే యుండుటచే నెట్టి ధ్వనియు లేకపోయెను.

అన్వశిక్షమిమం తస్యా ఉపదేశమరిందమ ।
లోకాననుచరన్నేతాన్ లోకతత్త్వవివిత్సయా ॥ 9

శత్రుదమనా : నేను జనుల ఆచారవ్యవహారిములను పరిశీలింపు నిమిత్తమై యిటునటు తిరుగుచు నామెయింటికి వెడలి అమెనుండి యీ యుపదేశమును తొందితిని.

వాసే బహూనాం కలహో భవేద్వార్తా ద్వయోరపి ।
ఏక ఏవ చరేత్తస్మాత్కుమార్యా ఇవ కంకణః 10

అనేక జనులొకేచోట నున్న కలహము, ఇరువు రున్న నానావిధ విషయ చర్చయు జరుగును అందువలన కన్యచేతియందలి కంకణమువలె ఒంటరిగ సంపరింపవలెను.

మన ఏకత్ర సంయుంజ్యాజ్జితశ్వాసో జితాసనః ।
వైరాగ్యాభ్యాసయోగేన ధ్రియమాణ మతన్ద్రితః ॥ 11

ఆననమును, శ్వాసను జయించి, వైరాగ్యాభ్యాసముల ద్వారా మన స్సును ఏకముజేసికొని జాగరూతతో దాని నొకే లక్ష్యమునం దుంచ వలెను.

యస్మిన్ మనో లబ్ధపదం యదేత-
చ్ఛనై శనై ర్ముంచతీ కర్మరేణూన్ ।

సత్త్వేన నృద్ధేన రజస్తమశ్చ

విధూయ నిర్వాణముపై త్యనిస్థనమ్ || 12

భగవంతునియందు లగ్నమైన మనస్సు గలవాడు మెల్ల మెల్ల గ కర్మవాసనారణమును కడిగివేయును. సత్త్వగుణాభివృద్ధిచేత రజో గుణ తమోగుణ వృత్తులను త్యజించిన వాని మనస్సు ఇంద్రనరహితమైన అగ్ని పై శాంతిని దొందును.

తదైవమాత్యన్యనరుద్ధ చిత్తో

న వేద కించిద్భూపిరన్తరం వా !

యథేషుకారో నృపతిం న్రజస్త

మిసో గతాత్మా న వివేద పార్శ్వే || 13

బాణములను చేయువాడు బాణములను చేయుపనియందు నిమగ్నుడై తన ప్రక్కనుండి సపై నుండై రాజు వెడలుచున్నను వానిని గమనింపడు. అట్లే యోగియైనవాడు ఈశ్వరునియందు ఆత్మను నమర్పించునపుడు సంయతచిత్తుడై బాహ్యభ్యంతరములయందు గల విషయములలో దేనిని గూడ గుర్తింపరాదు.

ఏకచార్యనికేతః స్యాదప్రమత్తో గుహాశయః ।

అలత్యుమాణ ఆచారై ర్మునికేకోఽల్పభాషణః || 14

నన్నాసి నర్పమువలె ఒంటరిగ నంచరింపవలెను. ఒకే స్థానమున నుండరాదు. ప్రమాద పడరాదు. గుహాదులలో నుండవలెను. బాహ్యచారముల గుర్తింపరాదు. అల్పభాషియై యుండవలెను.

గృహారంభో హి దుఃఖాయ విఫలశ్చాద్రువాత్మనః ।

సర్పః పరకృతం వేశ్య ప్రవిశ్య సుఖమేధతే || 15

అనిత్యమైన ఈ శరీరమునకై గృహమును నిర్మించుకొనుట దుఃఖకరము, వ్యర్థము. సర్పము అన్యులచే నిర్మితమైన గృహమున ప్రవేశించి సుఖమును బొందుచున్నది గదా !

ఏకో నారాయణో దేవః పూర్వసృష్టం స్వమాయయా
సంహృత్య కాలకలయా కల్పాంత ఇదమీశ్వరః ।

ఏక ఏవాద్వితీయోఽభూదాత్మాధారోఽఖిలాశ్రయః ॥ 16

జగదీశ్వరుడు, సర్వజనారాధ్యుడు నగు నారాయణు డొక్కడే స్వమాయచే సృష్టికాలమునం దీవ్రపంచము సంతటిని సృష్టించి, ప్రళయమునందు కాలరూపుడయిన తన యంశచే దానిని సంహరించి తనలో నుంచుకొనును. అయిన ఆత్మాధారుడు, అఖిలాశ్రయుడు, సజాతీయ విజాతీయ ప్రధానాది భేదరహితుడునై యుండును.

కాలేనాత్మానుభావేన సామ్యం నీతాసు శక్తిషు ।

సత్త్వాదిష్వాదిపురుషః ప్రధానపురుషేశ్వరః ॥ 17

పరావరాణాం పరమ ఆస్తే కై వల్యసంజ్ఞితః ।

కేవలానుభవానందసందోహో నిరుపాధికః ॥ 18

ఆత్మానుభావస్వరూపమగు కాలముచే సత్త్వాదిశక్తులు సామ్యావస్థను బొందగా ప్రకృతి పురుషుల కదీశ్వరుడు, బ్రహ్మాది దేవతలకు జీవులకు నాశ్రయ యోగ్యుడు, నిరుపాధితుడు, పరమానందరూపుడు, కై వల్య సంజ్ఞితుడు నగు సనాతనపురుషు డొక్కడే విరాజిల్లుచుండును.

కేవలాత్మానుభావేన స్వమాయాం త్రిగుణాత్మికామ్ ।

సంక్షోభయన్ సృజత్యాదౌ తయా సూత్రమరిందమ ॥ 19

శత్రుదమనా! అయినయే సృష్టి సమయమునందు మొదటసారిగ స్వీయప్రభావరూప మగుకాలముచే త్రిగుణాత్మికయగు తవమాయను సంక్షో

బింపజేసి దానిద్వారా క్రియాశక్తిప్రాధాన్యము క్తమగు మహత్తత్వమును సృష్టించెను.

తామాహుస్త్రిగుణవ్యక్తిం సృజన్తిం విశ్వతోముఖమ్ ।

యస్మిన్ ప్రోతమిదం విశ్వం యేన సంసరతే పుమాన్ ॥ 20

దేనియందీవిశ్వము గ్రథితమై యున్నదో, దేనిచేత జీవుడు సంసార దశను బొందుచున్నదో ఆ మహత్తత్వమును త్రిగుణముల కార్యమని శాస్త్రకారులు చెప్పచున్నారు. అది త్రిగుణాత్మకమగు వివిధ విశ్వమును ప్రకటించును.

(కారణభూత మగు సమష్టి రూపమునం దీ విశ్వము గ్రథితమై యున్నను, అద్యాత్మప్రాణరూపముచే జీవుడు సంసార దశను బొందుచున్నాడు. త్రిగుణాత్మకమగు వివిధ విశ్వమును అహంకారము ద్వారా ప్రకటించునట్టి యా మహత్తత్వమును త్రిగుణముల కార్యమని శాస్త్రకారులు చెప్పచున్నారు.)

యథోర్ణనాభిర్హృదయామూర్ణాం సంతత్య వక్త్రతః ।

తయా విహృత్య భూయస్తాం గ్రసత్స్యేవం మహేశ్వరః॥ 21

సాలె పురుగు హృదయమునుండి ముఖము ద్వారా దారమును వ్యాపింపజేసి ఆ దారమునందే విహరించును. మఱిల దానినే గ్రసించును. అట్లే పరమేశ్వరుడు తననుండి యీ విశ్వమును సృష్టించును. చివరకు దానిని తనలో లీనము చేసికొనును.

యత్ర యత్ర మనో దేహీ ధారమేత సకలం భియా ।

స్నేహోద్వేషాదభయాద్వాపి యాతి తత్తత్స్వరూపతామ్॥ 22

ప్రాణి స్నేహముచేతగాని, ద్వేషముచేతగాని లేదా భయముచేతగాని ఏకాగ్రరూపముగ తన మనస్సును దేనియందు లగ్నము చేయునో ఆయా వస్తువు స్వరూపమును బొందును.

కీటుః పేశస్కృతం ధ్యాయన్ కుఢ్యాం తేన ప్రవేశితః ।

యాతి తత్సత్త్వతాం రాజన్ పూర్వరూపమసంత్యజన్ 23

రాజా : భ్రమర మొక కీటకమును దెచ్చి తానున్న ప్రదేశమున నుంచును. ఆ కీటకము భయముతో దానినే చింతించుచు తన మొదటి శరీరమును విడువక ఆ శరీరముతోనే తద్రూపము నందును.

ఏవం గురుభ్య ఏతేభ్య ఏషా మే శిక్షితామతిః ।

స్వాత్మోపశిక్షితాం బుద్ధిం శృణు మే వదతః ప్రభో ॥ 24

రాజా : ఈ గురువు లందఱినుండి నేను పై విధముగ జ్ఞానము సంపాదించితిని. ఇప్పుడు నే నీ శరీరమునుండి తెలిసికొనిన విషయమును చెప్పెదను శ్రద్ధగ వినుము.

దేహలో గురుర్నమ విరక్తివివేకహేతు-

ర్బిభ్రత్ స్మనత్త్వనిధనం సతతార్చ్యదర్శమ్ ।

తత్త్వాన్యనేన విమృశామి యథా తథాపి

పారక్యమిత్యవసితో విచరామ్యసంగః ॥ 25

నిరంతరపరిణామదుఃఖశీలము, ఉత్పత్తివినాశశీలము నగునీదేహము వైరాగ్యమును, వివేక జ్ఞానమును గలిగించు ననిభావించి నేను దీనిని నాగురువుగా జేసికొంటిని. అయినను దీనిని కుక్కలు నక్కలు అహారముగా నుపయోగించుకొనును. అందుచే నేను దీనిపై నానక్తిని వదలితిని. తత్త్వానుసంధానమున కవసర మగునంతవఱకే దీనితో సంబంధము పెట్టుకొనుచున్నాను. ఈ శరీరము తత్త్వవిచారమునకు సహాయపడును.

భగవానుడు తన యచింత్యశక్తి యగుమాయచే వృక్షములు, సరీ
సృపములు, పటవులు, పక్షులు, క్రూరము లైనప్రాణులు మున్నగు దీవుల
నెన్నింటినో సృష్టించెను. కాని ఆయనకు సంతోషము కలుగలేదు. అప్పు
డాయన బ్రహ్మసాక్షాత్కారిమును జేసికొనగలిగినట్టి బుద్ధితో గూడిన మను
ష్యులను సృష్టించెను. వీరి సృష్టివలన ఆయన కానందము కలిగెను.

లభ్యౌ సుదుర్లభమిదం బహుసంభవాన్తే

మానుష్యమర్థదమనిత్యమపీహ ధీరః ।

తూర్ణం యతేత స పణేదనుమృత్యుయావత్ -

నిఃక్రేయసాయ విషయః ఖలు సర్వతః స్యాత్ ॥ 29

కావున అనేక జన్మలతరువాత ఈ సంసారమునందు, అనిత్యమై
నను పురుషార్థప్రదము, సుదుర్లభమునగు నీ మానవ జన్మనుబొంది నిరంత
రము వెంటాడు మృత్యుముఖమున పడకముందే దీరుడగువాడు త్వరగ
పరమసుఖముకొఱకు యత్నింపవలెను. విషయసుఖములు వశ్యాదియొనుల
యందును ఉండునుగదా !

ఏనం సంజాతవై రాగ్యో విజ్ఞానాలోక ఆత్మని ।

విచరామి మహీమేతాం ముక్తసంగోఽనహంకృతిః॥ 30

నే నీవిదముగ ననేక గురువులనుండి నానావిధ జ్ఞానమును బొంది
విజ్ఞాన ప్రదీపయుక్తుడను, సంజాత వై రాగ్యుడను, ముక్తసంగుడను, నిర
హంకారుడనునై పరిమాత్మయందు మనస్సును నిలిపి యీధామియందు
విహరించుచున్నాను.

నసౌక్ స్యాద్గురోహనం సుస్థిరం స్యాత్సప్రప్కు-లమ్ ।

బ్రహ్మైతదద్వితీయం వై గీయతే బహుధన్సి భిః ॥

బ్రహ్మవస్తు వద్వితీయ మైనను ఋషులు దానిని విశిష్టరూపములుగ వర్ణించిరి కనుక నొకేగురువునుండి సుపాదించినట్లైనము ప్రచురము, సుస్థిరము గాదు.

శ్రీ భగవానువాచ.

ఇత్యుక్త్వా స యదుం విప్రస్తమామస్త్య గభీరధీః ।

వన్తితః స్వగ్చితో రాజ్ఞా యమాప్రీతో యభాగతమ్ ॥ 32

శ్రీకృష్ణ భగవానుడు పలికెను :— ఉభవా : గంభీరబుద్ధి యగు దత్తాత్రేయుడు యదురాజున కీవిధముగ నుపదేశించెను. యదువాసున ననేకవిధముల పూడించెను. దత్తాత్రేయుడు మిగుల ప్రసన్నుడయి యభేచ్ఛముగా నేగెను.

అనధూతనచః శ్రుత్వా పూర్వేషాం నః స పూర్వజః ।

సర్వసంగవిసుర్ముక్తః సమచిత్తో బభూవ హ ॥ 33

మా పూర్వులకు పూర్వుడయిన యదుమహారాజు అనధూత యగు దత్తాత్రేయుని యీ పలుకలను విని సమస్తములైన ఆనర్తులనుండి విడిపడి సమదర్శి యయ్యెను.

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం

సంహితాయా మేకాదశ స్కంధే

భగవద్రథన సంవాదే

సవమోఽధ్యాయః

ఈ విధముగ శ్రీమద్భాగవత మహాపురాణము

నందలి యేకాదశ స్కంధములోని తొమ్మిదవ

అధ్యాయము న మూ వ్ర ము.

పదియవ అధ్యాయము

లౌకిక పారలౌకిక భోగముల

నిస్సారతను నిరూపించుట.

శ్రీ భ గ వా ను వా చ.

మయోదితేష్వవహితః స్వసర్వైషు మదాశ్రయః ।

సర్వాశ్రమకులాలూచారమకామాత్మా సమాచరేత్ ॥ 1

శ్రీకృష్ణ భగవానుడు పలికెను :— ఉద్ధవా : సాచకుడన్ని విధముల నన్ను శరణు జొచ్చి నే నుపదేశించిన పాంచరాత్రాది శాస్త్రోక్త వైష్ణవ ధర్మములను శ్రద్ధగ పాలింపవలెను. వానితోపాటు పీలున్నంతవఱకు పై ధర్మములకు విరోధము లేకుండ నిష్ఠాను భావముతో తన వర్ణాశ్రమ కులముల సదాచారముల ననుష్ఠింపవలెను

అన్వితేత విశుద్ధాత్మా జేహినాం విషయాత్మనామ్ ।

గుణైషు తత్త్వభ్యాసేన సర్వారంభవిపర్యయమ్ ॥ 2

విషయ పరాయణులగు పురుషులు విషయముల నన్నింటిని సత్యములని నమ్మి, వానిని బొందుటకు జేయు ప్రయత్నములు విపరీత ఫలము నిచ్చునవియని తెలిసికొని విరুদ্ধచిత్తుడగు పురుషుడు నిష్కామభావముతో నుండును.

సుప్తస్య విషయాలోకో భ్యాయతో నా మనోరథః ।

నానాత్మకత్వాద్విఫలస్తథా భేదాత్పథీయజైః ॥ 3

విషయచింతారతుడు, నిద్రితుడునగు వ్యక్తికి స్వప్నమున వివిధములగు భోగ్యవస్తువులు సాక్షాత్కరించును. అవి నానావర్థముల నాశ్రయ

యించుటవలన పారమార్థిక ఫల హాస్యములగును. అట్లే ఇంద్రియముల ద్వారా కలుగు భేదబుద్ధియు వ్యర్థమే.

నిన్మత్తం కర్మ సేవేత ప్రస్మత్తం మత్పరస్త్వేత్ |

జిజ్ఞాసాయాం సంప్రవృత్తో నాద్రియేత్ కర్మచోదనామ్ || 4

నన్ను శరణు తొచ్చిన పురుషుడు కామ్యకర్మలను వదిలి నిత్య నైమిత్తిక కర్మల నాచరింపవలెను. అనంతరము ఆత్మవిచారమునందు ప్రవృత్తుడయి నిష్కామకిర్మివిధులను గూడ నాచరింపరాదు.

యమానభీక్షం సేవేత నియమాన్ మత్పరః క్వచిత్ |

మదభిజ్ఞం గురుం శాస్త్రముపాసీత మద్యాకమే || 5

నిరంతరము మానపుడు మద్యతచిత్తుడై అహింసాది యమ సమూహమును పాటించవలెను. కాని శౌచాది నియమములను కత్తవనిసారము గను, ఆత్మజ్ఞానమునకు విరోధము లేకుండగను పాటించవలెను. ఇట్లు పగు పురుషుడు నా స్వరూపము నెఱిగినవాడు, శాంతుడు సగు గురువును నా స్వరూపునిగనే భావించి సేవింపవలెను.

అనూన్యమత్స్వరో దక్షో నిర్మమో దృఢసౌహృదః |

అసత్స్వరోఽర్థజిజ్ఞాసురనసూయురమోఘవాక్ || 6

గురు సేవకు డగువాడు నిరభిమానియు, అహంకారహాస్యము, అసత్యరహితుడును, విషయమమతా రహితుడును, గురువుపై దృఢమై ప్రేమగలవాడును, అవ్వగుడును, తత్త్వజ్ఞానకాంక్షియును, అసూయారహితుడును, వ్యర్థసంతాషణలేనివాడును నయింపవలెను.

బాయాపత్యగృహక్షేత్రస్వజనద్రవిణాదిషు |

ఉదాసీనః సఖం పశ్యన్ సర్వేష్వర్థమివాత్మనః || 7

అంతట సమప్రయోజనదర్శియై భార్యా పుత్రులు, గృహము, చేత్రము, బంధువులు, ధనము మున్నగు విషయములయం దుదాసీనుడయి యుండవలెను

విలసి-ః స్థూలసూక్ష్మోద్దేహోదాత్మేక్షితా స్వదృక్ ।

యథాగ్నిహోమో దాహోద్దాహకోఽన్యః ప్రకాశకః ॥ 8

దాహకము, ప్రకాశకము నగు నగ్ని దాహముక ప్రకాశ యోగ్యము నగు కాష్ఠమునకంటె భిన్నమైనట్లు ద్రవ్య, ప్రకాశశీలము నగు అత్మవస్తువు స్థూలసూక్ష్మదేహముల రెండింటికంటెను విలక్షణము, భిన్నమునని తెలిసి కొనవలెను.

నిరోఢోన్మత్త్యైర్బలబృహన్నానాత్వం తత్కృతాన్ గుణాన్ ।

అన్తఃప్రవిష్ట ఆనత్తే ఏనం దేహగుణాన్ పరః ॥ 9

కాష్ఠాది పదార్థాంతర్గతమగు నగ్ని, కాష్ఠ నిర్మితమైన ఆవరణము, ప్రకాశము, అమితము, మహత్త్వము మున్నగు నానావిధములగు భావములను గ్రహించునట్లు దేహమునందు ప్రవేశించిన జీవాత్మగూడ వివిధ దేహ భర్తృములను స్వీకరించియుండును.

యోఽసౌ గుణైర్విరచితో దేహోఽయం పురుషస్య హి ।

సంసార స్తస్మి బన్ధోఽయం పుంసో విద్యాభిగాతృనః ॥ 10

ఈశ్వరాదీనమయిన మా య చే సూక్ష్మదేహము, స్థూలదేహము సృష్టింపబడినవి. వాని యధ్యాస (భ్రమ) వలననే జీవునకు ప్రాపంచిక దశ యేర్పడినది కనుక అత్మజ్ఞానమే యీ ప్రాపంచిక దశను పోగొట్టు గలదు

తస్మాజ్జిజ్ఞాసయాఽఽత్మానమాత్మస్థం కేవలం పరమ్ ।

సంగమ్య నిరసే దేతద్వస్తుబుద్ధిం యథాక్రమమ్ ॥ 11

అందువలన జిజ్ఞాసతో కార్యకారణ సమష్టి స్థిత శుద్ధ పరమాత్మ వస్తువును దెలిసికొని యథాక్రమముగ నీ స్థూల సూక్ష్మదేహవిషయకమగు వస్తుజ్ఞానమును బరిత్యజింపవలెను.

ఆచార్యోఽరణిరాద్య స్వాద్యస్తేవాస్యైతరారణిః ।

తత్సంధానం ప్రపంచనం విద్యాసద్ధిః సుఖానహః ॥ 12

ఆచార్యదేవుడు క్రింద నున్న అరణి, శిష్యుడు పైనున్న అరణి. ఉపదేశవాక్యము నడుమ నున్న మంతనకార్యము. వాని సంయోగముచే నుత్పన్నమగు జ్ఞానమే అగ్నిచుల్కమై అజ్ఞానమును దగ్ధముచేసి నుభవనక మగును.

నైశారదీ సాతివిశుద్ధబుద్ధి-

స్వనోతి మాయాం గుణసంప్రసూతామ్ ।

గుణాంశ్చ సస్వహ్య యథాత్మమేతత్

స్వయం చ శామ్యత్వసమిద్యభాగ్నిః ॥ 13

నిపుణుడయిన గురువుచే నుపదిష్టమగు అతివిశుద్ధజ్ఞానము, గుణజాత మగు మాయను నివారించి యీ విశ్వమునకు చారణస్వరూపమైన గుణ సమూహమును దగ్ధముచేసి విషయాభావమునందు ఇంద్రనరూప్యమైన అగ్ని వలె స్వయమగు నివృత్తమగును.

అదైషాం కర్మకర్తృణాం భోక్తృణాం సుఖినుఃఖియోః ।

నానాత్విమథ నిత్యత్వం లోకకాలాగమాత్ప్రసామ్ ॥ 14

మస్యసే సర్వభావానాం సంస్థా హ్యైత్త్వత్తికీ యథా ।

తత్తదాకృతిభేదేన జాయతే భిద్యతే చ ధీః ॥ 15

ఏనహస్యంగ సర్వేషాం దేహీనాం దేహయోగతః ।

కాలావయవతిః సన్తి భావా జన్మాదయోఽసకృత్ ॥ 16

ఉద్ధిచా : నీవెన్నదయిన కర్మల జేయు జీవుల నానాత్వమును, సుఖ దుఃఖముల సనుభవించు జీవుల నానాత్వమును, జగత్తును, కాలమును, దోగడ్రచిపాదక రాత్రిములను, అత్మలను విత్యములని తలంచుచో; దానితో పాటు ప్రకృందనవనితాది సర్వపదార్థముల స్థితిని విత్యము యథార్థమునని భావించినచో ; ఘటపటాద్యాకృతి భేదముచే విషయజ్ఞాన ముత్పన్న మగుననియు, మారుచుండుననియు భావించినచో జీవుల దేహ సంపత్సరాది కాలావయవ పరిబంధముచే కలుగు జనన మరణాద్యపస్థలను గూడ తప్పక సంగీకరింపవలెను,

అత్రాపి కర్మాణాం కర్తురస్వాతంత్ర్యం చ లక్ష్యతే ।

భోక్తుశ్చ దుఃఖసుఖయోః కోన్వ్యర్థో వివశం భజేత్ ॥ 17

ఇక్కడ గూడ కర్మలను జేయు పురుషుడు, సుఖదుఃఖముల సనుభవించుటవలన పరితక్రతుడే యైనట్లు అగపడు చున్నాడు (ఒకచేత యతడు స్వతంత్రుడగుచో దుఃఖఫలానుభవము నేల కోతును ?) కావున పరాధీనవ్యాక్తి కెట్టి పురుషార్థము సిద్ధింపదు.

న దేహీనాం సుఖం కించిద్విద్యతే విదుషామపి ।

తథా చ దుఃఖం మూఢానాం వృథాహంకరణం పరమ్ ॥ 18

కర్మఫలములయిన విద్వాంసులకుగూడ ఎల్లప్పుడు సుఖమే లభింప నట్లును, మూఢుల కెప్పుడును దుఃఖమే కలగనట్లును మనము చూచుచుండుము. కావున అహంకరించుట తగదు.

యది ప్రాప్తి విఘాతం చ జానన్తి సుఖదుఃఖయోః ।

తేఽప్యర్థా న విచుర్యోగం మృత్యుర్న ప్రభవేద్యధా ॥ 19

వారు సుఖప్రాప్తికి, దుఃఖ నాశనమునకు సుపాయముల దెలిసి

కొని రనిధావించినను, మృత్యువు వారిపై నెట్టి ప్రభావమును జూపకుండుటకు దగిన ఉపాయముల నెఱుగరని భావింపవలసివచ్చును.

కో న్వర్థః సుఖయత్యేనం కామో నా మృత్యురన్తికే |
ఆఘాతం నీయమాసస్య వశ్యస్యేవ న తుష్టిదః || 20

మృత్యువు సమీపమున నున్న వాని కెట్టి భోగపదార్థములును సుఖమును గలిగింపవు వద్య స్థానమునకు గొనిపోవుచున్న మానవునకు ప్రకృంచనాది పదార్థములు సంతుష్టిని చేకూర్చవు గదా !

శ్రుతం చ దృష్టవద్దృష్టం స్పృహసూరూత్యయన్యః |
బహ్వన్త రాయకామత్వాత్కృషివచ్ఛాపి నిష్ఫలమ్ || 21

స్వర్గాది సుఖములు గూడ స్పర్థ, అసూయ, నాశము, క్షయము నను దోష సమూహచే దూషితము లయినవి. అందువలన నవి యైహిక సుఖములవలె దుఃఖజనకములు. ముఖ్యముగ వానిని సాధించు యత్నాది కర్మలు కృషిశర్మలవలె అధికముగ విఘ్న యుక్తములు గావున నిష్ఫలములే యగును

అన్తరాధైరవిహలో యది ధర్మః స్వనుస్థితః |
తేనాపి నిర్జితః స్థానం యథా గచ్ఛతి తద్భ్రమం || 22

యజ్ఞయాగాది ధర్మము లెట్టి విఘ్నములు లేకుండగ నెరిపేరినచో వానిద్వారా లభించు స్వర్గాది లోకము లెట్లు నశించునో చెప్పెదను, వినుము.

ఇష్టేహ దేవతా యజ్ఞైః స్వగోకం యాతి యాశ్శివః |
భుంజీత దేవవన్తత్ర భోగాన్ దివ్యాన్ నిబార్జితాన్ || 23

యజ్ఞముల జేయు పురుషు ధీరోక్తములో యజ్ఞముల ద్వారా దేవతల నారాధించి స్వర్గమును పొందును. అచట తాను పుణ్యకర్మలచే నార్జించిన దివ్యభోగములను దేవతలవలె ననుభవించును.

స్వపుణ్యోపచితే శుభ్రే విమాన ఉపగీయతే ।

గన్ధర్వైర్ద్విహారన్ మధ్యే దేవీనాం హృద్యవేషధృక్ ॥ 24

ఋణోహంతుగు వేషమును ధరించి, తాను సంపాదించిన పుణ్యముతో నిర్విఘ్నముగానుండయి, ప్రకాశించు విమానము నధిరోహించి దేవతా శ్రీల సదుప విహరించుచు, గంధర్వ గణములచే కీర్తనపబడుచుండును.

స్త్రీభిః కామగయానేన కింకిణీజాలమాలినా ।

క్రీడన్ న వేదాత్మపాతం సుచాక్రీడేషు నిర్వృతః ॥ 25

చిరుగంటల సమూహముచే శోభించుచు, స్వేచ్ఛా విహారము చేయు విమానములో దేవతా శ్రీలతో గలసి హృష్టచిత్తుడై కూర్చుండి సంపదనము మున్నగు విహారస్థలములలో క్రీడించుచుండును. దానిచే భోగాంతమున తప్పక పతనము సంభవించునని గూడ అత డాలోచింపడు.

తావత్ సమోదతే స్వర్గే యావత్ పుణ్యం సమాప్యతే ।

క్షీణపుణ్యః పతత్యర్వాగనిచ్చన్ కాలచాలితః ॥ 26

పుణ్య మున్నంతవఱకు స్వర్గములో నున్న పురుషుడు స్వర్గ సుఖముల ననుభవించును. అనంతరము పుణ్యము క్షీణించినంతనే యిష్టము లేకపోయినను కాలచాలితుడయి క్రింద పడిపోవును.

యద్యధర్మగతః సంగాదసతాం వా జితేంద్రియః ।

కామాత్మా కృషణో టుబ్ధః స్త్రైహో భూతవిహింసకః ॥ 27

పశూసవిధినాఽఽలభ్య ప్రేతభూతగణాన్ యజన్ ।

నరకానవశో జన్తుర్నత్వా యాత్యుల్బణం తమః ॥ 28

మానవుడు దుష్టసహవాసమున నుండి అధర్మపరాయణుడగును, ఇంద్రియములకు పశుదయి ఇష్టము వచ్చినట్లు ప్రవర్తించును. లోభ బుద్ధిచే దానధర్మముల జేయక కృపణుడగును, లంపటుడగును. ప్రాణి హింస జేయును, శాస్త్ర విరుద్ధముగ పశువులను బలి యిచ్చి భూత ప్రేత పితృచముల నుపాసించును. అప్పుడతడు పశువులకంటెను హినుడయి తప్పక నరకమున బడును. చివరకు ఘోరమగు సంధికారము, స్వార్థ పరమార్థ రహితము నగు ఆజ్ఞానముతో గూడి సంచరింపవలసి వచ్చును.

కర్మాణి దుఃఖోదర్కాణి కుర్వన్ దేహేన తైః పునః ।

దేహమాభజతే తత్ర కిం సుఖం మర్త్యధర్మిణః ॥ 29

ఈ దేహముచే జేయబడు కర్మ లన్నియు దుఃఖజనకములే. అవి మాటిమాటికి జనన మరణ పరంపరలను గలుగజేయుచుండును. ఇట్టి స్థితిలో మరిణశీలుడగు జీవునకు సుఖ మెట్లు కలుగును :

లోకానాం లోకపాలానాం మద్భయం కల్పజీవినామ్ ।

బ్రహ్మణోఽపి భయం మత్తో ద్విపరార్థపరాయణః ॥ 30

లోకములయొక్క, లోకపాలులయొక్క అయుర్దాయము గూడ ఒక కల్పమువఱకే. అందువలన వారు నన్ను జూచి భయపడుచుండును. అంతేకాక రెండు పరార్థముల అయుర్దాయము గల బ్రహ్మ గూడ నన్ను జూచి భయపడును.

గుణాః సృజంతి కర్మాణి గుణోఽనుసృజతే గుణాన్ ।

జీవస్తు గుణసంయుక్తో భుంక్తే కర్మఫలాన్యసౌ ॥ 31

ఇంద్రియము లన్నియు పుణ్యపాపాత్మక కర్మల పనుష్ఠించును. సత్త్వాదిగుణములు సర్వేంద్రియములను వాని కర్మలయందు ప్రవృత్త మగునట్లు చేయును. అహంకారమున దీవుడు ఇంద్రియముల ద్వారా కర్మ ఫలము నంతటిని అనుభవించును.

యావత్స్యాద్ధుణవైషమ్యం తావన్నానాత్మమాత్మనః ।

నానాత్మమాత్మనో యావత్ పారతంత్ర్యం తదైవ హి ॥ 312

అహంకారాది సృష్టిలో సత్త్వాది గుణములకు వైషమ్య మున్నంత వఱకు దీవునకు దేవతత్వగూడి వివిధ రూపములు కలుగును. జీవున కట్టి నానామాత్రము లున్నంతవఱకు కర్మాధీనత్వ ముండును.

యావదస్యాస్వతంత్రత్వం తావదీశ్వరత్వో భయమ్ ।

య ఏతత్సముపాసీరం స్తే ముహ్యంతి సుచార్పితాః ॥ 313

జీవుడు కర్మాధీనుడయి యున్నంతవఱకు కర్మ ఫల దాత నగు నావలన వానికి సాంసారిక భయ ముండును ఈ గుణ వైషమ్యమును, దానిచే గలుగు భోగములను, కర్మలను సేవించు జీవు లందఱు శోక మోహగ్రస్తు లగుదురు.

కాల ఆత్మాఽఽగమో లోకః స్వభావో ఛార్జనవచ ।

ఇతి మాం బహుధా ప్రాహుర్గుణవ్యతికరే సతి ॥ 314

సత్త్వాది గుణములు జీవు మైనపుడు మానవులు నన్ను, కాలము, ఆత్మ, ఆగమము, లోకము, స్వభావము, ధర్మము మున్నగు వివిధ నామములతో పిలచెదరు.

ఉద్ధవ ఉవాచ.

గుణేషు వర్తమానోఽపి దేహజేష్వనసాప్సృతిః ।

గుణైర్నబధ్యతే దేహి బధ్యతే వా కథం నిభో ॥ 315

ఉద్ధవుడు పలికెను : దేవా : జీవుడు దేహాదిగుణములచే నున్నప్పటికిని గుణాదులవలన గలుగు సుఖాదుల కేలబట్టడు గాదు? లేదా గుణములచే నావరింపబడనపుడు ఏల బద్ధు డగును ?

కథం వర్తేత విహరేత్ కైర్వా జ్ఞాయేత లక్షణైః ।

కిం భుంజీతోత విస్మయేచ్ఛయీతోసీత యాతి నా ॥ 36

బద్ధుడు లేదా ముక్తుడు నగువురువుడు ఎట్లుండును ? అత చెట్లు విహరించును, ఏలక్షణములతో గుర్తింపబడును? ఎట్లు భుజించును? మలము నెట్లు విసర్జించును ? ఎట్లు శయనించును? ఎట్లు హర్షించును? ఎట్లు నడుచును?

ఏతదచ్యుత మే బ్రూహి ప్రశ్నం ప్రశ్నవిదాం నర ।

నిత్యముక్తో నిత్యబద్ధ ఏకవేదేతి మే భ్రమః ॥ 37

అచ్యుతాః ప్రశ్నమర్కము నెఱుంగువారిలో నీవు శ్రేష్ఠుడవు. నీవు నా యీప్రశ్నకు సమాధాన మిచ్చు. ఒకేయాత్మ వివిధముగ నిత్యబద్ధము, నిత్యముక్తము నగును? ఈవిషయమున నాకు గలభ్రమను సమాధాన మిచ్చి రొలగింపుము.

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం

సంహితాయా మేకాదశ స్కంధే

భగవదుద్ధవ సంవాదే

దశమోఽధ్యాయః

ఈ విధముగ శ్రీ మద్భాగవత మహాపురాణము

నందలి యేకాదశస్కంధములోని పరియవ

అధ్యాయము సమాప్తము.

పదునొకండవ అధ్యాయము

బద్ధ ముక్త భక్త జనుల లక్షణములు.

శ్రీ భగవానువాచ.

బద్ధోముక్త ఇతి వ్యాఖ్యా గుణతో మే న వస్తుతః ।

గుణస్య మాయామూలత్వాన్న మే మోక్షో న బంధః ॥ 1

భగవానుడు పలికెను : మదశీనములైన నర్వాది గుహా పాదులవలననే ఆత్మ బద్ధము, ముక్తమునని చెప్పబడును వాస్తవములో నాత్మకు బంధమోక్షములు లేవు. గుణములు మాయాకార్యము లగుటవలన నాకు బంధమోక్షములు లేవు.

శోకమోహా సుఖం దుఃఖం దేహోపత్తిశ్చ మాయయా ।

స్వప్నో యథాఽత్మనః ఖ్యాతిః సంసృతిర్నతు వాస్తవీ ॥ 2

స్వప్నము బుద్ధియొక్క వివర్త మైనట్లు శోక మోహ సుఖ దుఃఖ ములు, దేహమునకు సంబంధించిన జనన మరణములు మాయకగుణము లని తెలిసికొనుము. వాస్తవములో వీని కెట్టి నత్తయు లేదు.

విద్యావిద్యే మమ తనూ విద్యుద్ధన శరీరిణామ్ ।

మోక్షబన్ధకరీ ఆద్యే మాయయా మే వినిర్మితే ॥ 3

ఉద్ధవా : విద్య, అవిద్య అను నీ రెండు పదార్థములు మదీయ రచితములు, అనాదులు, మదీయశక్తి స్వరూపములు. జీవుల బంధ మోక్ష ముల కివియే కారణములని తెలిసికొనుము

ఏకస్యైవ మమాంశస్య జీవస్యైవ మహామతే ।

బన్ధోఽస్యవిద్యయానాదిర్విద్యయా చ తథేతరః ॥ 4

మహామతీ : అద్వితీయస్వరూపుడ నగు నా ఆంశభూతులు, అనాదులు నగు జీవులకు అవిద్యవలన బంధమును, విద్యవలన మోక్షమును కలుగును.

అథ బద్ధస్య ముక్తస్య వై లక్షణ్యం వదామి తే ।

విరుద్ధధర్మిణోస్తాత స్థితయోరేక ధర్మిణి ॥ 5

ఉద్దవా : ఒకే శరీరమునందున్నవాడు, విరుద్ధ ధర్మములైన సుఖదుఃఖములచే గూడినవారు నగు బద్ధ ముక్త జీవుల వై లక్షణ్యమును వర్ణింతును

సుపర్ణావేతౌ సదృశౌ సఖాయా

యదృచ్ఛయైతౌ కృతనీడౌ చ నృక్షే ।

ఏకస్తయోః ఖాదతి పిప్పలాన్న-

మన్యో నిరన్యోఽపి బలేన భూయాన్ ॥ 6

చిద్రూపత్వతుల్యులు, అవియోగైకమత్య హేతుఫలవలన సఖ్యాభావపన్నులు నగు జీవేశ్వరపక్షులు రెండును స్వేచ్ఛగ దేహవృక్షము మీదకు వచ్చి హృదయమను గూటిలో నివసించుచున్నవి. వానిలో నొకటి అనగా తీవరూప పక్షి దేహమను నశ్వత్థ వృక్షముయొక్క కర్మ ఫలము ననుభవించుచుండును. రెండవది అనగా నీశ్వరరూపపక్షి ఫలము ననుభవించక జ్ఞానాదిశక్తిబలముచే సమదికముగ విరాజిల్లుచుండును.

ఆత్మోనమన్యం చ స వేద విద్వా

నపిప్పలాదో న తు పిప్పలాదః ।

యోఽవిద్యయా యక్ స తు నిత్యబద్ధో

విద్యామయో యః స తు నిత్యముక్తః ॥ 7

కర్మ ఫలము ననుభవించనివాడును, నిత్యజ్ఞానాశ్రయుడును నగు నీశ్వరుడు తన తత్త్వమును, జీవుని తత్త్వమును నెఱుగును. కర్మ ఫల భోక్తయగు జీవుడు తన స్వరూపమునుగాని, తనకంటె నతిరిక్తమయిన దాని స్వరూపమునుగాని యెఱుంగజాలడు. అవిద్యాయుతుడగు జీవుడు అనాదిబద్ధుడు ; విద్యాప్రదానుడగు నీశ్వరుడు అనాదిముక్తుడు.

దేహస్థోఽపి న దేహస్థో విద్వాన్ స్వప్నాద్యభోక్తిభః ।

అదేహస్థోఽపి దేహస్థః కుమతిః స్వప్నదృగ్గృథా ॥ 8

ముక్త పురుషుడు సంస్కారములవలన దేహమునందుండియు స్వప్నమునుండి లేచిన (జాగృతుడైన) పురుషునివలె దేహగతములయిన సుఖదుఃఖముల ననుభవించడు. కాని బద్ధపురుషుడు సహజముగ దేహగత సుఖదుఃఖముల ననుభవించని వాడయినను స్వప్నదర్శియగు పురుషునివలె దేహగతములయిన సుఖదుఃఖముల ననుభవించును.

ఇంద్రియైరింద్రియార్థేషు గుణై రపి గుణేషు చ ।

గృహ్యమాణేష్వహం కుర్యాన్న విద్వాన్ య స్త్వ
విక్రియః ॥ 9

రాగద్వేషాది రహితుడు, విద్వాంసుడు నగు వ్యక్తి గుణములవలన గలిగిన నింద్రియసమూహముచే గుణజాతములగు విషయములను గ్రహించినను 'నేను గ్రహించుచున్నా'నని యహంకరింపడు.

దైవాధీనే శరీరేఽస్మిన్ గుణభావ్యేన కర్మణా ।

పర్తమానోఽబుధస్తత్ర కర్తాస్మీతి నిబద్ధ్యతే ॥ 10

అజ్ఞానియగు మానవుడు ప్రాక్తనకర్మాధీనమైన శరీరమునందుండి

‘నేను కర్త’ నని యహంకరించుటచేత గుణజాతములగు కర్మలద్వారా దేహోదులలో బంధింపబడి యుండును.

ఏవం విరక్తః శయనే ఆసనాటనమజ్జనే
దర్శన స్పర్శన ఘ్రాణ భోజన శ్రవణాదిషు ।
స తథా బధ్యతే విద్వాంస్తత్ర తత్రాదయన్

గుణాన్ ॥ 11

ఉద్ధవా : పై రాగ్యముక్తుడు, వివేకవంతుడు నగు పురుషుడు శయనము, ఉపవేశము, భ్రమణము, స్నానము, దర్శనము, స్పర్శ, ఘ్రాణము, భోజనము, శ్రవణము మున్నగు క్రియల విండ్రియములచే నసభవింపజేయు నుగానితాను అజ్ఞానివలె బద్ధుడు గాడు.

ప్రకృతిస్థోఽప్యసంసక్తో యథాఖం సవితానలః ।

వై శౌరభ్యో యయాసంగశితయా ఛిన్నసంశయః ।

ప్రతిబుద్ధ ఇస స్వపానానాత్వాద్వి నివర్తతే ॥ 12-13

అకాశమంతట నిండియున్నను, సూర్యుడు జలమున ప్రతిబింబించుచున్నను, వాయు వంటిది పీచుచున్నను, ఎచ్చటను లగ్నము కానట్లు విద్వాంసుడగు పురుషుడు ప్రకృతియందున్నను దానియందాసక్తుడు గాక పై రాగ్యుడును అత్రముచేత, ఓక్కిలి నిపుణుడును స్వరూపజ్ఞానముచేత సంస్వసంకయములను చేదించి స్వప్నమునుండి మేలుకొనిన పురుషునివలె దేహోద్విప్రవంచమునుండి వివృత్తుడగును.

యస్య స్యుర్వీతసంకల్పాః ప్రాణేంద్రియమనోధియామ్ ।

ప్రృత్తయః స వినిర్ముక్తో దేహస్థోఽపి హి తద్గుణైః ॥ 14

ఏ మానవుని ప్రాణములు, ఇంద్రియములు, మనస్సు, బుద్ధి విషయ

మలా సంకల్పము లేనివై యుండునో అట్టివాడు దేహమునందున్నను
దాని గుణములకు కట్టుబడియుండడు

యన్యాత్మా హింస్యతే హింస్యైర్వేన కించిద్యవృచ్ఛయా |
అర్చ్యతే వా క్వచిత్తత్ర స వ్యతిక్రియతే బాధః || 15

శరీరమును దుర్బలులు, లేదా క్రూరులు పీడించినను, మఱి యెవ్వ
రయిన పూడించినను ఆతడు కోపింపడు, సంతోషమును బొందడు. అట్టి
వాడు ముక్తపురుగుడుగా పరిగణింపబడును.

స స్తునీత స నిష్ఠేత కుర్వతః సాన్వసాధువా |
వదతో గుణదోషాభ్యాం వర్జితః సమదృశ్మనిః || 16

లౌకిక వ్యవహార విముఖుడును, సమదర్శియు నగు మహాత్ముడు
సత్కర్మలనుగాని అసత్కర్మలనుగాని చేయువారిని భూషింపడు ; దూషిం
పడు. అట్లే సద్వాక్యములనుగాని అసద్వాక్యములనుగాని పలుకువారినిగూడ
స్తుతింపడు ; నిందింపడు. అట్టివాడే ముక్తపురుషుడు.

స కుర్యాన్న వదేత్క్రించిన్న ధ్యాయేత్సాన్వసాధువా |
ఆత్మారామోఽనయా వృత్త్యా విచరేజ్జడసస్మనిః || 17

ముక్తపురుషుడు దేహమునకై సదసద్విషయముల పేనిని గూడ
ఆచరింపడు, ఉచ్చరింపడు, ఆలోచింపడు అంతట ఉదాసీనభావము గలిగి
అత్యానంద స్వరూపుడై జడనివలె సంచరించుచుండును.

శబ్దబ్రహ్మణి నిష్ఠాతో స నిష్ఠాయాత్పరే యది |
శ్రమస్తస్య శ్రమఫలో హ్యధేనుమివ రక్షతః || 18

శబ్దబ్రహ్మమునందు అనగా వేదవిషయమునందు పారంగతుడయి
నను భగవత్తత్త్వమును ధైరిసికొనలేని వాడయినచో పాల నీయని ఆవును

పెంచు గొల్లవానివలె వాని కాష్టజ్ఞానమంతయు వ్యర్థమే యగును. అది యెట్టి పురుషార్థము నీయదు.

గాం దుగ్ధదోహోమసతీం చ భార్యాం

దేహం పరాధీనమసత్ప్రజాం చ ।

విత్తం త్వత్థీర్థీకృతమంగ వాచం

హీనాం మయా రక్షతి దుఃఖదుఃఖ ॥

19

పాల నీయని ఆవు, వ్యభిచారిణి యగు స్త్రీ, పరాధీన శరీరము, దుష్ట పుత్రుడు, సత్పాత్రుడు లభించినను దానము చేయని ధనము, నా గుణములు లేని వాక్కు వ్యర్థము. ఈ వస్తువుల కాపాడువాడు ఉష్టములమీద కష్టముల ననుభవించును.

యస్యాం న మే పావనమంగ కర్మ

స్థిత్యుద్భవప్రాణనిరోధమస్య ।

లీలానతారేస్థిత జన్మ వా స్యా-

ద్వన్ధ్యాం గిరం తాం బిభృయాన్న ధీరః ॥

20

అందువలన జగదుత్పత్తి స్థితి ప్రళయరూపమగు నా లోకపావనలీలా పర్వనము లేనిదియు, లీలావతారములలో లోకప్రియములయిన నా రామ కృష్ణాద్యవతారముల స్తుతి లేనిదియు సగు వాక్కు వంద్య యగును. బుద్ధి మంతుడగు పురషు డిట్టి వాక్కు నుచ్చరించుటగాని, శ్రీవణము చేయుట గాని కూడదు.

ఏనం జిజ్ఞాసయా పోహ్య నానాత్వభ్రమమాశ్మని ।

ఉపారమేత విరజం మనోమయ్యర్చ్య సర్వగే ॥

21

ఇట్టి నిశ్చయముతో గూడిన ఆలోచనతో అత్య విషయమున దేహ

ద్యానను నివారించి సర్వగతుడ వగు నా యందు నిర్మలమగు మనస్సు పర్చించి శాంతిని బొందుము.

యవ్యనీశో ధారయితుం మనోబ్రహ్మణి నిశ్చలమ్ ।

మయి సర్వాణి కర్మాణి నిరపేక్షః సమాచర ॥ 22

ఉద్ధవా : మనస్సును బ్రహ్మమునందు స్థిరముగ నుంచకేనిచో నిత్యమై టుత్తరి కర్మల నన్నింటిని నిరపేక్షముగా నన్నుద్దేశించియే చేయుము.

శ్రద్ధాశుశ్రుత్కథాః శృణ్వన్ సుభద్రాలోక సావనీః ।

గాయన్ననుస్మరన్ కర్మ జన్మ చాభిరయన్ మునీషః ॥ 23

సర్వలోకములను పవిత్రము జేయునట్టి నా కథలను శ్రద్ధతో విన వలెను మఱిమాటికి నా యవతారములను, బీలలను గానము చేయ వలెను, స్మరింపవలెను ; అభినయింపవలెను.

మధ్యే ధర్మకామార్థానాచరన్ మదపాశ్రయః ।

లభతే నిశ్చలాం భక్తిం మయ్యుద్భవ సనాతనే ॥ 24

ఉద్ధవా : నన్నాశ్రయించి నాకొఱకు ధర్మకామార్థములను పేచింప వలెను. ఇట్లాచరించిన వానికి సనాతన పురుషుడనగు నాపై అనన్యమగు ప్రేమభక్తి కలుగును.

సత్సంగలబ్ధయా భక్త్యా మయి మాం స ఉపాసితౌ ।

సనై మే దర్శితం సద్భిరంజసా విస్తతే పదమ్ ॥ 25

అట్టి భక్తుడు సత్సంగమువలన నాయందు భక్తిగలవాడయి నన్ను ధ్యానించును. తరువాత ద్యానయోగముచే అనాయాసముగ మహాజనుల చూపిన నా స్వరూపమును బొందును.

ఉద్ధవ ఉవాచ

సాధు స్తవోత్తమశ్లోకమతః కీదృగ్విధః ప్రభో !

భక్తిస్త్వయ్యుపయుజ్యేత కీదృశీ సద్భిరాదృతా ॥ 26

ఉద్ధవుడు పలికెను :- దేవా ! నీ కీర్తి నెందఱో సత్పురుషులు గానము చేయుచుండును. నీ వెట్టివారిని సాధువులని యందువు : సత్పురుషు లాచరించునట్టి యెట్టి భక్తిని నీయందు చూపవలెను ?

ఏతన్నే పునుమాభ్యక్ష లోకాభ్యక్ష జగత్ప్రభో !

ప్రణతాయానురక్తాయ ప్రాసన్నాయ చ కథ్యతామ్ ॥ 27

దేవా ! నీవు పురుష శ్రేష్ఠుడవు, సర్వజగత్తునకు స్వామివి. ప్రణతుడను, అనురక్తుడను, శరణాగతుడను నగునాకు పై దాని వంతటిని జెప్పము.

త్వం బ్రహ్మ పరమం వ్యోమ పునుషః ప్రకృతేః పరః !

అవతీర్ణోఽసి భగవన్ స్వేచ్ఛోపాతృప్రసగ్స్వపుః ॥ 28

దేవా ! నీవు ప్రకృతి కఠీనుడవు, ఆరాశమువలె నిర్లిప్తుడవు, పరబ్రహ్మస్వరూపుడవు ఐనను భక్తులకై నీయచ్చ ననుసరించి భిన్న భిన్నములగు రూపముల ధరించి యీ భూమిపై నవతరించుచున్నావు

శ్రీ భగవానువాచ

కృపాబురకృతద్రోహ స్తిలిక్షః సర్వదేహినామ్ ।

సత్యసారోఽనవద్యాత్మా సమః సగోపకారకః ॥ 29

భగవానుడు పలికెను :- ఉద్ధవా ! నా భక్తుడు కృపామూర్తి యగును. అత డేప్రాణిమీదను విరోధమును జూపడు. కఠినాతి

కఠినము లైన కష్టములనుగూడ సంతోషముతో ననుభవించును. వాని జీవితసారము సత్యము. వాని మనస్సులో నెట్టిపాపవాసనయు నుండదు. అతడు నమదర్శి అందఱకు మేలుచేయునట్టివా డగును.

కౌమౌరహతదీర్ఘాంతో మృదుః శుచిరకించనః ।

అసీహోమితభుక్చాంతః స్థిరో మచ్ఛరణో మునిః ॥ 30

వానిబుద్ధి కామవాసనలచే కలుషితము కాదు, అతడు సంయమి, ముఱిరస్వభావుడు, పవిత్రుడు, ఆకించనుడు, యౌకిక్రియారహితుడు, మితభోజి, శాంతుడు, స్థిరుడు, మనసీలుడు నైయుండును

ఆప్రమత్తో గభీరాత్మా పృథిమాన్ జిత మధ్గుణః ।

అనూనీ మానదః కల్యో మైత్రీః కారుణికః కవిః ॥ 31

అతడు ప్రమాదరహితుడు, గంభీరస్వభావుడు, ధైర్యవంతుడు నగును. అకలి, దప్పిక, శోకము, మోహము, జననము, మరణము ననునాఱగుణములను నతడు వశముచేసికొని యుండును. అతడు స్వయముగ నెవరినుండి యేవిధ మగునమ్మానమును గోరడు, కాని తా నితరులను చక్కగ గౌరవించును నా విషయముల నితరులకు వివరించుటలో మిగుల నిష్కణ్డగును. అందఱితోను మిత్రత్వము నెఱపును. వాని హృదయము కరుణతో నిండియుండును. నా తత్త్వమును జక్కగ దెలిసికొనును.

అజ్ఞామైవం గుణాన్ దోషాన్ మయాదిష్టానపి స్వకాన్ ।

ధర్మాన్ సంశ్యశ్య యస్సర్వాన్ మాం భజేత్ స సత్తమః ॥ 32

ఉద్ధవాః నాచేత ఉపరిష్టములైన గుణదోషములను దెలిసికొని, తన సంస్కారములను పరిత్యజించి నన్నే సేవించువాడు సత్పురుషుడు.

జ్ఞాత్వా జ్ఞాత్వాశ యే వై మాం యావాన్యశ్చాస్మి
యాదృశః ।

భజన్త్యనన్యభావేన తే మే భక్తతమా మతాః ॥ 33

సచ్చిదానందాది గుణవిశిష్టుడును, అనంతుడును, సర్వాంశర్యామి
యును సగుణ స్వరూపమును తెలిసికొనిగాని, తెలిసికొనకగాని యేకాంత
భావముతో నన్ను పేవించిన నా రుత్తిమ భక్తులుగా కీర్తింపబడుదురు.

మల్లింగమధ్యక్తజనదర్శనస్పర్శనార్చనమ్ ।
పరిచర్యా స్తుతిః ప్రహ్వగుణకర్మానుకీర్తనమ్ ॥ 34

ఉద్ధవా! నా మూర్తిని, నాభక్తులను దర్శింపవలెను, స్పృశింపవలెను.
పేవింపవలెను, స్తుతింపవలెను, సమస్కరింపవలెను. నా గుణములను,
నా కర్మలను కీర్తింపవలెను.

మత్కథాశ్రవణే శ్రద్ధా మదనుభ్యాసముద్ధవ ।
సర్వలాభోపహరణం దాస్యేనాత్మనివేదనమ్ ॥ 35

నాకథను వినుటయందు శ్రద్ధమావవలెను. నిరంతరము నన్ను
ధ్యానించుచుండుము. లభించిన సదార్థమును నాకు సమర్పింపుము దాస్య
భావముతో నాకు నాత్మనివేదనము చేయుము.

మజ్జన్మకర్మకథనం మమ పర్వానుమోదనమ్ ।
గీతతాండవవాదిత్రగోష్ఠీభిర్మద్యహోతృనః ॥ 36

నా జననమునుగూర్చి, నా కర్మలనుగూర్చి చర్చింపుము. నా పండు
గమైన పండుగలను ఆనందముతో జేసికొనుము. గీత, వాద్య, నృత్య
గోష్ఠులద్వారా నా మందిరములలో సుతస్సవముల జేయుము, చేయింపుము.

యాత్రాబలివిధానం చ సర్వవార్షికపర్వసు ।
నైదికీ తాంత్రికీ దీక్షా మదీయవ్రతధారణమ్ ॥

వార్షిక పర్వదినములయందు నా స్థానములకు యాత్రచేయు శుక్రవమును జేయింపుము. వివిధములగు సుపహారములతో పూజింపుము. నైదికము లేదా తాంత్రికపద్ధతితో దీక్షను స్వీకరింపున వ్రతముల నాచరింపుము.

మమారాచస్థాపనే శ్రీధా స్వతః సంహత్య చోద్యమః
ఉద్యానోపవనాక్రీడపునమందిరకర్మణి ॥

ఆలయములలో నా మూర్తులను ప్రతిష్ఠించుట యందు జూపుము. ఒంటరిగ పనిని చేయజాలనిచో నితరులతో గలసి చే. నాకై పుష్పవాటికిలను ఉద్యానవనములను, క్రీడాస్థానములను, నలను, ఆలయములను నిర్మింపుము.

సమూర్జనోపశేషాభ్యాం సేకమండలవర్తనైః ।

గృహశుశ్రూషణం మహ్యం దాసవద్యదమాయయా

సేవకునివలె శ్రద్ధాభక్తులతో, నిష్కవధభావముతో ను ఆడుకుట, నీరు చల్లుట, ప్రగ్గువేయుట మున్నగు పనులద్వారా నా ములకు సేవచేయుము.

అమానిత్వమదంభిత్వం కృతస్యాపరికీర్తనమ్ ।

అపి దీపావలోకం మే నోపయుంజ్యాన్నివేదితమ్ ॥

అభిమానము చూపవలదు, దంభము కూడదు, నీవు చేయునలను వెల్లడింపరాదు నాకు నమర్పించు దీపపుకాంతులలో నీవని వేర్చుకొనవలదు. అన్యదేవతలకు నమర్పించినదానిని నాకు సకవలదు.

యవ్యద్విష్ణుతమం లోకే యచ్ఛాత్రిసియమాత్మసః ।

తత్తన్నివేదయేన్మహ్యం తదానన్తాయ కల్పతే ॥ 41

లోకములో నీకు నన్నింటికంటె పీయము, అధీష్టము నగువస్తువును నాకు సమర్పింపుము. ఇట్లు చేసినచో నావస్తువు అనంతకాల ముచ్చ నట్టి దగును.

సూర్యోఽగ్నిర్వాహ్నిగో గావో వైష్ణవః ఖం మహజ్జలమ్ ।

భూరాత్మా సర్వభూతాని భద్రా పూజాపదాని మే ॥ 42

భద్రా : సూర్యుడు, అగ్ని, బ్రాహ్మణుడు, గోవు, వైష్ణవులు, అకాశము, వాయువు, జలము, పృథివి, ఆత్మ, సర్వప్రాణులు — ఇవి యన్నియు నా పూజాస్థానములు.

సూర్యే తు విద్యయా శ్రీయ్యా హవిషాగ్నౌ యతేత

మామ్ ।

ఆతిథ్యేన తు విప్రాగ్ర్యే గోష్వజ్జ యవసాదినా ॥ 43

ఉద్ధవా : ఋగ్వేద యజుర్వేద సామవేద మంత్రముల ద్వారా సూర్యునియందు నన్ను పూజింపవలెను. హవనముచే అగ్నిలోను, ఆతిథ్యముచే బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠునియందును, పచ్చగడ్డి మన్నగువానిచే గోవులందును నన్ను పూజింపుము.

వైష్ణవే బంధుసత్కృత్యా హృది ఖే ధ్యాననిష్ఠయా ।

నాయా ముఖ్యధర్యా తోయే ద్రవ్యైస్తోయపురస్సచై ॥ 44

ఆత్మబంధువు వలె నక్కారముద్వారా వైష్ణవునియందు, నిరంతరము ధ్యానమున మగ్నుడయియుండుటవలన హృదయాకాశమునందు, ముఖ్యప్రాణ మని తెలిసికొనుటచే వాయువునందు, జలము పుష్పము మన్నగు సామగ్రులద్వారా జలమునందు నన్నారాధింపవలెను.

స్థంశిలే మంత్రహృదయైర్భౌగై రాత్మానమాత్మని ।

క్షేత్రజ్ఞం సర్వభూతేషు సమత్వేన యజేత మామ్ ॥ 45

రహస్యమంత్రములద్వారా మృత్తికానిర్మిత వేదికయందు, తగిన భోగములద్వారా జీవునియందు, సమదర్శనము ద్వారా సర్వభూతముల యందు అంతర్యామిస్వరూపుడ నగు నన్నారాధింపుము.

ధిష్ఠ్యేష్విత్వేషు మద్రూపం శంఖచక్రిగదామ్బుజైః ।

యుక్తం చతుర్భుజం శాస్త్రం ధ్యాయన్న ర్చేత్సచూ

హితః ॥ 46

ఈ ప్రదేశము లన్నింటిలోను శంఖ చక్ర గదా పద్మములతో గూడి నది, చతుర్భుజము, శాంతము నగు నా రూపమును ఏకాగ్రచిత్తముతో ధ్యానించుచు పూజింపవలెను.

ఇష్టాపూర్తైన మామేవం యో యజేత సమాహితః ।

లభతే మయి సద్భక్తిం మత్స్మృతిః సాధుసేవయా ॥ 47

ఈ విధముగ నేకాగ్రచిత్తముతో యజ్ఞయాగాదులయిన ఇష్టకర్మల ద్వారా, చెఱువులు బావులు త్రవ్వించుట మున్నగు పూర్తకర్మలద్వారా నన్ను పూజించువానికి శ్రేష్ఠభక్తి లభించును, సత్పురుష సేవవలన మద్విషయక జ్ఞానము కలుగును.

ప్రాయేణ భక్తియోగేన సత్సంగేన వినోద్ధన ।

నోపాయో విద్యతే సమ్యక్ ప్రాయేణా హి

సతామహమ్ ॥ 48

ఉద్ధవా : నేను సత్పురుషులకు సంమాశ్రయుడను. అందువలన సత్సంగమువలన గలిగిన భక్తియోగము తప్ప మఱి యే యుపాయము మానవుని సంసారమునుండి తరింపజేయజాలదు.

అగ్రై తత్పరమం గుహ్యం శృణ్వతో యదునన్దన !

సుగోప్యమపి వత్సోమి త్వం మే భృత్యః సుహృత్సభా ॥

యదునందనుడ నగు ఉద్దవా : నీవు నాకు సేవకుడవు, సుహృదుడవు, సఖుడవు. అందువలన దాచదగినదయినను నీ కొక రహస్యమగు విషయమును జెప్పెదను వినుము.

40

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం

సంహితాయా మేకాదశ స్కంధే

భగవదుద్ధవ సంవాదే

ఏకాదశోధ్యాయః

ఈ విధముగ శ్రీ మద్భాగవత మహాపురాణము

నందలి యేకాదశస్కంధములోని పదునొకండవ

అధ్యాయము సమాప్తము.

పండ్లెండవ అధ్యాయము

సత్సంగ మహిమ : కర్మ విధి :

కర్మ త్యాగ విధి.

శ్రీ భ గ వా ను వా చ

న రోధయతి మాం యోగో న సాంఖ్యం ధర్మపవ చ ।

న స్వాభ్యాయ స్తపస్యాగో నేష్టాపూర్తం న దక్షిణా ॥ 1

వ్రతాని యజ్ఞశ్చంద్రాంసి తీర్థాని నియమా యమాః ।

యథావరుద్ధే సత్సజ్జః సర్వసంగాపహో హి మామ్ ॥ 2

భగవానుడు పలికెను :— ఉద్ధవా : సత్సంగము లోకము

లోని సర్వవిధములగు నాసక్తులను నాశనము చేయును. ఇది నన్ను
వశము చేసికొనునట్లుగ యోగము, సాంఖ్యము, అహింసాది సాధారణ
ధర్మానుష్ఠానములు, స్వాభ్యాసము. తపస్సు, సన్న్యాసము, యాగాది ఇష్ట
కర్మలు, కూపఖననాదిపూర్తకర్మలు, దక్షిణలు, వ్రతములు, దేవపూజ,
సరహస్యమగు మంత్రము, తీర్థములు, యమనియమములు—ఇవియేవియు
వశము చేసికొనజాలవు.

సత్సంగేన హి దైతేయాం యశుఢానా మృగాః ఖగాః ।

గర్భర్వాప్సరసో నాగాః సిద్ధాశ్చార్ణగుహ్యాకాః ॥ 3

విద్యాఫరామనుష్యేషు వైశ్యాః శూద్రాః

స్త్రియోఽన్యజాః ।

రజస్తమః ప్రకృతయస్తస్మిన్ స్తస్మిన్ యుగే యుగే ॥ 4

బహవో మత్పదం ప్రాప్తాస్త్యాప్తకాయాధవాదయః ।

నృషవశ్చాబిచ్ఛాతో వియశ్చాన్వితః । 5

సుక్రీతో హనుమాన్మృగో గతో గృహ్యో వాసస్వితః ।

న్యాః కుగ్భా నృతే గోప్యో య్యురత్త్వైరభావతే । 6

ప్రతి యుగమునందును సత్సంగ వర్జితముచే రుక్మిణిమణి
యుక్తులగు పైతృలు, రాక్షసులు, పక్షులు, మృగములు, గంభీర్వులు,
అస్పరసలు, నాగులు, సిద్ధులు, చాచిలులు, గుహ్యులు, విద్యాధిపతులు,
మనుష్యులలో పైతృలు, హస్తలు, క్షీలు, అంతులులు, వృత్తాసులు,
ప్రహ్లాదుడు, వృషభర్షుడు, బలి, బాణుడు, మయూడు, విభీషణుడు, విగ్రీ
పుడు, హనుమంతుడు, తాచివంతుడు, గర్జువుడు, జటాయువు, చిత్రా
ధారుడు వణిజుడు, ధర్మిచ్చాడుడు, కుబ్జ, ప్రజగోపికలు, యజ్ఞానుష్ఠానము
లగు బ్రాహ్మణుల ధార్యలు—పీఠంబులు నా పడిమును దొండరి.

తేనాధీశ్రుతైర్గణా నోపాసితేనమా త్రిమాః ।

అవతాత పృతపనః సత్సంగాన్మామావాగతాః । 7

వారు పేదాధ్యయనమును, మహాపురుషసేవను, ప్రతలహోద్యుష్టము
లను జేయకయే సత్సంగముచేతనే నన్ను పొందగలిగిరి

కేవలేన హి భావేన గోప్యో గావో చూ విద్యుగాః ।

యేఽన్యే మాశ్శధియో నాగాః సిద్ధా సూరియా

యురింబనా 8 8

గోపికలు, వర్జమునందలి గోవులు, యమశాస్త్రనాది వృక్షములు,
మృగములు, కాశియప్రభృతి నాగులు, దృందావనము నందలి తరులతా
గుల్మములు, ఇతరములగు మూర్చిత్తపద్మాదులు కేవలము సత్సంగము
వలన లభించిన అనన్యభావముచేతనే నన్ను పొందగలిగినవి.

యం న యోగేన సాంఖ్యేన దానవ్రతతపోఽధ్వరైః ।

న్యాయస్వాధ్యాయసన్న్యాసైః పాప్త్యయాద్యత్నవాసపి ।

కాని యితరులగు వ్యక్తులు యోగము, సాంఖ్యము, దానము, వ్రతము, తపస్సు, యజ్ఞము, మదీయగుణకీర్తనము, వేదాధ్యయనము, ఓంకారము మున్నగువానిద్వారా అతిప్రయత్నశీలరయినను నన్ను బోందజాలరు.

రామేణ సార్థం మథురాం ప్రణీతే

శ్వాఫల్కినా మయ్యసురక్తచిత్తాః ।

విగాఢభావేన న మే వియోగ-

తీవ్రాధయోఽన్యం దదృశుః సుఖాయ ॥ 10

అక్రూరుడు బలరామునితో గూడ నన్ను మథురకు దీసికొని వచ్చి నపుడు గోపికల హృదయము గాఢప్రేమచే నాయందానక్తమైయుండెను. ఆ సమయమున విరహమువలన గలిగిన తీవ్రమగు మనస్తాపముచే వారు పీడితులయిరి. నా నమాగమముతప్ప మఱి యే వస్తువు వారి కానమయమున సుఖమును గలిగింపజాలక పోయినది.

తాస్తాః క్షపాః ప్రేష్ఠతమేన నీతా

మయైవ బృన్దావన గోచరేణ ।

క్షణార్ధవత్తాః పునరంగ తాసాం

హీనామయా కల్పసమా బభూవుః ॥ 11

ఉద్ధవాః పూర్వము వారు బృందావనమున నున్నపుడు ప్రియతముడ నగు నాతో నెన్నియో రాత్రులను నొక్క అర్థక్షణముగ గడిపిరి. నాతో నెడబాటు గలిగిన దశలో నా రాత్రులన్నియు వారి కొక్కొక్క కల్పమువలె సుదీర్ఘములుగా కనబడసాగినవి.

తా నావిదన్ మయ్యనుషంగబద్ధ-
 ధియః స్వమాత్మానమదస్తథేదమ్ ।
 యథా సమాధౌ మునయోఽబ్ధితోయే
 నద్యః ప్రవిష్టా ఇవ నామరూపే ॥

12

సముద్రప్రవిష్టములగు నదులవలె మునులు సమాధి యోగముచే నామ రూపములను దెలిసికొనలేరు. అట్లే గోపికలు పరమప్రేమతో నాయందే అన క్తచిత్తులై సర్వము మఱచిరి.

మత్కా-మా రమణం జారమస్వరూపవిదోఽబలాః ।

బ్రహ్మ మాం పరమం ప్రాపుః సంగాచ్ఛతసహస్రశః ॥ 13

ఉద్ధవా : వేలకొలది గోపికలు నా వాస్తవిక స్వరూపము నెఱగరు. వారు నన్ను భగవానునిగ గాక కేవలము ప్రియతమునిగానే తలంచుచున్నారు. అందువలన జారభావముతో నన్ను గలిసికొనవలయునని యభిలాషపడుచున్నారు. సాధనహీనులగు నా యచిలలు కేవలము సంగ ప్రభావముచేతనే పరబ్రహ్మ స్వరూపుడనగు నన్ను భొందిరి

తస్మాత్త్వముద్ధనోత్సృజ్య చోదనాం ప్రతిచోదనామ్ ।

ప్రస్మృత్తిం చ నివృత్తిం చ శ్రోతవ్యం శ్రుతమేవ చ ॥ 14

మామేకమేవశరణమాత్మానం సర్వదేహినామ్ ।

యాహి సర్వాత్మభావేన మయా స్యా హ్యకుతోభయః ॥

ఉద్ధవా : నీవు క్రుత్సృతులను విడిచిపేదములను, శ్రవణయోగ్యములను, వినదగని విషయములను పరిత్యజించి సర్వప్రాణులయందు సంతర్కమిరూపముగ నున్ననన్ను శరణుజొచ్చుము. దానివలన నీ వన్నిచోట్ల నిర్భయముగ సంచరింతువు.

ఉద్ధవ ఉవాచ.

సుశయః శృణ్వతో వాచం తవ యోగేశ్వరేశ్వర !

న నివర్తత ఆత్మస్థో యోన బ్రాహ్మ్యతి మే మనః ॥ 16

ఉద్ధవుడు పలికెను : యోగేశ్వరులకుగూడ పరమేశ్వరుడ వగునోదేవా! నీ యపరేశముల వినినను నా మనస్సులోని సందేహము దీర్చబలేదు కావున నామనస్సు ద్రాంతి జెందుచున్నది.

శ్రీ భగవానువాచ.

స ఏష జీవో వివగప్రసూతిః

ప్రాణేన ఘోషేణ గుహం ప్రవిష్టః ।

మనోమయం సూక్ష్మముపేత్య రూపం

మాత్రాస్వరో వర్ణ ఇతి స్థవిష్టః ॥ 17

భగవానుడు పలికెను : ఉద్ధవా! షట్ప్రకములయందభివ్యక్తి శీలు గగు నా పరమాత్మ నాచయుక్త మగుప్రాణముతో నాధారచక్రమున ప్రవేశించును. మణిపూర విబుద్ధ చక్రములందు మనోమయ మగు సూక్ష్మరూపమును బొందును. అనంతరము ముఖవివరమునందు హ్రస్వాది మాత్రారూపమును, ఉదాత్తాదిస్వరరూపమును, అకారాదివర్ణరూపమును ధరించి ఆతిస్థూలభావముతో వివిధవేదములుగ వెల్లడియగును.

యథానలః ఖేచిలబన్ధరూప్యా

బలేన దారుణ్యధిమభ్యమానః ।

అఃఖః ప్రజాతో హవిషా సమేధతే

తద్దైవ మే వ్యక్తిరియం హి వాణీ ॥

అగ్ని ఆరాశమున నూష్మరూపమున నుండును. బలముగ కాస్తము లను మధించినపుడు వాయువు సహాయముతో సూక్ష్మమైన విస్ఫులింగాదుల రూపమున ప్రకటమగును. అహుతుల నిచ్చినపుడు ప్రచండరూపమును ధరించును. అట్లే యీ వేదవాణీయు సూక్ష్మస్థూల క్రమముతో నన్నే పెల్లడిచేయునని తెలిసికొనుము.

ఏవం గదిః కర్మగతిర్విసన్తో

ఘ్రాణో రసో దృక్ స్పర్శః శ్రుతిశ్చ ।

సంకల్పవిజ్ఞానమథాభిమానః

సూత్రం రజస్సత్త్వతమోవికారః ॥

19

ఇట్లే వాక్కు, కర్మ, గతి, మఃమూత్రాదివిసర్జనము, ఘ్రాణము, రసగ్రహగణము, దర్శనము, స్పర్శనము, శ్రవణము, సంకల్పము, విజ్ఞానము, అభిమానము, ప్రకృతివ్యాపారము, సత్త్వరజస్తమోవికారములవలన గలిగిన అద్విదైవప్రభృతి వివిధప్రపంచము మదభివ్యక్తిస్వరూపమే యని తెలిసికొనుము.

అయం హి జీవస్త్రిన్ద్రబ్జయోని-

రవ్యక్త ఏకో వయసా స ఆద్యః ।

విశిష్టశక్తిర్బహుధేవ భాతి

బీజాని యోనిం ప్రతిపద్య యద్యత్ ॥

20

బీజములు తేత్రమునందు బడి నానారూపములుగ బయటకు వచ్చు నట్లే త్రిగుణాశ్రయుడు, సనాతనుడు, లోకకారణుడు సగునాపరమాత్మ గూడ మొదట అవ్యక్తుడుగను, ఏకస్వరూపుడుగను నుండి, సమయము వచ్చినంతనే వాగింద్రియాది శక్తివికారక్రమముతో బహురూపములుగ పెల్లడియగును.

యస్మిన్నిదం ప్రోతమశేషమోతం

పటో యథా తస్తువిలొనసంస్థః ।

య ఏష సంసారతరుః పురాణః

కర్మాత్మకః పుష్పఫలే ప్రసూతే ॥

21

వస్త్రము తంతునమూహముతో గూడి యున్నట్లు ఈ జగత్తంతయు నా పదమేశ్వరునియందు ఓతప్రోత భావముతో నున్నది అనాదియు, ప్రవృత్తిశీలము నగుసంసార వృక్షము టోగముక్తి రూపపుష్పఫలములను ప్రసవించును.

ద్వే అస్య బీజే శతమూలస్త్రినాలః

పంచస్కంధః పంచరసప్రసూతిః ।

దశై కశాఖో ద్విసుషల్లనీడ-

స్త్రినల్కలో ద్విఫలోఽర్కం ప్రవిప్త్తః ॥

22

అదన్తి చైకం ఫలమస్య గృధ్రా

గ్రామే చరా ఏకమరణ్యవాసాః ।

హంసా య ఏకం బహురూపమిజ్యై-

ర్కాయామయం వేద స వేద వేదమ్ ॥

23

ఈ సంసారవృక్షమునకు పాపపుణ్యములను రెండు బీజములుగలవు. అపరిమితవాసనారాశి దీనిమూలము, సత్త్వాదిగుణత్రయము కాండము, పంచ భూతములు స్కంధములు, పదునొకండు ఇంద్రియములు శాఖలు, శబ్దాది విషయ పంచకము రసము, ఈ వృక్షమునందు వాతపితృ శ్లేష్మము లను మూడు విధము లగువల్కలము (చర్మము) లున్నవి. సుఖదుఃఖము లను రెండువిధము లగుఫలము లున్నవి. జీవేశ్వరు లనురెండువజ్రాలు దీని

యందు గూఁడుకట్టుకొని నివసించుచున్నవి. ఈ వికారివృక్షము సూర్య మండలమువలకు వ్యాపించి యున్నది.

గృధ్రము అనగా కాముకు లైనగృహస్థులు దీని దుఃఖరూప ఫలమును, హంస అనగా వివేకు లగుసన్న్యాసులు దీని సుఖరూపఫలమును భక్షించు చుందురు. ఉద్దవా : వాస్తవముగ నే నొక్కడనె. మాయాశక్తి ప్రభావముచేతనే నే ననేకరూపములుగ నగపడుచున్నాను. ఈ విషయమును పూజనీయు లగుగురువైలవలన దెలిసికొనినవాడు వేదములయందలి యథార్థత ట్విము నెఱిగినవా డగును.

ఏవం గురూపాసనమైకభక్త్యా

విద్యా కుతారేణ శితేన ధీరః ।

వివృశ్చ్య జీవాశయమప్రమత్తః

సంపద్య చాత్మానమథ త్యజాస్త్రమ్ ॥

24

ఉద్దవా : నీవుగూడ పైనచెప్పినట్లుగ గురువును సేవించి, ఏకాంత భక్తిగలవాడవై తీక్షణమగుజ్ఞానకులారముచే త్రిగుణాత్మిక మగులింగగోరమును ఖండించి (పరిత్యజించి) పరమాత్మవస్తువును ఖండించుము. అనంతరము జ్ఞానరూపసాధనను పరిత్యజింపుము.

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం

సంహితాయా మేకాదశ స్కంధే

భగవద్గుణ సంవాదే

ద్వాదశోఽధ్యాయః

ఈ విధముగ శ్రీమద్భాగవత మహాపురాణము

నందలి యేకాదశస్కంధములోని పండ్రిందవ

అధ్యాయము సమాప్తము.

పదమూడవ అధ్యాయము

భగవానుడు హంసరూపముతో ననకాదులకు జేసిన

ఉపదేశవర్ణనము.

శ్రీ భగవానువాచ.

సత్త్వం రజస్తమ ఇతి గుణా బుద్ధేర్న చాత్మనః ।

సత్త్వే నాన్యతమా హన్యాత్సత్త్వం సత్త్వేన చైవ హి ॥ 1

భగవానుడు పలికెను : ఉత్తవా : సత్త్వరజస్తమములు మూడును బుద్ధిగుణములుగాని ఆత్మగుణములు గావు. సత్త్వవృత్తి రజస్తమోగుణవృత్తులను జయింపవలెను అనంతరము సత్త్వగుణశాంతవృత్తి ద్వారా సత్యదయాప్రభృతి సాత్త్వికవృత్తులనుగూడ జయింపవలెను.

సత్త్వాద్రో భవేద్వృద్ధాత్ పునో మద్భక్తిలక్షణః ।

సాత్త్వికోపాసయూ సత్త్వం తతో ధర్మః ప్రవర్తతే ॥ 2

సత్త్వగుణము వృద్ధియైనపుడు జీవునకు నా భక్తి యను ధర్మముత్పన్నమగును. నిరంతరము సాత్త్విక పదార్థములను సేవించుట చేత సత్త్వగుణము వృద్ధియగును. దానినుండి ధర్మము ప్రవర్తిల్లును.

ధర్మో రజస్తమో హన్యాత్సత్త్వవృద్ధిరనుత్తమః ।

అశు సశ్యతి తన్మాలో హ్యధర్మ ఉభయే హతే ॥ 3

సత్త్వగుణమును వృద్ధిజేయు ధర్మమే శ్రేష్ఠమైనది. అది రజస్తమోగుణములను నాశనము చేయును. అ రెండును నశించిన పిమ్మట వానికి మూలమగు అధర్మముగూడ శీఘ్రముగనే నశించును.

ఆగమోఽపః ప్రజాదేశః కాలః కర్మ చ జన్మ చ ।

ధ్యానం మంత్రోఽథ సంస్కారో దత్తైతే గుణమేతవః॥ 4

శాస్త్రము, జలము, జనులు, దేశము, కాలము, కర్మ, జన్మ, ధ్యానము, మంత్రము, సంస్కారము—అను నీ పది పస్తువులు యథా యోగ్యముగ గుణములకు కారణము లగును.

తత్తత్సాత్త్వికమేనైషాం యద్యద్యద్ధాః ప్రచక్షతే ।

నిస్తన్తి తామసం తత్తద్రాజసం తదాపేక్షితమ్ ॥ 5

వీరిలో ప్రాచీనులయిన వ్యాసాదిమహర్షులచే పృథంసంపఠింపిన పస్తువులు సాత్త్వికములు, నిందింపఁబడినవి తామసములు, ఉపేక్షింపఁబడినవి రాజసికములు

సాత్త్వికాన్యేన సేవేత పుమాన్ సత్త్వవిస్మయే ।

తతో ధర్మస్తతో జ్ఞానం యావత్సత్త్వతిరపోహనమ్ ॥ 6

అత్మ వ్రత్యక్షము రానంతవఱకు, స్థూల సూక్ష్మ దేహములు దెండును ; వానికి కారణములగు గుణములు నశింపనంతవఱకు మాన పుడు సత్త్వగుణాధివృద్ధికై సాత్త్విక విషయహులను సేవింపవలెను. సత్త్వగుణాధివృద్ధివలన ధర్మము పృద్ధియగును. ధర్మాధిపృద్ధివలన పర మాత్మవిషయక జ్ఞానము పృద్ధి దెండును.

వేణుసంఘర్షణో వహ్నిర్దగ్ధ్యా శామ్యతి తద్వసమ్ ।

ఏవం గుణస్యత్యయజో జేహః శామ్యతి తత్క్రియాః ॥ 7

వేణుసంఘర్షణముచే గలిగిన అగ్ని తన కాశ్రయభూత మగు వనమును దగ్ధముచేసి స్వయంబుగ శాంతమైనట్లు క్రియాశీలము, గుణ పై స్పృహజాలము నగు శరీరముగూడ స్వభావమువలన గలిగిన జ్ఞానము

ద్వారా తన కాశ్రయభూతమైన గుణములను నాశనము చేసి తానుగూడ నివృత్త మగును.

ఉద్ధవ ఉవాచ.

విచన్తి మర్త్యాః ప్రాయోణ విషయాన్ పదమాపదామ్ ।

తథాపి భంజతే కృష్ణ తత్కథం శ్వఖరాజవత్ ॥ 8

ఉద్ధవుడు పలికెను :- కృష్ణా : మానవులు తఱచుగ విషయములు ఆపదలకు కారణములని యెఱిగియుండియు కుక్క, గాడిద, మేక మున్నగు జంతువులవలె దుఃఖముల సహించియు మరల నా విషయములనే ఆనుభవించురు. దీనికి గారణ మేమి ?

శ్రీ భగవానువాచ

అహమిత్వస్యభాబుద్ధిః ప్రమత్తస్య యథా హృది ।

ఉత్సర్వతి రజో ఘోరం తతో వై కారికం మనః ॥ 9

రజో యుక్తస్య మనసః సంకల్పః సవికల్పకః ।

తతః కామో గుణద్భ్యానాద్దుస్సహస్సాస్యద్ధి దుర్మతేః ॥ 10

భగవానుడు పలికెను :- ఉద్ధవా : వివేకహీనుడగు వురుగుని చిత్తమున మొదట దేహోత్పబుద్ధిరూపమిథ్యాజ్ఞానము కలుగును. దాని వలన దుఃఖాత్మకమగు రజోగుణము సత్త్వప్రధానమగు మనస్సు నావరించును అనంతరము రజోగుణయుక్త మగు మనస్సులో సంకల్ప వికల్పములు బయలుదేరును. దానివలన దుర్మతి యగు పురుషుడు విషయము గూర్చి ఆలోచింప నారంభించును. దానిచే దుస్సహము లగు విషయవాసనలు పుట్టును.

కరోతి కామవశగః కర్మాణ్యవిజితేన్ద్రియః ।

దుఃఖోదర్కాణి సమ్మశ్యన్ రజోవేగవైశ్నోహిణః ॥ 11

అనంతరము విషయకామపరవశుడు, రజోవేగమోహితుడు, అది తేంద్రియుడు నగు పురుషుడు కర్మలవలన గలుగు ఫలము దుఃఖమే యని తెలిసికొనియు మరల వానినే ఆచరించును.

రజస్తమోభ్యాం యదసి విద్వాన్ విక్షిప్తధీః సునః ।

అతన్ద్రితో మనోయుంజన్ దోషవృష్టిర్నసజ్జతే ॥ 12

వివేకవంతుడగు పురుషుడు రజస్తమోగుణములచే విక్షిప్తమనసు సావధానముగ చిత్తమును నిగ్రహించి కర్మలయందు దోషమున్నదిని యెఱిగి వానియందాసక్తుడు గాడు.

అప్రమత్తోఽనుయుంజీత మనో మయ్యర్పయన్ శసైః ।

అనిర్విణ్ణో యథాకాలం జితశ్వాసోఽతాసనః ॥ 13

అప్రమత్తుడు, అనిర్విణ్ణుడు, శ్వాసను, ఆసనమును ఆదుష్కరో నుంచుకొనినవాడునై పురుషుడు త్రికాలములయందు నాయంచి మనస్సు నర్పించి క్రమముగ నేకాగ్రత నభ్యసించవలెను.

ఏతావాన్ యోగ ఆదిష్టో మచ్ఛిష్యైః ససకాదిభిః ।

సర్వతో మన ఆకృష్య మయ్యధాఽఽపేక్ష్యతే యథా ॥ 14

సాధకుడు తన మనస్సును ఆన్నిజీనుంచీ ఆకర్షించి సాక్షాత్తుగా నాయందే నిలుపుటను యోగమని నా శిష్యులగు ససకాది మహర్షులు వివరించి యున్నారు.

ఉద్ధవ ఉవాచ

యదా త్వం ససకాదిభ్యో యేన రూపేణ కేశవ ।

యోగమాదిష్టవానేతద్రూపమిచ్ఛామి వేదితుమ్ ॥ 15

ఉద్ధవుడు పలికెను : కృష్ణాః నీ వెప్పు డేరూపముతో
సకకాదులకు యోగమును బోధించితివో ఆ కాలమును, ఆ రూపమును
దెలిసికొన గోరుచున్నాను.

శ్రీ భగవానువాచ.

పుత్రా హిరణ్యగర్భస్య మానసాః సనకాదయః ।

ప్రప్రచ్ఛుః పితరం సూక్ష్మాం యోగస్యైకాన్తికిం

గతిమ్ ॥ 16

భగవానుడు పలికెను : ఒకప్పుడు బ్రహ్మామానసపుత్రు
లగు సనకాదులు తండ్రీకిదకు వెడలి యోగమునందలి సుసూక్ష్మము ఉత్త
మమునగు స్థితిని తెప్పవలసిదిగా గోరిరి.

సనకాదయః ఊచుః

గుణేష్వావితే చేతో గుణాశ్చేతసి చ ప్రభో ।

కథమన్యోన్యసంత్యాగో ముముక్షోరతితిత్స్నోః ॥

17

సనకాదులు పలికిరి : దేవా! మానవుల చిత్తము సహజ
ముగ విషయములలోని కాకర్షింపబడును. విషయములుగూడ వాననా
రూపమున చిత్తమున ప్రవేశించును కనుక విషయముల నతిక్రమింప
దలచిన ముముక్షువు విషయచిత్తముల పరస్పరసంబంధము నెట్లు నాశనము
చేయగలడు

శ్రీ భ గ వా ను వా చ.

ఏవం పృష్టో మహాదేవః స్వయంభూర్భూతభావనః ।

ధ్యాయమానః ప్రశ్నబీజం నాభ్యపద్యత కర్మధీః ॥

18

భగవానుడు పలికెను : ఉద్ధవా! బ్రహ్మ స్వయముగ
కారణరహితుడు, నిఖిలభూతములకు కారణుడు, దేవతాశ్రేష్ఠుడు అయినను
నిరంతరము కర్మవిషిష్టచిత్తుడగుటవలన బహువిధములుగా ఆలోచిం
చియు సనకాదులదిగిన ప్రశ్నల తత్త్వమును దెలిసికొనలేకపోయెను.

స మామచి స్తయద్దేవః ప్రశ్నపారతితీర్షయా ।

తస్యాహం హంసరూపేణ సకాశమగమం తదా ॥ 19

అప్పుడు బ్రహ్మ పై ప్రశ్నములకు సమాధానము నెఱుంగదలచిన
వాడై నన్ను స్మరించెను. అంతట నేను హంసరూపముతో ఆయనకు
ప్రత్యక్షమైతిని.

దృష్ట్వా మాం త ఉపప్రజ్య కృత్వా పాదాభిసన్దనమ్ ।

బ్రహ్మణమగ్రతః కృత్వా పప్రచ్ఛః కో భవానితి ॥ 20

అప్పుడు మునులు నా హంసరూపమును దర్శించి, బ్రహ్మను
ముండిడుకొని నా కడకువచ్చి, నమస్కరించి “నీవెవ్వడ” పని ప్రశ్నించిరి.

ఇత్యహం మునిభిః పృష్ట స్తత్త్వజిజ్ఞాసుభి స్తదా ।

యదవోచమహం తేభ్యస్తదుద్ధవ నిజోఽఘే ॥ 21

ఉద్ధవా! యోగతత్త్వమును దెలిసికొనదలచిన మును లిట్లడుగగా
నేను వారికి తెప్పిన సమాధానమును నీకు వివరింతును వినుము.

వస్తునో యద్యనానాత్వ మాత్మనః ప్రశ్న ఉపృశః ।

కథం ఘటేత వో విప్రా వక్తుర్వా మే క ఆశ్రయః ॥ 22

బ్రాహ్మణులారా! పరిమార్థరూపవస్తువు నానాత్వరహితమై యున్న
పుడు నన్ను పీరిట్లు ప్రశ్నించుట యెట్లు తగును? అట్లుకాక ఒక వేళ

నేను సమాధానము చెప్పదలచిన ఏజాతి గుణ క్రియాసంబంధాదుల నాశ్రయించి చెప్పుదును?

వివరణము :- విప్రులారా! మీరు టీజ్ఞానముతో నన్ను "సీవెవ" రని ప్రశ్నించుట సరికాదు; ఏలయన, టీవు అడవి జొకటియే యగుటవలన వారిలో 'సీ వెవరను' నిర్ధారణరూపప్రశ్న పొసగదు. చుట్టియొక విభముగ ఆత్మ దెబ్బ జాతిగుణప్రభృతి విశేషత్వము లేదు. కనుక నేను ఏవిషయము నాశ్రయించి సమాధాన మిత్తును?

పంచాత్మకేషు భూతేషు సమానేషు చ వస్తుతః ।

కో భవానితి వః ప్రశ్నో వాచారంభో హ్యనర్థకః ॥ 23

దేవమనుష్యాదిశరీరము అన్నియు పంచభూతాత్మకము అగుటవలన అభిన్నములే, పరమార్థముగగూడ నభిన్నములే. ఇట్టిస్థితిలో 'సీవెవడ' వని నిర్ధకముగా మీరు ప్రశ్నించుట తేవలము వాచారంభమే యగును.

మనసా వచసా దృష్ట్యా గృహ్యతేనైర్వరసీస్త్రియైః ।

అహమేవ న మత్తోనన్యదితి బుధ్యధ్వమంజసా ॥ 24

జగత్తులో మనస్సుచేత, వాక్కుచేత, దృష్టిచేత, ఇంకను చిత్తరము అగు విండ్రియములచేత గ్రహింపబడు విషయము అన్నియు నా స్వరూపములే. నాకంటె భిన్నములు గావు. ఈ సిద్ధాంతమును తత్త్వ విధానముద్వారా తెలిసికొనుడు.

గుణేష్వావిశతే చేతో గుణాశ్చేతసి చ ప్రజాః ।

జీనస్య దేహ ఉభయం గుణాశ్చేతో మదాత్మనః ॥ 25

పుత్రులారా! మానవుల చిత్తము విషయములయందును, విషయములు చిత్తమునందును ప్రవిష్టములగును. కాని యీ చిత్తవిషయములు రెండును బ్రహ్మస్వరూపు డగు టీవున కపాదులేగాని స్వరూపములు గావు

గుణేషు చావిశచ్చి త్తమభీక్షం గుణసేవయా ।

గుణాశ్చ చిత్తప్రభవా మద్రూప ఉభయం త్యజేత్ ॥ 26

అందువలన నూటిచూటికి విషయములను సేవించుటవలన చిత్తము విషయానక్త మగును. విషయములుగూడ చిత్తమునుండి జనించినవే. కనుక పురుషుడు నా స్వరూపము ను జూచి చిత్తవిషయముల రెండింటిని విడువవలెను.

జాగ్రత్స్వప్నః సుషుప్తం చ గుణతో బుద్ధివృత్తయః ।

తాసాం విలక్షణో జీవః సాక్షీ త్యేన వినిశ్చితః ॥ 27

జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త ల మూడును సత్త్వాదిగుణములవలన కలిగిన బుద్ధివృత్తులు. ఈ వృత్తులకు సాక్షిగ నుండుటవలన జీవుడు పీనికంబు విలక్షణముగ నుండును. అవి విశేషముగ నిర్ణయింపబడినవి.

యర్హి సంస్కృతిబన్ధోఽయఃసాక్ష్యో గుణావృత్తిదః ।

మయి తుర్యే స్థితో జహ్యతే త్యాగ స్తద్గుణచేతసామ్ ॥ 28

బుద్ధివృత్తులద్వారా కలుగు సంసారబంధనము జీవునకు విషయ వృత్తిని గలిగించును. అందువలన తురీయచైతన్య స్వరూపుడైన నా యందుండి యీ బుద్ధిబంధనములను పరిత్యజింపుము. అంతట విషయ చిత్తముల సంబంధము విడిపోవును.

అహంకారకృతం బద్ధమాత్మనోఽర్థవివర్తయన్ ।

విద్వాన్నిర్విద్య సంసారచిత్తాం తుర్యే స్థితః ॥ 29

అహంకారమువలన కలిగినబంధనమే జీవుని ఆనందాదిగుణముల నావరించి అనర్థములకు గారణమగును. విద్వాంసుడు విషయమును దెలిసి

కొని విరక్తుడై తురీయజన్తువునం దుండి సంసారచింతను అనగా బుద్ధి జనితమగు ఆభిమానమును, భోగచింతను విడువవలెను.

యావన్నానార్థభీః పుంసో న నివర్తేత యుక్తిభిః ।

జాగర్యసి స్వప్నజ్ఞః స్వప్నే జాగరణం యథా ॥ 30

అలోచనంచే యత్తులచే) భేదజ్ఞానము నివృత్తి కానంతవఱకు టీవుడు జాగృతుడై యున్నను-అనగా విషయకర్మలయందు సావధానుడై యున్నను వాస్తవములో వాని యీ జాగరణము స్వప్నదృష్టమైన జాగరణమువలె అసత్యమైనదే యగును.

అసత్త్వాదాత్మనోఽన్యేషాం భావానాం తత్కృతా భిరా ।

గతయో పేతవశ్యాస్య మృషా స్వప్నదృశో యథా ॥ 31

సరవాత్మకంబు భిన్నము లగు దేహాదిభావముల కస్తిత్వములేదు ఆ దేహములచే నేర్పడిన వర్ణాశ్రమాదిభేదము, స్వర్గాదిఫలములు, వానికి కారణము లైనకర్మలు స్వప్నదర్శి యగు పురుషునిచే చూడబడిన విషయ సమూహమువలె మిథ్యయేయగును

యో జాగరే బహిరనుక్షణధర్మిణోఽర్థాన్

భుంక్తే సమస్తకరణైర్భూది తస్యవృక్షాన్ ।

స్వప్నే సుషుప్త ఉపసంహరతే స ఏకః

స్మృత్యన్వయాత్త్రిగుణవృత్తిదృగ్నిద్రోయేశః ॥ 32

జాగరణకాలమునందు సర్వేంద్రియములద్వారా వెల్లడియగు కేవల కములైన బాల్యతాదుల్యాది ధర్మయుక్తదేహాది స్థూల విషయములను, స్వప్నములోని చిత్తమునందు జాగః అదృష్టములైన పదార్థములను వాన నామయ విషయములను అనుభవించువాడును, సర్వావస్థలయందును ప్రతి

సంధానము ననుసరించి యనుగమించుటవలన అవస్థాత్రయము నకు సోక్షియు, ఇంద్రియాదిష్ఠాతయు నగు నాపరమాత్మవస్తు బొక్కటియే సుషుప్తికాలమున నా విషయముల నన్నింటివి జ్ఞానమున లయము జేయును

ఏనం విమృశ్య గుణతో మనసస్త్రివస్థా
మగ్నాయయా మయి కృతా ఇతి నిశ్చిత్తార్థాః ।

సంభిద్య హోర్గమనుమానసదు క్తి తీక్షణ-
జ్ఞానాసినా భజత మాఖిల సంశయాభిమ్ ॥ తెలి

ఇట్లాలోచించి గుణకృతము లగు జాగరణాది మానసికావస్థలు మూడును నా యవిద్యచే నాయందే కల్పితము లైనవని నిర్ణయించుకొని మీరు అనుమానము చేత, పదుపదేశమువలన కలిగిన రీక్ష మగు జ్ఞాన ఖడ్గముచే సంశయముల కన్నింటికి నాధారమగు నహంకారమును ఛేదించి హృదయ స్థితుడనైన నన్ను సేవింపుడు.

ఈక్షేత విభవమమిదం మనసో విలాసం
దృష్టం వినష్టమతిలోలమలాతచక్రమ్ ।
విజ్ఞానమేకమురుధేవ విభాతి మాయా
స్వప్నస్త్రిభా గుణవిసర్గకృతో వికల్పః ॥ తెలి

ఈ జగత్తు మనఃకల్పితము, వినశ్యకము, అలాతచక్రతుల్యము, అతిచంచలము, భ్రమ మాత్రము నని తెలిసికొనుడు. విజ్ఞాన స్వరూప మగు బ్రహ్మ మొక్కటియే నానావిధములుగ వెల్లడియగు చున్నది. కాని వాస్తవములో నానావిధములుగ లేదు. గుణపరిణామమువలన గలిగిన జాగరణాదిభేదము స్వప్నమువలె మాయావిలాస మని తెలిసికొనుడు.

దృష్టిం తతః ప్రతినిస ర్వ్య నివృత్తశృష్ట-

స్తూష్టిం భవేన్నిజసుఖానుభవో నిరీహః ।

సందృశ్యతే క్వ చ యదీదమవస్తుబుద్ధ్యా

త్యక్తం భ్రమాయ న భవేత్ స్మృతిరానిపాతాత్ ॥ 35

అందువలన దృశ్యవసంపదమునుండి దృష్టిని మరలించి, విషయ తృప్తలేనివాడుగను, మౌనిగను, మనోవాక్కాయవ్యాపారరహితుడుగను నయి నిజసుఖానుభవశీలుడు కావలెను. ఎప్పుడయిన ఆహారాదుల సమయమున నీదేహాదిప్రపంచము కనబడినను విది వాస్తవవస్తువుకంటె భిన్నమైనదని తెలిసికొని విడువబడినది--కావున మఱల మోహమును కలిగింపజాలదు. కాని దేహపాతమువలన ఈసంసారరూపముతో స్మృతి ఉండును

దేహం చ నశ్వరమనస్థితిమృత్థితం వా

సిద్ధో న పశ్యతి యతోఽస్యగమత్స్వరూపమ్ ।

దైవాదపేతమథ దైవనశాయపేతం

వాసో యథా పరికృతం మదిరామదాన్ధః ॥

36

మదిరాసానముచేత నున్నచుదైన పురుషుడు తాను భరించిన వత్తుము శరీరమునందున్నదా లేదా యని తెలిసికొనజాలడు అట్లే సిద్ధ పురుషుడు స్వరూపమును సాక్షాత్కరింప జేసికొని ఈ నశ్వర దేహము నిలచియున్నది, కూర్చుండినది, లేదా దైవపశమున(నెచటికో పెడలినది) వచ్చినది పోయినది అను నీ విషయములపై నతడు దృష్టి నుంచదు.

దేహోఽసి దైవనశగః ఖలు కర్మ యూసత్

స్వారంభకం ప్రతిసమీక్షత ఏవ సాసుః ।

తం సప్రపంచమధిరూఢ సమాధియోగః

స్వాప్నం సునర్నభజతే ప్రతిబుద్ధవస్తుః ॥

87

దైవవశమున గతిలేమగు నీదేహము తాను చేసిన కర్మ బుద్ధుంత
పటకు ప్రాణముతోను, ఇంద్రియములతోను గూడి తప్పక జీవించి
యుండును. కాని సమాధియోగము పొందిన పరమార్థతత్వజ్ఞుడగు పురు
షుడు స్వప్నతుల్యమగు నీ భౌతిక దేహమున మఱి అనక్తుడుకాదు.

మయైతిదుక్తం వో విపా గుహ్యం యత్సాంఖ్య

యోగయోః ।

జానీతమాగతం యజ్ఞం యుష్మద్ధర్మవివక్షయా ॥

88

విష్ణులారా : సాంఖ్యయోగములలోని రహస్యము అగు విషయము
లను మీకు వివరించితిని. నేను స్వయముగ విష్ణుభగవానుడను, మీకు
ధర్మము నుపదేశించుటకే యిచటకు వచ్చితి నని తెలిసికొనుడు.

అహం యోగస్య సాంఖ్యస్య సత్యస్య ర్తస్య తేజసః ।

సరాయణం ద్విజశ్రేష్ఠాః శ్రియః కీర్తేర్దమస్య చ ॥

89

ద్విజనందీలారా : నేను సాంఖ్యము, యోగము, సత్యము, ఋతము
(మధుర భాషణము), తేజస్సు, శ్రీ, కీర్తి, ధమము అను వీని యన్నింటికీ
పరమాశ్రయుడ నయియున్నాను.

మాం భజన్తి గుణాః సర్వే నిర్గుణం నిరపేక్షకమ్ ।

సుహృదం ప్రియమాత్మానం సామ్యాసంగా

దయోఽగుణాః ॥ 40

నిత్యము, అప్రాకృతము నగు సామ్యము, అసంగము మాన్మగు
గుణములన్నియు నిర్గుణుడను (అనిత్యప్రాకృత గుణసంపర్కభూన్ముడను)

నిరపేక్షుడను, సర్వహితకారిని, సర్వప్రేమాస్పదుడను సర్వాంతర్యామి
స్వరూపుడను నగు నన్ను సేవించుచున్నవి.

ఇతి మే ఛిన్నసన్దేహో మునయః సనకాదయః ।

సభాజయిత్వా పరయా భక్త్యాగృణాత సంస్తుతైః ॥ 41

ఉద్ధవా! సనకాదిమునులు నా మాటలవలన సంశయము నివృత్తులై,
ప్రేమలక్షణభక్తితో నన్ను పూజించిరి, దివ్యస్తోత్రములద్వారా నా మహిమను
కీర్తించిరి.

స్తైరహం పూజితః సమ్యక్ సంస్తుతః పరమర్సిభిః ।

ప్రత్యేయాయ స్వకం ధామ పశ్యతః పరమేష్ఠినః ॥ 42

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం

సంహితాయాం నైయాసిక్యా

మేకాదశ స్కంధే

త్రయోదశోఽధ్యాయః

అనంతర మామహర్షులు నన్ను చక్కగ పూజించిరి, స్తుతించిరి.

ఆస్పదు నేను బ్రహ్మ మాచుచుండగానే నా ధామమునకు వెడలితిని.

ఈ విధముగ శ్రీమద్భాగవత మహాపురాణము

నందలి యేకాదశస్కంధములోని పదమూడవ

అధ్యాయము సమాప్తము.

పదునాల్గవ అధ్యాయము

భక్తియోగము హిమ.

ధ్యాన విధి వర్ణనము.

ఉద్ధవ ఉవాచ

వదన్తి కృష్ణ శ్రేయాంసి బహూని బ్రహ్మవాదినః ।

తేషాం వికల్ప ప్రాధాన్యముతాహా ఏకముఖ్యతా ॥ 1

ఉద్ధవుడు పలికెను : కృష్ణ : బ్రహ్మవాదులగు ఋషులు వివిధము లగు శ్రేయస్సాధనములను వర్ణించుచున్నారు. వానిలో పై కల్పిక టావముతో నన్నియు ముఖ్యములా? లేక ఒక్కటియే ముఖ్యమా? దయ యించి వివరింపుము.

భవతోదాహృతః స్వామిన్ భక్తియోగోఽనపేక్షితః ।

నిరస్యసర్వతః సంగం యేన త్వయ్యావిశేష్తనః ॥ 2

నీ వుపదేశించిన భక్తియోగముచే చిత్తము సర్వసంగ రహితమై నీయందే లగ్నమగును. ఆ విష్ణుమ భక్తియోగము సర్వసమ్మతమా? లేక నీ కౌక్కునికే సమ్మతమా? ఈ విషయమును వివరింపుము.

శ్రీ భ గ వా ను వా చ

కాలేన సప్తా ప్రళయే వాణీయం వేదసంజ్ఞితా ।

మయాఽదౌ బ్రహ్మణే ప్రోక్తా ధర్మోయస్యాం

మదాత్మకం ॥ 3

భగవానుడు పలికెను : ఉద్ధవా : మదాత్మక ధర్మముతో గూడిన ఈ వేదవాణి ప్రళయ కాలప్రభావముచే నష్టముకాగా, మఱి సృష్ట్యారంభమున దీనిని బ్రహ్మ కుపదేశించితిని.

తేన ప్రోక్తా స్వ పుత్రతాయ మనవే పూర్వజాయ సా ।

తతో భృగ్వాయోఽగృహ్లాన్ సప్తబ్రహ్మమహర్షయః॥ 4

బ్రహ్మ తన జ్యేష్ఠ పుత్రుడగు స్వాయంభువ మనువునకు దీని నుపదేశించెను. వానినుండి భృగువు, అంగిరసుడు, మరీచి, పులిహుడు, అత్రి, పులిస్త్యుడు, క్రతువు నను ఏడుగురు మహర్షులు గ్రహించిరి.

తేభ్యః పితృభ్యస్తత్పుత్రా దేవదానవగుహ్యకాః ।

మనుష్యాః సిద్ధగన్ధర్వాః సవిద్యాధరచారణాః ॥ 5

కిందేవాః కిన్నరా నాగా రక్షః కింపురుషాదయః ।

బహ్వస్తేషాం ప్రకృతయో రజస్సత్త్వతమో భువః ॥ 6

యాభిర్భూతాని భిద్యంతే భూతానాం పతయంతథా ।

యథా ప్రకృతి సర్వేషాం చిత్రావాచః స్రవంతి హి ॥ 7

భృగువు మున్నగు బ్రహ్మర్షులనుండి వారి సంతాన మగుదేవతలు, దానవులు, గుహ్యకులు, మనుష్యులు, సిద్ధులు, గంధర్వులు విద్యాధరులు, చారణులు, కిందేవులు, కిన్నరులు, నాగులు, రాక్షసులు, కింపురుషులు మున్నగువా రందఱు దానిని గ్రహించిరి. సర్వజీవుల స్వభావములు (వాసనలు) నత్త్వరజస్తమోగుణముల ననుసరించి భిన్నభిన్నములుగ నుండును. ఈ వాసనలవలన దేవాసుర మనుష్యాః భూతములు, భూతపతులు విభిన్నముగ నుండుదు. వారి వాసనానుసారముగ చిత్రములగు వేదవ్యాఖ్యాన విషయములు వెలువడుచున్నవి.

సవం ప్రకృతివైచిత్ర్యాద్భిద్యంతే మతయో నృణామ్ ।

పారంపర్యేణ కేషాంచిత్ పాపండమతయోఽపరే ॥ 8

ఇట్లు మానవుల స్వభావభేదము ననుసరించి వారి బుద్ధిలో గూడ భేద మేర్పడినది కొందఱు వేదమునద్యయనము చేయనివారై పరం పరాగత మగునుపదేశము ననుసరించి విభిన్నములగు నభిప్రాయములు గలవారగుదురు, కొందఱు తెట్టితలోపన లేనివారై వేదవిరుద్ధ మైనపాషండ మతము నవలంబింతురు.

మన్మథాయా మోహితధియః పురుషాః పుగుషర్షభ ।

శ్రేయో వదన్త్యనేకాన్తం యథా కర్మ యథా రుచి ॥ 9

ఉద్దవా! మానవులు నామాయచే మోహితులై తమతమ రుచి కర్మల భేదము ననుసరించి నానావిధము లగు శ్రేయస్సాధనముల వర్ణింతురు.

ధర్మమేకే యశశ్చాస్మే కామం సత్యం దమం శమమ్ ।

అస్మే వదన్తి స్వార్థం వై ఐశ్వర్యం త్యాగభోజనమ్ ।

కేచిద్యజ్ఞతపోదానం వ్రతాని నియమాన్ యమాన్ ॥ 10

వారిలో కొందఱు ధర్మమును, కొందఱు యశస్సును, కొందఱు కామమును, కొందఱు సత్యమును, దమమును, శమమును, కొందఱు ఐశ్వర్యమును, కొందఱు దాన భోగములను, కొందఱు యజ్ఞతపోదాన వ్రతయమ నియమములు మున్నగువానిని శ్రేయస్సాధనము లని చెప్పుచున్నారు

అద్యన్తవన్తవ్వైషాం లోకాః కర్మ వినిర్మితాః ।

దుఃఖోదర్కాన్తమో నిష్ఠాః క్షోదా మన్దాః

శుచార్పితాః ॥ 11

పెనుక చెప్పబడిన పురుషుల కర్మలవలన గలిగిన లోకము అనిత్యములు, దుఃఖ పరిణామకములు, మోహజనకములు, ఘట్రములు, హీనములు, శోకయుక్తములు నగును.

మయ్యర్పితాత్మనః సభ్య నిరపేక్షస్య సర్వతః ।

మయాఽఽత్మనా సుఖం యత్తత్ కుతః స్యాద్విషమ

యాత్మనామ్ ॥ 12

నాయందే మనస్సు నుంచి విషయ వాసనాభాన్యులైన వారు నా పరమానంద స్వరూపమును దెలిసికొందురు. దానివలన వారికి గలుగునట్టి సుఖము విషయానక్తు లగువారి కెట్లుకలుగును?

అకించనస్య దాంతస్య శాంతస్య సమచేతనః ।

మయా సంతుష్టమనసః సర్వాసుఖమయా దితః ॥ 13

అకించనుడు, శమదమయుక్తుడు, సమచిత్తుడు. ఆత్మపరితృప్తుడు నగు పురుషునకు సర్వజగత్తు సుఖమయరూపమున ప్రతీతమగును.

న పారమేష్ఠ్యం న మహేంద్రధిష్ఠ్యం

న సార్వభౌమం న రసాధిపత్యం ।

న యోగసిద్ధిరపునర్భవం వా

మయ్యర్పితాత్మేచ్ఛతి మద్విద్యానాన్యత్ ॥ 14

నాయందు మనస్సును నిలిపిన మానవుడు నన్ను దప్ప ఇతరములైన బ్రహ్మ పదవినిగాని, ఇంద్రపదవినిగాని, సార్వభౌమపదవినిగాని పాతాళ లోకాధిపత్యమునుగాని, అడమాదియోగ సిద్ధినిగాని లేదా మోక్ష పదవినిగాని కోరడు.

న తథా మే ప్రియతమ అత్మయోనిర్న శంకరః ।

న చ సకర్షణో న శ్రీరైన్నాత్మా చ యథా భనాన్ ॥

నీవు నా కిష్టదవై నట్లుగ పుత్రు డగుబ్రహ్మ, స్వరూపభూతు డగు శంకరుడు, సోదరు డగుబలరాముడు, భార్య యగులక్ష్మీదేవి, నా స్వరూపము నా కిష్టములుగావు. 15

నిరపేక్షం మునిం శాంతం నిర్వైరం సమదర్శనమ్ ।

అనువ్రజామ్యహం నిత్యం పూయేయేత్యంఘ్రిరేణుభిః ॥ 16

నేను భక్తులపాదధూళిద్వారా బ్రహ్మాండములను పవిత్రము చేయు తలంపుతో నిస్పృహుడు, మనసశీలుడు, శాంతుడు, వైరభావరహితుడు, సమదర్శియు నగుభక్తుని అనుసరింతును.

నిష్కించనా మయ్యసుర క్తచేతసః

శాంతా మహాన్తోఽఖిల జీవనత్సలాః ।

కామైరనాలబ్ధియో జషన్తి తే

యన్తైరపేక్ష్యం న విదుః సుఖం మమ ॥ 17

నిష్కించనులు, శాంతులు, నిరభిమానులు, భూతపత్నలు, విషయ రాగ సంపర్కచూన్యులు నగుపురుషులు నాయం దేకాగ్రచిత్తము గలవారై నన్ను సేవింతురు. అట్టివారే నిరపేక్ష లగుజనులచే పొందదగు పరమ సుఖమును జొందుదురు. ఇతరు లెవ్వరు దానిని పొందజాలరు.

బాధ్యమానోఽపి మద్భక్తో విషయైరజితేంద్రియః ।

ప్రాయః ప్రగల్భయా భక్త్యా విషయైర్నాభిభూయతే ॥ 18

ఉద్ధవా ! సర్వవిధముల నింద్రియముల జయింపజాలని ప్రాకృత భక్తుడు విషయములచే నాకర్షితుడైనను, నా ప్రగల్భభక్తి ప్రభావముచే సామాన్యముగ విషయములకు లొంగిపోడు.

యథాగ్నిః సుసమృద్ధార్చిః కరోజ్యేథాంసి భస్మసాన్
తథా మద్విషయా భక్తిగుర్ధనై నాంసి కృతస్సశః ॥

ఉద్ధవాః బాగుగ ప్రజ్వరిల్లు ఆగ్నికాష్ఠరాశిని దగులబెట్టి ।
చేయునట్లు నాయందలి భక్తియు సర్వపాపములను సమూలముగ న
జేయును.

స సాధయతి మాం యోగో న సాంఖ్యం ధర్మ ఉద్ధ
స స్వాధ్యాయస్తపస్యోగో యథా భక్తిర్మమోర్జిత

ఉద్ధవాః ప్రవృద్ధ మగు సాధనాత్మిక భక్తి నన్ను ప
కొనినంతగ యోగము, సాంఖ్యము, ధర్మము, స్వాధ్యాయము,
దానము మున్నగునవి పశము చేసికొనజాలవు.

భక్త్యాహమేకయా గ్రాహ్యః శ్రీధర్మూఽఽత్మా
పీయస్స

భక్తిః పునాతి మన్నిష్ఠా శ్వపాకానపి సంభవాత్ ॥

శ్రద్ధవలన గలిగిన ఆనన్యభక్తిప్రభావముచేతనే పరమా
ప్రియస్వరూపుడను నగు నేను సాధువులకు లభ్యమగుచున్నాను.
భావనంపన్న మగుభక్తి చండాలరూగుడ పవిత్రము చేయును.

ధర్మః సత్యదయోపేతో విద్యా వా తపసాన్వితా ।
మద్భక్త్యాపేతమాత్మానం స సమ్యక్ప్రపునాతిహి

నాయందు భక్తిలేని వాని చిత్తమును సత్యము, దయ,
తపస్సు, జ్ఞానము- ఇవియేవియు చక్కగ పవిత్రము చేయజాలవు
కథం వినా రోమహర్షం ద్రవతా చేతసా వినా ।
వినాఽఽనన్దాశ్రుకలయా శుద్ధేద్భక్త్యా వినాఽఽ

శరీరము పులికితము కానంతవఱకు, చిత్తముద్రవించి గద్గదము
కానంతవఱకు, ఆనందాగ్రుపులు ప్రవహింపవంతవఱకు భక్త్యావిర్భావ
మవగతము కాదు, భక్తి కలుగనిదె చిత్తము విరుద్ధము కాదు. 23

నాగ్గద్గదా ద్రవతే యస్య చిత్తం

రుదత్యభీష్టం హసతి క్వచిచ్ఛ ।

విలజ్జ ఉద్ధాయతి సృత్యతే చ

మద్భక్తియుక్తో భువనం పునాతి ॥

24

నాయందు భక్తి గలవాని వాక్కు గద్గదము కలదియగును. వాని
చిత్తము ద్రవించును. అతడు ఒక్కొక్కపుడు మాటిమాటికి ఏడ్చును,
ఒక్కొక్కపుడు నవ్వును. లజ్జారహితుడై పెద్దగ గానముచేయును.
సృత్యముచేయును. ఇట్టిభక్తుడు మూడులోకములను పవిత్రము చేయును.

యథాగ్నినా హేమగులం జహాతి

ధ్మాతం పునః స్వం భజతే చ రూపమ్ ।

ఆత్మా చ కర్మానుశయం విధూయ

మద్భక్తియోగేన భజత్యథో మామ్ ॥

25

బంగారము అగ్నిచే సుతప్తమై అంతర్మలమును ఏడచి స్వాభావిక
మగు ప్రకాశమును పొందునట్లుగ మానవుని చిత్తముగూడ నాయందలి
భక్తియోగముచేతనే కర్మవాసనలను వదిలి (మహాప్రేమ కలుగుటవలన
పూర్ణసేవా పద్ధతిని బొందును) నన్నే సేవించును

యథా యథాఽఽత్మో పరిమృజ్యతేఽసౌ

మత్పుణ్యగాథాశ్రవణాభిధానైః ।

తథా తథా పశ్యతి వస్తు సూక్ష్మం

చక్షుర్వృథై వాంజన సంప్రయుక్తమ్ ॥

26

అంజనముచే నేత్రములలోని దోషము తొలగి వానికి సూక్ష్మవస్తు
పులను జూచునట్టి శక్తి కలుగునట్లుగ పరమ పావన మగు నా లీలలను
వినుటచేత, కీర్తించుటచేత చిత్తములోని మాలిన్యము తొలగును.
అనంతర మది సూక్ష్మవస్తు జ్ఞానమును అనగా నధోక్షతత్వ జ్ఞానము
తెలిసికొనగలుగును

విషయాన్ ధ్యాయత శ్చిత్తం విషయేషు విషజ్జతే ।

మామనుస్మరత శ్చిత్తం మయ్యేవ ప్రవిలీయతే ॥ 27

విషయములను గూర్చి ఆలోచించువాని మనస్సు విషయములయందే
లగ్నమైయుండును కాని అనుక్షణము నన్ను గుఱించి ఆలోచించువాని
మనస్సు పరమాత్మరూపుడ నగునాయందే లగ్నమై యుండును.

తస్మాదసదభిధ్యాసం యథా స్వప్నమనోరథమ్ ।

హిత్యా మయి సమాధత్స్వ మనోమద్భానభావితమ్ ॥ 28

అందువలన స్వప్న మనోరథతుల్యములగు నితరము లైన ఆనత్వా
ధనముల చింతను వదలి నాభజనముచే శోధిత మైనచిత్తమును నాయందే
నిలుపుము.

ప్రీతాం ప్రీతంగినాం సంగం త్యక్త్వా దూరత ఆత్మవాన్ ।

క్షేమే వివిక్త ఆసీనశ్చిన్తయేన్మామతద్వ్రితః ॥ 29

వివేకవంతుడగు పురుషుడు ప్రీతసంగత్యమును, వారిని ప్రేమించు
వారి సాంగత్యమును దూరముగ వదలి నిర్భయముగ నిర్జన స్థానమున
గూర్చుండి సావధానముగ నన్ను ధ్యానించును.

న తథాస్య భవేత్క్లేశో బద్ధశ్చాన్యప్రసంగతః ।

యోషిత్సంగాద్యథా పునో తథా తత్సంగిసంగతః ॥ 30

ఉద్ధవా శ్రీసాంగత్యమువలన, శ్రీలంపటుల సాంగత్యమువలన
జీవున కెన్నియోక్లేశములు, సంసారబంధనములు కలుగుచున్నవి. ఇట్టి
కష్టములు, బంధనములు, మఱియేయితర విషయ ప్రసంగముల వలనను
గలుగవు

ఉద్ధవ ఉవాచ.

యథా త్వమరవిన్ద్యాక్ష యాదృశం వా యదాత్మకమ్ ।

ధ్యాయేన్ముముక్షురేతస్మై ధ్యానం త్వం వక్తుమర్హసి ॥ 31

ఉద్ధవుడు పలికెను :— పుండరీకాక్ష : ముముక్షువు లగుపురుషులు
నిన్ను విచారముతో, నే విధముగ, నేభావముతో ధ్యానింతురో దమ
యఁచి వివరింపుము. (నేనెల్లప్పుడు నీపాదపద్మముల ద్యానించుచున్నాను).

శ్రీ భగవానువాచ

సమ ఆసన ఆసీనః సమకాయో యథాసుఖమ్ ।

హస్తావృత్సంగ ఆధాయ స్వనాసాగ్రకృతేక్షణః ॥ 32

శ్రీ భగవానుడు పలికెను :— హెచ్చుకగ్గులు లేని ఆస
నమునందు సమమగు శరీరముగలవాడై యథాసుఖముగ గూర్చుండి చేతు
లను ఒడిలోనుంచుకొని, దృష్టిని నాసాగ్రమునం దుంచవలెను

ప్రాణస్య శోధయేన్మార్గం పూరకుంభకరేచకైః ।

విపర్యయేణాపి శనై రభ్యసేన్నిర్జితేంద్రియః ॥ 33

జితేంద్రియు డగుపురుషుడు పూరకకుంభకరేచకములచేతను,
రేచక కుంభక పూరకముల చేతను ప్రాణవాయుమార్గమును శోధింపవలెను
ప్రాణాయామముయొక్క అభ్యాసమును క్రమక్రమముగ పెంచవలెను.

హృద్యవిచ్చినమోంకారం ఘంటానాదం బిసోర్ణవత్ ।

ప్రాణేనోదీర్య తత్రాథ పునః సంవేశయేత్స్వరమ్ ॥ 34

మూలాధారమునుండి తామరతూడులోని దారమువలె అవిచ్చిన్న భావముతో హృదయమున నున్నఘంటానాద సదృశ మైనటంకారమును ప్రాణవాయువుతోగూడ పైకి పండ్రిందంగుళములవలకు దీసికొని చెవలి దానితో స్వరమును అనగా పంచదళ బిందువును కలుపవలెను.

ఏవం ప్రణవసంయుక్తం ప్రాణమేన సమభ్యసేత్ ।

దశకృత్వప్రిప్రవణం మాసాదర్వాగ్జితానిలః ॥ 35

ఇట్లు ప్రతిదినము మూడుపేళల వది వదిమారులు టంకారముతో గూడ ప్రాణాయామము చేట్టనించిన ఒక్కనెలలోపలనే ప్రాణవాయువు స్వాదీనమగును.

హృత్పుండరీకమస్త్యస్తమూర్ధ్వనాలమఖోముఖమ్ ।

ధ్యాత్వోర్ధ్వముఖమున్నిద్రమప్తపత్రం సకర్ణికమ్ ॥ 36

కర్ణికాయాం వ్యసేత్సూర్యసోమాగ్నీనుత్తరోత్తరమ్ ।

వహ్నిమధ్యే స్మరేద్రూపమమైతద్ధ్యానమంగళమ్ ॥ 37

దేహంతర్గతము, ఊర్ధ్వనాళవిశిష్టము, ముకుళితము, కర్ణికాయుక్తము, అష్టదళయుక్తము, విశిశిము నగు హృత్పుండరీకమును ధ్యానింపవలెను. కర్ణికయందు క్రమముగ సూర్యచంద్రులను, అగ్నిని నుంచవలెను. అనంతరము ఆ అగ్నిలో ధ్యానమంగళమగు నా యీ రూపమును ధ్యానింపవలెను.

సమం ప్రశాంతం సుముఖం దీర్ఘ చారుచతుర్భుజమ్ ।
సుచారుసుందరగ్రీవం సుకపోలం శుచిస్థితమ్ ॥ 38

సనూనకర్ణవిన్యస్తస్ఫురన్మకరకుండలమ్ ।
హేమాంబరం ఘనశ్యామం శ్రీవత్సశ్రీనికేతనమ్ ॥ 39

శంఖచక్రగదాపద్మవనమాలావిభూషితమ్ ।
నూపురైర్ద్విలసత్పాదం కౌస్తుభప్రభయా యుతమ్ ॥ 40

ద్యునుక్కిరీటకటకకటిసూత్రాంగదాయుతమ్ ।
సర్వాంగసుందరం హృద్యం ప్రసాదసుముఖేక్షణమ్ ।
సుకుమారమభిధ్యాయేత్సర్వాంగేషుమనోదధత్ ॥ 41

సమము, ప్రశాంతము, సు వనన్నము, దీర్ఘ సుందరభుజ చతుష్టయ యుతము, సుందరగ్రీవము, సుకపోలయుక్తము, విశుద్ధహాస్యనమన్వితము కర్ణములందు సమానముగా నుంచబడిన ప్రకాశవంతములగు మకరకుండల ద్వయముగలదియు, హేమాంబరము, జలదసీలకాంతి గలదియు, శ్రీవత్స మునకు లక్ష్మికి నికేతనము, శంఖ చక్రగదాపద్మ వనమాలా విభూషితము, నూపురశోభిత పాదద్వంద్వము గలదియు, కౌస్తుభకాంతియుక్తము, కిరీట కటక కటి సూత్రాంగద యుక్తము, సర్వాంగ సుందరము, మనోహరము, హృద్యము, ప్రసాద సుముఖేక్షణము, అతికోమలము, నగు నారూపమును ధ్యానింపుము, నీమనస్సును సర్వావయవములందు లగ్నము చేయుము.

ఇంద్రియాణీన్ద్రియార్థేభ్యో మనసాఽఽకృష్య తన్మనః ।
బుద్ధ్యా సారథినా ధీరః ప్రణయేన్మయి సర్వతః ॥ 42

బుద్ధిమంతు డగు పురుషుడు మనస్సుద్వారా ఇంద్రియములను దాని విషయములనుండి యపసంహరించి బుద్ధి యనుసారధిద్వారా ఆచిత్తమును నా సర్వాంగములయందును లగ్నము చేయవలెను.

తత్రసర్వవ్యాపకం చిత్తమాకృష్యైకత్ర ధారయేత్ ।

నాన్యాని చిన్తయేద్భూయః సుస్మితం భావయేన్ముఖమ్ ॥ 43

అనంతరము సర్వవ్యాపకమగు చిత్తము నాకర్షించి యొకే అవయవమునం దుంచవలెను. మఱల ఇతరావయవములను ద్యానింపక సుందర హాస్యయుక్త మగుముఖమండలమునే ద్యానింపవలెను.

తత్ర లబ్ధపదం చిత్తమాకృష్య వ్యోమ్ని ధారయేత్ ।

తచ్చ త్యక్త్వా మదారోహో న కించిదపి చిన్తయేత్ ॥ 44

అనంతరము ముఖమండలమునందు సుప్రతిష్ఠిత మైన చిత్తమును దానినుండి ఆకర్షించి సర్వకారణభూత మగుఆకాశమునం దుంచవలెను. అటుపిమ్మట దానిధ్యానమునుగూడ విడచి శుద్ధ బ్రహ్మమునగు నాయందు మనస్సునుంచి యితరవస్తువును దేనినిగూడ ద్యానింపరాదు.

ఏవం సమాహిత మతిర్మామేవాత్మానమాత్మని ।

విచప్తే మయి సర్వాత్మన్ జ్యోతిర్జ్యోతిషి సంయుతమ్ ॥ 45

ఇట్లే సమాహితచిత్తు డగుపురుషుడు, ఒకజ్యోతి యందు మఱి యొక జ్యోతినివలె బ్రహ్మస్వరూపుడ నగునన్న జీవాత్మలోను, సర్వాత్మ స్వరూపుడ నగునాలో జీవాత్మను దర్శింపవలెను.

భ్యాసేనేత్రం సుతీప్రేణ యుంజతో యోగినో మనః ।

సంయామ్యత్యాశు నిర్వాణం ద్రవ్యజ్ఞానక్రియాభ్రమః ॥ 46

ఇట్లు తీవ్ర ద్యానయోగముద్వారా నాయందే తన మనస్సును సంయమము చేసినయోగియొక్క ద్రవ్యజ్ఞానక్రియాభ్రమ అనగా అదిదౌతికము, అధిదైవికము, ఆధ్యాత్మికము అను మూడువిధములుగనున్న భ్రమ పెంటనే నశింపను.

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం

సంహితాయాం వైయాసిక్వా

మేకాదశ స్కంధే

చతుర్దశోఽధ్యాయః

ఈ విధముగ శ్రీమద్భాగవత మహాపురాణము

నందలి యేకాదశస్కందములోని పదునాల్గవ

అధ్యాయము నమాప్తము.

పదునైదవ అధ్యాయము

విభిన్న సిద్ధుల నామములు - వాని

లక్షణముల వివరణము.

శ్రీ భగవానువాచ

జితేంద్రియస్య యుక్తస్య జితశ్వాసస్య యోగినః ।

నుయి భారయతశ్చేత ఉపతిష్ఠన్తి సిద్ధయః ॥ 1

ఉద్దవా : జితేంద్రియుడు, జితశ్వాసుడు, స్థిరచిత్తుడు నగు యోగి, నాయందు మనస్సును నిల్పును. అణిమాదిసిద్ధులు వానియంతట యవియే వానియెదుట ఉపస్థితమగును.

ఉద్ధవ ఉవాచ

కయా భారణయా కా స్విత్కథం వా సిద్ధిరచ్యుత ।

కతి నా సిద్ధయో బ్రూహి యోగినాం సిద్ధిన్ భవాన్ ॥ 2

ఉద్ధవుడు పలికెను :— అయ్యతా! ఎట్టి భారణచేత, ఏవిధముగ నెట్టి సిద్ధి లభించును ? అవి యెన్ని ? నీవు యోగులకు సిద్ధుల నిచ్చువాడవు. అందువలన నీవు వీనిని వర్ణింపుము.

శ్రీ భగవానువాచ.

సిద్ధయోష్టాదశ ప్రోక్తా భారణా యోగపారగైః ।

తాసామష్టా మత్ప్రధానా దత్తై వ గుణహేతవః ॥ 3

భగవానుడు పలికెను :— ఉద్దవా! భారణయోగపారగాములగుయోగులు పదునెనిమిదివిధము లగు సిద్ధులను వివరించిరి. వానిలో నెని

మిది సిద్ధులు ప్రధానముగ నాయందే యున్నవి. మిగిలిన పదివిధము లగు సిద్ధులు సత్త్వగుణోత్కర్షకు హేతువులై యున్నవి.

అణిమా మహిమా మూర్త్యైర్లఘిమా ప్రాప్తిరిన్ద్రియైః ।

ప్రాకామ్యం శృతదృష్టేషు శక్తిప్రణమిశితా ॥ 4

అణిమా, మహిమా, గరిమా - అను మూడు సిద్ధులు దేహమునకు సంబంధించినవి. ప్రాప్తి యను సిద్ధి ఇంద్రియాదిష్టాత్మదేవతలకు సంబంధించినది. ప్రాకామ్య మనుసిద్ధి తౌకికపారలౌకికపదార్థముల ఇష్టానుసార మనుభవించునట్టిది. ఈశిత మనుసిద్ధి శక్తి సమూహమునకు ప్రేరణను గలిగించునది.

గుణేష్వసంగో వశితా యత్కామస్తదవస్యతి ।

ఏతా మే సిద్ధయః సౌమ్య అష్టావౌత్పత్తికా మతాః ॥ 5

విషయములం దుండియు వానియందాసక్తిలేనిది “ వశిత ” యను సిద్ధి ; కోరిన సుఖముల హద్దునకు జేరునది ‘కామావసాయిత్’మను ఎనిమిదవసిద్ధి, ఉద్ధవా : నా యీ యష్టసిద్ధులు స్వాభావికములు నిరతిశయములు నని చెప్పబడినవి.

అనూర్మమత్వం దేహేఽస్మిన్ మారశ్రవణదర్శనమ్ ।

మనోబహు కామరూపం పరకాయప్రవేశనమ్ ॥ 6

స్వచ్ఛన్దమృత్యుర్లేవానాం సహక్రీడానుదర్శనమ్ ।

యథా సంకల్పసంసిద్ధిరాజ్ఞాప్రతిహతా గతిః ॥ 7

ఈ శరీరములో ఆకలి దప్పిక మున్నగు పేగుములు లేకుండుట, దూరమునం దున్న విషయముల వినుట, చూచుట, ఇష్టము వచ్చిన ప్రదేశమునకు శరీరము మనస్సుతో సహానడైన పేగుముతో వెడలుట, ఇష్టము

వచ్చినరూపమును ధరించుట, పరకాయప్రవేశము చేయుట, ఇష్టము వచ్చినపుడు శరీరమును విడచుట, అప్పురసలతో జరుగు దేవతాక్రీడను దర్శించుట, సంకల్పసిద్ధి, అప్రతిహతమగు అదేశము అను నీ పదియును గుణజాత సిద్ధులని తెలిసికొనుము.

త్రికాలజ్ఞత్వమద్వంద్వం పరచిత్తాద్యభిజ్ఞతా ।

అగ్న్యైర్కాంబువిషాదీనాం ప్రతిష్ఠంభోఽపరాజయః ॥

ఏతాశ్చోచ్చేష్టేశతః ప్రోక్తా యోగధారణసిద్ధయః ।

యయా ధారణయా యా స్యాద్యథావాస్యాన్నిబోధ మే ॥

త్రికాలజ్ఞత్వము, శీతోష్ణాదిద్వంద్వసహిష్టుత్వము, పరచిత్తాదివిషయకజ్ఞానము, అగ్ని సూర్య జల విషాచ ప్రభావ స్తంభనము, అపరాజయము—ఈ యైదును తీరనిద్దులు. ఉద్ధవా : వెనుక చెప్పబడిన యోగధారణము వలన గలిగిన సిద్ధుల యన్నింటి నామములను, లక్షణములను జెప్పితిని. ఇప్పుడు ఏధారణద్వారా ఏవిధముగ నెట్టి సిద్ధులు కలుగునో వానిని వివరింతును, వినుము.

8, 9

భూతసూక్ష్మైశ్మిన్మయి తన్మాత్రం ధారయేన్ననః ।

అణిమానమవాప్నోతి తన్మాత్రోపాసకో మమ ॥ 10

సూక్ష్మభూతరూపోపాధిలో నున్న నాయందు సూక్ష్మభూతాకారచిత్తమును ప్రవేశపెట్టి తన్మాత్రోపాసకుడయి నాయణిమసిద్ధిని బొందును.

మహత్తత్త్వాత్మని మయి యథాసంస్థం మనోదధత్ ।

మహిమానమవాప్నోతిభూతానాంచప్రథకప్రథక్ ॥ 11

మహత్తత్త్వరూపోపాధిలో నున్న నాయందు అట్టి మహదాకృతి విశిష్ట చిత్తమును ప్రవేశపెట్టినవాడు “మహిమ” యను సిద్ధిని బొందును.

ఇట్లే ఇతరములగు ఆకాశాది భౌతికోపాదులయందు చిత్తమును ప్రవేశపెట్టుటద్వారా వానికి దగిన విధముగనే మహిమసిద్ధి కలుగును.

పరమాణుమయో చిత్తం భూతానాం మయి రంజయన్ !

కాలసూక్ష్మార్థతాం యోగీ లఘిమానమవాస్మయాత్ ॥ 12

వాయువు మున్నగు నాలుగు భూతములకు సంబంధించిన పరమాణు రూపోపాదులలో నున్న నా యందు చిత్తమును లగ్నము చేసిన యోగి కాలసంబంధముగు సూక్ష్మపరమాణువుతో సమానమైన "లఘిమాన" మను సిద్ధిని జొందును.

ధారయన్ మయ్యహంత త్వే మనో నైకారికేఽఖిలమ్ |

సర్వేంద్రియాణామాత్మత్వం ప్రాప్తిం ప్రాప్నోతి

మన్మథాః ॥ 13

వైకారి (సాత్త్విక) కాహంకారరూపోపాధిలో నున్న నాయందు ఏకాగ్రభావముతో మనస్సు నుంచినయోగి సర్వేంద్రియముల కధిష్ఠాత్మ రూపమున నున్న 'ప్రాప్తి'యను సిద్ధిని జొందును.

మహత్కాత్మని యః సూతే ధారయేన్నయి మానసమ్ |

ప్రాకామ్యం పారమేష్ఠ్యం మే విస్తతేఽన్యత్తజన్మనః ॥ 14

క్రియాశక్తి ప్రధానమగు మహత్కత్వరూపోపాధిలో నున్న నాయందు మనస్సు నర్పించినయోగి అన్యత్తజన్మదు సగునాకు సంబంధించిన 'ప్రాకామ్య' మనుసిద్ధిని జొందును.

విష్ణో త్ర్యధీశ్వరే చిత్తం ధారయేత్కాలవిగ్రహే |

స ఈశత్వమవాప్నోతి తేత్రతేత్రజ్ఞచోదనామ్ ॥ 15

త్రిగుణ మాయాధీశ్వరుడను కాలవిగ్రహుడను విష్ణురూపుడను నగు

నాపై మనస్సు నుంచినవాడు జీవులకు, తదుపాదులకు ప్రేరణను గలిగించు 'ఈశత్వ' మను సిద్ధిని బొందును.

నారాయణే తురీయాభ్యే భగవచ్ఛబ్దశబ్దితే ।

మనో మయ్యాదధద్యోగీ మధ్యర్థా వశితామియాత్ ॥ 16

భగవానుడను, తురీయాభ్యుడను, నారాయణస్వరూపుడను నగు నాయందు మనస్సు నుంచినయోగి మదీయధర్మయక్తుడై 'వశిత్వ' మను సిద్ధిని బొందును (వశిత్వ మనగా గుణములయం దానక్తి లేకుండుట)

నిర్గుణే బ్రహ్మణి మయి ధారయన్ విశదం మనః ।

పరమానందమాప్నోతి యత్ర కామోఽవసీయతే ॥ 17

నిర్విశేషబ్రహ్మ స్వరూపుడ నగు నాయందు మనస్సు నుంచినవాని సర్వకామ్యములు పరిసమాప్తము లగును. దానివలన నతడు పరమానంద మును బొందును.

శ్వేతద్వీపపతౌ చిత్తం శుద్ధే ధర్మమయే మయి ।

ధారయన్ శ్వేతతాం యాతి షడూర్జిరహితో నరః ॥ 18

సాత్విక దర్మానుష్ఠాతను, సత్త్వాత్మకుడను శ్వేతద్వీప పతిని నగు నాయందు మనస్సును లగ్నముచేసిన మానవుడు త్రిదాతృష్ణాది షడూర్ములు లేనివాడై శుద్ధరూపమును బొందును.

మయ్యాకాశాత్మని ప్రాణే మనసా ఘోషముద్వహన్ ।

తత్రోపలబ్ధా భూతానాం హంసో వాచః శృణోత్యసా ॥ 19

ఆకాశాత్మక ప్రాణరూపిపాది విశిష్టుడ నగునాయందు మనస్సుతో నాచరింతనము చేయుజీవుడు ఆకాశమునం దభివ్యక్తము లగుప్రాణుల శబ్దములను దూరమునుండియే వినును.

చక్షుస్త్వప్తరి సంయోజ్య త్వష్టారమపి చక్షుషి ।

మాం తత్ర మనసా ధ్యాయన్ విశ్వం పశ్యతి దూరతః॥ 20

సూర్యమండలమునందు నేత్రములను, నేత్రములయందు సూర్యుని సంయుక్తముచేసి, రెండింటి సంయోగముద్వారా నన్ను ద్యావించు యోగి దూరమునుండియే సర్వవస్తువులను దర్శించును.

మనో మయి సుసంయోజ్య దేహం తదనువాయునా ।

మథ్ధారణానుభావేన తత్రాత్మా యత్ర నై మనః॥ 21

మనోదేహములను ప్రాణవాయువుతో గూడ నాతో గలిపి నన్ను ద్యావించువాడు 'మనోజవ' మను సిద్ధిని బొందును. దీని ప్రభావముచే నతడు తలంచిన ప్రదేశమునకు క్షణములో బోగలడు.

యదా మన ఉపాదాయ యద్యద్రూపం బుభూషతి ।

తత్తద్భవేన్మనోరూపం మద్యోగబలమాశ్రయః॥ 22

మనస్సు ముపాదానకారణముచేసి యోగి తా నేదేవతాది రూపముల ధరింపదలచునో నట్టిరూపములను తన మనస్సున కనుకూలముగ నుండు నట్లు ధరించును అచింత్య శక్తియుక్తుడ నగు నాయందు మనస్సును లగ్నముచేసినయోగి యిట్టికార్యము చేయనవర్థుడగును

పరకాయం విశేన్ సిద్ధ ఆత్మానం తత్ర భావయేత్ ।

పిండం హిత్వా విశేత్ప్రాణో వాయుభూతః

ః శంఖీవత్॥ 23

పరదేహమున ప్రవేశించుట కఖిలషించు యోగి తానా శరీరమందే యున్నా ననిభావించును. దానివలన పుష్పమునుండి మతీయొక పుష్పము

మీచకు వెడలు భ్రమరమువలె ప్రాణప్రదాన లింగ శరీరోపాదియు క్తమగు
అత్మ బాహ్యవాయుమార్గముద్వారా పరశరీరములోనికి ప్రవేశించును.

పాన్ద్యోపీత్య గుదం ప్రాణం హృదురః కంఠమూర్ధసు ।

ఆరోప్య బ్రహ్మరంద్రేణ బ్రహ్మ నీత్వోత్పన్నజేత్తమమ్ ॥ 24

కాలిమడమచే గుదద్వారమును నిరోధించి ప్రాణోపాది యగు
ఆత్మను క్రమముగ హృదయ, వక్షఃస్థల, కంఠ, శిరోభాగములకు దీసికొని
వెడలవలెను. అచటనుండి బ్రహ్మరంద్రముద్వారా బ్రహ్మవస్తువుతో గలిపి
శరీరమును విడువవలెను.

విహరిష్యన్ సురాక్రీడే మత్స్యం సత్త్వం విభావయేత్ ।

విమానే నోపతిష్ఠంతి సత్త్వసృష్టిః సురస్త్రియః ॥ 25

యోగియైనవాడు దేవవిహార స్థలములలో విహరింప విచ్ఛగించు
వాడైన నాకుద్ధ సత్త్వమును భావనచేయవలెను. అట్లుచేసిన సత్త్వగుణాంశ
స్వరూపు లగుదేవతాత్మీలు విమానములపై సధిరోహించి వానికడకు వెడలు
దురు.

యథా సంకల్పయేద్బుద్ధ్యా యదా హ మత్పరః పునూన్ ।

మయి సత్యే మనో యుంజంస్తథా తత్సముపాశ్నుతే ॥ 26

సత్య సంకల్పమయిడ నగునాయందు మనస్సునుంచి నాపైశ్రద్ధ
చూపుచో గిఘంగవుడు మనస్సుచే నేయేవిధము లగువిషయములను సంక
ల్పించునో నట్టివిషయమునే పొందును

యో వై మద్భావమాపన్నో ఈశితర్వశితుః పునూన్ ।

కులశ్చిన్న విహస్యేత తస్య చాజ్ఞా యథా మమ ॥ 27

సర్వవియంతను, సంస్వవశీకర్తను నగునన్ను భావించుటద్వారా

యోగి ఈశితత్వశక్తిని బొందును. వానియాజ్ఞ నయాజ్ఞవలె అంతట అప్రతిహతముగ వ్యాపిండును.

మద్భక్త్యా శుద్ధసత్త్వస్య యోగినో ధారణావిదః ।

తస్య త్రైకాలిక్వీ బుద్ధిర్జన్మమృత్యూపబృంహితా ॥ 28

యోగి నాయందు మనస్సునుంచి నాభక్తిప్రభావముచే బుద్ధుడగును. వాని బుద్ధి జననమరణాది విషయములను గూడ దెలిసికొనగలడు. అంతే కాక భూతభవిష్యద్వర్తమాన విషయములన్నియు వానికి దెలియును.

అగ్న్యోదిభిర్నహస్యేత మునేర్యోగమయం వపుః ।

మద్యోగశ్రాంతచిత్తస్య యాదసాముదకం యథా ॥ 29

జలముద్వారా జలము లో నుండుప్రాణులు నాశనము జెందవు. అట్లే భక్తియోగనంపన్నుడు శాంతచిత్తుడు సగుమునియొక్క యోగపరిపక్వమైన శరీరము అగ్న్యోదులచే నాశనము చెందదు.

మద్విభూతీరభిధ్యాయన్ శ్రీవత్సాస్త్రివిభూషితాః ।

ధ్వజాతపత్రవృజనైః స భవేదపరాజితః ॥ 30

ధ్వజము, ఆతపత్రము, వృజనము, శ్రీవత్సము — అనువానితోను, శంఖ చక్రగదాపద్మాద్యాయుధములతోను విభూషితుడ నగునాయొక్క యవతారములను ద్యానించు భక్తుడెల్లపుడజేయుడై యుండును.

ఉపాసకస్య మామేనం యోగధారణాయా మునేః ।

సిద్ధయః పూర్వకధితా ఉపతిష్ఠన్త్యశేషతః ॥ 31

పూర్వోక్తము లగుయోగధారణలచే నన్నుపొందించువానికి పెనుక చెప్పబడిన సిద్ధులన్నియు కలుగును.

తేన్ద్రియస్య దాస్తస్య జితశ్వాసాత్మనో మునేః ।

మద్ధారణాం ధారయతః కా సా సిద్ధిః సుదుర్లభా ॥ 32

ఇంద్రియములను జయించినవాడు, దాంతుడు, శ్వాసను చిత్తమును జయించినవాడు, మద్ధారణాశీలుడు నగు పురుషునకు లభింపని సిద్ధియేమియు సుందరు.

ఆంతరాదూష్ వదన్త్యేతాయంజతో యోగము త్తమమ్ ।

మయా సంపద్యమానస్య కాలక్షేపణహేతవః ॥ 33

ఉత్తమభక్తియోగము నాచరించి నాన్వరూపభూతపంపదను దొందుట కభిలషించినవానికి వెనుక జెప్పబడిన సిద్ధులు విఘ్నకరములగును. ఈ సిద్ధులవలన వానిసమయము వ్యర్థమగును.

జన్మోషధితపోమంత్రైర్యావతీరిహ సిద్ధయః ।

యోగేనాప్నోతి తస్మాత్సర్వా నాన్వైర్యోగగతిం
నగ్రజేత్ ॥ 34

ఇహలోకజన్మ, ఓషధి, తపస్సు, మంత్రము మున్నగుసిద్ధులన్నియు మద్ధారణ రూపయోగము ద్వారా లభించును. అన్యోపాయములచే నా సాలోక్యసిద్ధులు లభింపవు

సర్వాసామపి సిద్ధీనాం హేతుః పతిరహం ప్రభుః ।

అహం యోగస్య సాంఖ్యస్య ఛర్మస్య బ్రహ్మ
వాదినామ్ ॥ 35

ఉద్ధవా : నేనే సర్వసిద్ధులకు, యోగమునకు, సాంఖ్యమునకు, నిష్కామకర్మకు, బ్రహ్మవాదులకు, కారణుడను, పాలకుడను ప్రభుస్వరూపుడను నై యున్నాను.

అహమాత్మాఽఽస్త్యో బాహ్యోఽనావృతః

సర్వదేహీనామ్ ।

యథా భూతాని భూతేషు బహిరస్తః స్వయం తథా ॥ 36

నకలమహాదూతములు చతుర్విధభౌతిక పదార్థముల లోపల బయట
విరాజిల్లుచున్నట్లు నేనుగూడ సర్వప్రాణులలో షాహ్యరూపునిగను, అంత
రాత్మరూపునిగను విరాజిల్లుచున్నాను.

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం

సంహితాయాం వైయాసిక్వా

మేకాదశ స్కంధే

పంచదశోఽధ్యాయః

ఈ విధముగ శ్రీమద్భాగవత మహాపురాణము

నందలి యేకాదశస్కంధములోని పద్మనైదవ

అధ్యాయము సమాప్తము.

పదునాఱవ అధ్యాయము

భగవద్విభూతి వర్ణనము

ఉద్ధవ ఉవాచ.

త్వం బ్రహ్మ పరమం సాక్షాదనాచ్యస్తమపావృతమ్ !

సర్వేషామపి భావానాం త్రాణస్థిత్యప్యయోచ్ఛయః ॥ 1

ఉద్ధవుడు పలికెను :— దేవా ! నీవు అనాదివి, అనంతుడవు, నిరావరుణుడవు, సాక్షాత్పరబ్రహ్మమవు, సర్వపదార్థముల సృష్టిస్థితి సంహారములకు కారణస్వరూపుడవు

ఉచ్చానచేషు భూతేషు దుష్టేయనుకృతాత్మభిః ।

ఉపాసతే త్వాం భగవన్ యాభాతక్యేన బ్రాహ్మణాః ॥ 2

దేవా ! మేవతాత్పర్యమును చెరిసినవారు ఉత్తమాఃను ప్రాణులయన్నింటిలో నున్నవాడవు, పుణ్యహీను లగుజనులచే చెలియబడనివాడవు నగు నీ యథార్థరూపము నారాధింతురు.

యేషు యేషు చ భూతేషు శక్త్యా త్వాం పరమర్షయః ।

ఉపాసీనాః ప్రపద్యంతే సంసిద్ధిం తద్వదస్వ మే ॥ 3

పరమర్షులు ఏయేభూతములలో భక్తితో నిన్నుపాసించురో దానిని నాకు వివరింపుము.

గూఢశ్చరసి భూతాత్మా భూతానాం భూతభావన ।

న త్వాం పశ్యన్తి భూతాని పశ్యంతం మోహితాని తే ॥ 4

సర్వప్రాణులను రక్షించునట్టిదేవా ! నీవు సర్వభూతములలోను నంతర్యామి రూపమున నున్నావు. నీవు వానిలో గూఢభావముగ నంద

రించుచున్నావు. సర్వమూతములు నీదే మోహితములగుచు సర్వమును జూచినట్టి నిన్ను చూడజాలక పోవుచున్నవి.

యాః కాశ్చ భూమశా దివి వై రసాయాం

విభూతయో దిక్షో మహావిభూతే ।

తా మహ్యమాఖ్యాహ్యనుభావితాస్తే

నమామి తే తీర్థపదాంఘ్రిపద్మమ్ ॥

5

అదినైవైశ్వర్యసంపన్నుడ వగునోదేవా । స్వర్గమర్త్యపాతాళముల యందును, దిష్టాండలమగుందును నున్న నీ విభూతులను గూర్చి నాకు వివరించి చెప్పుము. సర్వ తీర్థములకు నాశ్రయభూత మగునీ పాదపద్మములకు నమస్కరించుచున్నాను.

శ్రీ భ గ వా ను వా చ

ఏవమేతదహం పృష్టః ప్రశ్నం ప్రశ్ననిదాం నర ।

యుయుత్సనా వినశనే సప్తత్వైరర్జునేన వై ॥

6

భగవానుడు పలికెను : ప్రశ్న విచారలో శ్రేష్ఠుడవగు ఉద్ధవా : కురుక్షేత్రమున శత్రువులతో యుద్ధముజేయు నభిలషించు అర్జునుడు న న్ని ప్రశ్నమునే యడిగెను.

జ్ఞాత్వా జ్ఞాతివధం గర్హ్యమధర్మం రాజ్యపేతుకమ్ ।

తతో నివృత్తో హస్తాహం హతోఽయమితి తాకికః॥

7

‘నేను బంధుజన నాశకుడను, ఈబంధువులు నాదే నశించుచున్నారు’ — ఇట్టి ప్రాకృతబుద్ధి విశిష్టుడై యర్జునుడు రాజ్యమునకై జ్ఞాతివధ నింద నీయము, అధర్మజనకము ననితెలిసికొని దానినుండి నివృత్తుడయ్యెను.

స తదా పుగుషవ్యాఘ్రో యుక్త్యా మే ప్రతిబోధితః ।

అభ్యభాషత మామేవం యదా త్వం రణమూర్ధని ॥ 8

డ్రుషశ్రేష్ఠా : నే నాసమయమున యుక్తియుక్తము లగు నుప
దేశములతో వానికి యథార్థమగు తత్త్వమును బోధించితిని. ఇప్పుడు
నీ వడిగిన ప్రశ్నమునే అత డప్పుడు రణరంగమున న న్నడిగెను

అహమాహ్నోద్ధవామీమాం భూతానాం సుహృదీశ్వరః ।

అహం సర్వాణి భూతాని తేషాం స్థిశ్యుద్భవాప్యయః ॥ 9

ఉద్ధవా : నే నీ ప్రాణుల కన్నింటికి పరమాత్మను, హితకరుడను,
ఈశ్వరుడను, సర్వవిధవ్యవహారజనకుడను, సృష్టి స్థితి సంహార కారణ
స్వరూపుడను.

అహం గతిర్గతిమతాం కాలః కలయతామహమ్ ।

గుణానాం చాప్యహం సామ్యం గుణిన్యోత్పత్తికో గుణః ॥ 10

నేను గతికలము లగు పదార్థములలో పరమగతిని, వశము చేసి
కొనువాదిలో కాలస్వరూపుడను, సత్త్వాది గుణములలో ప్రకృతిని, గుణ
వంతములగు వస్తువులలో స్వాభావికగుణస్వరూపుడను నై యున్నాను.

గుణినామప్యహం సూత్రం మహతాం చ మహానహమ్ ।

సూక్ష్మాణామప్యహం జీవో దుర్జయోనామహం మనః ॥ 11

నేను గుణయుక్తము లగు వస్తువులలో సూత్రాత్ముడను, మహా
త్పదార్థములలో మహత్ తత్త్వమును, సూక్ష్మపదార్థములలో జీవుడను, దుర్జ
యము లగు పదార్థములలో మనస్స్వరూపుడను,

హిరణ్యగర్భో వేదానాం మంత్రాణాం ప్రణవస్త్రివృత్ ।

అక్షరాణా మకారోఽస్మి పదాని చ్ఛందసామహమ్ ॥ 12

నేను వేదాధ్యాపకులలో హిరణ్యగర్భుడను, మంత్రములలో
|త్రిమాత్రలతో (అ + ఉ + మ) గూడిన ఓంకారమును. ఆక్షరములలో
అకారమును, ఛందస్సులలో త్రిపదగాయత్రీ స్వరూపుడను.

ఇంద్రోఽహం సర్వదేవానాం వసూనామస్మిహవ్యవాత్ ।
ఆదిత్యానామహం విష్ణూ రుద్రాణాం నీలలోహితః ॥ 13

దేవతలలో నింద్రుడను, వసువులలో నన్నని, ఆదిత్యులలో
విష్ణువును, రుద్రులలో నీలలోహితుడను.

బ్రహ్మగ్నీణాం భృగురహం రాజగ్నీణామహం మనుః ।
దేవగ్నీణాం నారదోఽహం హవిర్ధాన్యస్మి ధేనుషు ॥ 14

బ్రహ్మర్షులలో భృగువును, రాజర్షులలో మనువును, దేవర్షులలో
నారదుడను, ధేనువులలో కామధేనువును నేనే.

సిద్ధేశ్వరాణాం కపిలః సుపగ్నోఽహం పతత్త్రిణామ్ ।
ప్రజాపతీనాం దక్షోఽహం పితౄణామహమర్యమా ॥ 15

సిద్ధేశ్వరులలో కపిలుడను నేనే. పక్షులలో గరుడుడను, ప్రజా
పతులలో డక్షుడను, పితృగణములలో నర్యముడను నేనే.

మాం విద్యుద్ధవ దైత్యానాం ప్రహ్లాదమసురేశ్వరమ్ ।
సోమం నక్షత్రౌషధీనాం ధనేశం యక్షరక్షసామ్ ॥ 16

ఉష్టివా : నేను దైత్యులలో దైత్యరాజగు ప్రహ్లాదుడను, నక్షత్ర
షధులలో సోముడను. యక్షరాక్షసులలో కుదేయుడను ననితెలిసికొనుము.

ఐరావతం గజేంద్రాణాం యాదసాం వరుణం ప్రభుమ్ ।
తపతాం ద్యుమతాం సూర్యం మనుష్యాణాం చ
భూపతిమ్ ॥ 17

గజరాజులలో నైరాపతమును, జలచరములలో వానికి ప్రభువగు వరుణుడను, తాపనశీలములు, దీప్తిశీలములు నగు పద్మాక్షములలో సూర్యుడను, మనుష్యులలో భూపతిని నేనే.

ఉచ్చైశ్రీవాస్తురంగాణాం భాతూనామస్మి కాంచనమ్ ।

యమః సంయమతాం చాహం సర్వాణామస్మి వాసుకిః॥ 18

అశ్వములలో ఉచ్చైశ్రవమును, చారువులలో సువర్ణమును, దండించువారిలో యముడను, సర్పములలో వాసుకిని నేనే

నాగేంద్రాణా మనన్తోఽహం మృగేన్ద్రః

శృంగిరంప్రిణామ్ ।

అశ్రమాణామహం తుర్యో వర్ణానాం పృథమోఽనఘః॥ 19

ఉద్ధవా : నాగేంద్రులలో అనంతుడను నేనే. కొమ్ములు, కోజలు గలిగిన ప్రాణులలో సింహమును నేనే ఆశ్రమములలో సంన్యాసమును, వర్ణములలో బ్రాహ్మణవర్ణమును నేనే.

తీర్థానాం ప్రోతసాం గంగా సముద్రః సుసామహమ్ ।

అయుధానాం ధనురహం త్రిపురఘ్నో ధనుష్కృతాః॥ 20

తీర్థములలోను, నదులలోను గంగను నేనే. జలాశయములలో సముద్రమును, ఆస్త్రశస్త్రములలో ధనుస్సును, ధనుర్ధారులలో త్రిపురారి యగు శంకరుడను నేనే.

ధిష్ణానామస్మృహం మేరుర్గహనానాం హిమాలయః ।

వనస్పతీనామశ్వత్థ ఓషధీనామహం యవః॥ 21

నివాసస్థానములలో మేరువును నేనే. దుర్గము స్థానములలో

హిమాలయమును, వృక్షములలో నశ్వత్థమును, ఓషధులలో యవధాన్యమును నేనే.

పురోధసాం వసిష్ఠోఽహం బ్రహ్మిష్ఠానాం బృహస్పతిః ।

స్కందోఽహం సర్వసేనాన్యాయగ్రణ్యాం భగవానజః॥ 22

పురోహితులలో వసిష్ఠుడను, వేదజ్ఞులలో బృహస్పతిని, సేనాపతులలో కార్తికేయుడను, వన్మార్గ ప్రవర్తకులలో బ్రహ్మను నేనే

యజ్ఞానాం బ్రహ్మయజ్ఞోఽహం న్రతానామవిహింసచమ్ ।

వాయ్వగ్నైర్రాంబువాగాత్మా శుచీనామప్యహం

శుచిః ॥ 23

సర్వవిధము లగుయజ్ఞములలో వేదపాఠరూప యజ్ఞ స్వరూపుడను నేనే. వ్రతములలో నహింసావ్రతమును, పరిశుద్ధము చేయుపదార్థములలో వాయువు, అగ్ని, సూర్యుడు, జలము, వాక్కును నేనే.

యోగానామాత్మసంరోధోమంత్రోఽస్మి విశ్వీషతామ్ ।

ఆస్మిక్షీకీ కౌశలానాం వికల్పః ఖ్యాతివాదినామ్ ॥ 24

అష్టాంగయోగములలో సమాదిస్వరూపుడను నేనే విజయాభిలాషులగు పురుషులలో మంత్రస్వరూపుడను నేనే. నర్వకౌశలములలోను ఆస్మిక్షీకీ విద్యాస్వరూపుడను, ఖ్యాతివాదులలో వికల్పస్వరూపుడను నేనే.

ప్రీణాం తు శతరూపాహం పుంసాం స్వాయంభువో మనుః ।

నారాయణో మునీనాం చ కుమారో బ్రహ్మచారిణామ్ ॥

ప్రీతిలో శతరూపను, పురుషులలో స్వాయంభువ మనువును, మునులలో నారాయణుడను, బ్రహ్మచారులలో వసత్కుమారుడను నేనే

ధర్మణామస్మి సంన్యాసః క్షేమాణామబహిర్ముఖైః ।

గుహ్యేనాం సూన్యతం మౌనం మిథునానామజస్త్వహమ్ ।

ధర్మములలో నే నభయప్రదానధర్మ స్వరూపుడను. అభయ స్థానములలో అంతర్నిష్ఠాస్వరూపుడను. గుహ్యజస్త్వవులలో ప్రేయవచన స్వరూపుడను, మౌనస్వరూపుడను. మిథునములలో పశ్చింజాపతిని.

సంవత్సరోఽస్మ్యనిమిషామృతూనాం మధుమాధవౌ ।

మాసానాం మార్గశీరోఽహం నక్షత్రాణాం తథాభిజిత్ ॥ 27

అప్రమత్త పదార్థములలో (కాలములలో) సంవత్సర స్వరూపుడను, ఋతువులలో వసంతఋతువును, మాసములలో మార్గశీరమాసమును, నక్షత్రములలో అభిజిత్తును నేనే.

అహం యుగానాం చ కృతం ధీరాణాం దేవలోఽసిత్వః ।

ద్వైపాయనోఽస్మి వ్యాసానాం కవీనాం కావ్యఆత్మనాన్ ॥

యుగములలో కృతయుగమును, దీరులలో దేవలుడును, అసితుడును నేనే. వేదవిభాగ కర్తలలో ద్వైపాయనుడను. పండితులలో వివేకియగు శుక్రాచార్యుడను నేనే. 28

వాసుదేవో భగవతాం త్వం తు భాగవతేష్వహమ్ ।

కింపురుషాణాం హనుమాన్ విద్యాధ్రాణాం సుదర్శనః ॥ 29

భగవత్పదవాక్య్య లగుపురుషులలో నేను వాసుదేవుడను. భగవద్భక్తులలో నుద్ధవుడను, కింపురుషులలో హనుమంతుడను, విద్యాధరులలో సుదర్శనుడను నేనే,

రత్నానాం పద్మరాగోఽస్మి పద్మకోశః సుపేశసామ్ ।

కుశోఽస్మి దర్శితీనాం గవ్యమాజ్యం హవిఃష్వహమ్ ॥ 30

రత్నములలో పద్మరాగమును, సుందర వస్తువులలో పద్మకోశమును, దర్పణాతీయ పదార్థములలో కుశమును, హవ్యములలో గోఘృతమును నేనే.

నృవసాయి నామహం లక్ష్మీః కితవానాం ఛల్గ్రహః ।

లితిత్యౌస్సి లితిత్యూణాం సత్తం సత్తనతామహమ్ ॥ 31

వ్యాపారులలో నుండు లక్ష్మిని నేనే. కపటస్వభావు లగుపురుషులలో ద్యూతమును, కష్టములను సహించువారిలో నుండు తమిషాగ్రమును, సాత్త్వికులలో నుండు సత్త్వగుణమును నేనే.

ఓజః సహో బలవతాం కర్మాహం విద్ధి సాత్త్వతామ్ ।

సాత్త్వతాం నవమూర్తి నామాదిమూర్తిరహం పరా ॥ 32

బలవంతులలో నుండు ఉత్సాహము, పరాక్రమము, భగవద్భక్తులలో నుండు భక్తియుక్తమగు విష్కామకర్మ సాస్వరూపములే. నవ సాత్త్వతమూర్తులలో వాసుదేవుడను నేనే. సంకర్షణుడు, ప్రద్యుమ్నుడు, అనిరుద్ధుడు, నారాయణుడు, హయగ్రీవుడు, వరాహుడు, నృసింహుడు, బ్రహ్మ-అను నీ తొమ్మిది సాత్త్వతమూర్తులలో మొదటిది, శ్రేష్ఠము నగు మూర్తి అనగా వాసుదేవుడను నేనే)

విశ్వావసుః పూర్వచిత్తిర్గన్ధర్వాప్సరసామహమ్ ।

భూధరాణామహం స్థైర్యం గన్ధమాత్రీమహం భువః ॥ 33

నేను గంధర్వులలో విశ్వావసుడను, అప్సరసలలో పూర్వచిత్తిని, భూధరములలో స్థైర్యమును, పృథివిలోని గంధతస్మాత్రమును నై యున్నాను.

అపాం రసశ్చ పరమస్తేజిష్ఠానాం విభావసుః ।

ప్రభా సూర్యేందుతారాణాం శబ్దోఽణాం నభసః పరః ॥

నేను జలములలో రసమును, తేజస్సుగలవారిలో సూర్యుడను, సూర్యచంద్రతారకాగణములలో ప్రభును, ఆకాశములో పరమశబ్దమును నై యున్నాను.

34

బ్రహ్మణ్యానాం బలీరహం వీరాణామహమర్జున ।

భూతానాం స్థితిరుత్పత్తిరహం వై ప్రతిసంక్రమః ॥ 35

నేను బ్రాహ్మణులలో విరోచనపుత్రుడైన బలిని, వీరులలో నర్జునుడను, ప్రాణుల ఉత్పత్తిస్థితి ప్రళయస్వరూపుడను.

గత్యుక్త్యుత్సర్గోపాదానమాసందస్పర్శలక్షణమ్ ।

ఆస్వాదశ్రుత్యవఘ్రూణమహం స ర్వేంద్రియేంద్రియమ్ ॥ 36

పాదములలో గమనశక్తిని, వాక్కులో మాట్లాడుకొని, పాయువులో మలవిసర్జనశక్తిని, హస్తములలో గ్రహణశక్తిని, జననేంద్రియములో ఆనందోపతోగళక్తిని నేనే. త్వక్కులో స్పర్శశక్తిని, నేత్రములలో దర్శనశక్తిని, నాలుకలో ఆస్వాదనశక్తిని, చెవులలో శ్రవణశక్తిని, నాసికలో అఘ్రూణశక్తిని నేనే.

పృథివీ వాయురాకాశ ఆపో జ్యోతిరహం మహాన్

వికారః పురుషోఽన్యత్తం రజస్సత్త్వం తమః పరమ్ ।

అహమేతత్ప్రసంఖ్యానం జ్ఞానం తత్త్వవినిశ్చయః ॥ 37

నేనే రూపరసగంధస్పర్శ శబ్దము లనుపంచతన్మాత్రలను, అహంకారము, మహత్తత్త్వము, పంచమహాభూతములు, ఏకాదశేంద్రియములు, పురుషుడు, ప్రకృతి, సత్త్వరజస్తమస్సులు, పరబ్రహ్మము నేనే. ఈ సర్వపదార్థపరిగణనము, జ్ఞానము, వానిఫల మైనతత్త్వనిర్ణయమును నేనే.

మయ్యేశ్వరేణ జీవేన గుణేన గుణినా వినా ।

సర్వాత్మనాపి సర్వేణ న భావో విద్యతే క్వచిత్ ॥ 38

నేను ఈశ్వరుడను, జీవుడను, గుణమును, గుణిని, క్షేత్రజ్ఞుడను. సర్వాత్మకుడను నేనే. నేను లేనిపదార్థ మేదియు లేదు.

సంఖ్యానం పరమాణూనాం కాలేన క్రియతే మయా ।

న తథా మే విభూతీనాం సృజతోఽన్త్యాని కోటిశః ॥ 39

లెక్కపెట్టుట మొదలొడినదో ఒకానొకప్పుడీ పరమాణువుల నన్నింటిని లెక్కపెట్ట గలుగుదును అయినను అసంఖ్యము లగు బ్రహ్మాండములను సృష్టించు నా విభూతులను లెక్కపెట్టజాలను.

తేజః శ్రీః కీర్తిరైశ్వర్యం హీన్యః సౌభగం భగః ।

వీర్యం తితిత్సౌ విజ్ఞానం యత్ర యత్ర స మేఽంశకః ॥ 40

వస్తువులలో నుండు తేజస్సు, శ్రీ, కీర్తి, ఐశ్వర్యము, లజ్జ, త్యాగము, సౌందర్యము, సౌభాగ్యము, పరాక్రమము, తితిత్, విజ్ఞానము, మున్నగు శ్రేష్ఠగుణము లన్నియు నా యంశములే.

ఏతాస్తే కీర్తితాస్సర్వాః సంక్షేపేణ విభూతయః ।

మనోవికారా ఏవై తే యథా వాచాభిధీయతే ॥ 41

ఉద్భవాః నీవడిగిన ప్రశ్నలకు సంక్షిప్తముగా విభూతులను వర్ణించి చెప్పితిని. ఇవి యన్నియు పరమార్థవస్తువులు గావు, మనోవికార మాత్రములు, వాఙ్మాత్రకథిములు, అకాశకుసుమాదిపదార్థ తుల్యములు. కావున నివి యభినివేశము మాపదగినవి కావు.

వాచం యచ్చ మనో యచ్చ ప్రాణాన్

యచ్చేంద్రియాణిచ ।

అత్మానమాత్మనా యచ్చ న భూయః

కల్పసేఽప్యసే ॥ 42

అందువలన వాక్కును, మనస్సును, ప్రాణమును, ఇంద్రియములను, సంయమనము చేయుము. సత్త్వసంపన్న మగు బుద్ధిద్వారా బుద్ధిని సంయమనము చేయుము. దానివలన మఱి సంసార మార్గమున పడవలసిన యవసర ముండదు.

యో వై వాఙ్మనసీ సమ్యగ్సంయచ్చన్ ధియా మతిః ।

తస్యవ్రతం తపోదానం స్రవత్యామఘటాంబువత్ ॥ 43

బుద్ధిద్వారా వాఙ్మనస్సులను చక్కగ సంయమనముజేయని యతుల వ్రతములు, తపస్సు, దానము మన్నగు సమస్తానము లన్నియు పచ్చి కుండలో మిన్నజలమువలె వినష్టములగును.

తస్మాన్మనోవచః ప్రాణాన్ నియచ్ఛేన్నత్పరాయణః ।

మద్భక్తియుక్తయా బుద్ధ్యా తతః పరిసమాప్యతే ॥ 44

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం

సంహితాయాం వైయాసిక్యా మేకాదశ స్కంధే

శ్రీ భగవద్గుర్భవసంవాదే మహావిభూతిర్నామ

షోడశోఽధ్యాయః

అందువలన నాథకుడు భక్తియుక్త మగుబుద్ధిద్వారా వాక్కును, మనస్సును, ప్రాణములను సంయమనముచేసినచో కృతకృత్యుడు కాగలడు.

ఈ విధముగ శ్రీ మద్భాగవత మహాపురాణము

నందలి యేకాదశస్కంధములోని పదునాఱవ

అధ్యాయము సమాప్తము.

పదునేడవ అధ్యాయము

వర్ణాశ్రమ ధర్మ నిరూపణము

ఉద్ధవ ఉవాచ.

యస్త్వయాభిహితః పూర్వం ధర్మస్త్వద్భక్తి లక్షణః ।
వర్ణాశ్రమాచారవతాం సర్వేషాం ద్విపదామపి ॥ 1

యథానుష్ఠీయమానేన త్వయి భక్తిర్నృణాం భవేత్ ।
స్వధర్మేణారవిన్దాత్ తన్మమాఖ్యాతుమర్హసి ॥ 2

ఉద్ధవుడు పలికెను : దేవా : నీవు ఇంతకు పూర్వము వర్ణాశ్రమాచారయుక్తుల, వర్ణాశ్రమాచారవివర్ణితులు నగుమానవు లందఱికి సంబంధించిన నీ భక్తిరూపధర్మమును వివరించితివి కమలనయనా : ఇపు డెట్టిస్వధర్మానుష్ఠానముద్వారా పైనచెప్పబడిన భక్తిలభించునో వివరించి చెప్పుము.

పురాకిల మహాబాహో ధర్మం పరమకం ప్రభో ।
యత్రేన హంసరూపేణ బ్రహ్మణేభ్యాత్థ మాధవ ॥ 3

మాధవా : నీవు మొదట హంసరూపముతో నవతరించి బ్రహ్మకు నీ పరమధర్మము నుపదేశించితివి.

స ఇదాసిం సుమహతా కాలేనామిత్రకర్షణ ।
స ప్రాయో భవితా మర్త్యలోకే పాగ్నుశాసితః ॥ 4

శత్రుదమనా : చాలకాలము గడచుటచే నది యాసమయమున భూలోకమున నష్టప్రాయమైనది.

వక్తా కర్తావితా నాన్యో ధర్మస్యాచ్యుత తే భువి ।

సభాయామపి వైరించ్యాం యత్ర మూర్తిధరాః కలాః॥ 5

అచ్యుతా : పృథివిలోను, వేదరాశి మూర్తిమంతమై విరాజిల్లు బ్రహ్మసభలోను నీ యీ ధర్మమును ప్రవచనము చేయువాడుగాని, ప్రవర్తింపజేయువాడుగాని, సంరక్షించువాడుగాని నీవుతప్ప మఱి యెవ్వరును లేరు.

కర్తావిత్రా ప్రవక్తా చ భవతా మధుసూదన ।

త్యక్తే మహితలే దేవ విసప్తం కః ప్రవక్ష్యతి ॥ 6

మధుసూదనా : ఈ ధర్మమునకు ప్రవర్తకుడవు, రక్షకుడవు, వక్తవు నగు నీ వీ భూమిని పరిత్యజించినంతనె లుప్తమగు నీ ధర్మమును తరువాత నెవడు వివరింతుడు ?

తత్త్వం నః సర్వధర్మజ్ఞ ధర్మస్త్వద్భక్తిలక్షణః ।

యథా యస్య విధీయేత తథా వర్ణయ మే ప్రభో ॥ 7

దేవా ! సర్వధర్మమర్మజ్ఞా : మనుష్యులలో నీ భక్తిలక్షణధర్మ మెవరి కెట్లువిహిత మైయున్నదో నాకు వివరింపుము.

శ్రీ శు త ఉ వా చ

ఇత్థం స్వభృత్యముఖ్యేన పృష్టః స భగవాన్ హరిః ।

ప్రీతః క్షేమాయ మర్త్యానాం ధర్మానాహ సనాతనాన్॥ 8

శుకుడు పలికెను : రాజా : భక్తు డగునుద్ధవు డిట్లుప్రశ్నించి సంతనె భగవాను డగుశ్రీకృష్ణుడు ఓగుల ప్రసన్నుడై పౌరాణిల హితార్థమై సనాతన మగుభాగవతధర్మముల నిట్లువదేశించెను.

శ్రీ భగవాను వాచ

ధర్మ్య ఏష తవ ప్రశ్నో నైః శ్రేయసకరో నృణామ్ ।
వర్ణాశ్రమాచారవతాం తముద్ధవ నిబోధ మే ॥ 9

భగవానుడు పలికెను :— ఉద్ధవా : నీ వడిగిన పృశ్న ధర్మనంగతము, వర్ణాశ్రమాచారయుక్తు లగుమానవులకు భక్తిజనకము. అందువలన దానికి సమాధానము చెప్పెదను వినుము.

ఆదౌ కృతయుగే వర్ణో నృణాం హంస ఇతి స్మృతః ।
కృతకృత్యైః ప్రబా జాత్యై తస్మాత్కృతయుగం

విదుః ॥ 10

మొదటి కృతయుగమున మానవులకు 'హంస'యను వర్ణ మొక్కటియే యుండెను అప్పుడు మానవులు జన్మచేతనే అనన్యభక్తి పరాయణులై కృతకృత్యులగుచుండిరి అందువలన నాయుగమును పండితులు కృతయుగ మనిచెప్పసాగిరి.

వేదః ప్రణవ ఏవాగ్రే ధర్మోఽహం వృషరూపభృక్ ।

ఉపాసతే తపోనిష్ఠా హంసం మాం ముక్తకిల్బిషాః ॥ 11

అప్పుడు వేదము ప్రణవాత్మకమై (ఆవిభక్తముగ) ఉండెను. నేను (నత్యదయాశోచితపన్ను లనెడు) నాలుగుపాదములతో గూడి వృషభరూపమును దరించిన ధర్మమునై యుంటిని. యజ్ఞాదికర్మ లేవియు అప్పుడు లేవు. తపోనిష్ఠులై జనులు నా విబిద్ధరూపమును (హంసరూపమును) ధ్యానించుచుండిరి.

త్రేతాముఖే మహాభాగ ప్రాణాన్నే హృదయాత్త్రియీ ।

విద్యా ప్రాదురభూత్తస్యా అహమాసం త్రివృన్మఖః ॥ 12

మహాభాగా : తరువాత త్రేతాయుగ ప్రారంభమున నా ప్రాణము నుండియు హృదయమునుండియు ఋగ్వజ్జామమయ లనెడు మూడుదేవ ములు ఆవిర్భవించెను ఆ త్రయీవిద్యనుండి హోత్ర, ఆధ్వర్యవ, బౌద్ధా త్రము లనుమూడువిధము లగుయజ్ఞరూపములను ధరించితిని.

విప్రశ్రుతియవిత్ శూద్రా ముఖిబౌహూరుపాదజాః ।

వై రాజత్ పురుషాజ్జాతా య అత్కాచారలక్షణాః ॥ 13

పిమ్మట స్వధర్మరూపలక్షణముక్తు లగుబ్రాహ్మణులు, క్షత్రియులు, పైశ్యులు, శూద్రులు అను నీచతుర్వర్ణములవారు విరాట్పురుషుని ముఖము నుండి, బాహువులనుండి, ఊరువులనుండి, పాదములనుండి క్రమముగ నావిర్భవించిరి

గృహశ్రమో జఘనతో బ్రహ్మచర్యం హృదో మమ ।

పక్షస్థలాద్వనే వాసః సన్న్యాసః శిరసి స్థితః ॥ 14

నా జఘనప్రదేశమునుండి గృహస్థాశ్రమము, హృదయమునుండి నైస్థిక బ్రహ్మచర్యము, వక్షస్థలమునుండి వానప్రస్థాశ్రమము, మస్తకమునుండి సన్న్యాసాశ్రమము పుట్టినవి

వర్ణానామాశ్రమాణాం చ జన్మభూమ్యనుసారిణీః ।

ఆసన్ ప్రకృతయో నృణాం నీచైర్నిచోత్త
మోత్తమాః ॥ 15

అందువలన వర్ణాశ్రమములయందలి మానవుల స్వభావములు గూడ ఉత్పత్తిస్థానముల ననుసరించి ఉత్తమాధమములుగ నుండును. (ఆనగా నుత్తమస్థానములనుండి పుట్టిన వర్ణాశ్రమముల స్వభావములు ఉత్తమములుగను, అధమస్థానములనుండి పుట్టిన వర్ణాశ్రమముల స్వభావములు అధమముగను నుండును.)

శమో దమస్తపః శౌచం సంతోషః క్షాంతిరార్జవమ్ ।

మద్భక్తిశ్చ దయా సత్యం బ్రహ్మప్రకృతయ స్త్విమాః॥ 16

శమము, దమము, తపస్సు, శౌచము, సంతోషము, క్షమ, సరళత్వము, నాయందలి భక్తి, దయ, సత్యము,—ఇవి యన్నియు బ్రాహ్మణుని స్వభావములని తెలిసికొనుము.

తేజో బలం ధృతిః శౌర్యం తితిక్షౌదార్యముద్యమః ।

స్తైర్యం బ్రహ్మణ్యతైశ్వర్యం క్షత్రప్రకృతయ స్త్విమాః॥ 17

తేజస్సు, బలము, శౌర్యము, ఐశ్వర్యము, దైర్యము, ప్రభావము, సహిష్ణుత, ఔదార్యము, ఉద్యమము స్తైర్యము, బ్రాహ్మణ హితైషిత్యము (బ్రాహ్మణుని మేలుకోరుట)—ఇవియన్నియు క్షత్రియుని స్వభావములు.

ఆస్తిక్యం దాననిష్ఠా చ అదంభో బ్రహ్మసేవనమ్ ।

అతుష్టిరర్థోపచయైర్వైశ్యప్రకృతయ స్త్విమాః ॥ 18

ఆస్తిక్యము, దానశీలత, దంభహీనత, బ్రాహ్మణసేవ, ధనసంచయముచే సంతుష్టి చెందకుండుట అనువివి వైశ్యవర్ణస్వభావములు.

శుశ్రూషణం ద్విజగవాం దేవానాం చాప్యనూయయా ।

-తత్ర లభ్యేన సంతోషః శూద్రప్రకృతయ స్త్విమాః ॥ 19

విష్కపట భావముతో బ్రాహ్మణులను, గోవులను, దేవతలను సేవించుట, దానివలన లభించినదానితో సంతుష్టిచెందుట యనునవి శూద్రవర్ణధర్మములు.

అశౌచమన్యతం స్త్రీయం నాస్తిక్యం శుష్కవిగ్రహః ।

కామః కోగ్రధశ్చ తర్షశ్చ స్వభావోఽస్త్యేవ

సాయినామ్ ॥ 20

అశాచము, అనత్యము, చౌర్యము, నా స్తిక్యము. వృథాకలహము, కామము, క్రోధము, విషయతృప్తి — ఇవి అంత్యజులగు మానవైల స్వభావములు.

అహింసా సత్యమస్తేయమకామకోధలోభతా ।

భూతప్రియహితేహ చ ధర్మోఽయం సార్వవర్ణికః ॥ 21

అహింస, సత్యము, అస్తేయము, అకామము, అఃకోధము, అలోభము, సర్వభూతప్రీతి, సర్వభూతహితకామన — ఇవి సర్వమానవుల ధర్మములు.

ద్వితీయం ప్రాప్త్యానుపూర్వ్యాజ్ఞోష్ఠనయనం ద్వితీః ।

వసన్ గురుకులే దాన్తో బ్రహ్మాధీయీత చావచూతః ॥ 22

ద్విజుడు (అనగా బ్రాహ్మణక్షత్రియ వైశ్యులు) గర్భాధానాది సంస్కార క్రమముతో నుపనయన మను ద్వితీయ జన్మను బొంది, అచార్యునిచే నానుంత్రితుడయి, గురుకులమున నుండి జితేంద్రియుడయి వేదము నధ్యయనము జేయవలయును.

మేఖలూజినదంఙాక్షబ్రహ్మసూత్రకమండలూన్ ।

జటిలోఽథౌతదద్వాసోఽరక్తపీఠః కుశాన్ దధత్ ॥ 23

జడలను, మేఖలను, అజినమును, దండమును, అక్షమాలను, యజ్ఞోపవీతమును, కమండలమును, దర్పలను ధరింపవలెను: పండ్లను తోముకొనరాదు. వస్త్రముల నుడుకరాదు. రంగు వేసిన పీటపై గూర్చుండరాదు.

స్నానభోజనహోమేషు జపోచ్చారే చ వాగ్యతః ।

న చ్ఛిన్ద్వాన్నఖరోమూణి కక్షోపస్థగతాన్యపి ॥ 24

స్నాన, భోజన, హోమ, ఉపములను జేయునప్పుడును, మల
మూత్రములను విడుచునప్పుడును మౌనముగ నుండవలెను కక్షవదే
శమునందు ఉపస్థప్రదేశమునందు నున్న రోమములను, నఖములను తీసి
వేయరాదు.

రేతో నావకిరేజ్ఞాతు బ్రహ్మవ్రతధరః స్వయమ్ ।

అవకీర్ణేనగాహ్యస్స యతాసుస్త్రిపదాం జపేత్ ॥ 25

బ్రహ్మచారి యెప్పుడును బుద్ధిపూర్వకముగా వీర్యపాతము చేయ
రాదు. స్వప్నాదులలో వీర్యము పతనము చెందినచో నీటియందు
స్నానముచేసి ప్రాణాయామమును జేయవలెను. అనంతరము గాయత్రిని
ఐపింపవలెను.

అగ్న్యైర్కాచార్యగోవిప్రగురువృద్ధసురాన్ శుచిః ।

సమాహిత ఉపాసీత సంధ్యే ద్వే యతవాగ్జపన్ ॥ 26

పవిత్రుడు, ఏకాగ్రచిత్తుడు, మౌనియు నయి బ్రహ్మచారి ప్రాత
స్నాయంసంధ్యలయందు సంధ్యోపాసనను, గాయత్రిని ఐపింపవలెను.
అగ్నిని, సూర్యుని, ఆచార్యుని. గోవును, బ్రాహ్మణుని, గురువును, వృద్ధు
లను, దేవతలను పూజింపవలెను.

ఆచార్యం మాం విజాసియాన్నాపమస్త్యేత కర్త్తిచిత్ ।

స మర్త్యబుద్ధ్యాసూయేత సర్వదేవమయో గురుః ॥ 27

ఆచార్యుని నా స్వరూపమే యని తెలిసికొనవలెను. ఎప్పుడును
ఆయన నవమానపఱచరాదు. గురువు సర్వదేవస్వరూపుడగుటవలన ఆయ
నను సాధారణమునుష్ఠునిగా భావించి, దోషదృష్టితో జూడరాదు.

సాయం ప్రాతరుపాసీయ భైక్ష్యం తస్మై నివేదయేత్ 1

యచ్చాస్యదవ్యనుజ్ఞాతముసయుంజీత సంయతః ॥ 2

ప్రాతస్సాయంసంధ్యలయందు భిక్షలో అభించిన అన్నాదివస్తువుః నన్నింటిని చెచ్చి గురువునకు నివేదింపవలెను. తరువాత ఆయన అన్ను ననుసరించి సంయమముతో నా పదార్థమును స్వీకరింపవలెను.

శుశ్రూషమాణ ఆచార్యం సదోపాసీత సీచవత్ 1

యానశయ్యాసనస్థానై రాతిమారే కృతాంజలిః ॥ 2

గురుసేవారతు డగుమాఁపుడు ఆచార్యుడు వెడలయన్న ఆయఁ వెంట తాను సీచునివలె వెడలవలెను. నిద్రాసమయమున నప్రమత్తభావముతో ఆయన సమీపమున నిద్రింపవలెను. విశ్రాంతి సమయమున దగ్గరగా గూర్చుండి ఆయనకు పాదసంవాహనము చేయవలెను. కూర్చున్నపుడు కృతాంజలియై, ఆయన ఆదేశమునకై కొలది దూరములో నుండి నిరీక్షించు చుండవలెను. ఇట్లెల్లప్పుడును గురుదేవుని ఆరాధించుచుండవలెను.

ఏవంనృత్తో గురుకులే వసేద్భోగవివర్జితః 1

విద్యా సమాప్యతే యావచ్చిభ్రద్వృతముఖండితమ్ ॥ 2

వేదాధ్యయనము పూర్తి యగువఱకు భోగములను విడచి, పైన చెప్పిన వియమములను పాలించుచు గురుకులమునందుండి అఖండబ్రహ్మచర్యవ్రతము నాచరింపవలెను.

యద్యసౌ ఛందసాం లోకమారోక్ష్యన్ బ్రహ్మవిష్టపమ్ 1

గురవే విన్యసేద్దేహం స్వాధ్యాయార్థం బృహద్వృతః ॥ 2

నైష్ఠికబ్రహ్మచారి యహర్లోకమునకు, అచటినుండి బ్రహ్మలోకము

నకు పెడలదలచిన పేదముల సద్యయనముజేయుటకు తన జీవితము నంత టిని ఆచార్యుని సేవకై సమర్పింపవలెను.

అగ్ని గురవాత్మని చ సర్వభూతేషు మాం పరమ్ ।

అపృథగ్గీరుపాసీత బ్రహ్మసర్వస్వకల్మషః ॥ 32

అతడు బ్రహ్మతేజస్సంపన్నుడు, పాపరహితుడనై అగ్ని, గురువు, నిజాత్మలందును, సర్వభూతములయందును అభేదబుద్ధితో పర మాత్మరూపుడ నగునన్ను ఉపాసించవలెను

స్త్రీణాం నిరీక్షణస్పర్శసంలాపక్ష్యేషనాదికమ్ ।

ప్రాణినో మిథూనీభూతానగృహస్థోఽగ్రత స్త్యజేత్ ॥ 33

గృహస్థుకాక పిగిలిన అశమములవారు స్త్రీలను జూచుట, స్పృశించుట, వారితో సంభాషించుట, పరిహసించుట మున్నగు క్రియలను విడువవలెను. మైథునరతులగు ప్రాణులను జూడరాదు.

శౌచమాచమనం స్నానం సంధ్యోపాస్తిర్మమార్చనమ్ ।

తీర్థసేవా జపోఽస్పృశ్యాభక్ష్యాసంభాష్యవర్జనమ్ ॥ 34

సర్వాశ్రమప్రయుక్తోఽయం నియమః కులనందన !

మద్భావః సర్వభూతేషు మనోవాక్కాయసంయమః ॥ 35

ఉద్ధవా శౌచము, ఆచమనము, స్నానము, సంధ్యోపాసనము, విష్ణుపూజ, తీర్థసేవనము, జపము, అస్పృశ్యులను స్పృశింపకుండుట, అభక్ష్యవస్తువులను భక్షింపకుండుట, సంభాషించుటకు దగనివారితో సంభాషింపకుండనుండుట, సర్వభూతములయందు అంతర్యామిగ నేనే యన్నానని తెలిసికొనుట, మనోవాక్కాయములను అదుపులో నుంచుకొనుట— అను నీ నియమములు సర్వాశ్రయములవారికి సంబంధించినవే.

ఏవం బృహద్యోతథరో బ్రాహ్మణోఽగ్నిః పఞ్చలన్ ।

మద్భక్తస్తీవ్రతపసా దగ్ధకర్మాశయోఽమలః ॥ 36

ఇట్లే నైస్థికబ్రహ్మచారి యగు బ్రాహ్మణుడు ఈ నియమములను పాలించుటచే బ్రహ్మతేజస్సంపన్నుడయి అగ్నివలె ప్రకాశించును. తీవ్రమగు తపోబలమువలన వాని కర్మవాసన లన్నియు నాశనమగును. దాని వలన విష్కాముడై నాయందు భక్తిగలవా డగును.

అథానంతరమావేశ్యన్ యథాజిజ్ఞాసితాగమః ।

గురవే దక్షిణాం దత్త్వా స్నాయాద్ధుర్వనుమోదితః ॥ 37

అనంతరము గృహస్థాశ్రమమున ప్రవేశింపదలచిన బ్రహ్మచారి యథావిధిగ వేదాధ్యయనమును బూరిచేసి, గురువునకు దక్షిణ నిచ్చి ఆయన యనుమతిని బడసి, ఆభ్యంగనాదుల నాచరించి సమావర్తనము చేసికొనవలెను.

గృహం వసం నోపవిశేత్ ప్రవ్రజేత్వా ద్విజోత్తమః ।

అశ్రమాదాశ్రమం గచ్ఛేన్నాస్యథా మత్పరశ్చరేత్ ॥ 38

సకాముడయినచో బ్రహ్మచర్యాశ్రమమునుండి గృహస్థాశ్రమము లోనికి, నిష్కామియైనచో వాసిస్థాశ్రమములోనికి వెడలవలెను. నిష్కామియైన బ్రహ్మణశ్రేష్ఠుడు సన్న్యాసాశ్రమమును స్వీకరింపవలెను. లేనిచో క్రమముగ నొక ఆశ్రమమునుండి మఱియొక ఆశ్రమములోనికి వెడలవలెను. నాభక్తుడైనవా డీనియమముల నుల్లంఘింపడు.

గృహార్థీ సదృశీం భార్యాముద్వహే దజుగుప్సితామ్ ।

యవీయసీంశు వయసా యాం సన్న్యామనుక్రమాత్ ॥ 39

గృహస్థాశ్రమాధిలాషి యగుబ్రాహ్మణుడు తనకు దగినది, సర్వ

లక్షణసంపన్నురాలు, కులీనురాలు నగుకన్యను వివాహము చేసికొనవలెను. ఆ కన్య తనకంటె వయస్సులో చిన్నదిగను, నవర్ణయు నై యుండవలెను. కామవళుదై యితరవర్ణములలోని కన్యలను వివాహము చేసికొనదలచిన క్రమముగ తనకంటె తక్కువ వర్ణములవారిని చేసికొనవలెను

ఇబ్యాధ్యయసదానాని సర్వేషాం చ ద్విజన్మనామ్ ।

ప్రతిగ్రహోఽభ్యాపనం చ బ్రాహ్మణస్యైవ యాజనమ్ ॥ 40

యజ్ఞయాగాదులను, అధ్యయనమును, దానమును తేయనధికారము బ్రాహ్మణక్షత్రియవై శ్య వర్ణములవారికి సమానరూపముగ నున్నది. ప్రతి గ్రహము, అధ్యయనము, యజనము—అను నీ మూడువృత్తులు కేవలము బ్రాహ్మణధర్మము లై యున్నవి.

ప్రతిగ్రహం మన్యమాన స్తపస్తేజో యశోనుదమ్ ।

అన్యభ్యామేవ జీవేత శీలైర్వా దోషదృక్ తయోః ॥ 41

దానము దీసికొనుట యనువృత్తి తపస్సును, తేజస్సును, యశస్సును నాశనముచేయునని తలంచినచో ఆధ్యాపనయాజనములద్వారా జీవనమును నిర్వహించుకొనవలెను. ఈరెండుకర్మలుగూడ దోషజుష్టములే యని భావించినచో శీలావృత్తి (ధాన్యమును గోసినతరువాత పొలములలో క్రింద పడిన గింజలను ఏరికొనుట) ద్వారా జీవనమును గడుపుకొనవలెను.

బ్రాహ్మణస్య హి దేహోఽయం క్షోద్రకామాయ నేష్యతే ।

కృచ్ఛాయ తపసే చేహ ప్రేత్యానస్తసుఖాయ చ ॥ 42

బ్రాహ్మణుని యాదేహము తుద్రము లై నకామోపథోగములకొఱకు గాక కఠినమగు తపస్సు చేయుటకు, పగలోకమునం దనంతసుఖముల ననుభవించుటకు నిర్మిత మైనదనితెలిసికొనుము.

శిరోఽంఘవృత్త్యా పరితుష్టచిత్తో
 ధర్మం మహాస్తం విరజం జుషాణః ।
 మయ్యర్పితాత్మా గృహవవ తిష్ఠ-
 న్నాతిప్రసక్తః సముపైతి శాన్తిమ్ ॥

43

శిలావృత్తి ఉంఘవృత్తులద్వారా పరితృప్తుడై, నిష్కామభావముతో
 అతిథ్యము మున్నగు సుత్తమధర్మముల నాచరించుచు నాయందు మనస్సును
 లగ్నముచేసి అధికభోగవరాయణుడు గానిమానవుడు గృహస్థాశ్రమము
 నందే మోక్షమును బొందగలుగును.

సముద్ధరన్తి యే విప్రిం సీదన్తం మత్పరాయణమ్ ।

తాసుద్ధరిష్యే న చిరాదాపదోభ్య నౌరివార్ణవాత్ ॥ 44

దారిద్ర్యాదికష్టములలో జిక్కుకొనినవాడు, నాథుడు సగుణాహ్లా
 ణునిగాని లేదా కష్టములలో జిక్కుకొనిన మతీయెవ్వరినైనగాని రక్షిం
 చిన మానవుని, సముద్రములో మునిగిపోవు మానవుని రక్షించు నౌకపతి
 నేను నమస్తము లగుఆపదలనుండి వెంటనే కాపాడుదును.

సర్వాః సముద్ధరేద్రాజా పితేవ వ్యసనాత్ప్రిజాః ।

ఆత్మానమాత్మనా ధీరో యథా గజపతిర్గజాన్ ॥ 45

గజరాజు ఇతరగజములను, తనను, దైర్యముతో రక్షించుకొను
 నట్లు ధీరు డగునరపతిగూడ తండ్రివలె విపత్తులనుండి సర్వప్రజను,
 తనను రక్షించుకొనును.

ఏవంవిధో నరపతిర్విమానేనార్కవర్చసా ।

విధూయేహాశుభం కృత్స్నమింద్రేణ సహమోదతే ॥ 46

ఇట్టిరాజు ఇహలోకమున సర్వపాపములనుండి ముక్తుడై సూర్యుని

పలె ప్రకాశించు విమానము నెక్కి స్వర్గలోకమునకు వెడలి ఇంద్రునితో
గూడి సుఖముల ననుభవించును.

సీదన్ విపో) వనిగ్వృత్త్యా పఞ్చైరేవాపదం తరేత్ ।

ఖడ్గేన వాఽఽపదాక్రాంతో న శ్వవృత్త్యా కథంచన ॥ 47

నిజవృత్తిచే జీవికను నిర్వహింపజాలని దారిద్య్రపీడితు డగు
విఘ్నుడు వై శ్వవృత్తిని స్వీకరించి విక్రయించుటకు దగిన ద్రవ్యములను
విక్రయించి దానిద్వారా విపత్తులనుండి బయటబడును. వై శ్వవృత్తిచేత
గూడ అపదలు గలిగినచో ఖడ్గమును ధరించును అనగా క్షత్రియవృత్తిని
స్వీకరించును. కాని యెప్పుడును నీచవృత్తిని స్వీకరింపరాదు .

వై శ్వవృత్త్యా తు రాజన్యో జీవేన్మృగయయాఽఽపది ।

చరేద్వా విప్రయాపేణ న శ్వవృత్త్యా కథంచన ॥ 48

క్షత్రియుడు అపదలయం దున్నపుడు వై శ్వవృత్తివ్వారా, పేట
ద్వారా లేదా అధ్యాపనాది బ్రాహ్మణవృత్తులద్వారా జీవితమును గడుపుకొన
వలెనేగాని, హీనవృత్తి ద్వారా గడుపుకొనరాదు.

శూద్రవృత్తిం భజేద్వైశ్యః శూద్రః కామకటిక్రియామ్ ।

కృచ్ఛాన్ముక్తో న గర్హ్యేణ వృత్తిం లిప్సేత కర్మాణా ॥ 49

వైశ్యుడు విపత్కాలమున శూద్రవృత్తిని, శూద్రుడు చాప లల్లుట
మున్నగు కారుజాతీయవృత్తులను స్వీకరింపవలెను. కాని అపదలనుండి
ముక్తు డై నవా డెవ్వడును దూష్యము లగుకర్మలచే తన జీవితమును నిర్వ
హించుకొనుట కిష్టపడరాదు

వేదాధ్యాయస్వధాస్వాహా బల్యన్వాద్యైర్యథోదయన్ ।

దేపర్షి పితృభూతాని మన్త్రూపాన్యాస్వహం యజేత్ ॥ 50

గృహస్థు వ్రతదినము వేదాధ్యయనముచే ఋషులను, స్వదామంత్రములచే పితృదేవతలను, స్వాహామంత్రములచే దేవతలను, ఉవహారవస్తువులచే భూతములను, అన్నోదకాదులచే మనుష్యులను ఆరాధింపవలెను.

యదృచ్ఛయోపపన్నేన శుక్లేనోపార్జితేన వా
ధనేనాపీడయన్ భృత్యాన్ న్యాయేనై వాహరేత్

క్రతున్ || 51

ఆనాయాసముగ లభించినదానిచేత, లేదా స్వవృత్తిచే సంపాదితమైనదనముచేతి భృత్యులను, ఆశ్రితు లగుప్రజలను పాలించుచు, యథా క్రిగ యజ్ఞాదికర్మల నాచరింపవలెను.

కుటుంబేషు న సజ్జేత న ప్రమాద్యేత్ కుటుంబ్యపి ।

విషశ్చిన్నశ్వరం పశ్యేదదృష్టమపి దృష్టవత్ || 52

గృహస్థు బహుకుటుంబీకు డైనను దానియం దానకు డైయుండరాదు. భగవత్పేవయం దెల్ల పుడును సావదాను డై యుండవలెను. విద్వాంసుడగుపురుషుడు స్వర్గాదిపారలౌకికభోగములను ఐహికభోగములవలె నశ్వరము లనితెలిసికొనవలెను.

పుత్రదారాస్తబంధూనాం సుగమః పాంథసంగమః ।

అనుదేహం నియన్త్యేతే స్వప్నో నిద్రానుగో యథా || 53

పుత్రులు, భార్య, ఆప్తులు, బంధువులు మున్నగువారితోడి సమా

గమము చలివేంద్రలో బాటసారులతోడి సమాగమమువలె తడవక మనితెలిసి
కొనుము. స్వప్నదృష్ట వదార్థములు నిద్రావసానమున వినస్థము లగునట్లు
పుత్రాదుల సంబంధముగూడ శరీర మున్నంతవఱకే యుండి పిమ్మట
నశించును.

ఇత్థం పరిమృశన్ముక్తో గృహేష్వతిథివద్వసన్ ।

న గృహైరనుబధ్యేత నిర్మమో నిరహంకృతః ॥ 54

ఇట్లాలోచించి అనాసక్తభావముతో ఆతిథివలె గృహము నందుండి
మమత్వమును, అహంకారమును విడచినవాడు గృహస్థధర్మబద్ధుడు గాడు.

కర్మభిర్మహమేధీయైరిష్ట్యా మాయేవ భక్తిమాన్ ।

తిష్ఠేద్వసం వోపవిశేత్ ప్రజావాన్ వా పరివ్రజేత్ ॥ 55

భక్తు డగుపురుషుడు గృహస్థోచితము లగుకర్మలద్వారా నెన్నారా
దించుచు గృహములో నుండవచ్చును, లేదా వనమునకు వెడలవచ్చును,
లేదా పుత్రవంతు డై నచో నన్నాసమును స్వీకరింపవచ్చును.

యస్తాసక్తమతిగ్రేహే పుత్రవిత్తైషణాతురః ।

స్త్రైణః కృపణాధీర్మాణో మమాహమితి బధ్యతే ॥ 56

క్రీవకుడు, మూఁడుడు, వివేకశూన్యుడు, పుత్రవిత్తాదినంధానరతుడు
నగుగృహస్థుడు గృహమునం దాసక్తు డై నచో అహంకారమమకారములచే
బద్ధుడగును.

అహో మే పితరౌ వృద్ధౌ భార్యౌ బాలాత్మజౌఽత్మజాః ।

అనాథా మామృతే దీనాః కథం జీవన్తి దుఃఖితాః ॥ 57

వృద్ధు లగునాతల్లిదండ్రులు, చిన్నపిల్లలతో గూడిన నాథార్థ్య, వుత్తరాలు నేను లేనిచో దీనులు, అనాథులు, దుఃఖితులు నగుదురు, అనంత రము పీ రెట్లుబ్రతుకుదురు :

ఏవం గృహేశయాక్షి ప్తహృదయో మూఢధీరయమ్ |

అత్రప్తస్తానసుఖ్యాయన్ మృతోఽన్ధం విశతే తమః || 58

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం

సంహితాయాం వైయాసిక్యా మేకాదశ స్కంధే

శ్రీ భగవదుద్ధవసంవాదే వర్ణాశ్రమవిభాగోన్నామ

సప్తదశోఽధ్యాయః

అవివేకి యగువురుమడు గృహస్థవాసనావిక్షిప్త చిత్తుడు, అకృష్ణుడు నై ఆత్మీయులనుగూర్చి అలోచించుడు మరణానంతరము ఘోరతమోమయ మగునరకమున బడును.

ఈ విధముగ శ్రీ మద్భాగవత మహాపురాణము

నందలి యేకాదశస్కంధములోని పదునేడవ

అధ్యాయము న మోక్షము.

పదునెనిమిదవ అధ్యాయము

వా న ప్ర స్థ స న్నామ న ధ ర్మ ము లు.

శ్రీ భగవానువాచ.

వనం వివిక్షుః పుత్రేషు భార్యాం స్యస్య సహైవ వా ।

వన ఏవ వసేచ్ఛాస్తస్తప్తతీయం భాగమాయుషః ॥ 1

భగవానుడు పలికెను : ఉద్ధవా : వానప్రస్థాశ్రమమున ప్రవేశింపగోరువ్యక్తి భార్యను పుత్రులరక్షణలో నుంచికొని లేదా వెంట బెట్టుకొనిగాని శాంతచిత్తుడై తనజీవితములోని మూడవభాగమును గడుప వలెను.

కందమూలఫలైర్వన్యైర్ఘ్నేర్ధైర్వృత్తిం ప్రకల్పయేత్ ।

వసీత వల్కలం వాసస్త్రాణపర్ణాజినాని వా ॥ 2

వనజాతములు, పవిత్రములు నగుకందమూల ఫలములద్వారా జీవితమును గడుపుకొనవలెను, జింకచర్మమునుగాని, వారచీరలనుగాని, తృణమునుగాని, పత్రములనుగాని ధరింపవలెను.

కేశరోమనఖశ్శశ్రుమలాని విభ్రయాద్ధతః ।

స ధావేదపున్ మజ్జేత త్రికాలం స్థండిలేశయః ॥ 3

కేశములను, రోమములను, నఖములను, మీసములను, శరీరమలమును తొలగింపరాదు. దంతదావనమును జేయరాదు. మూడువేళల స్నానముచేయవలెను. భూమిపై పరుండవలెను.

గ్రీష్మే తప్యేత పంచాగ్నీన్ వర్షాస్వాసారషాఙ్జలే ।

ఆకంతమగ్నః శిశిరే ఏవం వృత్తస్తపశ్చరేత్ ॥ 4

గ్రీష్మకాలమున పంచాగ్నిమధ్యలోను, వర్షాకాలమునందు బసి
రంగప్రదేశముందును, శీతకాలమున జలములో కంఠమువఱకును నుం
తపస్సును జేయవలెను.

అగ్నిపక్వం సమాశ్నీయాత్ కాలపక్వమథాపి వా ।

ఉల్కాఖిలాశ్శక్కుట్టో వా దంతోల్కాఖిల ఏవ వా ॥

అగ్నిపక్వములగు కందమూలాదులను, లేదా కాలపక్వము లగు
పలాదులను భక్షింపవలెను. రాన్యమును తోలులోగాని, రాతిమీదగాని
దంచవలెను. లేదా దంతములచే నుల్కాఖిల కార్యమునుగాని జేయవలెను.

స్వయం సంచినయాత్సర్వమాత్మనో వృత్తికారణమ్ ।

దేశకాలబలాభిజ్ఞో నాదదీతాన్యదాఽఽహృతమ్ ॥

దేశకాలబలముల నెఱింగి, తదనుసారముగ తన జీవితకు సామాన్య
ముగ నుపయోగపడు సర్వవస్తువులను స్వయముగ సంపాదించుకొనవలెను.
ఒకానొక సమయమున గూడబెట్టుకొనిన వస్తువులను ఇతరసమయములలో
స్వీకరింపరాదు.

వన్యైశ్చరుపురోఽపైర్నిర్వపేత్కాలచోదితాన్ ।

న తు శ్రౌతేన పశునా మాం యజేత పనాశ్శ్రమీ ॥ 7

వానప్రస్థధర్మము ననుసరించువాడు వనములో బండు నీవారాది
సస్యములచే సిద్ధిమైన చరుపురోడాశాదులచే అగ్రయణాది కాలోత్తము లగు
ధర్మముల నాచరింపవలెను. కాని బ్రతివిహిత మగుపశుమాంసముచే నన్నా
రాధింపరాదు.

అగ్నిహోత్రం చ దర్శశ్చ పౌర్ణమాసశ్చ పూర్వసత్ ।

చాతుర్మాస్యాని చ మునేరామ్నాతాని చ నైగమైః ॥ 8

వానప్రస్థుడు గృహస్థునివలె అగ్నిహోత్రమును, ధర్మపౌర్ణమాసములను, చాతుర్మాస్యాదులను నాచరింపవలె ననివేదవిదులు నిర్ణయించిరి.

ఏవం చీర్ణేన తపసా మునిర్ధమని సంతతః ।

మాం తపోమయమారాధ్య ఋషిలోకాదుపైతి మామ్॥ 9

ఇట్లు జీవితాంతమువఱకు తపస్సుచేయుటద్వారా ముని శుష్కదేహుడగును, వాని శరీరములోని మాంసమంతయు ఎండిపోవును. వానిలోని యొక్కొక్క నరము బయట కగపడసాగును. తపోమయుడ నగునన్నిట్లారాధించి అతడు ఋషిలోకమునకు వెడలును. అనంతరము నన్ను బొంది ముక్తుడగును.

యస్త్వేతత్కృచ్ఛ్ర తశ్చీర్ణం తపో విశ్శ్రేయసం మహత్ ।

కామాయాప్నీయసే యుంజ్యాద్బాలిశః కోఽపరస్తతః॥ 10

మోక్షఫలజనకము, మహాకష్ట సంచితము నగునిట్టి యుత్తమ తపస్సును స్వర్గాదితుచ్ఛఫలములను దొందుటకు వినియోగించినచో సంతకన్న మూర్ఖత్వ మింకేమి యుండగలదు? అందువలన తపోనుష్ఠానమును నిష్కామభావముతోనే చేయవలెను.

యదాసౌ నియమేకలోప జరయా జాతవేషధుః ।

ఆత్మన్యగ్నీన్ సమారోప్య మచ్చిత్తోఽగ్నిం

సమావిశేత్ ॥ 11

వానప్రస్థుడు తన యాశ్రమమునకు దగిననియమములను పాలింప జాలనప్పుడు, ముసలితనమువలన తన శరీరము కంపించుచున్నపుడు యజ్ఞాగ్నులను ధావనద్వారా తన యంతఃకరణమునం దారోపించుకొని, తన మనస్సును నాయం దుంచి అగ్నిలో ప్రవేశింపవలెను.

యదా కర్మవిపాకేషు లోకేషు నిరయాత్మసు ।

విరాగో జాయతే సమ్యక్ స్వస్థాగ్నిః ప్రప్రజేత్తతః ॥ 12

కర్మ పరిపాకలబ్ధములు దుఃఖాత్మకములు నగు లోకములన్నింటి
యందు సంపూర్ణ పైరాగ్యముగలిగినచో యథావిధిగ యజ్ఞాగ్నులను పరి
త్యజించి సన్న్యాసమును స్వీకరింపవలెను.

ఇస్త్వా యథోపదేశం మాం దత్త్వా సర్వస్వమృత్విజే ।

అగ్నిన్ స్వప్రాణ ఆవేశ్య నిరపేక్షః ప్రప్రజేత్ ॥ 13

యథావిధిగ యజ్ఞములద్వారా న న్నారాధించి, ఋత్విక్కులకు సర్వస్వ
మును దానముచేసి, ఆత్మయం దగ్నులను నారోపింపజేసికొని నిరపేక్ష
చిత్తముతో సన్న్యాసమును స్వీకరింపవలెను.

విప్రస్య వై సన్న్యసతో దేనా దారాదిరూపిణః ।

విఘ్నం కుర్వన్త్యయం హ్యస్మానాక్రమ్య
సమియాత్పరమ్ ॥ 14

“ఈ సన్న్యాసధర్మము నవలంబింపజోవు మానవుడు మమ్ముతిర
స్కరించి పరబ్రహ్మమును దొందదలచు చున్నా”డని బావించి దేవతలు
భాక్త్యదులవేషములధరించి సన్న్యాసమును స్వీకరించుట కిష్టపడు బ్రాహ్మ
జునకువిఘ్నముల కలిగింతురు.

చిభ్రయాచ్చేన్మునిర్వాసః కౌపీనాచ్ఛాదనం పరమ్ ।

త్యక్తం న దంశపాత్రాభ్యామన్యత్కించినాపది ॥ 15

సన్న్యాసి కౌపీనమును ధరింపవలెను. వస్త్రమును ధరింపదలచిన
నా కౌపీనము అగుపడకుండగ దానిపై నొక చిన్న వస్త్రబండమును
చుట్టకొనవలెను, ఆశ్రమమునకు దగిన దండకమండలములను కాక మఱి

యే యితర వస్తువులను ధరింపఁగాడు. ఈనియమ మాపత్కాలమునకు వర్తింపదు.

దృష్టిపూతం స్య సేత్పాదం వస్త్రపూతం పిబేజ్జలమ్ ।

సత్యపూతాం వదేద్వాచం మనఃపూతం

సమాచరేత్ ॥ 16

సన్నాసి జాగ్రత్తగఱచి పవిత్ర ప్రదేశమున నడుగు పెట్టవలెను. వస్త్రముతో వడగట్టి నీటిని త్రాగవలెను. సత్యముచే పవిత్రమైన వాక్కును పలుకవలెను. మనఃపూత మగుకార్యము నాచరింపవలెను.

సానానీహానిలాయామా దండావాగ్దేహచేతసామ్ ।

స హ్యేతే యస్య సన్త్యంక వేణభిర్నభవేద్యతిః ॥ 17

ఉద్ధవా! వాక్కును మౌనము, శరీరమునకు కామ్యకర్మత్యాగము, మనస్సునకు ప్రాణాయామము దండములు. ఈమూడువిధము లగుచందములు లేనివాడు వేణుదండమును ధరించినంతమాత్రమున సన్నాసి కాజాలడు.

భితౌ చతుర్షు వర్ణేషు విగర్హ్యాన్ పరయంశ్చరేత్ ।

సప్తాగారానసంక్లిప్తాంస్తుప్యేల్లభేన తావతా ॥ 18

నాలుగు వర్ణముల వారిలో ఆభిశక్తులు, పతితులు మున్నగువారిని వదలి నిర్దిష్టములుగాని యేడు ఇంద్రులకు వెదలి భిక్షను దీసికొన వలెను. లభించిన దానితోనే సంతృప్తి జెందవలెను.

బహిర్జలాశయం గత్వా తత్రోపస్పృశ్య వాగ్యతః ।

విభజ్య పావిత్రం శేషం భుంజీతాశేషమాహృతమ్ ॥ 19

అనంతరము గ్రామమునకు జివర గలచెఱువునకు వెదలి మౌనియై

స్నానమును అచమనాదులను గావించి, భిక్షాన్నమును ప్రోక్షణాదులచే పవిత్రము చేయవలెను. శాస్త్రోక్తపద్ధతి ననుసరించి విష్ణువు, బ్రహ్మ, సూర్యుడు మున్నగువారికి భాగముల నేర్పాటుచేసి మిగిలినదానిని భుజింపవలెను.

ఏకశ్చరేన్నహీమేతాం నిస్సంగః సంయతేంద్రియః ।

ఆత్మక్రీడ ఆత్మరత ఆత్మవాన్ సమదర్శనః ॥ 20

సన్నాసి అత్మక్రీడాశీయదు, అత్మరతుడు, ధీరుడు, సంయతేంద్రియుడు, నిస్సంగుడు, ఏకాకియునై భూమిపై సంచరింపవలెను.

వివిక్తక్షేమశరణో మద్భావవిమలాశయః ।

ఆత్మానం చింతయేదేకమభేదేన మయా మునిః ॥ 21

విర్జనము, విర్భయము నగు ప్రదేశముననుండి నాయందలి భావనచే వికల్పచిత్తుడయి ముని నాకంటె అభిన్నమైన అత్మతత్త్వము నొక్కదానినే ద్యానింపవలెను.

అన్వీక్షేతాత్మనో బంధం మోక్షం చ జ్ఞాననిష్ఠయా ।

బంధ ఇంద్రియవిక్షేపో మోక్ష ఏషాం చ సంయమః ॥ 22

ముని జ్ఞాననిష్ఠచే తన బంధ మోక్ష విషయముల గూర్చి ఆలోచింపవలెను. ఇంద్రియదాంచల్యమే బంధము. వానిని నిగ్రహించి నాయందు పునస్సు నుంచుటయే మోక్షము.

తస్మాన్నియమ్య షడ్వర్గం మద్భావేన చరేన్నునిః ।

విరక్తః క్షోద్రకామేభ్యో లభ్యాత్తత్త్వని సుఖం

మహత్ ॥ 23

అందువలన నన్నాసి కామక్రోధాదులను వదలి, తీద్రము లగు విషయసుఖములనుండి విరక్తుడయి ఆత్మలో చివానందము ననుభవించుచు, అంతట నాభివనగలిగి సంచరింపవలెను.

పురగ్రామవ్రజాన్ సార్థాన్ భిక్షార్థం ప్రవిశంశ్చరేత్ ।

పుణ్యదేశ సుచ్చైలవనాశ్రమవతీం మహీమ్ ॥ 24

పవిత్రమైన దేశములు, నదులు, పర్వతములు, వర్ణాశ్రమములు గల భూమిపై సంచరించుచు భిక్షకై నగరములలోనికి, గ్రామములలోనికి, గోష్ఠములలోనికి, యాత్రికులకడకు వెడలవలెను.

వానప్రస్థాశ్రమపదేష్వభీక్షం భైక్ష్యమాచరేత్ ।

సంసిన్ధ్యత్యాశ్వసంమోహాః శుద్ధసత్త్వః శిలాస్థసా ॥ 25

వానప్రస్థుల ఆశ్రమములనుండియే యెక్కువగా భిక్షను స్వీకరింప వలెను. శిలావృత్తివలన లభించిన అన్నమును దినుటచే చిత్తము బుద్ధ మగును, మోహరహిత మగును. దానివలన వెంటనే మోక్షములభించును.

నైతద్వస్తులయా పశ్యేద్దృశ్యమానం వినశ్యతి ।

ఆసక్తచిత్తో విరమేదిహాముత్ర చికిర్షితాత్ ॥ 26

వానప్రస్థుడు వ్రత్యక్షము లగు వస్తువు లన్నియు నశించునవియే గావున వాని యందాసక్తుడు కారాదు. అందువలన బహిరవిషయముల యందును, పారలౌకిక విషయములయందును అనాసక్తుడయి సకామకర్మల నుండి విరతుడు కావలెను.

యదేతదాత్మని జగన్మనోవాక్ప్రాణసంహతమ్ ।

సర్వం మాయేతి తర్కేణ స్వస్థస్త్వక్వా న

తత్స్మరేత్ ॥ 27

మమతకాస్పదమగు నీ జగత్తు, మనోవాక్పాత్రాది సహితమై యున్న అహంకారాత్మక శరీరము, దానివలన గలిగిన సుఖదుఃఖాలు — సర్వము స్వప్నతుల్యమే యను భావనతో (ఆత్మలో దీనిని మాయా మాత్రమే యని యెఱింగి), పరిత్యజించి ఆత్మనిష్ఠుడయి మరల వానిని గూర్చి ఆలోచింపరాదు

జ్ఞాననిష్ఠో విరక్తో వా మద్భక్తో వాసపేక్షకః ।

సలింగానాశ్రమాం స్త్యక్త్వా చరేదవిధిగో చరః ॥ 28

బాహ్యవిషయములయందు విరక్తుడయి మోక్షమును మాత్రము గోరి జ్ఞాననిష్ఠుడు గావలెను. లేదా మోక్షవిషయమునం దిచ్చలేనివాడయినాయందు భక్తి కలిగియుండవలెను ఇట్టివాడు శ్రదండాదిచిహ్నములతో గూడిన సన్న్యాసధర్మముల నన్నింటిని విడచి విధినిషేధముల కదీనుడు గాక తగిన విధముగ ధర్మము నాచరింపవలెను.

బుధో బాలకవత్క్రిడేత్ కుశలో జడవచ్ఛరేత్ ।

సదేదున్మత్తవద్విద్వాన్ గోచర్యాం నైగమశ్చరేత్ ॥ 29

అతడు వివేకియైకూడ బాలనిపలె (మానావమానబుద్ధిహీన్యుడయి) క్రీడించును. నిపుణుడయికూడ జడునివలె వ్యవహరించును. విద్వాంసుడయికూడ ఉన్మత్తునివలె సంభాషించును. వేదార్థనిష్ఠుడయియుండియు నియమరహితమైన వృత్తితో మెలగును.

వేదవాదరతో నన్యాన్న పాషంషీ న హైతుకః ।

శుష్కవాదవివాదేన కంచిత్ పక్షం సమాశ్రయేత్ ॥ 30

పరమహంస యగు వ్యక్తి కర్మకాండవ్యాభ్యానాదినిష్ఠుడు, పాషండుడు, కేవలతర్కరతుడు కారాదు. నిష్ప్రయోజనములగు వాదవివాదములను జేయరాదు. వానిలో నేయొక్క పక్షము నవలంబింపరాదు.

నోద్వితేత జనాద్ధీరో జనం చో ద్వేజయేన్నతు
అతివాదాం స్తితిక్షేత నావమన్యేత కంచన ।

దేహముద్విశ్య పశువద్వైరం కుర్యాన్న కేనచిత్ ॥ 31

సన్న్యాసి ధీరుడయి యెవ్వరివలన కలతజెందరాదు, తా నెవ్వరిని కలతపెట్టరాదు. తన నెవ్వరయిన దూషించిన సంతోషముతో సహింప వలెను. ఎవ్వరిని అవమానింపరాదు అడ డీశరీరమునకయి ఎవ్వరితోను విరోధము పెట్టుకొనరాదు. ఇట్టి వైరము పశువులకు సంబంధించినది.

ఏకఏవ పరోహ్యత్మా భూతేష్వాత్మన్యవస్థితః ।

యథేన్దురుదపాత్రేషు భూతాన్యేకాత్మకాని చ ॥ 32

ఒకే చంద్రుడు నీటితోనిండిన విభిన్నపాత్రలలో బహురూపములుగ ప్రతిబింబితుడయినట్లు ఒకే పరమాత్మ విభిన్నములగు దేహములలోను, ఆత్మలోను అంతర్యామిరూపముతో బహురూపములుగ నున్నాడు. ఈ దేహము లన్నియు నొకే ఆత్మతో గూడియున్నవి.

అలభ్యా న విషీదేత కాలేకాలే శనం క్వచిత్ ।

లభ్యా న హృష్యేద్ధృతిమానుభయం దైవతంత్రితమ్ ॥ 33

దైర్యశాలి యగు సన్న్యాసి యొకప్పుడు అన్నము లభించనిచో దుఃఖించుటగాని, వదునగ లభించినచో సంతోషింప జెందుటగాని తూడదు; ఆహారము లభించుటగాని లభింపక పోవుటగాని దైవాధీనమే యని తెలిసికొని మెలగవలెను.

అహారార్థం సమీపేత యుక్తం తత్ప్రాణధారణమ్ ।

తత్త్వం నిమృశ్యతే తేన తద్విజ్ఞాయ విముచ్యతే ॥ 34

ప్రాణరక్షణ మావశ్యకముగనుక ఆహారమును తప్పక సంపాదించి
కొనవలెను. ప్రాణరక్షణచేత తత్త్వవిచారము చేయవచ్చును. దానివల
ముక్తి కలుగును

యదృచ్ఛయోపపన్నాన్నమద్యాచ్ఛ్రేష్ఠముతాపరమ్ ।

తథా వాసస్తథా శయ్యాం పాప్తం పాప్తం

భజేన్నునిః ॥

అదృష్టముచే లభించిన ఆహార, వస్త్ర, శయ్యాదులు మంచి
కావచ్చును, కాకపోవచ్చును, వానిని స్వీకరింపవలసినదే.

శౌచమాచమనం స్నానం న తు చోదనయా చరేత్ ।

అన్యాయశ్చ నియమాన్ జ్ఞానీ యథాహం లీలయేత్వరః॥

నేను ఈశ్వరుడ నయి యుండియు విధినిషేధములకు లోనుగా
స్వేచ్ఛగ కర్మల నాచరించుచుండును అట్లే జ్ఞాననిష్ఠు డగువుడు మడుగుగా
విధి నిషేధములకు లోనుగాకుండగనే శౌచాచమనాది కర్మల నన్నింటి
జేయవలెను

న హి తస్య వికల్పాఖ్యా యా చ మద్వీక్షయా హతా ।

ఆదేహంతాత్ క్వచిత్ ఖ్యాతిస్తతః సంపద్యతే మయా॥

అప్పుడు జ్ఞాననిష్ఠు డగువానికి భేదప్రతీతి యుండదు వెనుక నున్న
భేదప్రతీతి నా సాక్షాత్కారముచే నష్టమగును. కావున అప్పుడప్పుడ
మరణపర్యంతము బాధితభేదము ప్రతీత మగుచుండును. దేహావసానము
నందు నాతో నమానమగు సార్వజ్ఞునిసంపద లభించును.

దుఃఖోదరేష్కషు కామేషు జాతనిర్వేద ఆత్మవాన్ ।

అజిజ్ఞాసితమద్ధగ్ధో గురుం మునిముపావ్రజేత్ ॥

జితేంద్రియు దగు పురుషుడు ప్రాపంచిక విషయానుభవమువలన కలుగు ఫలము దుఃఖమే యని తెలిసికొని విరక్తిచెందునుకాని నన్ను జొందు సాధనముల గూర్చి యెఱుంగడు. అప్పు దతడు ఆత్మసుఖాని లాషియే పరబ్రహ్మనిష్ఠుడగు గురుదేవుని శరణుబొందవలెను.

తావత్పరిచరేదభక్తః శ్రద్ధానాననసూయకః ।

యావద్భ్రహ్మ విజానీయాన్మామేవ గురుమాదృతః ॥ 39

శ్రద్ధాయుక్తుడు, అనూయా రహితుడు, భక్తి గలవాడును నయి బ్రహ్మజ్ఞానము కలుగువఱకు నాదరముతో నా స్వరూపముగ భావించి గురుదేవుని సేవింపవలెను.

యస్త్వసంయతషడ్వర్గః ప్రచండేంద్రియసారథిః ।

జ్ఞానమై రాగ్యరహితస్త్రైదండముపజీవతి ॥ 40

సురానాత్మానమాత్మస్థం నిహ్నుతే మాంచ ధర్మహా ।

అవిపక్వకషాయోఽస్మాదముష్టాచ్చ విహీయతే ॥ 41

జ్ఞాన మై రాగ్యములు లేనివాడు, కామాదిషడ్వర్గమును జయించని వాడు, ప్రబలములగు వింద్రియములకు సారిధి యగు బుద్ధిచే పరిచాలితుడు, కేవలము పొట్టకూటికొఱకే నన్యాయమును స్వీకరించినవాడు, అపరిణత విషయవాసనాగ్రస్తుడు, ధర్మవాశకుడు నగు పురుషుడు దేవతలను, తన ఆత్మను, ఆత్మస్థితుడ నగు నన్ను వంచించును, చివరకు తాను గూడ ఉభయలోక భ్రష్టుడగును.

భిక్షోర్ధర్మః శమోఽహింసా తప ఈతౌ వనౌకసః ।

గృహిణో భూతరక్షేచ్య ద్విజస్యార్చనైవనమ్ ॥ 42

సన్న్యాసిధర్మము శమము, అహింసః వానప్రస్థునిధర్మము తపస్సు,

అతానాత్మ వివేకజ్ఞానము : గృహస్థుని ధర్మము భూతరక్ష, యజ్ఞము బ్రహ్మచారిధర్మము గురుసేవ.

బ్రహ్మచర్యం తపః శౌచం సంతోషో భూతసాహృదమ్ ।

గృహస్థస్యాప్యతౌ గన్తుః సర్వేషాం మదుపాసనమ్ ॥ 43

గృహస్థుడు గూడ ఋతుకాలమునందే భార్యను బొందవలెను. బ్రహ్మచర్యము, తపస్సు, శౌచము, సంతోషము, సర్వభూతదయ అనునవి వాని ప్రధానధర్మములు. అందఱు న స్నుపాసించవలసినదియె.

ఇతి మాం యః స్వధర్మేణ భజేన్నిత్యమనన్యభాక్ ।

సర్వభూతేషు మద్భావో మద్భక్తిం విందతే దృఢామ్ ॥ 44

ఇ ట్లనన్యభావములో తన వర్ణాశ్రమధర్మము ననుసరించి నాసేవలో నిమగ్ను డై యున్నవాడు, సర్వప్రాణులలో నేనే అంతర్యామిరూపముతో నున్నానని తలంచువాడు నాయందు దృఢభక్తి గలవాడగును

భక్త్యోద్ధవానపాయున్య సర్వలోకమహేశ్వరమ్ ।

సర్వోత్తమత్యప్యయం బ్రహ్మకారణం మోపయాతి సః ॥ 45

ఉద్ధవాః నిరంతరము వృద్ధిబొందు నఖండమగు భక్తిచే నతడు సృష్టిస్థితిసంహార కారణుడను, సర్వలోకేశ్వరుడను జగత్కారణుడను, బ్రహ్మరూపుడను నగు నన్ను బొందును.

ఇతి స్వధర్మనిర్ణీతసత్త్వో నిర్ఘాతమద్గతిః ।

జ్ఞానవిజ్ఞానసంపన్నో న చిరాత్సముపైతి మామ్ ॥ 46

ఇ ట్లాజీవుడు స్వధర్మమును పాలించుచు అంతఃకరణమును శుద్ధి చేసికొని నా యైశ్వర్యమును దెలిసికొనును. జ్ఞాన విజ్ఞాన సంపన్నుడయి త్వరలోనే నన్ను బొందగలుగును.

వర్ణాశ్రమవతాం ధర్మ ఏష ఆచారలక్షణః ।

స ఏవ మద్భక్తియుతో నిశ్చేయసకరః పరః ॥ 47

నేను నీ కీవర్ణాశ్రమములవా రవలంబించు ఆచారలక్షణ ధర్మమును వివరించితిని. నాయందు భక్తి గలిగి యున్నచో నీ ధర్మము పరమమగు ముక్తి నిచ్చునట్టి దగును

ఏతత్తేభిహితం సానో భవాన్ పృచ్ఛతి యచ్ఛ మాన్

యథా స్వధర్మసంయుక్తో భక్తో మాం సమియాత్పరమ్॥ 48

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం

సంహితాయాం వైయాసిక్యా మేకాదశ స్కంధే

శ్రీ భగవదుద్ధవసంవాదే యతిధర్మనిర్ణయోన్నామ

అష్టాదశోఽధ్యాయః

ఉద్ధవాః నీవు నన్ను దీగినదానికి దగినట్లుగ స్వధర్మమును పాలించు భక్తుడు పరమాత్మరూపుడ నగున న్నెట్లు పొందునో యను విషయమును నీకు వివరించి చెప్పితిని.

ఈ విధముగ శ్రీమద్భాగవత మహాపురాణము

నందలి ఏకాదశస్కంధములోని పదునెనిమిదవ

అధ్యాయము సమాప్తము.

పందొమ్మిదవ అధ్యాయము

భక్తి జ్ఞాన యమ నియమాది సాధనముల

వర్ణనము.

శ్రీ భగవానువాచ.

యో విద్యాశ్రుతసంపన్న ఆత్మవాన్ నానుమానికః ।

మాయామాత్రమిదం జ్ఞాత్వా జ్ఞానం చ మయి సంన్యసేత్ ॥

భగవానుడు పలికెను:— ఆత్మ తత్వజ్ఞుడు, అనుభవ పర్యంత శాస్త్ర జ్ఞాన సంపన్నుడు, తేవల పరోక్షజ్ఞానము లేనివాడు నగు మానవుడు ఈ దేశ ప్రపంచమును, తన్నివృత్తి సాధనమును మాయా కల్పితముగా నెరిగి తత్సాధన జ్ఞానమును త్యజించును.

జ్ఞానిః స్వహమేవేషః స్వార్థో హేతుశ్చ సంమతః ।

స్వర్గశ్చైవాపవర్గశ్చ నాన్యోఽర్థో మదృతే ప్రియః ॥ 2

జ్ఞానుల కభీష్టఫలమును తత్సాధనమును స్వర్గాపవర్గములును నేనే. కావున నన్నుతప్ప మఱి యే యితరపదార్థమును ఆతడు కోరడు.

జ్ఞానవిజ్ఞానసంసిద్ధాః పదం శ్రేష్ఠం విదుర్మమ ।

జ్ఞానీ ప్రియతమోఽతో మే జ్ఞానేనాసౌ బిభర్తిమామ్ ॥ 3

జ్ఞాన విజ్ఞాన సంపన్ను లగు పురుషులు నా చరణారవిందములనే శ్రేష్ఠములుగా భావించుదు జ్ఞానియగువాడు జ్ఞానముతో నన్ను సుఖింప జేయును. ఇట్టివాడే నాకు మిక్కిలి యిష్టుడు.

తప స్తీర్థం జపో దానం పవిత్రాణీతరాణి చ ।

నాలం కుర్వన్తి తాం సిద్ధిం యా జ్ఞానంబయౌ కృతా ॥ 4

తత్త్వజ్ఞానలేఖమాత్రముచే కలుగు సిద్ధి తప స్తీర్థ ఉపదానములచేత గాని, ఇతరములగు పుణ్యకర్మలచేతగాని కలుగదు.

తస్మాద్ జ్ఞానేన సహితం జ్ఞాత్వా స్వాత్మానముద్ధవ ।

జ్ఞానవిజ్ఞానసంపన్నో భజ మాం భక్తిభావితః ॥ 5

ఉద్ధవా : నీవు జ్ఞానముతో నీ ఆత్మ పస్తువును దెలిసికొనుము. జ్ఞానవిజ్ఞాన సంపన్నుడవై భక్తిభావముతో నన్నరాధింపుము.

జ్ఞానవిజ్ఞానయజ్ఞేన మామిష్ట్యాఽఽత్మానమాత్మని ।

సర్వయజ్ఞ పతిం మాం వై సంసిద్ధిం మునయోఽగమన్ ॥ 6

పూర్వకాలమున మనుజు జ్ఞానవిజ్ఞానరూప మగు యజ్ఞముద్వారా ఆత్మయందు సర్వయజ్ఞేశ్వరుడను, పరమాత్మ స్వరూపుడను నగు నన్ను పూజించి నా స్వరూపసంసిద్ధిని పొందెరి.

త్వయ్యుదన్వాశయతి యస్త్రివిధో వికారో

మాయాన్తరాఽపతతి నాద్యపవర్గయోర్యత్ ।

జన్మాదయోఽస్య యదమీ తవ తస్య కిం స్యు-

తాద్యన్తయోర్యదసతోఽస్తి తదేవ మధ్యే ॥ 7

ఉద్ధవా : నీ న్నాశ్రయించి యున్న ఆధ్యాత్మికాది త్రివిధ వికారము లను మాయామాత్రము లని తెలిసికొనుము. రజ్జుసర్పన్యాయమువలె అవి ఆదియందుగాని అంతమందుగాని లేక మధ్యకాలములోనే య గ ప దు చున్నవి. జన్మాదివికారధర్మము గలది శరీరమేగాని ఆత్మకాదు, అందు వలన వాని కదిష్ఠానస్వరూపుడ వగు నీ తెట్టి నాశమును లేదు, అనత్య రాధిపదార్థముల కొద్యంతములయందు రజ్జుత్వమే యథార్థము. అందు వలన వికారసమూహమునకు గూడ వాస్తవములో నెట్టి సత్తయును లేదు.

ఉద్ధవ ఉవాచ

జ్ఞానం విశుద్ధం విపులం యథైతద్
 వై రాగ్యవిజ్ఞానయుతం పురాణమ్ ।
 ఆఖ్యాహి విశ్వేశ్వర విశ్వమూర్తే
 త్వద్భక్తియోగం చ మహద్విమృగ్యమ్ ॥ 8

ఉద్ధవుడు పలికెను :- దేవదేవా ! విశ్వరూపా! విశాలము పురాతనము వైరాగ్య విజ్ఞాన యుక్తము నగు నీ విశుద్ధ జ్ఞానమును, మహాఅనుల కన్వేషింపదగిన మహత్తరమగు భక్తియోగమును చక్కగ వివరించి చెప్పుము.

తాపత్రయేణాభిహతస్య ఘోరే
 సంతప్యమానస్య భవాధ్వసీశ ।
 పశ్యామి నాన్యచ్ఛరణం తవాంక్ష్ఠి-
 ద్వంద్వాతపత్రాదమృతాభివర్నాత్ ॥ 9

దేవా ! ఘోరసంసార మార్గమున త్రితాపాభిభూతులము, సంతాప గ్రస్తులము నగు మావంటి జీవులకు అమృతమును వర్షించు నీ పాద పద్మ చక్రముతప్ప మఱియొక ఆశయమేమి యున్నది ?

దప్తం జనం సంపతితం బిలేస్మిన్
 కాలాహినా క్షుద్రసుఖోరుతర్షమ్ ।
 సముద్ధరై నం కృపయాఽఽపవరై-
 ర్వచోభిరాసిం చ మహానుభావ ॥ 10

మహాప్రభావా ! సంసారహాపమున బడియున్నట్టియు, కాల రూప

మనునర్పముచే కలవబడినట్టియు ఖిద్రీ విషయముఖతృప్తచే గూడియున్న నావంటి జీవులను ఉద్దరించి మోక్ష బోధకములగు నీ వాక్కురాధారలను వర్షింపుము.

శ్రీ భ గ వా ను వా చ

ఇత్థమేతత్ పురా రాజా భీష్మం ధర్మభృతాం వరమ్ ।

అజాతశత్రుః పప్రచ్ఛ సర్వేషాం నోఽనుశృణ్వతామ్ ॥ 11

భగవానుడు పలికెను : ఉద్ధవా! పూర్వకాలమున యుద్ధి
ష్ఠుడు రామ్మికళిరోమణి యగు భీష్ముని మేమందరము వినుచుండగా
ఇట్లే యడిగెను.

నివృత్తే భారతే యుద్ధే సుహృన్నిధన విహ్వలః ।

శ్రుత్వా ధర్మాన్ బహూన్ పశ్యాన్మోక్షధర్మాన్

పృచ్ఛత ॥ 12

కురుక్షేత్రమహాయుద్ధము పూర్తియైన పిమ్మట యుద్ధిష్ఠిరుడు జ్ఞాతి
పదశోకవిహ్వలడయి భీష్మ పితామహునివలన నెన్నియో ధర్మములను
వికెను. అనంతర మాయన మోక్షధర్మమును గూర్చి యడిగెను.

తానహం తేఽభిధాన్యామి దేవవ్రతముఖాచ్ఛ్రితాన్ ।

జ్ఞానవైరాగ్యవిజ్ఞానశ్రద్ధాభక్త్యుపబృంహితాన్ ॥ 13

నేను భీష్మ పితామహునినుండి వినిన మోక్షధర్మములను నీకు వివ
రింతును. అవి జ్ఞానవిజ్ఞానములతోను, వైరముతోను, శ్రద్ధాభక్తుల
తోను గూడినట్టివి.

నవైకాదశ పంచ త్రీన్ భవాన్ భూతేషు యేన వై ।

ఈక్షేతాధైకమప్యేషు తద్ జ్ఞానం మమ నిశ్చితమ్ ॥ 14

బ్రహ్మాదిస్థావర పర్యంతము గల కార్యసమూహములో ప్రకృతి పురుషులు, మహత్తత్వము, అహంకారము, పంచతన్మాత్రలు, ఏకాదశేంద్రియములు, పంచమహాభూతములు, గుణత్రయము—అను నీ యిరువది యేనిమిది తత్వములను జూపునట్టిదియు, వీనిలో గూడ నొకే పరమాత్మ తత్వము ననుగతరూపముగను జూపునట్టిదియునగు జ్ఞానమే నాకు సమ్మతమని తెలిసికొనుము.

ఏతదేవ హి విజ్ఞానం న తద్ధైకేన యేన యత్ ।

స్థిత్యుత్పత్త్యప్యయాన్ పశ్యేద్భావానాం

త్రిగుణాత్మనామ్ ॥ 15

ఏకాలమున పూర్వదృష్టములగు నేక కారణానుగతములగు విభిన్న పదార్థములు కనబడవో, వానికి కారణరూపముగు నొకే బ్రహ్మైష్ట్యపు కనబడునో అప్పుడట్టి యనుభవము వ్రజ్ఞానశబ్దముచే వాచ్యమగును సావయవములగు భౌతికపదార్థములే స్పష్టి స్థితి లయ దంబయుక్తములని తెలిసికొనుము.

ఆదావస్తే చ మధ్యే చ సృజ్యతే సృజ్యం యదన్వియాత్ ।

పునస్తత్ప్రతిసంక్రామే యచ్ఛిష్యేత తదేవ సత్ ॥ 16

సృష్టి ప్రళయములయందు కారణరూపముతోడను, స్థితికాలమున ఆశ్రయరూపముతోడను కార్యమునుండి కార్యంతరమునకు నిరంతరము అనుగమించు వస్తువు ప్రళయాంతమునం దవశిష్టమై యుండును. అట్టి వస్తువును సత్తని తెలిసికొనుము.

శ్రుతిః ప్రత్యక్షమైతిహ్యమనుమానం చతుష్టయమ్

ప్రమాణేష్వననస్థానాద్వికల్పాత్సవిరజ్యతే ॥

శ్రుతి, ప్రత్యక్షము, ఐతిహ్యము, అనుమానము అను నీ నాలుగు ప్రమాణములచే భేదము బాధితమగుటచే పురుషుడు దానినుండి విరక్తుడగును.

వివరణము :— శ్రుతి, ప్రత్యక్షము, ఐతిహ్యము, అనుమానము అను నీ నాలుగు ప్రమాణములద్వారా స్వర్గాదులు నశ్వరములని యంగీకరింపబడుటవలన నీ వస్తువు లన్నియు మిథ్యాభూతములే యనియు, సర్వానుగత మగు ఆత్మవస్తువే సత్యమయినదనియు చెలిసికొని పురుషుడు ఆత్మ తత్త్వమును దర్శించి పిమ్మట వాని యన్నింటినుండి విరక్తుడగును.

కర్మణాం పరిణామిత్వాదావిరించాదమంగళమ్ ।

విపశ్చిన్నశ్వరం పశ్యేదదృష్టమపి దృష్టవత్ ॥ 18

వివేకియగువాడు స్వర్గాదిఫలముల నిచ్చు యజ్ఞాదికర్మలు నశ్వరములగుటవలన బ్రహ్మలోకపర్యంతముగల స్వర్గాదినుఖములుగూడ నీ ప్రత్యక్ష విషయములవలె అమంగళములు, దుఃఖకరములు, నశ్వరములు నని తెలిసికొనవలెను.

భక్తియోగః పురైవోక్తః ప్రియమాణాయ తేనఘ!

పునశ్చ కథయిష్యామి మద్భక్తేః కారణం పరమ్ ॥ 19

అనఘా : నీవు నాకు ప్రీతిఘాటనుడ వగుటవలన పూర్వమే నీకు భక్తియోగమును గూర్చి చెప్పితిని. ఇప్పుడు మరల నా భక్తిని బొందుటకు గల ప్రధాన సాధనములను వర్ణింతును.

శ్రద్ధామృతకథాయాం మే శశ్వన్నదనుకీర్తనమ్ ।

పరనిష్ఠా చ పూజాయాం స్తుతిభిః స్తవనం మమ ॥ 20

(నా భక్తిని బొందదలచినవాడు) అమృతమయము లగు నా కథల

యందు శ్రద్ధ నుంచవలెను. నిరంతరము నా గుణములను, లీలలను, నామములను సంకీర్తన చేయవలెను. నా పూజయందు నిష్ఠను గలిగి యుండవలెను. స్తోత్రములచే నన్ను స్తుతింపవలెను.

ఆదరః పరిచర్యాయాం సర్వాంగై రభివందనమ్ ।

మద్భక్తపూజాభ్యధికా సర్వభూతేషు మన్మతిః ॥ 21

నా సేవయందు ప్రేమను జూపవలెను, నాకు సాష్టాంగప్రణామము జేయవలెను. నా భక్తులను మిన్నగ పూజింపవలెను. సర్వప్రాణుల లోను నన్నే జూడవలెను.

మదర్థేష్వంగచేష్టా చ వచసా మద్గుణేరణమ్ ।

మయ్యర్పణం చ మనసః సర్వకామవివర్జనమ్ ॥ 22

ఈ శరీరముతో జేయు కార్యములను నన్నుద్దేశి చియే చేయ వలెను, వాక్కుతో నా గుణములనే కీర్తింపవలెను తన మనస్సును గూడ నాయందే అర్పింపవలెను. సర్వకామములను పరిత్యజింపవలెను

మదర్థేఽర్థపరిత్యాగో భోగస్య చ సుఖస్య చ ।

ఇష్టం దత్తం హుతం జప్తం మదర్థం యద్వ్రీతం

తపః ॥ 23

నాకై ధనమును, భోగములను, సుఖములను పరిత్యజింపవలెను. యజ్ఞ, దాన హోమ, జప, వ్రత, తపస్సులను నాకొరకే చేయవలెను.

ఏవం ధర్మైర్మనుష్యాణాముద్ధవాత్మనివేదినాన్త్ర !

మయి సంజాయతే భక్తిః కోఽన్యోఽర్థోస్యావశిష్యతే ॥ 24

ఉద్ధవా ! ఈ ధర్మములను పాలించువాడును, అత్యనివేదన చేయు

వాడును నగు మానవుని హృదయమున నా ప్రేమమయ భక్తి యుదయించును. అట్టివానికి ఇక లభింపదగిన వస్తు వేషియు నుండదు.

యదాఽఽత్మస్వర్పితం చిత్తం శాన్తం సత్త్వోప
బృంహితమ్ ।

ధర్మం జ్ఞానం సవైరాగ్యమైశ్వర్యం చాభిపద్యతే ॥ 25

సత్త్వగుణ సంపన్నము, శాంతము నగు చిత్తమును పరమాత్మ రూపుడనగు నా కర్పించి నపుడు మానవుడు ధర్మజ్ఞాన వైరాగ్యయుక్తమగు నైశ్వర్యమును బొందును.

యదర్పితం తద్వికల్పే ఇంద్రియైః పరిధావతి ।

రజస్వలం చాసన్నిప్తం చిత్తం విద్ధి విపర్యయమ్ ॥ 26

దేహగోహాది విషయములయందు లగ్నమై ఇంద్రియముల వెంట పరుగిడు మనస్సు రజోగుణయుక్తమై అనద్యస్తువునందు లగ్నమగును. దానివలన నది అధర్మమునకు, అజ్ఞానమునకు, మోహమునకు నిలయ మగును.

ధర్మో మద్భక్తికృత్ ప్రోక్తో జ్ఞానం చై కాత్యదర్శనమ్ ।

గుణేష్వసంగో వైరాగ్యమైశ్వర్యం చాణిమాదయః ॥ 27

ఉద్ధవా ! నాయందు భక్తిని కలిగించునదే ధర్మము అంతట నొకే పరమాత్మను దర్శింపజేయునదే జ్ఞానము. విషయములయందనాసక్తియై వైరాగ్యము. అణిమాదిసిద్ధులే ఐశ్వర్యము.

ఉద్ధవ ఉవాచ.

యమః కతివిధః ప్రోక్తో నియమో వాఽరికర్మన ।

కః శమః కో దమః కృష్ణ కా తితితూ ధృతిః ప్రభో॥ 28

ఉద్ధవుడు పలికెను :- యమనియమము తెన్ని విధములు?
 శమ మనగానేమి? దమ మనగా నేమి? తితిక, దృతి యనగా నేమి ?

కిం దానం కిం తపః శౌర్యం కిం సత్యమృతముచ్యతే ।

కస్త్యాగః కిం ధనం చేష్టం కోయజ్ఞః కా చ దక్షిణా ॥ 29

దానము, తపస్సు, శౌర్యము, సత్యము, ఋతము, త్యాగము,
 ఇష్టము, ధనము, యజ్ఞము, దక్షిణ యనగా నేమి ?

పుంసః కింస్విద్బలం శ్రీమాన్ దయా లాభశ్చ కేశన ।

కా విద్యా హీః పరా కా శ్రీః కిం సుఖం

దుఃఖమేవ చ ॥ 30

కేశవా! పురుషుని బలమెట్టిది? దయ యనగా నేమి? లాభ మనగా
 నెట్టిది? ఉత్తమ విద్య, లజ్జ, శ్రీ, సుఖదుఃఖములు ననగా నేమి?

కః పండితః కిశ్చమూర్ఖః కః పస్తా ఉత్పథశ్చ కః ।

కః స్వర్గో నరకః కః స్వితో కో బంధురుత కిం

గృహమ్ ॥ 31

క ఆధ్యః కో దీప్తిద్రో వా కృపణః కః క ఈశ్వరః ।

ఏతాన్ ప్రశ్నాన్ మామ బ్రూహి విపరీతాంశ్చ

సత్పతే ॥ 32

పండితుని లక్షణము తెల్పి; మూర్ఖుడనగా నెట్టివాడు? సన్మార్గ
 దుర్మార్గ లక్షణము తెల్పి ? స్వర్గ నరకము లెట్టివి? బంధువు అనగా నెట్టి
 వాడు? గృహ మనగా నేమి? ధనవంతుడని, నిర్ధనుడని యెవరి నందురు?
 కృపణు డనగా నెట్టివాడు? ఈశ్వరు డనియెవరి నందురు? దేవా! నా యీ

ప్రశ్నలకు సమాధాన మిమ్ము. దీనితోపాటు వీనికి వ్యతిరేకము లగు భావములను గూర్చియు వివరింపుము.

శ్రీ భ గ వా ను వా చ.

అహింసా సత్యమస్తేయమసంగో హీరసంచయః ।

ఆస్తిక్యం బ్రహ్మచర్యం చ మకానం స్థైర్యం క్షమాభయమ్ ।

శౌచం జపస్తపో హోమః శ్రద్ధాఽఽతిధ్యం మదర్చనమ్ ।

శీర్ఘాటనం పరాధేహో తుష్టిరాచార్యసేవనమ్ ॥ 34

నతే యమాః స నియమా ఉభయోర్ద్వాదశే స్మృతాః ।

సృంసాముపాసితాస్తాత్ర యథాకామం దుహన్తి హి ॥ 35

భగవానుడు పలికెను :_ ఉద్ధవా! అహింస, సత్యము

అస్తేయము, అసంగము, హీ, అసంచయము, ఆస్తిక్యము, బ్రహ్మచర్యము, మౌనము, స్థైర్యము, క్షమ, అభయము - అను నీ పండ్రెండును యమలు.

బాహ్యశౌచము, అభ్యంతరశౌచము, జపము, తపము, హోమము, శ్రద్ధ, ఆతిధ్యము, మదర్చనము, శీర్ఘాటనము, పరిహిత చేష్ట, సంతుష్టి గురుసేవ - అను నీ పండ్రెండును నియమము లని చెప్పబడును. ఉద్ధవా! వీని ననుష్ఠించుటవలన ఉపాసకులు తమ ఇచ్ఛానుసారము భోగమోక్షములను, అభ్యుదయమును కొందుదురు.

శమో మన్నిష్యతౌ బుద్ధేర్దమ ఇంద్రియసంయమః ।

తితిత్తో దుఃఖిసంమర్షో జిహ్వోఽస్థజయో ధృతిః ॥ 36

బుద్ధిని నాయించు లగ్నముచేయుటయే 'శమము' ఇంద్రియములను నిగ్రహించుటయే 'దమము', దుఃఖములను సహించుటయే 'తితిక్ష', జిహ్వను, జననేంద్రియమును జయించుటయే స్థైర్యము,

దండన్యాసః పరం దానం కామత్యాగస్తపః స్మృతమ్ ।

స్వభావవిజయః శౌర్యం సత్యం చ సమవర్చనమ్ ॥ 37

ఎవ్వరికిని ద్రోహము చేయకుండుట 'దానము'. కోరికలను త్యాగము చేయుటయే 'తపస్సు'. వాసనలను నిరోధించుటయే శౌర్యము. బ్రహ్మవిషయక మగువిచారమే సత్యము.

ఋతం చ సూన్యతా వాణీ కవిభిః పరిక్షీర్ణితా ।

కిర్మస్వసంగమః శౌచం త్యాగః సంన్యాస ఉచ్యతే॥ 38

ఇట్లే సత్యము, ప్రియము నగువాక్కునే మహాత్ములు 'ఋత'మని చెప్పిరి. కర్మలయందనాసక్తుడయి యుండుటయే శౌచము. కోరికలను వ్యజించుటయే నిజమగు 'సన్న్యాసము'.

ధర్మం ఇష్టం ధనం నృణాం యజ్ఞోఽహం భగవత్తమః!

దక్షిణా జ్ఞానసందేశః పాణిణాయామః పరం బలమ్ ॥ 39

'ధర్మమే' మానవుల కభీష్ట మగు 'ధనము', నేనే 'యజ్ఞమును'. జ్ఞానము నుపదేశించుటయే 'దక్షిణ'. పాణిణాయామమే శ్రేష్ఠమగు 'బలము'.

భగో మే ఐశ్వర్యో భావో లాభో మద్భక్తిరుత్తమః ।

విద్యాఽఽత్మని భిదాబాధో జగుప్సా హ్రీరకర్మసు ॥ 40

నా యైశ్వర్యమే 'భగము'. నాశ్రేష్ఠభక్తియే యుత్తమ 'లాభము' అత్యయందు ప్రతీయమాన మగు భేదమును తొలగించునదియే నిజమగు 'విద్య'. అకర్మలయందు హేయత్వమును దర్శించుటయే లజ్జ (హ్రీ).

శ్రీర్గుణా నైరవేత్త్యాద్యాః సుఖం దుఃఖసుఖాత్యయః ।
దుఃఖం కామసుఖాపేత్తో పండితో బంధమోక్షవిత్ ॥ 41

నిరవేక్షతాది గుణములే 'శ్రీ'. సుఖదుఃఖముల నతిక్రమించుటయే 'సుఖము'. విషయభోగములను గోరుటయే 'దుఃఖము'. బంధమోక్షముల తత్త్వము నెఱుంగువాడే 'పండితుడు'.

మూర్ఖో దేహోద్యహం బుద్ధిః పథామన్నిగమః స్మృతః ।
ఉత్పన్నశ్చిత్తవిక్షేపః స్వర్గః సత్త్వగుణోదయః ॥ 42

శరీరాదులయందు నేను నాది యను భావమును గలిగియుండువాడే 'మూర్ఖుడు', ప్రపంచమునుండి మరలించి నన్ను పొందించునదియే సత్త్వ ధర్మము. చిత్తవిక్షేపము లేదా ప్రవృత్తిమార్గమే కుపథము. సత్త్వగుణాభివృద్ధియే 'స్వర్గము'.

నరకస్తమ ఉన్నాహో బంధుర్గురురహం సఖే ।
గృహం శరీరం మానుష్యం గుణాఞ్శ్చో హ్యధ్యతే ॥ 43

తమోగుణాభివృద్ధియే 'నరకము' జగద్గురువు నగునేనే 'బంధువు'ను. ఈ మానవశరీరమే 'గృహము'. గుణవంతు డగు పురుషుడే ధనవంతుడు,

దరిద్రో యస్త్వసంతుప్తః కృపణో యోజితేంద్రియః ।
గుణేష్వసక్తధీరీశో గుణాసంగో విపర్యయః ॥ 44

సంతుప్తి లేనివాడే 'దరిద్రుడు'. జితేంద్రియుడు శానివాడే 'కృపణుడు'. విషయములయం దాసక్తుడు కానివాడే 'స్వతంత్రుడు'. దీనికి విపరీతముగ విషయములం దాసక్తుడయినవాడే 'అస్వతంత్రుడు'.

ఏత ఉద్ధవ తే ప్రశ్నాః సర్వే సాధు నిరూపితాః ।

కిం వర్ణితేన బహునా లక్షణం గుణదోషయోః ।

గుణదోషదృశిర్దోషో గుణస్తూభయవర్జితః ॥ 45

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం

సంహితాయాం వైయాసిక్యా మేకాదశ స్కంధే

శ్రీ భగవదుద్ధవ సంవాదే యతిఘర్మనిర్ణయోనామ

ఏకోనవింశోఽధ్యాయః

ఉద్ధవా : నీ పకిగిర ప్రక్కల కన్నింటికిని సమావాసముల తెప్పి
తిని. గుణదోషముల లక్షణముల నెంత యని వర్ణింతును ? గుణ దోష
ములగూర్చి యాలోచించుటయే దోషమనియు, తద్వివరీత భావమునే గుణ
మనియు చెలిసికొనుము.

ఇది శ్రీ మద్భాగవత మహాపురాణము నందలి

ఏకాదశస్కంధములోని పంచోమ్మిదవ

అధ్యాయము సమాప్తము.

ఇరువదియవ అధ్యాయము

జ్ఞాన కర్మ ఖ క్తి యోగములు.

ఉద్ధవ ఉవాచ.

విధిశ్చ ప్రతిషేధశ్చ నిగమో హీశ్వరస్య తే ।

అవేక్ష తేఽరవిందాక్ష గుణం దోషం చ కర్మణామ్ ॥ 1

ఉద్ధవుడు పలికెను :— కమలనయానాసర్వశక్తిమంతుడవగు నీ ఆదేశములే విధినిషేధరూపములగు వేదములు. ఇవి కర్మల గుణదోషములను—సావప్యములను ప్రతిపాదించు చున్నవి.

వర్ణాశ్రమావికల్పం చ ప్రతిలోమానులోమజమ్ ।

ద్రవ్యదేశవయఃకాలాన్ స్వర్గం నరకమేవ చ ॥ 2

ఆ వేదశాస్త్రములె వర్ణాశ్రమభేదములను, ప్రతిలోమజానులోమజములగు గుణదోషములను, ద్రవ్యదేశ వయస్సులను, కాలగతమగు యోగ్యతను, అయోగ్యతను, స్వర్గనరకములను వివరించును.

గుణదోషభిదాదృష్టిమంతరేణ వచస్తన ।

నిశ్చేయసం కథం నృణాం నిషేధవిధిలక్షణమ్ ॥ 3

గుణదోషభేదదృష్టి లేకుండగ విధినిషేధాత్మకమగు వాక్కు ఉండజాలదు. విధి నిషేధవాక్కు లేకుండగ మానవులకు ముక్తి కలుగుట అసంభవము.

పితృదేవమనుష్యాణాం వేదశ్చక్షుస్తవేశ్వర ।

శ్రేయస్త్వనుపలభేఽర్థే సాధ్యసాధనయోరపి ॥ 4

దేవా : అనుభవాతీత మగు మోక్షమును. స్వర్గాది విషయములను,

సాధ్యసాధనజ్ఞానమును వెల్లడిచేయు నీ వాక్కే వేదము. అది పితృదేవతలకు, మనుష్యులకు పరమప్రమాణముగా నున్నది.

గుణదోషభిదాదృష్టిర్నిర్గమాత్తే న హి స్వతః ।

నిగమేవాపవాదశ్చ భిగాయా ఇతి హ భ్రమః ॥ 5

నీ వాక్కయిన వేదమునుండి గుణదోషములకు భేద దృష్టి ప్రవర్తిత మైనది. అది స్వతస్సిద్ధము గాదు. వేదము భేదమును గూడ తొలగించును. అనువాక్యశ్రవణమున నాకు సంశయము కలుగుచున్నది. కావున దానిని రొలగింపుము.

శ్రీ భ గ వా ను వా చ.

యోగాశ్రయో మయా ప్రోక్తా నృణాం

శ్రేయోవిధిత్సయా ।

జ్ఞానం కర్మచ భక్తిశ్చ నోపాయోఽన్యోఽస్తి

కుత్రచిత్ ॥ 6

భగవానుడు పలికెను : - ఉద్ధవా : మానవులకు శ్రేయస్సును చేకూర్చదలచి నేను జ్ఞాన కర్మ భక్తులను మూడు యోగములను నిర్దేశించితిని. ఇంతకంటె మించిన యుపాయ మింకొకటి యేవియును లేదు

నిర్విణ్ణానాం జ్ఞానయోగో న్యాసినామిహ కర్మసు !

తేష్వనిర్విణ్ణచిత్తానాం కర్మయోగస్సు కామినామ్ ॥ 7

వీనిలో కర్మలనుండి, కర్మఫలములనుండి విరక్తి చెందినవారు, వానివి త్యజించినవారు జ్ఞానయోగమున కధికారులు. కర్మలనుండి కర్మ

ఫలములనుండి విరక్తి చెందనివాడు, వానియందు దుఃఖబుద్ధిని కలిగి యుండనివారు నగు సకామవ్యక్తులు కర్మయోగమున కధికారులు.

యదృచ్ఛయా మత్కథాదౌ జాతశ్రద్ధస్తు యః పుమాన్ !
స నిర్విణ్ణో నాతిసక్తో భక్తియోగోఽస్య సిద్ధిదః ॥ 8

అదృష్టమువలన నా కథలయందు ఆదరము కలిగియున్నవాడు, విషయములయందు పైరాగ్యము లేదా అమితమగు నాసక్తి లేనివాడు నగు పురుషునకు భక్తియోగము సిద్ధిప్రదమగును.

తావత్కర్మాణి కుర్వీత స నిర్విణ్ణేత యావతా !
మత్కథాశ్రవణాదౌ వా శ్రద్ధా యావన్న జాయతే ॥ 9

కర్మవిషయములయందు దుఃఖజ్ఞానము, లేదా నా కథాశ్రవణము నందు శ్రద్ధ కలుగనంతవఱకు మానవుడు నిత్యనైమిత్తికకర్మల నాచరించుచు నుండవలెను.

స్వధర్మస్థో యజన్ యజ్ఞైరనాశీః కామ ఉద్ధవ !
స యాతి స్వర్గనరకౌ యద్యన్యన్న సమాచరేత్ ॥ 10

ఉద్ధవా : స్వధర్మాచరణశీలుడు, అఫలకామియు నగు పురుషుడు యజ్ఞముద్వారా దేవతల నారాధించి నిషిద్ధకర్మలను, క్రొమ్మకర్మలను నాచరింపనిచో వానికి స్వర్గముగాని నరకముగాని లభింపదు.

అస్మిన్ లోకే వర్తమానః స్వధర్మస్థాఽనఘః శుచిః ।
జ్ఞానం విశుద్ధమాప్నోతి మద్భక్తిం వా యదృచ్ఛయా ॥ 11

నిషిద్ధకర్మత్యాగియు, శుద్ధచిత్తుడు, స్వధర్మపరాయణుడు నగు వ్యక్తి

నీ లోకమున నున్నను కేవలము జ్ఞానము లేదా అదృష్టమువలన నా భక్తిని
బొందును

స్వర్గిణోఽప్యేతమిచ్ఛంతి లోకం నిరయణస్తథా ।

సాధకం జ్ఞానభక్తిభ్యాముభయం తదసాధకమ్ ॥ 12

స్వర్గసరకవాసు లగు జీవులు జ్ఞానమును, భక్తిని సాధించుట
కియోగ్యు లగుటవలన జ్ఞానభక్తి సాధక మగు మనుష్యుజన్మనే యెల్లప్పుడు
కోరుకొనుచుందురు.

స నరః స్వర్గలిం కాంక్షేన్నారకిం వా విచక్షణః ।

నేమం లోకం చ కాంక్షేత దేహవేశాత్ ప్రమాద్యతి ॥ 13

దేహభిమానము ప్రమాదమును గలిగించునది కనుక బుద్ధిమంతు
డగు పురుషుడు స్వర్గసరకములనుగాని, మానవజన్మనుగాని కోరడు.

ఏతద్విద్వాన్ పురా మృత్యోరభవాయ ఘటేత సః ।

అప్రమత్త ఇదం జ్ఞాత్వా మర్త్యమప్యరసిదిదమ్ ॥ 14

ఈ మానవదేహము జ్ఞానభక్తి రూపమగు పురషార్థము నిర్చునదయి
నను, అది వినాశస్వభావము గలది యని తెలిసికొని పురుషు డప్రమత్తభావ
ముతో మృత్యువు సమీపించుటకు పూర్వమే ముక్తికై ప్రయత్నము చేయ
వలెను.

భిద్యమానం యమైరేతైః కృతసీడం వనస్పతిమ్ ।

ఖగః స్వకేతముత్సృజ్య క్షేమం యాతి హ్యలంపటః ॥ 15

తాను నివసించుగూడు గలిగినవృక్షము యమునివంటి నిర్దయు లగు
మానవులచే భేదింపబడుట చూచి అనాసక్తమగువక్షి ఆ చెట్టును వదలి
లేచిపోవును.

అహోరాత్రైశ్చిద్యమాను బుద్ధ్యాఽఽయుర్భయవేషః
ముక్తసంగః పరం బుద్ధ్యా నిరీహ ఉపశాన్యతి ॥ 16

రేయిఁబవళ్ళు ఆయువును క్షీణింపఁజేయుచున్న ఎవితెలిసికొని పురు
షుడు భయకంపితుడగును. ముక్తసంగుడయి పరబ్రహ్మమును తెలిసి
కొనును. నిష్ఠాముడయి శాంతిని జొందును,

నృదేహమాద్యం సులభం సుదుర్లభం
ప్లవం సుకల్పం గురుకర్ణభారమ్ ।
మయానుకూలేన నభస్వతేరితం
ప్రసూన్ భవాల్లిం న తరేత్ స ఆత్మహా ॥ 17

ఈ మానవదేహము సర్వఫలములకు మూలమైనది, మిగుల దుర్లభ
మయినను సులభముగ లబ్ధమైనది. పలుతరమైనది, ఈ సంసార సాగర
మును దాటుట కిది సుదృఢమైన నౌక శరణుజొచ్చుటచేతనే గురుదేవుడు
కర్తదారుడయి దీనిని నడిపించును. స్మరణమాత్రముచేతనే అనుభూలవాయు
రూపమున నేను దీనిని లక్ష్మ్యమువై పునకు దీసికొని పోవుదును. ఇ.తటి
చక్కని యేర్పాటున్నను ఈ శరీరముద్వారా సంసార సాగరమును దాట
జాలవి మానవుడు తన చేతులతో తన యాత్మను నాశనము చేసికొను
చున్నాడు. అనగా సదఃపతన మగుచున్నా డనియర్థము.

యదాఽఽరంభేషు నిర్విణ్ణో విరక్తః సంయతేన్ద్రియః
అభ్యాసేనాత్మనో యోగీ ధారయేదచలం మనః ॥ 18

దుఃఖదర్శనమువలన ఆరబ్ధకర్మలచే నుద్విగ్నుడయి ఫల విరక్తు
డగు యోగి జితేంద్రియుడయి ఆత్మవిషయక మగుస్మృత్తిప్రవాహము ననుస
రించి నిశ్చలభావముతో మనస్సును ధరించును.

ధార్యమాణం మనో యర్హి భ్రామ్యదాశ్వనః సితమ్ ।

అలింప్రితోఽనుగోధేన మార్గణాత్మవశం నయేత్ ॥ 19

ప్రయత్నపూర్వకముగ నిగ్రహింపబడినను మ న స్సు ఇటునటు సంచరించు న్యభావము గలదియై అత్యవస్థువునందు స్థిరముగ నుండదు. అప్పుడు సావధానుడయి అనుగోధ (అనుకూల) మగు మార్గముద్వారా దానిని స్వాధీనము చేసికొనవలెను.

మనోగతిం స విసృజేజ్జితప్రాణో జితేంద్రియః ।

సత్త్వసంపన్నయా బుద్ధ్యా మన ఆత్మవశం నయేత్ ॥ 20

మనోగతిని ఉపేక్షింపరాదు. కాని జితేంద్రియుడు, జితప్రాణుడు నయి సత్త్వసంపన్న మగుబుద్ధిద్వారా దానిని ఆత్మవశము చేసికొనవలెను

ఏష నై పరమో యోగో మనసః సంగ్రహః స్మృతః ।

హృదయజ్ఞత్విమన్విచ్ఛన్ దమ్యస్యేవార్వతో

ముహుః ॥ 21

అశ్వాదోహాదుడగు మానవుడు దుర్దాంతము దమనయోగ్యము నగు అశ్వమును తన మనోభావమును గుర్రైఱుంగునట్లు చేయుటకు ప్రయత్నించును. తన యిష్టానుసారము దానిని నడుపగోరును. అప్పుడు దాని పగ్గములను పట్టుకొనియుండునుగాని పూర్తిగ విడువడు. మంచి మాటలతో దానిని స్వాధీనము చేసికొనును. అట్లే అనువృత్తి మార్గముచే మనస్సును వశము చేసికొనుటయే ఉత్తమమగు యోగము.

సాంఖ్యేన సర్వభావానాం ప్రతిలోమానులోమతః ।

భవాప్యయాససుధ్యాయేన్మనో యావత్ ప్రసీదతి ॥ 22

మనస్సు నిశ్చలత్వమును బొందువఱకు పురుషుడు తత్త్వజ్ఞానము ద్వారా మహత్తత్త్వమునుండి స్థూలదేహమువఱకు గల సర్వసదృశ్యముల అనులోమక్రమసృష్టిని, స్రుతిలోమక్రమ ప్రళయమును గూర్చి ఆలోచింప వలెను.

నిర్విశ్లాస్య విరక్తస్య పురుషస్యాత్మవేదినః ।

మనస్త్యజతి దౌరాత్మ్యం చింతితస్యానుచింతయా ॥ 23

నిర్విశ్లాసైరాగ్ర్యముక్త మగుపురుషుని చిత్తము గురూపదిష్టములగు పీడియములను గూర్చి మాటమఱికి నాలోచించుచు దేహాభిమానమును వ్యజించును.

యమూఽభిర్యోగనైకైరాన్వీక్షీక్యా చ విద్యయా ।

మమూఽఽపాసనాభిర్వాన్వైర్యోగ్యం స్మరేన్ననః ॥ 24

యమాదియోగమార్గములచేత, వస్తుతత్త్వమును పరిశీలనము చేయు తర్కవిద్యచేత, నా ప్రతిమను అర్పించుట ధ్యానించుట మున్నగువానిచేత, మనస్సు పరమాత్మ వస్తువును బొందునుగాని ఇంకయులగు సుపాయముల చేత బొందదు

యది కుర్యాత్ప్రమాదేన యోగీ కర్మ విగర్హితమ్ ।

యోగేనైవ దహేదంఘో నాన్యత్తత్ర కదాచన ॥ 25

యోగియైనవా దెప్పుడయిన ప్రమాదవశమున నిండింపదగిన కర్మల నాచరించినచో వానివలన కలుగుపాపమును యోగమువ్వారా పోగొట్టుకొన వలెనుగాని కృద్భూతాంధ్రాయణాదు లగు వితర ప్రాయశ్చిత్తముల చేసి కొనరాదు.

స్వే స్వేఽధికారే యా నిష్ఠా సగుణః పరికీర్తితః ।

కర్మణాం జాత్యశుద్ధానామనేన నియమః కృతః ।

గుణదోషవిధానేన సంగానాం త్యాజనేచ్ఛయా ॥ 26

తన యధికారవిషయముల యందుండుఏకాగ్రతయే గుణ మను పేరుతో పిలువబడుచున్నది. ఈ గుణదోషవిధానమువలన గలిగిన సాంగత్యమును పరిహరింపవలెను. విలయన, కర్మలు సహజముగనే అశుద్ధములు, అనర్థములకు మూలములు. కావున వీలున్నంతవరకు ప్రవృత్తిని సంకోచ పఱచువలెను.

జాతశ్రద్ధో మత్కథాసు నిర్విణ్ణః సర్వకర్మసు ।

వేదదుఃఖాత్మకాన్ కామాన్ పరిత్యాగేఽప్యనీశ్వరః ॥ 27

తతో భజేత మాం ప్రీతః శ్రద్ధాల్పర్కః నిశ్చయః ।

జోషమాణశ్చ తాన్ కామాన్ దుఃఖోదరాకంశ్చ

గర్హయన్ ॥ 28

నా లీలాః ఫలయందు శ్రద్ధాయుక్తుడు, కర్మలయందు ఉద్విగ్నుడు నగు పురుషుడు విషయవాసనాఃకముహమును దుఃఖాత్మక మని తెలిసికొనవలెను. దానిని విడచుట కళక్తుడియినచో “నాయంఽలి భక్తితేతనే సర్వ విషయములయందు సిద్ధికలుగు”నను దృఢనిశ్చయము కలిగి దుఃఖపరిణామక మగు విషయముల ననుభవించుచు వానియందు ప్రీతిలేనివాడై యుండవలెను. దాని ప్రీతితో న న్నారాధించు చు డవలెను.

ప్రొక్తేన భక్తియోగేన భజతో మాసకృన్మునేః ।

కామా హృదర్యా సశ్యన్తి సర్వేమయిహృదిస్థితే ॥ 29

వెనుక చెప్పబడిన భక్తి యోగముచే నిరంతరము న న్నారాధించు

వాని హృదయమున నే నెల్లప్పుడు నివసింతును. దానివలన వాని హృదయములో నుండు విషయవాసన లన్నియు వినష్టము లగును

భిద్యతే హృదయగ్రంథిశ్చిద్యంతే సర్వసంశయాః ।

క్షీయంతే చాస్యకర్మాణి మయి దృష్టేఽఖిలాత్మని॥ ౩౦

సర్వాంతర్యామిని, సరమాత్మరూపుడను నగు నన్ను సాక్షాత్కరింప జేసికొనిన జీవుని యహంకారము నష్టమగును, సర్వసంశయములు భిన్నము లగును, కర్మరాశియు శయమగును.

తస్మాన్మద్భక్తియు క్రస్య యోగినో వై మదాత్మకః ।

న జ్ఞానం న చ వైరాగ్యం ప్రాయః శ్రేయో

భవేదిహ ॥ ౩౧

అందువలన మద్గతఁడు, మద్భక్తియుక్తుడు నగు యోగికి జ్ఞానముగాని వైరాగ్యముగాని యీ లోకములో శ్రేయస్సును గలుగజేయు సాధనములు కావు.

యత్కర్మభిర్యత్తపసా జ్ఞానవైరాగ్యతత్త్వయత్ ।

యోగేన దానభర్తృణ శ్రేయోభిరితలైరపి ॥ ౩౨

సర్వం మద్భక్తియోగే న మద్భక్తో లభతేంజనా ।

స్వర్గాపవర్గం మద్భామ కథంచిద్యది వాంఛతి ॥ ౩౩

కర్మ, తపస్సు, జ్ఞానము, వైరాగ్యము, యోగాభ్యాసము, దానము, ధర్మము, తీర్థయాత్రలు, వ్రతములు మున్నగు వితరసాచనములచే లభించు దానిని నా భక్తుడు భక్తియోగముచేతనే అనాయాసముగ బొందును వాని కెట్టికోరికయు నుండదు. ఒకపేళ అత దెప్పుడయిన కోరుకొనినచో వానికి స్వర్గము, మోక్షము చివరికు నాధామమైన వైకుంఠముగూడ లభించును.

న కించితానాథో ధీరా భక్తా హ్యేకాంతినో మమ ।

వాంఛన్త్యపి మయా దత్తం కై వల్యమపునర్భవమ్ ॥ 34

నాయందు ప్రీతిగలవారు, ధీరులు, సాధువులు నగు భక్తులు నాచే
వీయబడిన అత్యంతికమోక్షమును గూడ స్వీకరింపరు

నైరపేక్ష్యం పరం ప్రాహ్మః నిశ్చేయసమనల్పకమ్ ।

తస్మాన్నిరాశిహో భక్తిర్నిరపేక్షస్య మే భవేత్ ॥ 35

నిరపేక్షతయే సర్వోత్కృష్టము, అత్యంతికము నగు నిష్కేయస
మని చెప్పబడుచున్నది అందువలన నిరపేక్షకుడు నిష్కాముడు నగు
వ్యక్తి నా భక్తిని పొందగలడు.

న మయ్యే కాంతిభక్తానాం గుణదోషోద్భవాగుణాః ।

సాధూనాం సమచిత్తానాం బుద్ధేః పరముపేయమామ్ ॥ 36

రాగాదిరిహితులు, అంతటి సమబుద్ధిగలవారు, నాయందు ఏకాంత
మయిన భక్తిగలవారు, మాయాతీతమయిన భగవద్వస్తువును బొందినవారు
నగు భక్తులకు విధి విషేధములవలన గలుగు పుణ్యపాపములతో నెట్టి
సంబంధము నుండదు.

ఏవమేతాన్ మయాఽఽదిష్టాసనుతిష్ఠంతి మే పథః ।

క్షేమం విందంతి మత్స్థానం యద్భిహ్నా

పరమం విదుః ॥ 37

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం
సంహితాయాం వైయాసిక్యాం ఏకాదశస్కంధే
శ్రీభగవదుద్ధవసంవాదే జ్ఞానకర్మభక్తియోగో
నామ వింశతితమోఽధ్యాయః

నేను చెప్పిన ఈ జ్ఞానకర్మభక్తిమార్గముల నాశ్రయించినవారు కాల
మోయాదిరిహిత మగు నా పై కుంతధామమును బొందగలరు. అట్టివారే
పరబ్రహ్మతత్త్వము వెలింగినవా రని చెప్పబడుచున్నారు.

ఇట్లు శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణములోని ఏకాదశ
స్కంధము నందలి ఇరువదియవ అధ్యాయము
సమాప్తము.

జరువదియొకటవ అధ్యాయము

గుణదోషవ్యవస్థ స్వరూపము - రహస్యము

శ్రీ భ గ వా ను వా చ

య ఏతాన్ మత్పథో హిత్వా భక్తిజ్ఞానక్రియాత్మకాన్ ।
 క్షుద్రాన్ కామాంశ్చైతః ప్రాచైర్జ్ఞానస్తానం సరంతి తే ॥ 1

భగవానుడు పలికెను : - నేను చెప్పిన మీ భక్తి జ్ఞాన క్రియాత్మక మగు మార్గమును విడచి చంచలము లగు నిందియములచే తుచ్ఛము లగు విషయగుణముల ననుభవించువారు సర్వగుణదోషములకు నిలయుటై నానావిధము లగు యోనులలో దిరుగగలదు.

స్వేస్వేఽధికారే యా నిష్ఠా సగుణః పరికీర్తితః ।
 విపర్యయస్తు దోషస్సాన్యదుభయోరేష నిశ్చయః ॥ 2

తమ తమ యధికారమునం దుండుట గుణము, వరాధికారమునం దుండుట దోషము ఇదియే గుణదోషస్వరూపనిరూపణము.

శుద్ధ్యశుద్ధీ విధీయేతే సమానేష్వపి వస్తుషు ।
 ద్రవ్యస్య విచికిత్సార్థం గుణదోషౌ శుభాశుభౌ ।
 ధర్మార్థం వ్యవహారార్థం యాత్రార్థమితి చానఘ ॥ 3

అనఘా! ఉద్ధవా! ఇది యోగ్యమా, కాదా యను సందేహముచే ద్రవ్యవిశేషముయొక్క స్వాభావికప్రవృత్తిని ప్రతిబంధించుటకై, సమానములయిన వస్తువులయందు గూడ ధర్మార్థమై శుద్ధి, అశుద్ధి వ్యవహారార్థమై గుణదోషములు, దేహరక్షణార్థమయి శుభాశుభములు విధింపబడుచున్నవి.

వర్జ్యో²యం మయాచారో ధర్మముద్వహతాం
ధురమ్ || 4

ధర్మరూప మగు భారమును వహించు మానవులకు మన్వాదుల
రూపములను ధరించి నే నీ యాచారమును జూపించితిని.

భూమ్యంబ్వగ్న్వనిలాకాశా భూతానాం పంచ ధాతవః ।
అబ్రహ్మస్థావరాదీనాం శారీరా ఆత్మసంయుతాః ॥ 5

భూమి, జలము, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశము — ఆను నీ పంచ
ధాతములు బ్రహ్మనుండి స్థావరములవరకు గల సర్వప్రాణుల శరీరము
లకు మూలకారణములై యున్నవి. అవి యన్నియు పరమాత్మవస్తువుతో
గూడ సంబంధము గలిగియున్నవి.

నేదేన నామరూపాణి విషయాని సమేష్వపి ।
ధాతుషూద్రవ కల్ప్యన్తే ఏతేషాం స్వార్థసిద్ధయే ॥ 6

ఉద్భవా : ఈ ప్రాణుల దేహములు సమానము లయినప్పటికిని వారి
ధర్మాదిపురిష్కారముల సిద్ధికై పేదము విభిన్నము లగు నామ రూపములను
గల్పించినది.

దేశికాలాదిభావానాం వస్తూనాం మమ సత్తమ ।
గుణదోషా విధీయేతే నియమార్థం హి కర్మణామ్ ॥ 7

సాధుశ్రేష్ఠా : కర్మలను నియమించుటకే నేను దేశికాలాదివదార్థము
లకు, ద్యానాదివస్తువులకు గుణదోషములను విధించితిని.

అకృష్ణసారో దేశానామబ్రహ్మణ్యో²ఘచిర్భవేత్ ।
కృష్ణసారో²ప్యసావీరకీకటాసుస్కృతేరిణమ్ ॥ 8

దేశములలో కృష్ణసారము లేనిది, బ్రాహ్మణ తత్తుడులేనిది యగు దేశ మవిత్రమైనది. కృష్ణసారమృగము కలదయినను హెసీరదేశము తప్ప ఇతరదేశములు, కీకటదేశము సంస్కార రహితములు, మరు భూములుగలవి యగు దేశములుగూడ నవవిత్రములే యగును.

కర్మణ్యో గుణవాన్ కాలో ద్రవ్యతః స్వత ఏవ వా ।

యతో నివర్తతే కర్మ స చోషోఽకర్మకః స్మృతః ॥ 9

ద్రవ్యముతోను, స్వయముగను, కర్మమును చేయుటకు పిలైన కాలము పవిత్రమయినది. కర్మచేయుటకు సామగ్రి లభించని కాలము, అగంతుకము లగుదోషములవలన లేదా స్వాధావికము లగు దోషములవలన కర్మనుగూడ చేయుటకు వీలుగాని సమయము అపవిత్రమయినది.

ద్రవ్యస్య శుద్ధ్యశుద్ధీ చ ద్రవ్యేణ వచనేన చ ।

సంస్కారేణాథ కాలేన మహత్త్వాల్పతయాభవా ॥ 10

పదార్థముల శుచిత్వాశుచిత్వములు ద్రవ్య, వచన, సంస్కార, కాల ములవలన; మహత్త్వము లేదా అల్పత్వములవలన గూడ నుండును. (ఎల్ల నగా, వస్త్రాదిపదార్థములు జలాదులచే పవిత్రములు మూత్రాదులచే నపవిత్రములు నగును. ఏది పవిత్రము, ఏది కాదు అను సందేహము కలిగి నపుడు బ్రాహ్మణుని వాక్కు పవిత్రము, వేరువిధమైనది అపవిత్రము. ప్రోక్షణాదులచే పుష్పములు పవిత్రములు, ఘ్రాణాదులచే నపవిత్రములు. దశాహాదికాలములయందు సూతన జలాశయములు పవిత్రములు, మిగిలినవి అపవిత్రములు. అంత్యజాలు స్పృశించిన పెద్ద పెద్ద నరోపములలోని వదులలోని నీరు పవిత్రము, చిన్నచిన్న గుంటలలోని నీరు అపవిత్రము).

శక్త్యాశక్త్యాథవా బుద్ధ్యా సమృద్ధ్యా చ యదాత్మనే ।

అఘం కుర్వంతి హి యథా దేశావస్థానుసారతః ॥ 11

సామర్థ్యాసామర్థ్యముల ననుసరించి, బుద్ధి ననుసరించి, నమ్మబ్ది ననుసరించి జీవులు పాపములు చేయుచున్నారు. అట్లు చేయుట దేశకాల పరిస్థితులవలననే యని యెఱుంగవలెను. (సామర్థ్యా సామర్థ్యముల ననుసరించి—సమర్థు డగు పక్షి పక్షమున సూర్యగ్రహణ సూరికాదుల యందలి అన్నాదు లపవిత్రములు, అసమర్థు డగు పురుషుని పక్షమున పవిత్రములు. బుద్ధి ననుసరించి—పుత్రజననాదుల యందలి దశరాత్రుల బాహ్యజ్ఞానముచే శుద్ధి, తదంతర్గత మగు జ్ఞానముచే నశుద్ధి, నమ్మబ్ధినను సరించి—జీర్ణ మలినపస్త్రాదులు సమర్థు డగు వాని పక్షమున అశుద్ధములు, దిరిమిడగు వాని పక్షమున శుద్ధములు ఇట్టి ద్రవ్యముల యొక్క అశుద్ధి ద్వారా జీవుడు చేయుపాపములు దేశకాలావస్థా భేదమువలననే యని తెలిసి కొనవలెను).

ధాన్యదార్పస్థితంతూనాం రసతైజసచర్మణామ్ ।

కాలవాయస్మిన్మృత్యోయః పార్థి వానాగ

యుతాయుతైః ॥ 12

ధాన్యము, కిష్కి, ఏనుగు చంతములు మున్నగు ఎముకలు, రైల పుష్పాది రసద్రవ్యములు ; బంగారము మున్నగు తైజస పదార్థములు, చర్మము, మృద్వికారము లగు ఘటాది పదార్థములు, కాలము, వాయువు, అగ్ని, మృత్తిక, జలము ననువాని సంయోగముచేత పవిత్రములగును.

అమేధ్యలిప్తం యద్యేన గంధం తేపం నృసౌహతి ।

భజతే ప్రకృతిం తస్య లిచ్ఛాచం తావదిష్యతే ॥ 13

ఒక పస్తువునకు అపవిత్ర మైనపదార్థ మేదియైన అంటుకొనినచో చెక్కుటవలన లేదా మృత్తికాదులను రుద్దిటవలన ఆ పదార్థమునకు గంధము, లేపము నుండదు. పూర్వరూపములోనికి వచ్చినపు డావస్తువు పవిత్రమైనదనియే వాచింపవలెను ?

స్నానదానతపోఽవస్థా పీఠ్యసంస్కారకర్మభిః ।

మత్స్యైత్యాచాత్మనః శౌచం శుద్ధః కర్మా

చరేద్వీజః ॥ 14

స్నానము, దానము, తపస్సు, వయస్సు, శక్తి, ఉపనయనము మున్నగు సంస్కారములచేత, సంధ్యోపాసనాది కర్మలచేత నా స్మరిణము చేత కర్తృబుద్ధుడగును. ఈ సర్వకర్మలచే బుద్ధుడయి ద్విజుడు కర్మలను చేయవలెను.

మంత్రస్య చ పరిజ్ఞానం కర్మశుద్ధిర్మదర్పణమ్ ।

ధర్మస్సంపద్యతే షడ్భిరధర్మస్తు విపర్యయః ॥ 15

నదురు ముఖమున పరిజ్ఞాతమగు మంత్రము పవిత్రమగును నాకు నమర్పించుటవలన కర్మ శుద్ధి యగును. ఈ విధముగ దేశ కాల ద్రవ్య ములు, కర్త, మంత్రము, కర్మ అను నీ యాఱును పవిత్రమగుటవలన ధర్మము సంపన్నమగును, అపవిత్ర మగుటవలన అధర్మ మేర్పడును

కృచ్ఛిద్గుణోఽపి దోషస్సాద్భోషోఽపి విఘ్నా గుణః ।

గుణదోషార్థనియమస్తద్భిదామేవ బాధతే ॥ 16

కొన్నిచోట్ల గుణముగూడ దోషమగును, దోషముగూడ విధి వశ మున గుణ మగును. ఒకే విషయమునందలి గుణదోషముల యీ నియ మము గుణదోషముల భేదమునకు బాధకమగుచున్నది. (దీనివలన గుణ దోషభేదము కల్పితమని తెలియుచున్నది).

సమానకర్మాచరణం పతితానాం న పాతకమ్ ।

భౌత్పత్తికో గుణ స్సంగో న శయానః పతత్యధః ॥ 17

సురాపానాదినమానకర్మల నాచరించుటవలన పతితులు కానివ్యక్తులు గూడ పతితులగుదురు. కాని మొదటనే పతితుడయిన వ్యక్తికి మఱల వతన మనునది కలుగదు, కనుక పతితుని పక్షమున సురాపానము దోషము గాదు. అట్లే ఋతుకాలమున భార్యగమనాకులు గృహస్థుల పక్షమున దోషము కాదు, పైగా గుణమే యగును. మొదటనే క్రింది పదుండియున్నవాడు ఇక పడుట యెక్కడ ?

యతో యతో నివర్తేత విముచ్ఛ్యేత తృప్తతః ।

ఏష ధర్మో నృణాం త్రైమః శోకమోహభయావహః ॥ 18

ఏ యేవిషయములనుండి మానవుడు నివృత్తుడగునో ఆ యావిషయ బంధనములనుండి యతడు ముక్తు డగును. నివృత్తి లక్షణ ధర్మమే జీవులకు పరమసుఖమును గలిగించునట్టిది, శోకమోహభయములను నాశనము చేయునట్టిది యగును

విషయేషు గుణాధ్యాసాత్ పుంసః సంగస్తతో భవేత్ ।

సంగాత్తత్ర భవేత్కామః కామాదేవ కలిర్నృణామ్ ॥ 19

విషయచింతనము జీవులను మొదట విషయాసక్తులనుగా జేయును. అనంతపలన కామము, కామమువలన కలహము కలుగును.

కలేన్ద్వీపహః క్రిధస్తమస్తమనువర్తతే ।

తమసా గ్రస్యతే పుంసశ్చేతనా వ్యాపిన్ద్రుతమ్ ॥ 20

కలహమువలన దుస్సహ మగు క్రోధము కలుగును. క్రోధము ననుసరించి మోహ ముండును ఈ మోహమే త్వరగా మానవుని కార్యాకార్యములను నిర్ణయించు వ్యాపక మైనచేతనాశక్తిని గ్రసించును.

తయా విరహితస్సానో జంతుః శూన్యాయ కల్పతే ।

తతోఽస్య స్వార్థవిభ్రంశో మూర్ఛితస్య మృతస్య చ ॥ 21

ఉద్ధవా : కార్యకార్యజ్ఞానశూన్య డగు జీవుడు అసత్తుల్యుడగును. అప్పుడు చేతనావహితుడు, మృతునివలె నున్నవాడు నగు నా వ్యక్తి (స్వార్థమునుండి పురుషార్థమునుండి) భ్రష్టుడగును.

విషయాభినివేశేన నాత్మానం వేద నాపరమ్ ।

వృక్షజీవికయా జీవన్ మృత్యం భక్తేన యః శ్వసన్ ॥ 22

చేతనాశూన్య డగు వ్యక్తి విషయములయందు మిక్కిలి అభినివేశము కలవాడగుటవలన తన్ను పరమాత్మను గుర్తింపజాలడు వృక్షము వలె ప్రాణధారణోపయోగము లగువిషయములను గ్రహించును కొలిమి తిత్తివలె ఉచ్చాసనిశ్వాసములను పిరికి విడచుచుండును. అతడు మృతుని వలె, మూర్ఛితునివలె నుండును.

శలస్రతిరియం స్మానాం న శ్రేయో రోచనం పరమ్ ।

శ్రేయో విపత్తీయా పోక్తం యథా భైషజ్య

రోచనమ్ ॥ 23

కర్మవలన గలుగు స్వర్గాదిఫలములు జీవునకు పరమపురుషార్థమును గలిగించునవి కావు. తండ్రి లట్లు మున్నగు ముచుపదార్థముల నిచ్చుచు ఓదార్పుచుంటుంటే కుమారునకు పోషక సేవనమునందు రుచిని గలిగించును. అట్లే వేదశాస్త్రములు మోక్షరూప మగు పరమశ్రేయస్సును గూర్చి చెప్పుటలో గల యుద్దేశ్యము జీవులకు కర్మలయందు రుచిని కలిగించుటకే.

ఉత్పత్త్యైవ హి కామేషు ప్రాణేషు స్వజనేషు చ ।

అసక్తమనసో మర్త్యా అత్మకోఽన్తర్థహేతుషు ॥

24

చూనవులు సహజముగనే తమ కన్దముల గలిగించు పశువులు మున్నగువానియందు, ఆయుష్యము, ఇంద్రియములు, బలము, వీర్యము మున్నగువానియందు పుత్రాదులయందు ఆసక్తులై యుందురు.

నతానవిదుషః స్వార్థం భ్రామ్యతో నృశనాశ్వసి ।

కథం యుంజ్యాశ్చుసస్తేషు తాంస్తమో విశేతో బుధః॥ 25

అందువలన పరిమనుష్యమును దెలిసికొననివాడు, కామమార్గమున సంపదించు స్వభావము గలవాడు, తామన యోనులలో ప్రవేశించు స్వభావము గలవాడు, వేదవాక్యమును నమ్మినవాడునగు జీవుని వేదశాస్త్రములు మరిల కామవిషయములయందేల ప్రవృత్తునిగా జేయును?

ఏవం వ్యవసితం కేచిదవిజ్ఞాయ కుబుద్ధయః ।

ఫలశ్రుతిం కుసుమితాం న వేదజ్ఞా వదంతి హి ॥ 26

దుబ్బుద్ధులగు (కర్మవాదులగు) గొందఱు వ్యక్తులు వేదముల యందలి యీ యభిప్రాయములను దెలిసికొనజాలక అవాంతరఫలముల నిచ్చు రమణీయము లగు శ్రుతివాక్యములై పరమఫల మనిచెప్పుదురు, కాని వేదజ్ఞు లట్లు చెప్పలేదు.

కామినః కృపణౌ లుగ్ధాః సృష్టేషు ఫలబుద్ధయః ।

అగ్నిముగ్ధా ధూమతాంతాః స్వంలోకం న విదంతి తే॥ 27

అట్టి కుబుద్ధు లగుకట్టివాదులు కాముకులు, దీనులు, అజ్ఞులు. అందువలన అవాంతరఫలమును పరమఫల మనియెఱిగి అగ్నిసాధ్యము లగు కర్మలయందభినివేశముగలవా రగుదురు. దానివలన వివేకహీనులు, చివరకు ధూమమార్గావలంబులు నై అత్మతత్త్వమును దెలిసికొనజాలరు.

న తే మామంగ జానం హృదిస్థం య ఇదం యతః ।

ఉక్తశస్త్రా) హ్యసుతృప్తో యథా నీ హరచక్షుషః ॥ 28

ఉద్ధవా ! అంధకారావృతలోచను లగువ్యక్తులు సమీపమున నున్న వస్తువును చూడ వెలిసికొనజాలరు. అట్లే పశుహింసాసాధన మగుకర్మయే శత్రుముగా గలవారు, ప్రాణతర్జనబరాయణులు నగు కర్మవారులు ఈ పరిదృశ్యమాన మగుజగత్తునకు కారణభూతుడను, హృదయములో నున్న ధీయు, అంతర్యామిని నగునన్ను దెలిసికొనజాలరు.

తే మే మతమవిజ్ఞాయ పరోక్షం విషయాత్మకాః ।

హింసాయాం యది రాగస్వాద్యజ్ఞ ఏవ న చోదనా ॥ 29

హింసావిహారా హ్యలభ్యైః పశుభిః స్వసుఖేచ్ఛయా ।

యజంతే దేవతా యజ్ఞైః పితృభూతపితౄన్ ఖిలాః ॥ 30

మాంసభక్షణార్థమై హింసయందు ప్రవృత్తి కలిగినచో యజ్ఞము నందే హింసచేయవలెను ఇది పరిసంభ్యావిధియే గాని సంధ్యావందనాదుల వలె అరహ్యవిధి గాదు. హింసాపరాయణు లగు కర్మవారులు నా పరోక్ష భిప్రాయమును దెలిసికొనజాలక స్వర్గాది ముఖములను పొందవలె ననెడికోరి కితో యజ్ఞమునకై వధించిన పశుహింసయచే దేవతలను, పితృదేవతలను, భూతములను ఆరాధించుచున్నారు.

స్వప్నోపమమముం లోకమసంతం శ్రవణప్రియమ్ ।

ఆశిహో హృది సంకల్ప్వ్య త్యజంత్యర్థాన్ యథా

వణిక్ ॥ 31

అట్టి మందబుద్ధు లగువ్యక్తులు స్వప్నతుల్యము, నశ్వరము, కేవలము శ్రవణప్రియము నగుపరలోకమును, ఇహలోకములోని రాజ్యాదు

లను సుఖప్రదము లనిభావించి, (ద్రు స్తరము లగు సముద్రాదులను తరించి ఎక్కువగా ధనమును సంపాదించువలెననెడి కోరికతో వెనుక సంపాదించిన ధనమును వ్యయముచేసి నష్టపడిన) వ్యాపారివలె యజ్ఞాదులయందు ఎక్కువగా ధనమును వ్యయముచేసి రెండువిధముల నష్టపడుదురు.

రజస్సత్త్వతమో నిష్ఠా రజస్సత్త్వతమో జషః ।

ఉపాసత ఇంద్రముఖ్యాన్ దేవాదీన్ న యథైవ

మామ్ ॥ 32

రజస్సత్త్వ తమోనిష్ఠు లగువారు రజస్సత్త్వతమో గుణములు గల ఇంద్రాదిదేవతలను వలె న న్నారాధించుటలేదు

వివరణము :- ఇంద్రాదిదేవతలు నాయంశ స్వరూపురేయైనను నా కంటె వేరును భావముతో వారి నారాధించుచున్నారు. అట్టి యుపాసనచే న న్నుపాసించుట సరియైనదికాదు.

ఇష్టేహ దేవతా యజ్ఞైర్త్వా రంస్యామహే దివి ।

తస్యాంత ఇహ భూయాస్మ మహాశాలా మహాకులాః ॥ 33

ఏకం పుష్పితయా హవా వ్యాక్షిప్తసునసాం నృణామ్ ।

మానినాంచాతిలుభానాం మద్వార్తాపి న రోచతే ॥ 34

మేము ఈలోకమున యజ్ఞములచే దేవతలనారాధించి స్వర్గ లోకము లను బొంది అరట విహరింతుము. స్వర్గభోగములు క్షయమైనంతనె మరల భూమియందు కులీన వంశములోను, మహాభవనములలోను జన్మింతు మని వారు తలంతురు. (పుష్పములవలె) మనోహర మైననిట్టి వేదవాక్యముచే విక్షిప్తచిత్తులు. అతిలుబ్ధులు, అభిమానులనై, మానవులు నా కథావసంగ ములయందు ఆసక్తి గలిగియుండరు.

వేదా బ్రహ్మాత్మవిషయాస్త్రికాంక్షవిషయా ఇమే ।

పరోక్షవాదా ఋషయః పరోక్షం మమ చ ప్రియమ్ ॥ 35

పేదములలో మూడు కాండలు గలవు- 1. కర్మకాండ 2 ఉపాసనా కాండ 3. జ్ఞానకాండ. ఈ మూడింటిద్వారా బ్రహ్మమే ఆత్మయను విషయము ప్రతిపాదితమైనది. సర్వమంత్రములు, మంత్రద్రష్ట లగుఋషులు ఈ విషయమును ప్రత్యక్షముగ గాక పరోక్షముగ తెప్పిరి. నాకు గూఢ నిట్లు గుప్తరూపముగ జెప్పటమే అభీష్టమైయున్నది. అంతఃకరణభుక్తి లగువ్యక్తులే దీని కధికారులు, వారే పరోక్ష వాదమును బాగుగ నెఱుంగ గలరు.

శబ్దబ్రహ్మ సుమహోభిధం ప్రాశ్నోద్రియమనోమయమ్ ।

అనంతపారం గంధీరం దుర్విగాహ్యం సముద్రవత్ ॥ 36

శబ్దబ్రహ్మము వేదమే అది స్వరూపముగ గాని, అర్థముగ గాని తెలియరానిది; ప్రాణమయము, ఇంద్రియమయము, మనోమయమునైనది. అనంతము, అపారము, గంధీరము సగుసముద్రమువలె దుర్విగాహ్యమైనది.

మయోపబృంహితం భూమ్నా బ్రహ్మణానంతశక్తినా ।

భూతేషు ఘోషరూపేణ బిసేషూర్ణైవ లక్ష్మితే ॥ 37

సర్వవ్యాపకుడను, అనంతశక్తిమంతుడను, అవచ్ఛిన్నుడను, అంత ర్యామిని నగునాచే సుపబృంహితమైన ఆ శబ్దబ్రహ్మము కామరూపుని దారమువలె ప్రాణులయందు నాచరూపముతో లక్షితమగుచున్నది.

యథోర్థనాభీర్వృషయామౌర్ణాముద్వమతే ముఖాత్ ।

అకాశాద్గోషవాన్ ప్రిణో మనసా స్పర్శరూపిణా ॥ 38

ఛందోమయోఽమృతమయః సహస్రపదవే ప్రభుః ।
 ఓంకారాద్వ్యంజితస్పర్శస్వరోహంతఃసభూషితామ్ ॥ 39
 విచిత్రభాషావితతాం ఛందోభిశ్చతురు తరైః ।
 అనంతపారాం బృహతీం సృజత్యాషీపతే స్వయమ్ ॥ 40

సాలెపురుగు హృదయమునుండి ముఖమునుండి దారములను వెలు
 వరచునట్లు ఛందోమయుడు, అమృతమయుడు, నాదరూప మగు ముపాదాన
 ముతో గూడినవాడు నగుహిరణ్యగర్భ భగవానుడు స్పర్శాదివర్ణరూపమగు
 మనస్సుతో హృదయాకాశమునుండి ఓంకారవ్యంజితము లగుస్పర్శస్వరో
 హాంతఃసభూషితములచే విభూషితమైనట్టియు, విచిత్రములగు వైదిక లౌకిక
 టాంఠాదులచే విస్తృతమైనట్టియు, ఉత్తరోత్తరము నాలుగు నాలుగు అక్షర
 ములచే వృద్ధిబొందు ఛందస్సులచే మవలక్షిత మైనట్టియు, శబ్దములవలన
 అర్థము లవలన సమాప్తి చెందనట్టిదియు, బహుమార్గములు గలిగినట్టియు,
 పైఘరి ప్రధానమైనట్టి అనంతము అపారమునగు శ్రుతిని స్వయముగ
 సృజించుచున్నాడు, ఉపసంహరించుచున్నాడు.

గాయత్ర్యుష్ణిగనుష్ఠుప్ప బృహతీ పంక్తి రేవ చ ।
 త్రిష్టుబ్జగత్యతిఛందో హ్యత్యైవ్యతిజగద్విరాట్ ॥ 41

(నాలుగు నాలుగు అక్షరము లరికముగా గలఛందస్సులలో గొన్ని
 యీ (క్రిందివి) గాయత్రి, ఉష్ణిక, అనుష్టుప్, బృహతి, పంక్తి, త్రిష్టుప్
 జగతి, అతిఛందము, అత్యష్టి, అతిజగతి, అతివిరాట్—అను నీఛందస్సు,
 లన్నియు వైదిక యను వేదములలోనివి.

కిం విధత్రే కిమాచష్టే కిమనూద్య వికల్పయేత్ ।

ఇత్యస్యాహృదయం లోకే నాన్యో మద్వేద కశ్చన ॥ 42

కర్మకాండమున విది వాక్యములచే నేది విహిత మైనది, ఉపాసనా
 కాండలో మంత్రవాక్యముచే నేది ప్రకాశిత మైనది, జ్ఞానకాండమున నిషే

ధార్మమగు నేవస్తువు చెప్పబడినది — అను నీ విధ మగువేదవాక్యముల
పశ్యతాత్పర్యము నాకుదప్ప మరియెవ్వరికిని దెలియదు

మాం విభ త్తేభిభ త్తే మాం వికల్ప్యాహ్యతేత్వహం
ఏతావాన్ సర్వవేదార్థః శబ్ద ఆస్థాయ మాం భిదామ్ ।
మాయామాత్రమనూద్యాంజే ప్రతిషిధ్య ప్రసీదతి ॥ 43

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం
సంహితాయాం వైయాసిక్యాం ఏకాదశస్కంధే
శ్రీభగవదుద్ధవసంవాచే ఏకవింశోద్ధ్యాయః

వేదములు కర్మకాండమున నన్నే విధించుచున్నవి, ఉపాసనాకాండ
మున ఉపాస్యదేవతా రూపమున నన్నే పర్ణించుచున్నవి, జ్ఞానకాండమున
అకాశాచరూపముతో నాయందే అన్యవస్తువుల నారోపించి వానిని నిషే
ధించు చున్నవి. సర్వబ్రతులు న న్నాశ్రయించి నాయందు భేదము
నారోపించుచున్నవి, మాయామాత్రుడని చెప్పి దాని ననువదించు చున్నవి.
చివర కన్నింటిని నిషేధించి నాయందే శాంతిని బొందుచున్నవి, అధిష్ఠాన
రూపముతో నేనే మిగులుచున్నాను

ఇట్లు శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణములోని ఏకాదశ
స్కంధము నందలి ఇరువదియొకటవ అధ్యాయము

సమాప్తము.

ఐరువదిరెండవ అధ్యాయము

తత్త్వ సంఖ్య - పురుష ప్రకృతి వివేకము

ఉ ద్ధ వ ఉ వా చ.

కతి తత్త్వాని విశ్వేశ సంఖ్యాతాస్యృషిభిః ప్రభో !

నన్తై కాదశ పంచత్రీణ్యాత్ త్వమిహ శుశ్రుమ ॥ 1

ఉద్ధవుడు పలికెను :— దేవా ! విశ్వేశ్వర ! యిమిలు తత్త్వము లెన్ని యనిచెప్పిరి ? నీవు (19 వ అధ్యాయములో) తొమ్మిది, పదునొకండు, ఐదు, మూడు (అనగా మొత్తము గరిసి యిరువది యెనిమిది) తత్త్వము లనిచెప్పితివి. ఈ విషయమును మేము వింటిమి.

కేచిత్ షడ్వింశతిం ప్రాహూరపరే పంచవింశతిమ్ ।

సన్తైకే నవ షట్ కేచిచ్ఛత్వార్యే కాదశాపరే ॥ 2

కాని కొందఱు తత్త్వములను ఇరువదియారనియు, కొందఱు ఇరువదియైదనియు, మఱి కొందఱు ఏడనియు, ఇంక కొందఱు తొమ్మిదనియు, మఱి కొందఱు అఱినియు కొందఱు నాలుగనియు, కొం-ఱు పదునొకం డనియుచెప్పుచున్నారు.

కేచిత్ సప్తదశ ప్రాహుః షోడశై కే త్రయోదశి ।

ఏతావత్త్వం హి సంఖ్యానామృషయో యద్విన్షత్తయా

గాయంతి పృథగాయుష్మన్నిదం నోవక్తుమర్హతి ॥ 3

ఈ విధముగ కొందఱు యిమిలు వానిని పదనే డనియు, మఱి కొందఱు పదునా ఱనియు, ఇంక కొందఱు పదమూ డనియు చెప్పు

చిన్నారు. కృష్ణా : ఇంతమంది ఋషు లేయభిప్రాయముతో నింత తేడాగా చెప్పుచున్నారు. ఈ విషయమును మాకు చెప్పవలసినది.

శ్రీ భ గ వా ను వా చ.

యుక్తంచ సంతి సర్వత్ర భాషంతే బ్రాహ్మణా యథా |
మాయాం మదీయముద్గ్రహ్య వదతాం కిం ను

దుగ్ధ టమ్ || 4

భగవానుడు వలితెను: సర్వతత్త్వములు అన్నింటిలో సంతర్భూతము లగుటవలన పేదజ్జులగు బ్రాహ్మణు లీవిషయమున జెప్పిన దంతయు సత్యమే. వా రందఱు నా మాయాశక్తి నాశ్రయించి తత్త్వముల వర్ణించిరి. వారుచెప్పినదేదియు అసంభవము గాదు.

నై తదేవం యథాత్మత్వం యదహం వచ్చి తత్తథా |
ఏకం వివదతాం హేతుం శక్తయో మే దురత్యయాః || 5

నీ వే యేతత్త్వముల గూర్చి యేవిధముగ జెప్పుచున్నావో నే నా యాతత్త్వములను గూర్చి అట్లుకా దని చెప్పుచున్నాను. ఈ విధముగ వాదించు మానవుల వివాదవిషయమునకు మూలభూతమైనవి దురత్యయములగు నా శక్తులే కారణము.

యాసాం వ్యతికరాదాసీద్వికల్ప వదతాం పదమ్ |

ప్రాప్తే శమదమేప్యేతి వాదస్తమను శామ్యతి || 6

నా యీ సత్వాదికక్తుల క్షోభమువలననే వాదించు వారివివాదవిషయమున భేద మేర్పడినది. శమదమములను బొందినసమృత ఆ వికల్ప

ములు గూడ లయమగును. వికల్పములు నాశనమైనంతనే వివాదములు గూడ నుపశమించును.

పరస్పరానుప్రవేశా త్తత్త్వానాం పునుషర్షభః ।

పౌర్వాపర్యప్ర సంఖ్యానం యథా వక్తుర్వ్యవక్షీతమ్ ॥ 7

పురుషశ్రేష్ఠుడవగు ఉద్ధవాః తత్త్వములు ఒకదానితో నొకటి అను ప్రవిష్టము లై యున్నవి. అందువలన వక్తల వివక్షనుసారముగ కార్య కారణభావముతో నవి పరిగణింపబడును.

ఏకస్మిన్నపి దృశ్యే ప్రవిష్టానీతరాణి చ ।

పూర్వస్మిన్ వా పరస్మిన్ వా తత్త్వే తత్త్వాని సర్వతః ॥ 8

ఈ జగత్తులో వెనుకజరిగిన కారణతత్త్వమునందు ఇతరకార్య తత్త్వములయందు కారణతత్త్వములు అనుగతయావమున ప్రవిష్టము లయి నట్లు కనబడును.

పౌర్వాపర్యమతో² మీషాం ప్రసంఖ్యానమభీషతామ్ ।

యథా వివిక్తం యద్యక్తం గృహీయో యుక్తి

సంభవాత్ ॥ 9

అందువలన తత్త్వముల కార్యకారణభావమును లేదా న్యూనాధిక భావమును, వాని సంఖ్యను వర్ణించు వక్తలలో నెవ రేయదేశ్యముతో నెట్టి సంస్థాపనమున ప్రవృత్తు లై యున్నారో యుక్తిసంభవమువలన నేను దానినంతటిని స్వీకరించుచున్నాను.

అనాద్యవిద్యాయుక్తస్య పురుషస్యాత్మవేదనమ్ ।

స్వతో స సంభవాదన్యస్తత్త్వజ్ఞో జ్ఞానదో భవేత్ ॥ 10

జీవు డనాదికాలమునుండి అవిద్యాగ్రస్తు డై యున్నాడు అందు వలన నతడు తన్ను తాను తెలిసికొనలేకున్నాడు. వానికి అత్మజ్ఞానమును బోధించుటకు మఱియొక సర్వజ్ఞుడగువ్యక్తి అనగా భగవంతుడే అవసర మైయున్నాడు.

పురుషేశ్వరయోరత్ర స వై లక్షణ్యామణ్యపి ।

తదన్యకల్పనాపార్థా జ్ఞానం చ ప్రకృతేర్గుణః ॥ 11

జీవేశ్వరుల యిరువురికి చిద్రూపత్వమున, నెట్టి భేదము లేదు. కనుక వారిలో భేదమును గల్పించుట వ్యర్థము. ఈవృష్టితో జ్ఞానము గూడ సత్త్వగుణవృత్తివలన ప్రకృతికంటె భిన్నము కాదు.

ప్రకృతిర్గుణసామ్యం వై ప్రకృతేర్నాత్మనో గుణః ।

సత్త్వం రజస్తమ ఇతి స్థితుత్పత్త్యంతపేతవః ॥ 12

సత్త్వాదిగుణముల సామ్యావస్థయే ప్రకృతి. ఈప్రకృతికి సంబంధించిన సత్త్వరజస్తమములు స్పష్టి స్థితిలయములకు పేతువులు. ఈ గుణత్రయము ప్రకృతికి సంబంధించినదే కాని ఆత్మకు సంబంధించినది కాదు.

సత్త్వం జ్ఞానం రజః కర్మ తమోజ్ఞానమిహాచ్యతే

గుణవ్యతికరః కాలః స్వభావః సూత్రమేవ చ॥ 13

ఈప్రసంగమున సత్త్వగుణమే జ్ఞానమనియు, రజోగుణమే కర్మయనియు, తమోగుణమే అజ్ఞాన మనియు చెప్పబడినది. గుణముల యందు క్షోభమును గలుగజేయు నీశ్వరుడే కాలము, సూత్రము అనగా మహత్తత్త్వమే స్వభావ మనియు చెప్పబడినది.

పురుషః ప్రకృతిర్వ్యక్తమహంకారో నభోఽనిలః

జ్యోతికాపః క్షీణితి తత్త్వాన్యరాని మే నవ ॥ 14

పురుషుడే, ప్రకృతి, మహత్తు, అహంకారము, ఆకాశము, వాయువు తేజస్సు, జలము, పృథివి—అను ఈ తొమ్మిది తత్త్వముల గూర్చి నేను వర్ణించితిని.

శ్రోత్రం త్వగ్దర్శనం ఘ్రాణో జిహ్వేతి జ్ఞానశక్తయః ।

వాక్యాన్యపథపాయంఘ్రిః కర్మాన్యం
గోభయం మనః ॥ 15

ఉద్దవా : శ్రోత్రము, చర్మము, చక్షువులు, నాసిక, నాలుక అనునీ యైదును జ్ఞానేంద్రియములు. వాక్కు, పాణి, పాయువు, ఉపస్థ, పాదములు అను నీయైదును కర్మేంద్రియములు. ఉభయాత్మకమగు మనస్సు పదునొకండవ తత్త్వము.

శబ్దః స్పర్శో రసో గంధో రూపం చేత్యర్థజాతయః

గత్యుక్త్యత్సర్గశిల్పాని కర్మాయతనసిద్ధయః ॥ 16

శబ్దస్పర్శరూపరసగంధము లనునైదును జ్ఞానేంద్రియములకు విషయములు. వీని పరిణామములైన ఆకాశాది పంచమహాభూతములు సృష్టియైనవి. గతి, ఉక్తి, ఉత్సర్గము, శిల్పము—అనునవి కర్మేంద్రియములకు ఫలములే గాని తత్త్వములలోనివి కావు.

సర్గాదౌ ప్రకృతిర్వ్యక్త కార్యకారణరూపిణీ ।

సత్త్వాదిభిర్గుణైర్ధతే పురుషోవ్యక్త ఈక్షతే ॥ 17

కార్యకారణరూపిణి యగుప్రకృతి, యీజగత్సృష్టి ప్పారంభ సమయమున సత్త్వాది గుణములద్వారా జగదుత్పత్తి స్థితిసంహారములకు

సంబంధించిన అవస్థలను ధరించి సృష్టికార్యమును నిర్వహించుచున్నది అవ్యక్త పురుషుడు కేవలము సాక్షిరూపమున నుండి దానిని పర్యవేక్షించుచున్నాడు

వ్యక్తాదయో వికుర్వాణా ధాతవః పురుషేక్షయా ।

లబ్ధవీర్యాః సృజంత్యండం సంహతాః ప్రకృతేర్బలాత్ ॥ 18

పురుషుని యాక్షణముచేత ప్రకృతినుండి యుత్పన్నములైన మహత్తత్త్వాదితావు లన్నియు పరస్పరము కలిసి ప్రకృతి నాశ్రయించి బ్రహ్మాండమును సృజించును.

సప్తైవ ధాతవ ఇతి తత్రార్థాః పంచ ఖాదయః ।

జ్ఞానమూర్తోభయాధారస్తతో దేహేంద్రియాసవః ॥ 19

ఏడు తత్త్వము లనువారి దృష్టిలో—అకాశాదిపంచమహాభూతములు, జీవుడు, ఆయితపురకు నాశ్రయము దైనపరమాత్మ యనునవి తత్త్వములు దేహము, ఇంద్రియములు, ప్రాణము—అను నివియన్నియు నీ సప్తతత్త్వములనుండియే పొందుర్భూతములైనవి

షణ్ణిర్మిత్రాపి భూతాని పంచ షష్ఠః పరః పునూన్ ।

తైర్మ్యక్త ఆత్మసంభూతైః సృష్ట్యేదం సముపావిశత్ ॥ 20

ఆరుతత్త్వము లనిచెప్పవారి దృష్టిలో పంచమహాభూతములు, అణువాదు పరమపురుషు డగుపరమాత్మ. ఆపరమాత్మ తననుండి పుట్టిన మహాభూతమంద్వారా పరిదృశ్యమాన మగుజగత్తును సృష్టించి స్వయముగ తాను దానిలో ప్రవేశించుచున్నాడు.

చత్యార్యేవేతి త్రైతాపి తేజ ఆపోఽన్నమాత్మనః ।

జాతాని తైరిదం జాతం జన్మానయవినః ఖలు ॥ 21

చతుర్విధతత్త్వము లనువారి దృష్టిలో—భూమి, జలము, తేజస్సు
ఆత్మ అను నాలుగు తత్త్వములనుండి కార్యసృష్టి యైనది. దానినుండి
జగత్తు ఉత్పత్తియైనది.

సంఖ్యానే సప్తదశకే భూతమాత్రేన్ద్రియాణి చ ।

పంచ పంచైకమనసా అత్మా సప్తదశః స్మృతః ॥ 22

పదునే డనిచెప్పవారి దృష్టిలో పంచమహాభూతములు, పంచ
తన్మాత్రలు, వాక్కు మున్నగు పంచేంద్రియములు, మనస్సు, ఆత్మ అను
నీవదునేడు పదార్థములు మాత్రము తత్త్వము లనిచెప్పబడినవి.

తద్వత్ పోడశసంఖ్యానే అత్యైవ మన ఉచ్యతే ।

భూతేంద్రియాణి పంచైవ మన అత్మా త్రయోదశ ॥ 23

పదునాఱు తత్త్వము లనిచెప్పవారి లెక్క పదునేడుతత్త్వము
లనిచెప్పవారివలనే యున్నది. వీరిదృష్టిలో మనస్సు ఆత్మ భిన్నము
కాదు. అనగా మనస్సు ఆత్మలోనిదే. పదమూడు తత్త్వము లని
చెప్పవారు పంచమహాభూతములు, పంచేంద్రియములు, మనస్సు, తీవత్మ,
పరమాత్మ అనియీవిధముగ లెక్కించుచున్నారు.

ఏకాదశత్వ అత్మాసౌ మహాభూతేంద్రియాణి చ ।

అస్తౌ ప్రకృతయత్యైవ పురుషశ్చ నవేత్యథ ॥ 24

పదునొకండు తత్త్వములనువారు పంచమహాభూతములు,
పంచేంద్రియములు, ఆత్మ అనియు, తొమ్మిది తత్త్వముల నువారు
అష్టప్రకృతులు, పురుషుడు అనియు చెప్పుచున్నారు.

ఇతి నానాప్రసంఖ్యానం తత్త్వానామృషిభిః కృతమ్ ।

సర్వం న్యాయ్యం యుక్తిమత్త్వాద్విదుషాం

కిమశోభనమ్ ॥ 25

ఋషు లిట్లు తత్త్వములను నానావిధములుగ లెక్కించుచున్నారు. వారి లెక్కలు యుక్తియుక్తములగుటచే వారుచెప్పినదంతయు సత్యమే. పండితులు చెప్పినదియు నసత్యము కాదు.

ఉద్ధవ ఉవాచ

ప్రకృతిః పురుషకోఽభౌ యద్యప్యాత్మవిలక్షణౌ ।
అన్యోన్యాపాశ్రయాత్ కృష్ణ దృశ్యతే న భిదా తయోః ।
ప్రకృతో లక్ష్యతే హ్యత్మా ప్రకృతిశ్చ తథాత్మని ॥ 26

ఉద్ధవుడు పలికెను: కృష్ణా, ప్రకృతిపురుషులిరువురు సహజముగ విలక్షణులైనను ఇరువురు కలసియుండుటచే భేదము కనబడదు. కాని ప్రకృతికార్యమగు దేహమునందు ఆత్మ, ఆత్మయందు ప్రకృతి లక్షితములగును.

ఏనం మే పుండరీకాక్ష మహాంతం సంశయం హృది ।

ఛేతుమర్హసి సర్వజ్ఞ వచోభిర్నయనై పుణైః ॥ 27

పుండరీకాక్ష, సర్వజ్ఞా! యుక్తినిపుణములగు వాక్కులతో నా హృదయములో నున్న సందేహములను చొలగింపుము.

త్వన్తో జ్ఞానం హి జీవానాం ప్రమోషస్తేత్ర శక్తితః ।

త్వమేవ హ్యత్మమాయాయా గతిం వేత్థ న చాపరః ॥ 28

నీ యనుగ్రహమువలననే జీవులకు జ్ఞానము కలుగుచున్నది నీ మాయాశక్తివలననే వారి జ్ఞానము నాశనమగుచున్నది నీ మాయాశక్తి స్వరూపమును నీవే యెఱుంగుదువుకాని యితరు లెఱుగజాలరు.

శ్రీ భగవాను వాచ

ప్రకృతిః పురుషశ్చేతి వికల్పః పురుషర్షభ !

ఏష మైకారికః సర్గో గుణవ్యతికరాత్మకః ॥ 29

భగవానుడు పలికెను: పురుషశ్చేష్ఠుడవగు ఉద్ధవా! ప్రకృతి పురుషులలో మిగుల భేదమున్నది. గుణక్షోభమువలన గలిగిన దేహాది సంఘాతము వికారయుక్త మని తెలిసికొనుము.

మమాంగ మాయా గుణమయ్యనేకథా

వికల్పబుద్ధీశ్చ గుణైర్విధతే ।

మైకారికస్త్రివిధోఽధ్యాత్మమేక-

మథాభిదైవమధిభూతమన్యత్ ॥ 30

ఉద్ధవా! గుణమయ మగు నామాయ సత్త్వాః గుణములద్వారా వివిధము లగుభేదములను, భేదబుద్ధిని సృష్టించుచున్నది మైకారిక వివిధము లగువికారములతోగూడి యున్నను ఆధ్యాత్మము, అధిభూతము, అదైదైవము ననుభేదత్రయము కలిగియున్నది.

దృగ్రూపమార్కం వపురత్ర రంధ్రే

పరస్పరం సిద్ధ్యతి యః స్వతః ఖే !

అత్మా యదేషామపరో య ఆద్యః

స్వయానుభూత్యాఖిలసిద్ధసిద్ధిః ॥ 31

నెత్తెండియము ఆధ్యాత్మము, దాని విషయరూప మధిభూతము, నేత్రగోళమునం దున్నసూర్యదేవతాంశ ముద్దిదైవము. ఈమూడును పరస్పరాశ్రయముచే సిద్ధమగుచున్నవి. కాని ఆకాశమునం దున్న

సూర్యదేవుడు స్వయముగ సిద్ధవస్తు వైయున్నారు. స్వపరప్రకాశమునం దాయన కితరాపేక్ష లేదు, ఇట్లే అత్మకూడ పైనచెప్పబడిన మూడు భేదములకు మూలకారణ మైయున్నది. అందువలన ఏకరూపము, అభిన్నము నగు నా యాత్మ పీనికంటె భిన్నరూపమున స్వప్రకాశముద్వారా నిఖిల ప్రకాశకవస్తువులకుగూడ ప్రకాశక మైయున్నది.

ఏవం త్వగాది శ్రవణాది చక్షుః

జిహ్వోది నాసాది చ చిత్తయః క్తమ్ ॥

32

నేత్రమున తున్నట్లు త్వక్కు శ్రోత్రము, జిహ్వా, నాసిక, చిత్తము మున్నగువానికీగూడ మూడే భేదములు గలవు

వివరణము : త్వక్కు, స్పర్శవాయువులు, శ్రోత్రము, శబ్దము దిక్కు; జిహ్వా, రసము వర బుడు; నాసిక, గంధము, అశ్వినీకుమారులు; చిత్తము, అలోచనావిషయము, వాసుదేవుడు; మనస్సు, మనోవిషయము చంద్రుడు; బుద్ధి, బోధ్యము, బ్రహ్మ; హంకారము, అహంకార విషయము, రుద్రుడు—ఇవిక్రమముగ అధ్యాత్మము, అధిభూతము, అధిదైవమునగును

యోఽసౌ గుణాత్కోభకృతో వికారః

ప్రధానమూలాన్మహతః ప్రసూతః ।

అహం త్రివృన్మోహవికల్పహేతుః

వైకారికస్తామస ఐంద్రియశ్చ ॥

33

గుణకోభకరు డగుపరమేశ్వరుని లేదా కాలమును నిమిత్తముగా జేసికొని ప్రధానమూలక మగుమహత్తత్త్వమునుండి పుట్టిన వికారాత్మక మగునహంకారము — వైకారికము, తామసము, ఐంద్రియము ననునీ మూడు విధము లగుమోహమయవికారములకు కారణ మైయున్నది.

ఆత్మాపరిజ్ఞానమయో వివాదో
హ్యస్తీతి నాస్తీతి భిదార్థనిష్ఠః ।
వ్యభోఽపి నైవోపరమేత పుంసాం
మత్తః పరావృత్తధియాం స్వలోకాత్ ॥ 34

అఖండజ్ఞానస్వరూప మగునాత్మ ఉన్నదా లేదా యను భేదజ్ఞాన మూలక మగు వివాదము వ్యర్థమైనను స్వరూపఖాతుడనగు నానుండి బహిర్ముఖులగు పురుషులలో గలుగునీ వివాద మెప్పుడును నివృత్తము గాదు.

ఉద్ధృత ఉచ్యతే.

త్వత్తః పరావృత్తధియః స్వకృతైః కర్మభిః ప్రభో ।
ఉచ్చావచాన్ యథా దేహాన్ గృహ్లాంతి విస్మజంతి చ ॥
తస్మమాఖ్యాహి గోవింద దుర్విభావ్యమనాత్మభిః ।
న హ్యేతత్ప్రియశో లోకే విద్వాంసస్సంతి

వంచితాః ॥ 35-36

ఉద్ధృతుడు పలికెను: దేవా! నీనుండి నివృత్త మైనబుద్ధిగల మానవులు స్వకృతము లగుకర్మల ననుసరించి ఉచ్ఛసీచము లగునానా విధము లగుదేహములను ధరింతురు, త్యజింతురు గోవిందా! అల్ప బుద్ధులగు మానవులకు దెలియరాని యా తత్త్వమును నాకు వివరింపుము. జగత్తులోని ప్రాణులన్నియు నీ మాయామోహితములే. అందువలన నీతత్త్వమును దెలిసికొనువా రెవ్వరును ఈలోకమున లేరు.

శ్రీ భగవాను వాచ

మనః కర్మమయం నృణామింద్రియైః పంచభిర్యతమ్ ।
లోకాల్లోకం ప్రయాత్యన్య ఆత్మా తదనువర్తతే ॥

భగవానుడు పలికెను: పంచేంద్రియములతోగూడిన
పుల కర్మమయమగు మనస్సు లోక (దేహ)మునుండి మఱియొక
(దేహ)మునకు పయనించును. అత్మ దేహాన్ని మైనను అహంకా
ర్వారా అమనస్సు ననుగమించును

భ్యాయన్ మనోఽను విషయాన్ దృష్టాన్

వానుశ్చితానభ

ఉద్యత్సీదత్కర్మతంత్రం స్మృతిస్తదను శామ్యతి ॥

కర్మాదీన మగుమనస్సు దృష్టములైన కర్మజనితములైన
క్తములైన విషయములను చింతించుచు చింతింపవిషయసమూహమున
పుట్టి మరల దానియందే నీనమగును. ఏముట దాని స్మృతి నశించు

విషయాభినివేశేన నాత్మానం యత్స్మరేత్పునః ।

జంతోర్వై కస్యచిద్ధేతోర్మృత్యురత్యంత

విస్మృతాః ॥

కర్మఫలానుదూష మగువ్రస్తుతదేహము తరువాత లభించు
గతము లగునుఖదుఃఖములయం దత్యంతాభినివేశమువలన పూర్వ
విస్మృతి కలుగును. అదియే జీవులకు మృత్యువు.

జన్మత్వాత్మతయా పుంసః సర్వభావేన భూరిద ।

విషయస్వీకృతిం ప్రాహుర్యథాస్వప్నమనోరథః ॥

అధికదానశీలుడ వగు ఉద్ధవా : స్వప్నమనోరథము లభిమాన మాత్రము లైనట్లు అభిన్నహాస మగుదేహమునందలి యభిమానమె డీవుని ఇన్మయని చెప్పబడినది.

స్వప్నం మనోరథం చేత్థం ప్రాక్తనం న స్మరత్యసౌ ।

తత్ర పూర్వమివాత్మానమపూర్వం చానుపశ్యతి ॥ 41

(ప్రస్తుతదేహమునం దున్న జీవుడు వెనుకటి స్థూలదేహమును స్మరింపడు) ప్రస్తుతము స్వప్నాభిభూతుడు లేదా మనోరథస్థుడు నగు డీవుచుగూడ పూర్వానుభూత మగుస్వప్నమును లేదా మనోరథమును స్మరింపడు కాని ప్రస్తుతదేహమునం దున్న పూర్వసిద్ధమగు అత్మను గూడ సద్యోజాతమువలె అనుభవించును.

ఇంద్రియాయణస్పృష్ట్యేదం త్రైవిధ్యం భాతి వస్తుని ।

బహిరంతర్భిదాహేతుర్జన్మోఽసజ్జనకృద్యథా ॥ 42

జీవుడు స్వప్నమున వివిధము లగుననద్దేహములను సృష్టించుచు, దర్శించుచు బహిరంతరములుగ వెల్లడియగునట్లు మనస్సుయొక్క దేహాంతరాభినివేశమువలన సృష్టినిబంధన మగుఆత్మయందుగూడ ఉత్తమమధ్య మాధమము లగుత్రివిధభావములు అసద్రూపముగ వెల్లడియగును. ఈ ఆత్మయే బాహ్యభ్యంతరభేదమునకు గారణ మగును.

నిత్యదా హ్యంగ భూతాని భవంతి న భవంతి చ ।

కాలేనాలక్యవేగేన సూక్ష్మత్వాత్తన్న దృశ్యతే ॥ 43

ఉద్ధవా : అలక్ష్మవేగము గలకాలప్రభావముచేత ప్రతిక్షణము శరీరములు పుట్టుచున్నవి, గిట్టుచున్నవి. కాలగతి మిక్కిలి సూక్ష్మ మైనద గుటవలన అవివేకు లగుమానవులు దానిని గమనింపలేరు.

యథార్చిషాం ప్రోతసాం చ ఫలానాం వా వసస్పతేః ।

తదైవ సర్వభూతానాం వయోఽవస్థాదయః కృతాః ॥ 44

(కాలపరిణామాదులచే) అగ్ని జ్యోతిస్సులకుః (ప్రవాహముచే) ప్రోతిస్సునకుః (సర్వతాదిరూపములచే) వృక్షఫలములకు వివేషావప్త లుండును, అట్లే ఏయోవస్థాదులచే సర్వదేహములకు పరివర్తనము కలుగును, సోఽయం దీప్తోర్చిషాం యద్వస్త్రోతసాం తదిదం జలమ్ । సోఽయం పుమానితి నృశాం మృషా

గీర్థీమృషాయుషామ్ ॥ 45

అయినను జ్వాలకు హేతువు నా యీ దీపమనియు, ప్రోతస్సునకు హేతువు ఆ యీ జలమనియు, జ్ఞానము కలుగునట్లే అవివేకు లగు వ్యక్తులకు అతడే యీ పురుషుడు అను మిథ్యాబుద్ధియు మిథ్యావాక్కులును గలుగును.

మా స్వస్య కర్మబీజేన జాయతే సోఽవ్యయం పుమాన్ ।

మ్రియతే వామరో భ్రాన్త్యా యథాగ్నిర్దారు

సంయుతః ॥ 46

జీవాత్మ తనకర్మకు హేతువు చైతన్యనమఃరణముల బొందడు కొని కల్పాంతమునఁ జుండును హేతుతరూప మగు అగ్ని కౌష్ఠసంయోగ వియోగములచేత ఉత్పత్తినాశముల బొందునట్లు జీవుడుగూడ అజ్ఞుడు, అమరుడు నైనను భ్రాంతివలన పుట్టుక చావు కలవానివలె లక్షితుడగును.

నిశేకగర్భజన్మాని బాల్యకౌమారయావసమ్ ।

వయోమధ్యం జరా మృత్యురిత్యవస్థాస్తనోర్నవ ॥ 47

నిషేకము, గర్భము, జననము, బాల్యము, కౌమారము, యౌవనము, ప్రౌఢత్వము, వార్ధక్యము, మరణము అను నీ తొమ్మిదియు శరీరావస్థలు.

ఏతా మనోరథనుయీర్హ్యస్యస్యోచ్చాసచాస్తమాః ।

గుణసంగాదుపాదత్రే క్వచిత్కశ్చిజ్జహతి చ ॥ 48

జీవుడు స్వాభావిక మగు నవివేకమువలన (కర్మ) మనోవికార జనితములు ఉత్కృష్టపక్వష్టములు నగు శారీరీకావస్థలను తనవిగా భావించుకొని అభిమానపడును. ఒకప్పుడు పరమేశ్వరానుగృహితు డగు జీవుడు వివేకబలమువలన ఆ యభిమానమును విడచును

ఆత్మనః పితృపుత్రాభ్యామనుమేయో భవాప్యయామ్ ।

న భవాప్యయనస్తూనామభిజ్ఞో ద్వయలక్షణః ॥ 49

పుత్రజననమువలన తండ్రి, తండ్రిమరణమువలన పుత్రుడు స్వస్వదేహములకే జననమరణములు జరుగుచున్న వని భావించవలెను. కాని దేహముత్పత్తివినా శరీర మని యెఱిగిన జీవుడు ఆరెండు ధర్మములు లేనివాడై యుండును

తరోర్భిజవిపాకాభ్యాం యో విద్వాన్ జన్మసంయమామ్ ।

తరోర్విలక్షణో ద్రష్టా ఏకం ద్రష్టా తనోః పృథక్ ॥ 50

బీజమునుండి చెట్టుయొక్క ఉత్పత్తిని, పలించినపిమ్మట దాని నాశనమును దర్శించి ద్రష్టయగు పురుషుడు ఇవి చెట్టుకంటె భిన్నమైనవని తెలిసికొనును. అట్లే శరీరమయొక్క జననమరణముల జూచు పురుషుడు వానిని దేహముకంటె భిన్నము అనియెఱుంగును.

ప్రకృతే రేవమాత్మానమవిచిచ్ఛాబుధః పుమాన్ ।

తత్త్వేన స్పర్శసంమూఢః సంసారం ప్రతిపద్యతే ॥ 51

స్వరూపము నెఱుగనిపురుషుడు ఆత్మ ప్రకృతికంటె బిన్నమైన దనితెలిసికొనక విషయములయం దానక్తుడై దేహాభిమానమువలన సంసార దళను బొందును.

సత్త్వసంగద్భ్రష్టీన్ దేవాన్ రజసాసురమానుషాన్ ।

తమసా భూతతిర్యక్త్వం భ్రామితో యాతి కర్మభిః ॥ 52

కర్మఫలము ననుసరించి జీవుడు సత్త్వగుణాధిక్యమువలన ఋషి త్వదేవత్వములను, రజోగుణప్రాబల్యమువలన అసురత్వమనుష్యత్వములను, తమోగుణాధిక్యమువలన భూతపశుపక్షిజన్మలను బొందును.

సృత్యతో గాయతః పశ్యన్ యథైవానుకరోతి తాన్ ।

నవం బుద్ధిగుణాన్ పశ్యన్నసీహోఽప్యను కార్యతే ॥ 53

సర్తపని, గాయకుని అనుకరించు వ్యక్తివలె జీవాత్మ నిష్క్రియై బుద్ధిగుణముల ననుసరించుచుండును

యథాంభవా ప్రచలతా తరవోఽసి చలా ఇవ ।

చక్షుషా భ్రామ్యచూనేన దృశ్యతే భ్రమతీవ భూః ॥ 54

యథా మనోరథధియో విషయానుభవో మృషా ।

స్వప్నదృష్టాశ్చ దాశ్వాన్ తథా సంసార ఆత్మనః ॥ 55

కదలుచున్న నీటిచేత దానియందు ప్రతిబింబించిన దెట్లుగూడ చలించుచున్నట్లగుచుండును. అట్లే, నేత్రములు తిరుగుచున్నచో భూమి గూడ తిరుగుచున్నట్లే అగుపడును. ఉద్దవా : మనోరథబుద్ధులు, స్వప్న బుద్ధులు మిథ్య యైనట్లు జీవుని విషయభోగములు, సంసారము మిథ్యయే యనితెలిసికొనుము.

అథో హ్యవిద్యమానేఽపి సంస్పృతిర్న నిసర్త తే ।
 ధ్యాయతో విషయాసస్య స్వప్నేఽనర్థాగమో
 యథా ॥ 56

విషయములను ద్యానించువ్యక్తి స్వప్నమునందు నానావిధము లగు
 విషయముల ననుభవించును. అట్లే ఆత్మకు సంసారసంబంధము మిత్య
 యైనను విషయద్యానమువలన సుఖదుఃఖనివృత్తి కలుగదు.

తస్మాదుద్ధవ మా భుంక్స్వి విషయానసదించ్రియైః ।
 ఆత్మోగ్రహణనిర్భావం పశ్య వైకల్పికం భ్రమమ్ ॥ 57

ఉద్ధవా ! అందువలన దుష్టము లగునింద్రియములద్వారా విషయ
 ములను సేవింపవలదు. స్వప్నరూపముయొక్క ఆజ్ఞానమువలన వికల్పము
 కలుగుచున్నది. దానివలన భ్రమకలుగుచున్న దని తెలిసికొనుము.

క్షీప్తోఽవమానితోఽసద్భిః ప్రలభోఽసూయితోఽథవా ।
 తాడితః సన్నిబద్ధో వా వృత్యా వా పరిహాపితః ॥ 58
 నిఘ్నూతో మూత్రితో వాఽజ్ఞైర్బహుధైవ ప్రకంపితః ।
 శ్రేయస్కాముః కృచ్ఛగత ఆత్మనాఽఽత్మన
 ముద్ధరేత్ ॥ 59

దుర్జనులచే వెడలగొట్టబడినను, అవమానితుడైనను, పరిహాసిత
 డైనను లేదా దోషారోపబూనితుడైనను, కొట్టబడినవాడైనను, బంధితు
 డైనను, జీవికనుండి వంచితుడైనను, పై నడిప్పివేసినను, మూత్రము
 విడచినను, ఇల్లెన్నియో విధముల పరమేశ్వరవిష్ఠనుండి విచలితుడైనను,
 నానాకష్టముల ననుభవించినను శ్రేయస్కాము డగువ్యక్తి స్వబుద్ధితో
 భగవానుని శరణుజొచ్చి తన్ను తాను రక్షించుకొనవలెను.

ఉద్ధవ ఉవాచ

యథైవమనుబుధ్యేయం వదనో వదతాం వర ॥ 60

ఉద్ధవుడు పలికెను :— వక్తలలో శ్రేష్ఠుడవగు కృష్ణా !
నీ యీ యుపదేశముల నన్నింటిని చక్కగ డెలిసికొనడగునట్లుగ నా కుప
దేశింపుము.

సుదుస్సహమిమం మన్యే ఆత్మన్యసవతిక్రమమ్ ।
విదుషామపి విశ్వాత్మన్ ప్రకృతిర్హి బలీయసీ ।
ఋతే త్వద్ధర్మనిరతాన్ శాంతాంస్తే చరణాలయాన్ ॥ 61

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం
సంహితాయాం వైయాసిక్యాం ఏకాదశస్కంధే
శ్రీభగవదుద్ధవసంవాదే ద్వావింశోఽధ్యాయః ॥

దేవా : విశ్వాత్మా । ప్రకృతి (స్వభావము) బలీయ మైనదగుట
వలన తద్ధర్మనిరతులు అనగా శ్రవణకీర్తనాదులయందు నిరతులు, నీ చర
ణముల నాశ్రయించినవారు, శాంతులు నగుభక్తులే కాక పండితులుగూడ
నిదియే విధముగ అవమానముల సహించుట మిక్కిలి కష్ట మనితలంచు
చున్నాను.

ఇట్లు శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణములోని ఏకాదశ
స్కంధము నందలి యిరువదిరెండవ అధ్యాయము

సమాప్తము.

ఇరువదిమూడవ అధ్యాయము

నహనశీలి యగుబ్రాహ్మణుని కథ.

శ్రీ బాదరాయణీరువాచ.

స ఏవమాశంసిత ఉదవేన

భాగవతముఖ్యేన దాశార్హముఖ్యః

స భాజయన్ భృత్యవచో ముకుంద-

స్తమాబభాషే శ్రవణీయవీర్యః

1

శుకుడు పలికెను: యాదవశ్రేష్ఠుడు, పుణ్యశ్లోకుడు నగు శ్రీకృష్ణుని భక్తప్రవరుడగు ఉద్ధవు డిట్లుప్రార్థింపగా, వాని ప్రశ్నను ప్రశంసించుచు, ఆయన యిట్లు పలికెను.

శ్రీ భగవానువాచ

బార్హస్పత్య స నాస్త్వత్ర సాధుర్వై దుర్జనేరితైః ।

దురుక్తైర్భిన్నమాత్మానం యః సమాధాతుమిశ్వరః ॥ 2

భగవానుడు పలికెను: బృహస్పతికి శిష్యుడవగు మద్ధవా:

దుర్జనుల దుష్టవాక్కులను వినుటవలన కలతజెందిన మనస్సును శాంత పఱచుకొను సాధుపురుషు డెవ్వడును ఈలోకమున లేడనియే చెప్ప వచ్చును.

న తథా తస్య తే విద్ధః పుమాన్ బాణై స్తు మర్మగైః ।

యథా శుదంతి మర్మస్థా హ్యసతాం పగుషేషవః ॥ 3

ఆసాదువుల వరుషవాక్కు లనెడుబాణములు మర్మభేదకములై పురుషుని బాధించునట్లు మర్మభేదము లగుబాణములు బాధింపవు.

కథయంతి మహాత్ముణ్యమితిహాసమిహార్ధవ !

తమహం వర్ణయిష్యామి నిబోధ సుసమాహితః ॥ 4

ఉద్ధవా : ఈవిషయమున పెద్దలు మహాపుణ్యజనక మగునొక్క-
యితిహాసమును నుడువుదురు, దానిని జెప్పెదను, శ్రద్ధగా వినుము.

కేనచిద్భిక్షాణాగీతం పరిభూతేన దుర్జనైః ।

స్మరతా ధృతియుక్తేన విపాకం నిజకర్మణామ్ ॥ 5

ఒకానొక భిక్షుకుడు దుర్జనులచే నవమాచితుడై పైర్యమును
పహించి, అది తన పూర్వకర్మఫల మనిభావించి, ఇట్లుగానము చేసెను

అనంతిషు ద్విజః కశ్చిదాసీదాభ్యతమః శ్రీయా ।

వార్తాన్మత్తిః కదర్యస్తు కామీ లుభోఽభిరోపనః ॥ 6

మాలవదేశమున వశ్యర్యవంతుడు, కృషివాణిజ్యాదివ్యాపారశీలుడు,
రాముకుడు, బుబ్బుడు, అతికోపస్వభావుడు, కదర్యుడు (దారాపుత్రాదులను
కాధించు స్వభావము గలవాడు) నగు ఒకానొక విప్రుడుండెను.

జ్ఞాతయోఽతిథయస్తస్య వాఙ్మత్రేణాపి నార్చితాః ।

ఘోన్యాససఖ ఆత్మాపి కాలే కామైరనర్చితః ॥ 7

అత దెప్పుడును జ్ఞాతులను, అతిథులను వాక్కులతోగూడ తృప్తి
పఱచలేదు. అతడు ధర్మకర్మహీన మైనగృహమున నివసించును, స్వదే
హమునకుగూడ ఆభిలషితము లగుపదార్థములద్వారా ఎప్పుడును దృష్టిని
గలుగజేయలేదు.

దుశ్శీలస్య కదర్యస్య ద్రుహ్యంతే పుత్రబాంధవాః ।

దారా దుహితరో భృత్యా విషణ్ణా నాచరన్ ప్రియమ్ ॥ 8

పుత్రులు, బంధువులు దుష్టులుడు, కదర్ముడు నగువానికి ద్రోహము చేయుచున్నాడు. భార్య, కూతుండు, సేవకులు దుఃఖితులై వాని కెప్పుడును ప్రేయమును కలుగజేసెడివారుకాదు.

తస్యైవం యక్షవిత్తస్య చ్యుతస్యోభయలోకతః ।

ధర్మకామవిహీనస్య చుక్రుధుః పంచభాగినః ॥ 9

ఇట్లు యత్నివలె దనరక్షణశీలుడు, ధర్మకామవిహీనుడు, ఉభయ లోకభ్రష్టుడు నగునా విప్రునిపై పంచయజ్ఞభాగు లగుదేవతలు క్రుద్ధులైరి.

తదవధ్యానవిస్రస్తపుణ్యస్కంధస్య భూరిద ।

అర్థోఽప్యగచ్ఛన్నిధనం బహ్వీయాసపరిశ్రమః ॥ 10

అధికదానశీలుడ వగునుద్ధవా : ఇట్లే దేవతలను అదరింపకపోవుట వలన వాని పుణ్యభాగము క్షీణ మయ్యెను బహుసరిశ్రమవలన ప్రయత్నములవలన లభించిన అర్థముగూడ నష్టమైనది.

జాతయో జగ్రహుః కించిత్ కించిద్దస్యవ ఉద్ధవ ।

దైవతః కాలతః కించిత్ బ్రహ్మబంధోర్నృపార్థివాత్ ॥ 11

ఉద్ధవా : ఆ బ్రాహ్మణాధముని ధనములో కొంతభాగమును వాని జ్ఞాతులు హరించిరి, కొంతభాగమును దొంగలు హరించిరి. కొంతభాగము దైవవశమువలన, కొంతభాగము కాలవశమువలన నష్టమైనది. కొంత భాగము రాజులచేత, దమ్ములచేత అపహృతమైనది.

స ఏవం ద్రవిణే నష్టే ధర్మకామవివర్జితః ।

ఉపేక్షితశ్చ స్వజనైశ్చింతామాపమరత్యయామ్ ॥ 12

ఇట్లు నమస్తధనము నష్టము కాగా ధర్మకామవివర్జితు డగునా

విప్రృడు స్వజనముచే నుపేక్షితుడై దు స్తర మగు విచారమున నిమగ్ను డయ్యెను.

తస్యైవం ధ్యాయతో దీర్ఘం నష్టరాయ స్తపస్వినః ।
 ఖద్యతో బాష్పకంతస్య నిర్వేదః సుమహానభూత్ ॥ 13

ధననాశనముచే సంతప్తుడు, దీర్ఘ చింతామగ్నుడు, క్లిష్టుడు, బాష్ప కంతుడు, ఖేదవరాయణుడు నగునా ద్రిహ్మణునకు గొప్ప పైరాగ్యము కలిగెను.

స చాహేదమహో కష్టం సృధాఽఽత్తా మేఽనుతాపితః ।
 న శర్మాయ న కామాయ యన్యార్థాయాస ఈదృశిః॥ 14

ఆ బ్రాహ్మణు డిట్లు తలచెను—'ఆహా ! ఎంతయో కష్టవతి సంపాదించిన ధనము ధర్మమునకు కామోపభోగమునకు గాక వ్యర్థముగ వ్యయమైనది గదా ! ఈ శరీరమును వ్యర్థముగ కష్టముల పాలేసితిని ఈకష్ట మెంత దుస్సహమైనది !

ప్రాచ్యేణార్థాః కదర్యాణాం న సుఖాయ కదాచన ।
 ఇహ చాత్మోపతాపాయ మృతస్య సరకాయ చ ॥ 15

తఱచుగ కృపణుల సంపదలు ఎప్పుడును సుఖప్రదములు గావు, అంతేకాక యీ సంపదలు ఇహలోకమున కష్టములకు, పరలోకమున నరకమునకు గారణములగును.

యశో యశస్వినాం శుద్ధం జ్ఞాన్యాయే గుణినాం గుణాః ।
 లోభః స్వల్పోఽపి తాన్ హంతి శ్వితో

రూపమివేప్పితమ్ ॥ 16

అల్పమైనను శ్లోతకుప్లవ సుందరి రూపమును నాశనము చేయు
నట్లు, లోభగుణ మల్పమైనను అ కీర్తివంతుల నిర్మల మైనకీర్తిని, గుణ
వంతుల నధుణములను నాశనము చేయును

అర్థస్య సాధనే సిద్ధే ఉత్క్లష్టే రశ్మణే న్యయే ।

నాశోపభోగ ఆయాసస్తాసశ్చింతాభ్రమో నృణామ్ ॥ 17

దనమును సంపాదించుటయందును, సంపాదించిన దానిని వృద్ధి
పఱచుటయందును, రక్షించుటయందును, వ్యయముచేయుటయందును,
నాశనమునందును, ఆసుభవించుటయందును, మానవులకు పరిశ్రమ,
భయము, చింత, భ్రమ యెదురగుచుండును

స్త్రైయం హింనానృతం దంభః కామః కోధః

స్మయో మదః ।

భేదో వైరమవిశ్వాసః సంస్పర్శా వ్యసనాని చ ॥ 18

ఏతే పంచదశానర్థా హ్యర్థమూలా మతా నృణామ్ ।

తస్మాదనర్థమర్థాఖ్యం శ్రేయోఽర్థీ దూరత స్త్యజేత్ ॥ 19

చోర్యము, హింస అసత్యము, దంభము, కామము, క్రోధము,
విస్మయము, గర్వము, భేదబుద్ధి, వైరము, అవిశ్వాసము, స్పర్శ, స్త్రీ
జూదము, మద్యము (వ్యసనములు) అనునీ పదునైదువిధము లగుననర్థములు
మానవులకు ధనమువలన గలుగుచుండును. అందువలన కల్యాణకాముకు
డగువ్యక్తి అర్థరూపము లగునీ యనర్థములను దూరముగనె విడువవలెను.

భిద్యంతే భ్రాతరో దారాః పితరః సుహృద స్తథా ।

ఏకాన్నిగ్ధాః కాకిణినా సద్యః సర్వేఽరయః కృతాః ॥ 20

అత్యల్పపరిమాణము గలఉచ్చమువలన పోదరులు, భార్యలు, శల్లి

దంతులు, బంధువులు, మిత్రులు వెంటనే శత్రువు' లగుదురు. దానితో పాలు శత్రుత్వ మేర్పడును.

అథేనాల్పీయసా హ్యేతే సంరభా దీప్తమన్యవః ।

త్యజన్త్యాశు స్పృహో ఘ్నంతి సహసోత్సృజ్య

సాహృదమ్ ॥ 21

వీ రతిసాహన్య మగుఅర్థమువలన ఊబ్బులు, క్రుద్ధులు నై శీఘ్రముగ పోదరులు మున్నగువారిని త్యజింతురు. అనంతరము స్పృహతో సాహృదమును వదిలి చివరికి వారిని సంహరింతురు,

లభ్యా జగ్మామరప్రార్థ్యం మానుష్యం

తద్ద్విజాగ్న్యితామ్ ।

అదనాచిత్ర్య యే స్వార్థం ఘ్నంతి యాంత్యశుభాం

గతిమ్ ॥ 22

దేవతలచే ప్రార్థింప దగుమానవజన్మను, అందులో బ్రాహ్మణత్వమును బొందియు దానిని అదరింపక అక్రూపితమును నాశనముచేసికొను వారు అశుభగతిని బొందుదురు.

స్వర్గాపనర్గయోద్వారం ప్రాప్య లోకమిమం పుమాన్ ।

ద్రవిణే కోఽనుపజ్యేత మర్యోఽనర్థస్య ధామని ॥ 23

స్వర్గమోషములకు ద్వార మగుమానవదేహమును బొంది, అనర్థముల కాశ్రయ మగునర్థమునందు మరణధర్మశీలు డగునేవ్యక్తి అసక్తుడగును?

దేవర్షి పితృభూతాని జ్ఞాతీన్ బంధుంశ్చ భాగినః ।

అసంవిభజ్య చాత్మానం యజ్ఞవిత్తః పతత్యథః ॥ 24

యజ్ఞనివలె ధనరక్షకు డగువ్యక్తి దేవతలను, ఋషులను, పితరులను, ప్రాణులను, జ్ఞాతులను, బంధువులను, దాయితాగులను వారి భాగములవారి కిచ్చి సంతృప్తిపరచి, తా నమరివింపక నున్న అధిపతియగును

వ్యర్థయాశ్చేహయా విత్తం ప్రమత్తస్య వయో బలమ్ ।

కుశలా యేన సిద్ధ్యంతి జరతః కిం ను సాధయే ॥ 25

వివేకవంతు లగువులు అర్థాదులచే నిద్రిని జొందుచున్నారు. వ్యర్థ మగుచనార్జనవ్యాపారముచే ప్రమత్తుడనై నేను నా ధనమును, వయస్సును, బలమును దోగొట్టుకొంటిని ఇప్పుడు వార్తకృమున నింకేమి సాధింపగలను?

కస్మాత్సంక్లిశ్యతే విద్వాన్ వ్యర్థయాశ్చేహయాసకృత్ ।

కస్యచిన్నాయయా నూనం లోకో ॥ 26

సువిమోహితః ॥ 26

ఏకారణమువలన విద్వాంసుడు వ్యర్థ మగుఅర్థోపార్జనవ్యాపారముచే పీడితుడగుచున్నాడు ? ఒకానొకవ్యక్తి మాయ చే నీలోకము మోహిత మగుచున్నదనుట నిశ్చయము.

కిం ధనైర్ధనదైర్వా కిం కామైర్వా కామదై నుత ।

మృత్యునా గ్రస్యమానస్య కర్మభిర్వోత జన్మదైః ॥ 27

మృత్యువుచే కలగితు డగుచేవునకు ధనమువలన, ధనము నిచ్చు వస్తువులవలన, భోగవాసనలవలన, భోగములను గలిగించువస్తువులవలన నేమిలాభము కలుగును ? జన్మము నిచ్చుకర్మ లేమిచేయగలవు ?

నూనం మే భగవాన్సుప్తః సర్వదేవమయో హరిః ।

యేన నీతో దశామేతాం నిర్వేదశ్చాత్మనః ప్లవః ॥ 28

ఎవరి కృపవలన నా కీ దనహీనదశ సంప్రాప్తమైనదో, ఎవరివలన నాకు సంసారసముద్రమును దాటుటకు దగిన నౌకాస్వరూప మగు వైరాగ్యము సంభవించినదో అట్టి సర్వదేవము డగుశ్రీహరి నాకు ప్రసన్నుడైనాడు, ఇది నిశ్చయము.

సోఽహం కాలావశేషేణ శోషయిష్యేఽంగమాత్మనః ।

అప్రమత్తోఽఖలస్వాఘ్రే యది న్యాత్సిద్ధ ఆత్మని ॥ 29

ఆయుస్సు ఇంకను మిగిలియున్నచో నేను ధర్మాదిసాధనములయందప్రమత్తుడనై అత్మసంతుష్టుడనై తపస్సుచే శరీరమును టప్పింపజేసి కొందును.

తత్ర మామనుమోదేరన్ దేవాస్త్రిభువనేశ్వరాః ।

ముహూర్తేన బ్రహ్మలోకం ఖల్వాంగః

సమసాధయత్ ॥ 30

ఈవిషయమున త్రిలోకాధిపతు లగుదేవతలు నాపై అనుగ్రహము చూపుదురుగాక । వారి దయవలన ఖల్వాంగరాజు క్షణకాలములోనే బ్రహ్మ (వైకుంఠ) లోకమును బొందినాను. (అట్లే నేనుగూడ ఈస్వల్పకాలములోనే సిద్ధిబొందగలను).

శ్రీ భగవానువాచ

ఇత్యభిప్రేత్య మనసా హ్యేవంత్యో ద్విజసత్తమః ।

ఉన్మచ్చ్య హృదయగ్రంథీన్ శాంతో భిక్షురభూన్మునిః॥ 1

భగవానుడు పలికెను: అవంతిదేశస్థు డగునా బ్రాహ్మ
తోత్తముడు మనస్సుతో నిట్లునిశ్చయించుకొని హృదయగ్రంథులైన
అహంకారముమకారములను వదలి శాశ్వతుడు, మౌని, నన్యాసియు నయ్యెను.

స చచార మహీమేతాం సంయతాత్మేంద్రియానిలః ।

భిక్షార్థం నగరగ్రామా న సంగోఽలక్ష్యేతోఽవిశత్ ॥ ౩2

ఆ నన్యాసి మనస్సును, ఇంద్రియములను, ప్రాణములను విగ్ర
హించి యీ భూమిపై సంచరించుచుండెను, ఆసక్తికూన్ముడై దీనభావ
ముతో భిక్షార్థమై పృథివీగరమునకు, పృథివీగ్రామమునకు వెడలెను

తం వై ప్రవయసం భిక్షమవధూతమసజ్జనాః ।

దృష్ట్వా పర్యభవన్ భద్ర బహ్వీభిః పరిభూతిభిః ॥ ౩3

ఉద్ధవా! అసత్పురుషులు వృద్ధుడు, మలినుడు నగు నాభిక్షకుని
జూచి వివిధము లగుతిరస్కారములతో వాని నవమానింపసాగిరి.

కేచిత్త్రివేణుం జగృహురేకే పాత్రం కమండలుమ్ ।

పీఠంచైకేఽక్షసూత్రం చ కంఠాం చీరాణీ కేచన ।

ప్రదాయ చ పునస్తాని దర్శితాన్యాదదున్మనేః ॥ ౩4

కొందఱు వాని తిరీదండమును, కొందఱు వాని భిక్షపాత్రమును,
కొందఱు కమండలమును, కొందఱ తాననమును, కొందఱు జవమాలను
కొందఱు బొంతను వస్త్రఖండమును హరించిరి కొందఱ తావస్తువుల
నిచ్చి, కొందఱ తావస్తువుల జూపుచు మఱి వానినుండి లాగికొనుచుండిరి.

అన్నం చ భైక్ష్యసంపన్నం భుంజానస్య సరితృతే ।

మూత్రయంతి చ పాపిష్ఠాః ప్రీవంత్యస్య చ మూర్ధని ॥ ౩5

భిక్షయందు లభించిన అన్నమును ఆయన నదీతీరమున భుజించు చుండగ పాపిష్టులు వాని యన్నమున మూత్రమును విడచిరి, శిరస్సున నుమ్మివేసిరి.

యతవాచం వాచయాంతి తాడయాంతి న వక్తి చేత్ ।

తర్జయంత్యపరే వాగ్భిః స్తేనోఽయమితి వాదినః ।

బద్ధుంతి రజ్జ్వా తం కేచిద్భగ్యతాం బభ్యతామితి ॥ 36

మౌని యగు నా సన్న్యాసిని వివిధములగు విషయముల జెప్పమని యడుగుదురు, అత డట్లు చెప్పనిచో వానిని గజ్జలతో గొట్టుచుండిరి, 'ఇతడు మౌంగ'యని కొందఱు బెదరింపసాగిరి 'బంధింపుడు, బంధింపు డని వలకుడు గొందఱు వానిని త్రాటితో గట్టివేయుచుండిరి.

క్షీపం త్యేకేవజావంత నష ధర్మధ్వజః శతః ।

క్షీణవిత్త ఇమాం వృత్తిమగ్రహీత్ స్వజనోఽర్జుతః ॥ 37

కొందఱిట్లవమానించుచు 'ఇతడు ధర్మధ్వజుడు (త్రిదండచిహ్నము లచే జీవించువాడు), లోకవంచకుడు, ధనమంతయు నశించిపోవుటవలన బంధువులు వీనిని విడచిపెట్టిరి. అప్పటినుండి యిత డీభిక్షక వృత్తిని స్వీకరించినా'డని నిందింపసాగిరి.

అహో ఏష మహాసారో ధృతిమాన్ గిరిరాడివ ।

మౌనేన సాధయత్కర్మం బకవద్దృఢ నిశ్చయః ॥ 38

అహో ! ఇత డతి బలవంతుడు, మహాపర్వతమువలె గొప్ప ధైర్య చాలి. కొంగవలె స్వకార్యసాధనమునందు కృతనిశ్చయుడై మౌన భావ ముతో ధన పనిని సాధించుకొనుచున్నాడు,

ఇత్యేకే విహసంత్యేనమేకే దుర్వ్యాసాయంతి చ ।

తం బబంధుర్నిరుబంధుర్వధా శ్రీఃసకం ద్విజమ్ ॥ 39

అని యిట్లు పలికి కొందఱు పరిహాసించుసాగిరి, కొందఱు వానిపై
ఆసానవాయువును విడువసాగిరి, కొందఱు చిలుకలు, గోరువంకలు
మున్నగుపెంపుడు పక్షిలవలె వానిని గొలునులతో కారాగారాదులయందు
బంధించుచుండిరి,

ఏవం స భౌతికం దుఃఖం దైవికం దైహికం చ యత్ ।

భోక్తస్యమాత్మనో దిప్తం ప్రాప్తం ప్రాప్తమబుశ్యత ॥ 40

ఈవిధముగ నా సన్నాసి బౌతికము(దుర్జనాదికృతము), దైహికము
(జ్వరాదిసిమిత్తము) దైవికము (శీతోష్ణాదులవలన గలిగినది) నగుకష్ట
ములు దైవనిర్దిష్టములు అపరిహార్యములు కనుకయవి యపశ్యము అను
భవించదగిననే యని నిశ్చయించుకొనెను

పరిభూత ఇమాం గాధామగాయత సరాధమైః ।

సాతయద్భిః స్వధర్మస్థో భృశిమాస్థాయ సాత్త్వికీమ్ ॥ 41

దుర్జనులు వానిని స్వధర్మద్యుతునిగా జేయుటకు నానావిధములుగ
నవమానించిరి. అయినను అతడు సాత్త్విక మగుధైర్యము నవలంబించి
స్వధర్మమునం దుండి యీ క్రిందిగాఢము గీర్తించెను.

ద్విజ ఉవాచ.

నాయం జనో మే నుఖదుఃఖహేతు-

ర్న దేవతాత్మా గ్రహకర్మకాలాః ।

మనః పరం కాగణమామనంతి

సంసారచక్రం పరివర్తయేద్యత్ ||

42

బ్రాహ్మణుడు పలికెను: ఈజనముగాని, దేవతలుగాని, అత్మగాని, గ్రహములుగాని, కర్మలుగాని, కాలముగాని యేవియు నా సుఖదుఃఖములకు గారణములు గావు, ఈసంసారచక్రమును ద్రిష్ట మనస్సే సుఖదుఃఖములకు గారణ మనిపెద్దలు చెప్పుచున్నారు

మనో గుణాన్ వై సృజతే బలీయః

తతశ్చ కర్మాణి విలక్షణాని ।

శుక్లాని కృష్ణాన్యశ్చ లోహితాని

తేభ్యః సవర్ణాః సృతయో భవంతి ||

43

బలవంత మగుమనస్సే గుణములను సృష్టించుచున్నది. అగుణములమంటి భక్తములు (సాత్త్వికములు), కృష్ణములు (తామసములు), లోహితములు (రాజసములు) విలక్షణములు నగుకర్మలు పుట్టుచున్నవి, ఆకర్మలవలన సవర్ణములు అనగా - యో కర్మానురూపము లగు దేవతిర్యక్ష్మానవాదిగతులు కలుగుచున్నవి,

అసేహ ఆత్మా మనసా సమీహతా

హిరణ్మయో మత్సఖ ఉద్వితప్తే ।

మనః స్వలింగం పరిగృహ్య కామూన్

జషన్ నిబద్ధో గుణసంగతోఽసౌ ||

44

హిరణ్మయుడు (జ్ఞానశక్తిమయుడు), తీవ్రనియంతయు నగుపరమాత్మ సమీహత (క్రియాశీలక)మగు మనస్సుతోగూడ మున్నవాడై నను,

స్వయముగ నిష్క్రియభావముతో సాక్షిహాసముగ "దర్శించుచుండును. తీవాత్మ సంసారద్యోతక మగుమనస్సును ఆత్మరూపముతో గ్రహించి చునస్సునకు సంబంధించిన క్రియలతో గూడినవాడై ధోగములను సేవింపుచు సంసారసక్తుడగును.

దానం స్వధర్మో నియమో యమశ్చ
శ్రుతం చ కర్మాణి చ సద్వ్రతాని ।
సర్వే మనోనిగ్రహలక్షణాంతాః
పరో హి యోగో మనసః సమాధిః

45

దానము, స్వధర్మము, నియమము, యమము (ఆహింసాదులు), శ్రుతము (కాస్త్రోశ్చిణము), సద్వ్రతములు, సత్కర్మలు—ఇవియు స్నియు మనోనిగ్రహోపాయములు, మనోనిగ్రహమే పరమయోగము

సమాహితం యస్య మనః ప్రశాంతం
దానాదిభిః కిం వద తస్య కృత్యమ్ ।
అసంయతం యస్య మనో వినశ్యత్
దానాదిభిశ్చేదపరం కిమేభిః ॥

46

సమాహితము, (వశీభూతము) ప్రంశాంతము నగుమనస్సుగల వానికి దానాదులవలన ప్రయోజనమేమిటి? అలసత్వమునకు వశమై నియమితముగాని మనస్సుగలవానికి దానాదులవలన ప్రయోజనమేమి ?

మనోవశేఽస్యే హ్యాభవన్ స్మ దేవా
మనశ్చ నాన్యస్య వశం సమేతి ।

శ్రీహ్ని హి దేవః సహస్రః సహాయాన్

యుంజ్యాద్వశే తం స హి దేవదేవః ॥ 47

సర్వేంద్రియములు మనస్సునకు వశమైయున్నవి. మనస్సు
ఏయింద్రియమునకు వశమై యుండలేదు మనస్సు బలవంతునికంటెను
మిక్కిలి బలవంతమైనది యోగులకుగూడ భయంకరమైనది. దీనిని
జయముచేసికొనువాడే దేవదేవుడు, ఇంద్రియజేతయనగును.

తం మర్త్యం శత్రుమసహ్యవేగం

అమృతమం తన్న విత్త్య కేచిత్ ।

తద్వ్యంత్యసద్విగ్రహమితి మర్త్యైః

మిత్రైః పూజాసేవితాన్ నిమూఢాః ॥ 48

సహించుటకు పీటగాని రాగాదిదేగములతో గూడినదియు, శరీర
మునేకాక హృదయాదిమర్మస్థానములనుగూడ బాధించునదియు, ఇయింపు
టకు కర్మమిహిదియు నగునా మనోహావశక్తివును జయింపక కొం
డను మానవులు ఇతరులలో వ్యర్థముగ కలహించుచున్నారు ఆకలహము
నందు కొందఱిని శత్రువులనియు, కొందఱిని మిత్రులనియు, కొందఱిని
ఉపాసీనులనియు వివేచనచేయుదురు అట్టివారు మిక్కిలి మూర్ఖులు.

దేహం మనోమూత్రిమివం గృహీత్వా

మమాహమిత్యంభధియో మనుష్యాః ।

నహిహమన్యోఽయమితి భ్రమేణ

మరంతపాతే తమసి భ్రమంతి ॥ 49

మానవులు వివేకశూన్యులై మనఃకల్పితమగు నీ దేహమును నేను,
నాది యని భావించుచున్నారు. దానివలన ఇది యితరము ననుభ్రమలో
పడి దుస్తర మగుసంసారసాగరమున సంచరించుచున్నారు.

జనస్సు హేతుః సుఖదుఃఖయోశ్చైత్
కిమాత్మనశ్చాత్ర హి భామయోస్తత్ ।
జహ్వం క్వచిత్ సంవశతి స్వదద్భిః
తద్వేదగాయాం కతిమాయ మిష్యేత్ ॥

౨౦

జానవుడె సుఖదుఃఖములకు గారణమైనచో వానితో నాత్మ కెట్టి సంబంధ ముండును ? కిర్తృత్వబోక్తృత్వములు భౌతికము లగుష్టుల నూళ్ళదేహములకు సంబంధించినవి ఎప్పుడైన బోజనాదులయందు తన చంతములతో నాలుకను కొఱకిరావినచో, దానివలన బాధపలిగినప్పుడు మాంసపు దెవరిపై కోపించును ?

దుఃఖస్య హేతుర్బుధి దేవతాస్తు
కిమాత్మన స్తత్ర వికారయోస్తత్ ।
యదంగమంగేన నిహన్యతే క్వచిత్
క్రుధ్యేత కస్మై పునః స్వదేహే ॥

౨౧

దేవతలె దుఃఖమునకు గారణ మైనచో నీ దుఃఖమువలన నాత్మ కెట్టి నష్టము కలుగును ? కర్తృత్వబోక్తృత్వములు ఇంద్రియాభిమాను లగుదేవతలకు సంబంధించినవి. ఈ దేవతలు నర్వశరీరములలోను నొకే విధముగ నుందురు. ఒక శరీరములో నున్నదేవతలె మఱియొక శరీరములోగూడ నుందురు ఇట్టి స్థితిలో తన శరీరమునందలి యొక యవ యవమువలన మఱియొక యవయవమునకు దెబ్బ తగిలినచో నెవరిపై కోపించును ?

ఆత్మా యది స్యాత్ సుఖదుఃఖహేతుః
కిమన్యత స్తత్ర నిజస్వభావః ।

నహ్యోత్థనోఽన్యవ్యసితస్మృషాన్యాత్
క్రుధ్యేత కస్మాన్న సుఖం న దుఃఖమ్ ॥

52

అత్మయే సుఖదుఃఖములకు హేతువైనచో నిరస ఇతరమైనదానిని నిందింపనేల ? ఇచి అత్మస్వభావము. అత్మకంటె అన్యమైన దేము లేదు. ఒకపేజ యన్నచో నది మిథ్యయే యగును. సుఖముగాని దుఃఖము గాని లేనప్పుడు క్రోధమునకు హేతు వేమి యుండును ?

గ్రహా నిమిత్తం సుఖదుఃఖయోశ్చేత్
కిమాత్మనోఽజస్య జనస్య తే నై ।
గ్రహైర్గ్రహస్యైవ వదంతి పీఠాం
క్రుధ్యేత కస్మై పురుషస్తతోఽన్యః ॥

53

గ్రహములు సుఖదుఃఖములకు గారణ మనినచో జన్మరహిత మైన అస్తి లేదు హాని యుండును ? వాని ప్రభావము జననమరణసేల మగుశరీ రముపై నుండును. దైవజ్ఞులు అకాశమునం దుండుగ్రహములవలన శరీ రమునం దుండుగ్రహములకు బాధకలుగుచున్న దనిచెప్పుచున్నారు. అందు వలన దేహగ్రహములకంటె భిన్నుడైన పురుషునిపై గోపము చూప నేల ?

కర్మాస్తు హేతుః సుఖదుఃఖయోశ్చేత్
కిమాత్మనస్తద్ధి బడాబడత్వే ।
దేహస్త్వచిత్ పురుషోఽయం సుపర్ణః
క్రుధ్యేత కస్మై నహి కర్మమూలమ్ ॥

54

కర్మలే సుఖదుఃఖములకు హేతువై లనినచో దానివలన నాత్మ కెట్టి ప్రయోజన ముండును ? విలయన, జడశ్వాజరత్వము లను సుఖయధర్మ

విశిష్టము లైన నవవార్తములయందు కర్మ సంభవమగును. కాని దేహము జడము, ఈపురుషుడు సుపర్మడు అనిగా భవద్భావస్వరూపుడు. అందువలన సుఖదుఃఖములకు మూలభూత మగుకర్మయే లేనపుడు ఎవరిపై గోపింప వలెను

కాలస్తు హేతుః సుఖదుఃఖయోశ్చేత్
కిమాత్మనస్తత్ర తదాత్మకోఽసౌ ।
నాగ్నేర్హి తాపో న హిమస్య తత్ స్యాత్
త్రుధ్యేత కస్మై న పరస్య ద్వంద్వమ్ ॥ 55

సుఖదుఃఖములకు కాలము హేతుపైన ఆత్మపై దాని ప్రభావ మేల యుండును? ఏలయన, ఈ యాత్మ కాలాత్మకమే కదా ! అగ్నికి తాపము, మంచునకు తైత్వము నుండదు ఈ పురుషునకు సుఖదుఃఖాదివికలులులేవు, కావున నెవరిపై గోపమును జూపవలెను ?

న కేనచిత్ క్వాపి కథంచనాస్య
ద్వంద్వోపరాగః పరతః పరస్య ।
యథాహమః సంసృతిరూపిణః స్యా-
దేనం ప్రబుద్ధో న బిభేతి భూతైః ॥ 56

సంసారిసూచక మగుఅహంకారమునకు సుఖ దుఃఖ సంబంధ మున్నట్లు ప్రకృతికంటె అతీతమైన ఆత్మ కెప్పుడును దేనితోను సుఖ దుఃఖాదిసంబంధ ముండదు, ఈ విషయమును చెలినీకొనిన మానవుడు భూతములకు భయపడడు.

ఏతాం స ఆస్థాయ పరాత్మనిష్ఠా-
మధ్యాసితాం పూర్వతఃపైర్మహర్షిభిః ।

అహం తరిష్యామి గురంతపారం

తమో మునుందాంఘ్రిని పేనద్యైన ॥

57

అందువలన నేను ప్రాచీనులైన మహర్షులచే నేవిత మగు నీ పర
మాత్మజ్ఞానమును బొంది శ్రీకృష్ణపాదపద్మపేవతోడనే దుస్థిరము తమ
స్వరూపము నగునీ సంసారమును దరింపగలను.

శ్రీ భగవానువాచ

నిర్విద్య సప్తద్రవిణో గతక్షమః

ప్రవ్రజ్య గాం పర్యుమాన ఇథ్యమ్ ।

నిరాకృతోఽసద్భిరపి స్వధర్మా-

దకంపితోఽమూం మునిరాహ గాథామ్ ॥ 58

భగవానుడు పలికెను:— సప్తద్రవ వనరుగలవాడు. లేవ
రహితుడు నగు నా ముని వైరాగ్యము వైరయ నన్వసించి భూమియంతట
దిరుగుచు, దుర్జనులచే నిట్లు తిరస్కృతుడై నను స్వధర్మమునుండి చలించి
పక పూర్వోద్దాతను గీర్తించెను.

సుఖగుఃఖిప్రనో నాన్యః పురుషస్యాశ్మవిభ్రమః ।

మిత్రోదాసీనకపనః సంసారస్తమసః కృతః ॥ 59

టీపునకు సుఖదుఃఖముల గలుగజేయువా రెవ్వరును లేరు. ఇది
వాని చిత్తవిభ్రమమే. మిత్రోదాసీనశత్రురూప మగు నీ సంసారము
ఆజ్ఞానకల్పితము.

తస్మాత్సర్వాత్మనా తాత నిగృహీణ మనో ధియా ।

మయ్యావేశితయా యుక్త ఏతావాన్

యోగసంగ్రహః ॥ 60

ఉద్దవా : నాయందు బుద్ధి నుంచి సంపూర్ణముగ మనస్సును నిగ్రహించుకొనుము. ఇదియే యోగసార మనితెలిసికొనుము

గీయ ఏతాం భిక్షుణా తాం బ్రహ్మనిష్ఠాం సమాహితః ।
ధారయన్ శ్రావయన్ శృణ్వన్ ద్వంద్వైర్దైవభి
భూయతే ॥ 61

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం
సంహితాయాం వైయాసిక్యాం ఏకాదశస్కంధే
శ్రీభగవదుద్ధవసంవాదే భిక్షుగీతా నామ
త్రయోవింశోఽధ్యాయః ॥

దిక్షుకునిచే గానము చేయబడిన సిబ్బిహ్మ జ్ఞాన తత్త్వమును సమాహితదిత్తుడై మోసపుడు దరించినను, (వతించినను) వినిపించినను, వివినను సుఖదుఃఖాదులకు పరుడు గాడు.

ఇట్లు శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణములోని ఏకాదశ
స్కంధములోని యిరువదిమూడవ అధ్యాయము
సమాప్తము.

ఇరువదినాలుగవ అధ్యాయము:

సాంఖ్యయోగము

శ్రీ భగవానువాచ.

అథ తే సంప్రవక్ష్యామి సాంఖ్యం పూర్వైర్వి
యద్విజ్ఞాయ పుమాన్ సద్యో జహ్యద్వైకల్పి

భగవానుడు పలికెను :— ఉద్ధవా :—
ఋషులచేత నిశ్చయింపబడిన (చెప్పబడిన) సాంఖ్యయోగం:
దను, దానిని వినిన మానవుడు పెంటనే భేదమూలక మగ
లను విడచిపెట్టును.

ఆసీద్ జ్ఞానమథో హ్యర్థ ఏకమేవావికల్పితమ్
యదా వివేకనిపుణా ఆదౌ కృతయుగేఽయుగే

ప్రళయమునందును, కృతయుగమునందును, ఏకా
వివేకనిపుణు లగుపురుషు లుందురు. అప్పుడే సమగ్రజ్ఞా
నేయవిషయము వికల్పరూప్యమై ఒకేరూపమున నుండును.
బ్రహ్మ మొక్కదే యుండును .

తస్మాయ్యాకలరూపేణ కేవలం నిర్వికల్పితమ్ ।

వాఙ్మనోఽగోచరం సత్యం ద్విధా సమభివద్భ్రు

పిమ్మట వాక్కునకు మనస్సునకు అగోచరము,
అనగా భేదరహితము, ఏకము, సత్యము నగునాబ్రహ్మము
రూపములతో (మాయావీలానరూపముతో) రెండువిధము లైన

తయో రేకతరో హ్యర్థః ప్రకృతిః సోభయాత్మికా ।

జ్ఞానం త్వన్యతమో భావః పురుషః సోఽభిధీయతే ॥ 4

ఆ రెండుఅంశలలోను ప్రకృతి యొకయంశము, ఆ ప్రకృతి కార్య కారణరూపిణిమై రెండు విధములుగ నున్నది. మఱియొక అంశము జ్ఞానము అదియే పురుషనామముతో నభిహితమై యున్నది.

తమో రజః స త్వమితి ప్రకృతేరభవన్ గుణాః ।

మయా ప్రక్షోభ్యమాణాయాః పురుషానుమతేన చ ॥ 5

పిమ్మట పరమేశ్వరుడ నగునేను ప్రకృతికి తోభను గలుగజేయుగా దానుండి ‘ సత్త్వము, రజస్సు, తమస్సు ’ అను మూడుగుణము లభి వ్యక్తములై నవి.

తేభ్యః సమభవద్ సూత్రం మహాన్ సూత్రేణ సంయుతః ।

తతో వికుర్వతో జాతో యోఽహంకారో

విమోహనః ॥ 6

ఈగుణత్రయమునుండి క్రియాశక్తి సంపన్న మగు సూత్రము, ఆ సూత్రముతోగూడ జ్ఞానశక్తివ్రాస మగుమహత్తత్త్వము ప్రకటమైనవి అనంతరము మహత్తత్త్వమునుండి జీవులకు త్రమ గొల్పు అహంకార ముద్భవించినది.

వై కారికపైజనశ్చ తామసశ్చేత్యహం త్రివృత్ ।

తన్మాత్రేంద్రియమనసాం కారణం చిదచిన్మయః ॥ 7

ఈయహంకారము వై కారికము, తై జనము, తామసము ననిమూడు విధములుగను, చిదచిన్మయముగను నున్నది. ఆదియే తన్మాత్రలకును, ఇంద్రియములకును, మనస్సునకును గారణ మైయున్నది.

అర్థస్తన్మాత్రికాజ్ఞే తామసాదిందిర్యాణి చ ।

తైజసాదేవతా ఆసన్నేకాదశ చ వైకృతాత్ ॥ 8

శబ్దము మున్నగుపంచస్మాత్రలకు గారణస్వరూప మగుతామసా హంకారమునుండి పంచమహాభూతములు, తైజసము అనగా రాజసాహంకారమునుండి పదియింద్రియములు, వైకృతము అనగా సాత్త్వికాహంకారము నుండి ఏకాదశేంద్రియాధిష్ఠానదేవతలు, మనస్సు కలిగినవి.

మయా సంచోదితా భావాః సర్వే సంపాత్యకారిణః ।

అంశముల్పాదయామూసుర్మమాయతినము త్తమమ్ ॥ 9

నా ప్రేరిణచే వెనుక చెప్పబడినపదార్థము లన్నియు, సమీకరింపబడిన మతో క్రియాశీలములై, ఓ తత్తమమగు నా నివాసస్థానరూపమైన బ్రహ్మాండమును సృష్టించినవి.

తస్మిన్నహం సమభవమండే సలిలసంస్థితౌ ।

మమ నాభ్యామభూత్పద్మం విశ్వాఖ్యం తత్ర

చాత్మభూః ॥ 10

జలమునం దున్న ఆ యందమున నారాయణస్వరూపుడనగు నేను వెల్లిడియైతిని. నా నాభినుండి విశ్వమనునొకపద్మ ముత్పన్న మైనది. దానియందు చతుర్ముఖుడైనబ్రహ్మ ఆవిర్భవించెను.

సోఽస్పృజ త్తపసా యుక్తో రజసా మదనుగ్రహాత్ ।

లోకాన్ సపాలాన్ విశ్వాత్మా భూర్భువః

స్వరితి త్రిధా ॥ 11

విశ్వాత్మ దగునా బ్రహ్మ రజోగుణయుక్తుడైన నా యనుగ్రహము

చలన తపస్సుచేసి, దాని ప్రభావముచే లోకపాలకులతోగూడ భూర్భువ స్వర్లోకములను సృష్టించెను.

దేవానామోక ఆసీత్ స్వర్భూతానాం చ భువః పదమ్ ।

మర్త్యాదీనాం చ భూర్లోకః సిద్ధానాం త్రితయాత్

పరమ్ ॥ 12

స్వర్గలోకము దేవతలకు, భువర్లోకము భూతగణములకు, భూలోకము మనుష్యులకు వాసస్థానమైనది. ఈ మూడులోకములకంటె పరిమైన మహర్లోకాదులు సిద్ధుల కాశ్రయము లైనవి.

అథోఽసురాణాం నాగానాం భూమేరోకోఽస్పృజత్ప్రభుః ।

త్రిలోక్యాం గతయస్సర్వాః కర్మణాం

త్రిగుణాత్మనామ్ ॥ 13

(ప్రభువు) సృష్టికార్యసమర్థు డగుబ్రహ్మ భూమికి క్రింద అసురులకు నాగులకు నావాసస్థానరూపముగ అతలాదిలోకములను సృష్టించెను. త్రిగుణాత్మకము లగుకర్మల ననునరించి తీపులకు మూడులోకములయందు వివిధములగు గతులుండును.

యోగస్య తపసశ్చైవ న్యాసస్య గతయోఽనులాః ।

మహర్జవ స్తపస్సత్యం భక్తియోగస్య మద్గతిః ॥ 14

యోగతపస్సన్న్యాసముల తారకమ్యము ననుననించి మహర్లోకము, జనలోకము, తపోలోకము, సత్యలోకము ననుడిత్త మగుచుల టిందును. భక్తియోగముచే నా పరిపథమమును టిందును.

మయా కాలాత్మనా ధాతౌ కర్మయుక్తమిదం జగత్ ।

గుణప్రవాహ ఏతస్మిన్నున్మజ్జతి నిమజ్జతి ॥ 15

కాలాత్మకుడను, పరమేశ్వరుడను నగునాచే నీ జగత్తు కర్మయును మైయున్నది సత్వాదిగుణ ప్రవాహవిశిష్ట మగునీ సంసారమున జీవు డొకమాటు మునుగుచున్నాడు, మఱియొక మారు లేచుచున్నాడు, అనగా నొకప్పు డదోగతిని మఱియొకప్పు దుత్తమగతిని బొందుచున్నాడు

అణుర్బూహాత్కుశః స్థూలో యో యో భావః ప్రసిన్ధతి ।

సర్వోఽప్యభయసంయుక్తః ప్రకృత్స్యా పురుషేణ చ ॥ 16

జగత్తులోని చిన్నవి, పెద్దవి, స్థూలము, సూక్ష్మము నగుపదార్థము లన్నియు ప్రకృతిపురుష బిరువురినుండి బయల్పడనివలెను.

యస్తు యస్యాదిరంతశ్చ స వై మధ్యం చ తస్య సన్ ।

వికారో వ్యవహారార్థో యథా తైజసపార్థివాః ॥ 17

ఏపదార్థ మేకార్యమునకు కారణము, అయస్థానము నైయున్నదో ఆపదార్థమే అకార్యమునకు వర్తమానస్వరూప మైయున్నది. తైజసపార్థి వము లై నపదార్థములు అనగా కటకకుండలాదులు, ఘటశరావాదులు లేవ అము వ్యావహారిక పదార్థములై నట్లు వైకారికపదార్థము లన్నియు వ్యావహారికములే. కాని కారణపదార్థ మొక్కటియే సత్యమైనది.

యదుపాదాయ పూర్వస్తు భావో వికురుతేఽపరమ్ ।

ఆదిరంతో యదా యస్య తత్సత్యమభిధీయతే ॥ 18

ఉపాదానకారణరూపముగ గ్రహింపబడి, మహత్తత్వముమున్నగు అహంకారాదిభావపదార్థముల నన్నింటిని సృష్టించు పస్తువే సత్యమైనది. ఎప్పు డేపదార్థము వేనికి ఆద్యంత మనిగ్రహింపబడినదో, అప్పు డాపదార్థము సత్య మైనదని చెప్పబడినది. (ఆ మృత్తికయే సత్యమను బ్రతివాక్యములో నెట్టివి రోధములేదు).

ప్రకృతిర్యస్యోపాదానచూఢారః పురుషః పరః ।

సోఽభివ్యంజకః కాలో బ్రహ్మతత్త్రితయంత్యహమ్ ॥ 19

ఈ జగత్కార్యమున కుపాదాన మగుప్రకృతి, ప్రకృతికధిష్ఠాత యగుపురుషుడు, గుణజ్ఞోభిముద్వారా అభివ్యంజక మగుకాలము-ఈ మూడు పదార్థములు బ్రహ్మవ్యతాపుడ నగునేనే, నాకంటె భిన్న మైనదేదియు లేదు

సర్గం ప్రవర్తతే తావత్ పౌర్వాపర్యేణ నిత్యశః ।

మహాన్ గుణవిస్మరార్థః స్థిత్యంతో యావదీక్షణమ్ ॥ 20

పరమేశ్వరుని యీక్షణశక్తి యున్నంతవఱకు గుణప్రవాహముచే వివిధభావావన్ను లగుజీవుల భోగముకొఱకు పితృపుత్రాది రూపముతో నీ సృష్టిచక్రము నిరంతరము ప్రవర్తిత మగుచున్నది.

విరాణ్మయాఽఽసాద్యమానో లోకకల్పవికల్పకః ।

పంచత్యాయ విశేషాయ కల్పతే భువనైః సహ ॥ 21

కాలాత్మకుడ నగునాచే పరివ్యాప్తమై లోకముల సృష్టినితి ప్రళయ ములకు ఆధారస్వరూప మైనబ్రహ్మాండము లోకము లన్నింటితోపాటు వినాశరూప మగువిభాగమునకు యోగ్యమైనదగును

అన్నే ప్రళయతే మర్త్యమన్నం ధానాసు లీయతే ।

ధానా భూమీ ప్రళయంతే భూమిర్గంధే ప్రళయతే ॥ 22

ప్రళయకాలమున మానవశరీరములు అన్నమునందును, అన్నము వీజములయందును, వీజములు భూమియందును, భూమి గంధతన్మాత్రలోను లీనమగును.

అప్పు ప్రళయతే గంధ ఆపశ్చ స్వగుణే రసే ।

లీయతే జ్యోతిషి రసో జ్యోతి రూపే ప్రళయతే ॥ 23

గంధము జలములోను, జలము తన గుణ మగురసములోను, రసము తేజస్సులోను, తేజస్సు రూపములోను లీనమగును.

రూపం వాయూ స చ స్పర్శే లీయతే సోఽసి చాంబరే ।

అంబరం శబ్ద తన్మాత్రే ఇంద్రియాణి స్వయోనిషు ॥ 24

రూపము వాయువునందును, వాయువు స్పర్శమునందును, స్పర్శము ఆకాశమునందును, ఆకాశము శబ్దతన్మాత్రము నందును లీనమగును. ఇంద్రియములు తమకు గారణు లగు దేవతలయందును లీనమగును.

యోన్నిర్వైకారికే సౌమ్య లీయతే మనసశ్వరే ।

శక్తా భూతాదిమప్యేతి భూతాచిర్మహతి ప్రభుః ॥ 25

సౌమ్యుః దేవతలు నియామక మగుమనస్సులోను, మనస్సు అహంకారమునందును, శబ్దము పంచభూతములకు గారణ మగుతామసా హంకారమునందును, సర్వజగత్తునకు మోహమును కలుగజేయుటయందు సమర్థ మైనత్రివిధాహంకారములు మహత్తత్త్వమున లీనమగును.

స లీయతే మహాన్ స్వేషు గుణేషు గుణవత్తమః ।

తేఽవ్యక్తే సంప్రళీయంతే తత్కాలే

లీయతేఽవ్యయే ॥ 26

జ్ఞానక్రియాశక్తిప్రధాన మగుమహత్తత్త్వము తనకు గారణము లగుగుణములలో లీనమగును, గుణములవ్యక్త ప్రకృతియందును, ప్రకృతి తనకు ప్రేరకము, నాశరహితము నగుకాలమునందు లీనమగును.

కాలో మాయామయో జీవే జీవతన్మని మయ్యజే ।

అత్మా కేవల తన్మన్తో వికల్పాపాయలక్షణః ॥ 27

కాలము మాయామయు దగుజీవునియందును, జీవుడు అజాడను ఆత్మస్వరూపుడను నగునాయందును లయమగును. ప్రపంచస్థుయొక్క పృష్టిస్థితి నాశములకు గారణుడను, నిరుపాదికుడను నగునేను మఱి యెచ్చటను లయముగాను, స్వస్వరూపమునందె యుందును

ఏనమన్వీక్షమాణస్య కథం వైకల్పికో భ్రమః ।

మనసో హృది తిష్ఠేత వ్యోమీనావారోక్షదయే తమః ॥ 28

సూర్యోదయముకాగా అంతర మండలాలరు, అట్లే సాంఖ్య యోగమును గూర్చియాలోచించు వానిమనస్సునకు వైకల్పిక (ప్రాసంచిక) భ్రమ యెట్లు కలుగును? ఒకచేత కలిగినచో నదియెక్కువ కాలము హృదయమున నెట్లుండును?

ఏష సాంఖ్యవిధిః ప్రోక్తః సంశయగ్రంథిభేదనః ।

ప్రతిలోమానులోమాభ్యాం పరావరదృశా మయా ॥ 29

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం

సంహితాయాం వైయాసిక్యా మేకాదశ స్కంధే

శ్రీ భగవదుద్భవ సంవాదే సాంఖ్యయోగనామ

చతుర్వింశోఽధ్యాయః

ఉద్భవా : సర్వకార్య కారణ తత్త్వ దర్శి నగునేను పృష్టి ప్రళయ క్రమముతో సంశయగ్రంథ భేదక మగు నీ సాంఖ్య విధినిగూర్చి చెప్పితిని.

ఇది శ్రీ మద్భాగవత మహాపురాణము నందలి

ఏకాదశ స్కంధములోని ఇరువదినాలుగవ

అధ్యాయము సమాప్తము.

ఇరువదియైదవ అధ్యాయము

త్రిగుణ వృత్తుల నిరూపణము

శ్రీ భ గ వా ను వా చ.

గుణానామసంమిత్రాణాం సుమాన్ యేన యథా భవేత్
తస్మై పురుషవర్యేదముపభారయ శంసతః ॥ 1

భగవానుడు పలికెను: పురుషశ్రేష్ఠుడ వగుకర్ధవా! ఆసం
మిత్రము ఆనగా విభక్త మగుగుణములలో నేగుణములద్వారా పురుషు
దేహుపమున నుండునో వానినిగూర్చి చెప్పుదును, వినుము.

శమో దమ స్తితిక్షేతౌ తపస్సత్యం దయా స్మృతిః ।

తుష్టిస్త్యాగోఽస్పృహ శ్రద్ధా హీర్దయాచిన్స్వనిర్వృతిః ॥ 2

శమము, (మనో నిగ్రహము), దమము (ఇంద్రియ నిగ్రహము)
తితిక్ష (ఓర్పు) ఈక్ష (వివేకము), తపస్సు, నత్యము, దయ, స్మృతి,
సంతోషము, త్యాగము, వైరాగ్యము, శ్రద్ధ, లజ్జ, దయాదీ న్దుణులు,
ఆత్మరతి మున్నగునవి సత్వగుణవృత్తులు

కామ ఈహా మద స్తృష్ణా స్తంభ ఆశీర్భదా సుఖమ్ ।

మనోత్సాహో యశః ప్రీతిర్హాస్యం వీర్యం బలోద్యమః ॥ 3

కామము, ప్రయత్నము, మదము, తృష్ణ, గర్వము, దేవతలనుండి
ధనము మున్నగువానిని యాచించుట, భేదబుద్ధి, సుఖము, మనోత్సాహము
(మదముచేత యుద్ధాదులయం దభినివేశము గలుగుట), కీర్తియం దభి
లాష, పరిహాసము, పరాక్రిమము, హతపూర్వక ప్రయత్నము మున్నగు
నవి రజోగుణవృత్తులు.

క్రోధో లాభోఽన్యతం హింసా యాచ్ఛా దంభః

క్షమః కలిః ।

శోకమోహా విషాదా ర్హీ నిద్రాశా భీరనుద్యమః ॥ 4

క్రోధము, లోభము, అనత్యభాషణము, హింస, యాచన, దంభము (పాషండము), శ్రమ, కలహము శోకము, విషాదము, ఆర్తి, (దుఃఖ దైన్యములు), నిద్ర, ఆశ, భయము, జాడ్యము (ఆకర్మణ్యత) మున్నగు నవి తమోగుణవృత్తులు.

సత్త్వస్య రజసశ్చైతాస్తమసశ్చానుపూర్వశః ।

సృత్తయో వర్ణితప్రాయాః సన్నిపాతమథో శృణు ॥ 5

ఇంతవలకును భిన్న భిన్నముగ నున్న సత్త్వరజస్తమో గుణముల వృత్తులను వివరించితిని ఇక యిప్పుడు కలసియున్న గుణవృత్తులను గూర్చి చెప్పెదను వినుము.

సన్నిపాత స్త్వహమితి మమేత్యుద్ధవ యా మతిః ।

వ్యవహారః సన్నిపాతో మనోమాత్రేంద్రియాసుభిః ॥ 6

ఉద్ధవా : జీవుల 'నేను, నాది' యనుబుద్ధి సమ్మిశ్రణము లైన త్రిగుణములకు సంబంధించినది. మనస్సువలన, శబ్దాది విషయములవలన, ఇంద్రియములవలన, ప్రాణములవలన పైనచెప్పబడినవృత్తులు బయల్పెడలును. ఇవి యన్నియు సాత్త్వికరాజసతామసములె.

ధర్మే చార్థే చ కామే చ యదాసౌ పరినిష్ఠితః ।

గుణానాం సన్నికర్షోఽయం శ్రద్ధారతిధనావహః ॥ 7

పు.మధు ధర్మార్థకామవిషయములందు ఆసక్తు డగునపుడు వానికి

శ్రద్ధను, రతిని, ధనమును గలిగించునది ఈ మూడుగుణములయొక్క
మిశ్రవృత్తియే యనితెలిసికొనుము

ప్రవృత్తిలక్షణే నిష్ఠా పుమాన్ యర్హి గృహశ్రమే ।

స్వధర్మే చానుత్థిత గుణానాం సమిత్విర్హి సా ॥ 8

ప్రవృత్తిలక్షణము లైనకామ్యకర్మాదుల యందు పురుషున కాసక్తి
కలిగినపుడు అతడు గృహస్థాశ్రమమున నిమగ్నుడగును, ఏమైత
స్వధర్మములయందు అనగా విత్తవై మిత్తికముల యందు రతుడగును, ఇవి
గూడ గుణత్రయఃస్మిశ్రణమే యని యెఱుంగుము.

పురుషు సత్త్వసంయుక్తమనునిరూపాచ్ఛమాదిభిః ।

కామాదిభిరజోయుక్తం క్రోధాద్యైస్తమనాయుతమ్ ॥ 9

శమదమాది లక్షణములతో పురుషుని సత్త్వగుణయుక్తునిగను
కామాదిలక్షణములతో రజోగుణ యుక్తునిగను, క్రోధ లోభాది లక్షణము
లతో తమోగుణయుక్తునిగను గుర్తింపవలెను.

యదా భజతి మాం భక్త్యా నిరపేక్షః స్వకర్మభిః ।

తం సత్ప్రకృతిం విద్యాత్పురుషస్త్రియమేవ హి ॥ 10

ఫలాదులను గోరక భక్తితో స్వకర్మలచే నన్నే సేవించు పురుషుని
గాని త్రీనిగాని సత్ప్రకృతి గలవా రనితెలిసికొనుము

యదా ఆశిష ఆశాస్య మాం భజేత స్వకర్మభిః ।

తం రజఃప్రకృతిం విద్యాన్ధసామాశాస్యతామసమ్ ॥ 11

విషయముల నపేక్షించి స్వకర్మలతో నన్ను సేవించు మానవుని
రజోగుణవృత్తి గలవాడనియు; హింసను సంకల్పించి న న్నారాధించు
వానిని తమోగుణప్రకృతి గలవాడనియు నెఱుంగవలెను.

సత్త్వం రజస్తమ ఇతి గుణాజీవస్య నైవ మే ।

చిత్తజా యైస్తు భూతానాం సజ్జమానో నిబధ్యతే ॥ 12

సత్త్వరజస్తమస్సు లనునీ మూడును జీవుని మానసికగుణములే గాని నావిమాత్రము కాదు, ఈగుణములద్వారా జీవుడు దేహదైహికాది పార్థములయం దాసక్తుడై సంసారపాశమున బద్ధుడగును.

యదేతరో జయేత్సత్త్వం భాస్వరం విశదం శివమ్ ।

తదా సుఖేన యుజ్యేత కర్మజ్ఞానాదిభిః పుమాన్ ॥ 13

ప్రకాశకము, స్వచ్ఛము, శాంతము నగునత్త్వగుణము రజోగుణ తమోగుణములను జయించినపుడు పురుషుడు సుఖధర్మజ్ఞానాదులతో గూడియుండును.

యదా జయేత్తమస్సత్త్వం రజస్సంగం భిదా చలమ్ ।

తదా దుఃఖేన యుజ్యేత కర్మణా యశసా శ్రియా ॥ 14

సంగహేతువు, భేదహేతువు, ప్రవృత్తిస్వభావము గలరజోగుణము తమస్సత్త్వములను జయించినపుడు మానవుడు దుఃఖముతోను, కర్మ, యశస్సు, శ్రీ మున్నగుగుణములతోను గూడియుండును.

యదా జయేద్రజస్సత్త్వం తమోమూఢం లయం జడమ్ ।

యుజ్యేత శోకమోహాభ్యాం నిద్రయా హింసయా ॥ 15

శయా ॥ 15

మూఢము (వివేకమును నాశనమును చేయునది) లయము (ఆవరణము కలది), జడము (ప్రయత్నము లేనిది) అగు తమోగుణము

నత్త్వరతోగుణములను జయించినపుడు మానవుడు శోకము, మోహము, నిద్ర, హింస, ఆశ మున్నగుగుణములతోగూడి యుండును.

యదా చిత్తం ప్రసీదేత ఇంద్రియాణాం చ నిర్వృతిః ।

దేహో₂భయం మనో₂సంగం తత్సత్త్వం విద్ధి
మత్పదమ్ ॥ 16

చిత్తము నిర్మలము, ఇంద్రియములు ప్రళాంతము, దేహము తయకూన్యము, మనస్సు విషయసాంగత్వరహితము అగునపుడు నన్ను బొందుట కదిష్ఠానభూత మైనసత్త్వ ముద్రిక్తమైన దనితెలిసికొనవలెను

వికుర్వన్ క్రియయా చాధీరనిర్వృత్తిశ్చ చేతసామ్ ।

గాత్రాస్వాస్థ్యం మనో భ్రాంతం రజ ఏతైర్నిశామయమ్ ॥ 17

కర్మలచే వికృతుడు, విక్షిప్తచిత్తుడు నగుపురుషుని బుద్ధి, ద్రియము లసంతుష్టిని, కర్మేంద్రియములు వికారమును, మనస్సు చాంచల్యమును బొందును. అప్పు డీవికారణములచే రతోగుణ ముద్రిక్త మైనదని తెలిసికొనుము

సీదచ్చిత్తం విలీయేత చేతసో గ్రహణే₂క్షమమ్ ।

మనో నష్టం తమోగ్లానిస్తమస్తదుపధారయమ్ ॥ 18

చిత్తము కలతచెంది - చిదాకారగ్రహణమున అనమర్థ మైనదై లీనమగును. సంకల్పాత్మక మగుమనస్సుగూడ లీనప్రాయ మగును. అజ్ఞానము విషాదము వృద్ధి యగును. అపుడు తమోగుణ ముద్రిక్త మైనదని తెలిసికొనుము

ఏధమానే గుణే సత్త్వే దేవానాం బలమేకతే ।

అసురాణాం చ రజసి తమస్యుద్ధవ రక్షసామ్ ॥ 19

ఉద్ధవా : సత్త్వగుణము వృద్ధియైనపుడు దేవతలకు, రజోగుణము వృద్ధి యైనపుడు అసురులకు, తమోగుణము వృద్ధియైనపుడు రాక్షసులకు బలము పెరుగును.

సత్త్వాజ్ఞాగరణం విద్యాద్రజసా స్వప్నమాదిశేత్ ।

ప్రస్వాపం తమసా జంతో స్తురీయం త్రిషు సంతతమ్ ॥ 20

సత్త్వగుణ ముద్రిక్త మైనపుడు జీవులకు జాగరణము, రజోగుణ ముద్రిక్త మైనపుడు స్వప్నము, తమోగుణ ముద్రిక్త మైనపుడు సుషుప్తి కలుగును. తురీయావస్థ పై నచెప్పబడిన మూడవస్థలలో ఆత్మతత్త్వరూపమున నుండును.

ఉపర్యుపరి గచ్ఛంతి సత్త్వేన బ్రాహ్మణా జనాః ।

తమసాధోఽథ ఆముఖ్యాద్రజసాంతరచారిణాః ॥ 21

వేదాధ్యానతత్పరు లగుబ్రాహ్మణులు సత్త్వగుణముచే పైకి బ్రహ్మ లోకమువలకు వెడలుదురు. తమోగుణయుక్తు లగువ్యక్తులు స్థావర పర్యంతము ఆధోగతిని బొందుదురు. రజోగుణయుక్తు లగువ్యక్తులు మానవలోకమును బొందుదురు.

సత్త్వే ప్రలీనాః స్వర్గాంతి నరలోకం రజోలయాః ।

తమోలయాస్తు నిరయం యాంతి మామేన నిర్గుణాః ॥ 22

సత్త్వగుణము వృద్ధియైనపుడు మరణించినవారు స్వర్గలోకమునకు, రజోగుణము వృద్ధిపొందిన సమయమున మరణించినవారు నరలోకము నకు, తమోగుణము వృద్ధియైనపుడు మరణించినవారు నరకమునకును వోవుదురు. నిర్గుణు లై నవ్యక్తులు జీవితకాలమందే నన్ను బొందుదురు.

మదర్పణం నిష్ఫలం వా సాత్త్వికం నిజకర్మతత్ ।

రాజసం ఫలసంకల్పః హింసాప్రియాది తామసమ్ ॥ 23

నాకు ప్రీతి గలిగించు మధ్యేశ్వరునితో చేయబడిన కర్మలు లేదా ఫలరహితముగ ననుష్ఠింపబడిన నిత్యమైన మిత్తికాది స్వకర్మలు సాత్త్వికములు. ఫలసంకల్పయుక్తము లగుకర్మలు రాజసములు, హింసాదియుక్తములు లేదా దంభమాత్సర్యాదికృతములు నగు కర్మలు తామసములు.

కై వల్యం సాత్త్వికం జ్ఞానం రజోవైకల్పికం చ యత్ ।

ప్రాకృతం తామసం జ్ఞానం మన్నిష్ఠం నిర్గుణం

స్మృతమ్ ॥ 24

కై వల్యజ్ఞానము అనగా దేహాదివ్యతిరిక్త మగుఆత్మవిషయక మగుజ్ఞానము సాత్త్వికము, వైకల్పిక మగుజ్ఞానము అనగా దేహాది విషయకజ్ఞానము రాజసము, ప్రాకృతజ్ఞానము, తామసము, పరమేశ్వరి విష్ణు మగుజ్ఞానము సర్గుణమని చెప్పబడినది.

వనంతు సాత్త్వికో వాసో గ్రామో రాజస ఉచ్యతే ।

తామసం ద్యూతసదనం మన్నికేతం తు నిర్గుణమ్ ॥ 25

వనవాసము సాత్త్వికము, గ్రామవాసము రాజసము, జూదమాడు గృహములలో నుండుట తామసము నా నికేతనమున నుండుట నిర్గుణము ననిచెప్పబడుచున్నది

సాత్త్వికః కారకోఽసంగీ రాగాంధో రాజసః స్మృతః ।

తామసః స్మృతివిభ్రష్టో నిర్గుణో మదపాశ్రయః ॥ 26

అనాసక్తభావముతో కర్మ నాచరించువాడు సాత్త్వికుడు. రాగాంధుడై కర్మచేయువాడు రాజసికుడు, స్మృతివిభ్రష్టుడై అనగా పూర్వా పరవిచారరహితుడై కర్మచేయువాడు తామసికుడు. కేవలము నన్నాశ్రయించి కర్మలు చేయువాడు నిర్గుణుడు ననిచెప్పబడినది.

సాత్త్విక్యాభ్యాత్మికీ శ్రద్ధా కర్మశ్రద్ధా తు రాజసీ ।

తామస్యథర్మే యా శ్రద్ధా మత్సేవాయాం

తు నిష్ఠణా ॥ 27

ఆధ్యాత్మికము శాస్త్రోక్తము నగుశ్రద్ధ సాత్త్వికము, కర్మకాండము నందలి శ్రద్ధ రాజసము, ఆదర్శమునందలి శ్రద్ధ తామసము, నన్ను సేవించుటలో గలశ్రద్ధ నిర్గుణము ననిచెప్పబడినది.

సఖ్యం పూతమనాయ స్తమాహార్యం సాత్త్వికం స్మృతమ్ ।

రాజసంచేంద్రియప్రేషం తామసం చార్చితాశుచి ॥ 28

హితకరము, శుద్ధము, అనాయాసలబ్ధము నగునాహారము సాత్త్వికము ; ఇంద్రియములకు సుఖమును గలిగించు వగదు, పులుపు, ఉప్పు గలిగినవస్తువులు రాజసములు ; దైన్యకరములు అపవిత్రములు నగు పదార్థములు తామసములు. నాకు నివేదించినవి నిర్గుణములు ననిచెప్పబడినవి.

సాత్త్వికం సుఖమాత్మోత్థం విషయోత్థం తు రాజసమ్ ।

తామసం మోహదైన్యోత్థం నిష్ఠణం మదపాశ్రయమ్ ॥ 29

ఆత్మానుభవమువలన గలిగిన సుఖము సాత్త్వికము, విషయ భోగమువలన గలిగినసుఖము రాజసము, మోహదైన్యములవలన గలిగిన సుఖము తామసము, నన్ను కీర్తించుటవలన గలిగినసుఖము నిర్గుణము.

ద్రవ్యం దేశః ఫలం కాలో జ్ఞానం కర్మ చ కారకః ।

శ్రద్ధావస్థాఽకృతిర్నిష్ఠా త్రైగుణ్యాః సర్వ ఏవ హి ॥ 30

ద్రవ్యము, దేశము, ఫలము, కాలము, జ్ఞానము కర్మ, కర్త,

శ్రద్ధ, అవస్థ, ఆకృతి, నిష్ఠ—మున్నగుభావము లన్నియు త్రిగుణాత్మకములే.

సర్వే గుణమయా భావాః పురుషావ్యక్తధిష్ఠితాః ।

దృష్టం శ్రుతమనుభ్యాతం బుధ్యా వా పురుషర్షభ ॥ 31

పురుషశ్రేష్ఠా : చూడబడినవి, విసరిడినవి, ఆలోచింపబడినవి. ప్రకృతిపురుషాధిష్ఠతములు నగుభావము లన్నియు త్రిగుణమయములే యని తెలిసికొనవలెను.

ఏతాః సంస్పృతయః పుంసో గుణకర్మనిబంధనాః ।

యేన మే నిర్జితాః సౌమ్య గుణా జీవేన చిత్తజాః ।

భక్తియోగేన మన్నిష్ఠో మద్భావాయ ప్రపద్యతే : ॥ 32

సౌమ్యుడా : పురుషునకు సంసారభావములు గుణకర్మలవలన గలుగును. చిత్తజము లగునీ గుణములను జయించినవాడు భక్తియోగముచే నాయందు నిష్ఠగలవాడై మోక్షమును బొందగలడు.

తస్మాద్దేహమిమం లభ్యా జ్ఞానవిజ్ఞానసంభవమ్ ।

గుణసంగం వినిర్ఘాయ మాం భజంతు విచక్షణాః ॥ 33

అందువలన విచక్షణు లగుపురుషులు జ్ఞానవిజ్ఞానసంభవ మగువ దేహమును బొంది, గుణములయం దానక్తివి పడలి, నన్ను సేవింపవలెను.

నిస్సంగో మాం భజేద్విద్వానప్రమత్తో జితేంద్రియః ।

రజస్తమశ్చాభిజయేత్ స త్వసంసేనయా మునిః ॥ 34

వివేకి యగువ్యక్తి అప్రమత్తుడు, జితేంద్రియుడు, విషయానక్తి

శూన్యము నై నన్ను సేవింపవలెను. సాత్త్వికద్రవ్యములను సేవించుట ద్వారా రజస్తమోగుణములను జయింపవలెను.

సత్త్వం చాభిజయేద్యుక్తో నై రపేక్ష్యేణ శాంతధీః ।

సంపద్యతే గుణైర్ముక్తో జీవో జీవం విహాయ మామ్ ॥ 36

అనంతరము శాంతచిత్తు రగువ్యక్తి ఉపశమాత్మక మగుసత్త్వగుణముతో గూడినవాడై మిశ్రమనత్త్వగుణమును జయింపవలెను. తరువాత గుణత్రయవిముక్తుడై లింగదేహమునువదలి నన్ను బొందును.

జీవో జీవవినిర్ముక్తో గుణైశ్చాశ్రయసంభవైః ।

మయైవ బ్రహ్మణా పూర్ణో న బహిర్మాంతరశ్చరేత్ ॥ 36

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం

సంహితాయాం వైయాసిక్యాం ఏకాదశస్కంధే

త్రిగుణవృత్తినిరూపణం నామ

పంచవింశోఽధ్యాయః ॥

ఇట్లు, లింగశరీరమునుండి, చిత్తజాతము లగుగుణములనుండి ముక్తుడై జీవుడు బ్రహ్మరూపుడ నగునా యనుభూతిచే పరితృప్తుడై బయట విషయభోగము తోడను, లోపల నా విషయచింతనతోడను సంపరింపడు.

ఇట్లు శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణములోని ఏకాదశ

స్కంధములోని యిరువదియైదవ అధ్యాయము

న మాప్తము.

ఇరువదియాడవ అధ్యాయము

పుహరపుని పైరాగ్యోక్తి

(ఐ ల గీ త ము)

శ్రీ భగవానుచ

మల్లత్తణమిమం కాయం లభ్యో మధర్మ ఆస్థితః ।

ఆనందం పరమాత్మానమాత్మస్థం సముపైతి మామ్ ॥ 1

భగవానుచ పలికెను :- ఉధవా ! నా శత్రువును

వెలిసికొనుటకు సాధనభూత మైననీ మానవదేహమును బొంది నా భక్తి
ఛ్చిమున నున్నవాడు ఆత్మస్థితుడను, పరమానందరూపుడను, పరమాత్మను
సగునమ్ను బొందును.

గుణమయ్యా వేదయోన్యా విముక్తో జ్ఞాననిష్ఠయా ।

గుణేషు మాయా మాత్రేషు దృశ్యమానేష్వనస్తుతః ।

వర్తమానోఽపి స పుమాన్ యద్యతేఽనస్తుభిర్గుణైః ॥ 2

జ్ఞాననిష్ఠుడైన గుణమయ మగుజీవోపాధినుండి విముక్తుడైన
చూడఁబడు విషయములన్నియు అవాస్తవములు మాయామాత్రములు నని
తెలిసికొని విషయములయం దున్నను ఓధ్యాధాతములు గుణమయములు
నగువిషయములయం దానకుడు గాడు.

సంగం స కుర్యాదసతాం శిశ్నోదరతృపాం క్వచిత్ ।

లిస్యానుగస్తమిస్యంధే పతత్యంధానుగాంధవత్ ॥ 3

విషయ భోగములయందు, ఉడలిపోషణమునందు ఆనక్తుడైన

ఆ సత్పురుషులతో నెప్పుడును సహవాసము చేయరాదు. ఏలయన, ఆ యసత్పురుషుని ఆన గమించువాడు అందుని అనుసరించు మఱియొక అందునిపెల్లె ఘోర మగునందకారమున పతితుడగును.

విలః సప్రమాదీనాం గాథామగాయత బ్రహ్మచ్చివాః ।

ఉర్వశీ విరహోన్ముహ్యన్ నిర్విణ్ణాః శోకసంయుమే ॥ 4

మహాయశస్వియు. ఇలానందమడు నగుపురూరవ చక్రవర్తి మొంటి ఊర్వశీవిరహముననుండి మిగుల దుఃఖించెను, పిమ్మట శోకము లొలగగా విరాగియై యీ గాథను గానముచేసెను.

త్యక్త్వాఽఽత్మానం ప్రజంజీం తాం నగ్న
ఉన్నతవన్నప్రపః ।

విలపన్నస్వగాజ్జయే ఘోరే తిష్ఠేతి విక్లవః ॥ 5

పురూరవుడు దిగంబరుడై ఉన్నతనివలె తన్ను విడచి వెడలు ఊర్వశివెంట విడిచిపెట్టె పరుగిడుచు “దేవీ! నిష్కరహృదయా! నిలు వుము, పరుగిడవల దని దుఃఖింపసాగెను.

కామానప్రప్తోఽనుజుషన్ త్సల్లకాన్ నర్షయామినీః ।

స వేద యాంతీర్నాయాంతీరుర్వశ్యాప్రప్తచేతనః ॥ 6

ఊర్వశి తన చిత్తమును హరింపగా పురూరవుడు నిరంతరము తుచ్ఛము లగువిషయముల ననుభవించుచున్నను పరితృప్తుడు కాజాలక పోయెను. ఇట్లెన్నియో సంవత్సరము లతడు రాత్రుల రాకపోకలను గమనింపలేకపోయెను.

ఐల ఉవాచ

అహో మే మోహవిస్తారః కామకర్మలచేతసః ।

దేవ్యా గృహీతకంఠస్య నాయఃఖండా ఇమే స్మృతాః ॥ 7

పురూరపుడు పలికెనుః కామముచే దూషితమైన మనస్సు
గలనా యీమోహంత విస్తరింపినది? ఏలయన, ఊర్వశిచే నాలింగనము
చేసికొనబడిన (అనగా మహామోహముగల) నేను అహోరాత్రరూప
మైననా అయుర్ధాయమును గుర్తింపలేఁజోయితిని.

నాహం వేదాభినిర్మక్తః సూర్యోవాభ్యుదితోఽముయా ।

ముషితో వర్షపూగానాం బతాహాని గతాన్యుత ॥ 8

ఈ యూర్వశిచే వంచితుడనై నేను సూర్యుని ఉదయాస్తమయము
లను గుర్తింపలేకపోయితిని. అయ్యో! ఇట్లు ఎన్నిదినములు, ఎన్ని
సంవత్సరములు గడచిపోయినవియో కదా !

అహో మే ఆత్మసమ్మోహో యేనాత్మా

యోషితాం కృతః ।

క్రీడామృగశ్చక్రవర్తీ నరదేవశిఖామణిః ॥ 9

అహో! నా మనోమోహ మెంతటిది! దానివలన రాజశ్రేష్ఠుడను,
చక్రవర్తిని అగునేను ప్రీతి చేతిలో క్రీడామృగము నై తినిగదా !

సపరిచ్ఛదమాత్మానం హిత్యా తృణమివేశ్వరమ్ ।

యాంతీం స్త్రీయః చాన్యగమం నగ్న ఉన్మత్తవ

దుగ్ధన్ ॥ 10

రాజ్యాదులతో గూడిన నా యీచక్రవర్తిత్వమును గవ్విపోచవలె
వదలి ఉన్నట్లునివలె దిగంబరుడనై యేడ్చుచు, పెదరిపోవుచున్న ఆ
అయూర్వశి వెంటబడితిని

కుతస్తస్యానుభావః స్యాత్తేజః శుశత్వమేవ వా ।

యోఽస్వగచ్ఛంస్త్రియం యాంతీం ఖరవత్

పాదతాడితః ॥ 11

పాదతాడిత మైనగాడిచవలె నేను పెదరిపోవుచున్న అయూర్వశి
వెంటబడితిని. అట్టిసరిలో మాహాత్మ్యముగాని, లేజన్ముగాని, సర్వజన
నియంతృత్వముగాని యెట్లుండును :

కిం విద్యయా కిం తపసా కిం త్యాగేన శ్రుతేన వా ।

కిం విచిత్రేన మానేన స్త్రీభిర్యస్య మనోహృతమ్ ॥ 12

స్త్రీ యవహరించిన మనస్సుగలవాని విద్య, తపస్సు, సన్న్యాసము,
ఆద్యయనము, ఏకాంతవాసము లేదా వికాసము—సర్వము వ్యర్థమే.

స్వార్థస్యాకోవిదం ధిక్మాం మూర్ఖం పండితమానినమ్ ।

యోఽహమీశ్వరతాం ప్రాప్య స్త్రీభిర్గోఖరనజ్జితః ॥ 13

సర్వజన నియంతృత్వమును బొందియు నేను గోవువలె, గాడిద
వలె స్త్రీకి వశుడనై తివి. శ్రేయస్సును దెలిసికొననివాడను, పండితుడ నని
యహంకరించువాడను నగునా వంటి మూర్ఖు డెవఁడున్నాడు :

నేవతో వర్షపూగాన్ మే ఉర్వశ్యా అగరాసవమ్ ।

న తృప్యత్యాత్మభూః కామో నహ్నిరాహుతి

భిర్యథా ॥ 14

అహుతిచే నగ్ని శమింపక యింకను ఎక్కువగ వృద్ధిపొందునట్లు
బహువత్సరములు ఊర్వశి యధరామృతమును పానముచేసినను నా
కామము తృప్తిపొందలేదు. పైగా నది మిక్కిలిగ వృద్ధిపొందినది.

పుంశ్చల్యాలపహృతం చిత్తం కోఽన్వన్యో మోచితుం ప్రభుః |
ఆత్మారామేశ్వరమృతే భగవంతమఘోక్షజమ్ || 15

కులబ యగు శ్రీచే నపహృత మగు చిత్తమును మరల్చుటకు
లేదా విముక్తము చేయుటకు ఆత్మారాములకు నారాఘ్యుడైన ఆధోక్షజ
భగవానుడు కాక ఇతరు డెవడు సమర్థు డగును

భోధితస్యాపి దేవ్యా మే సూక్తవాక్యేన దుర్మతేః |

మనోఽతో మహామోహో నాపర్యాత్మజితాత్మనః || 16

ఊర్వశి యుక్తి యుక్తము లగు వాక్కులతో నా కెంతగనో బోధ
చేసినప్పటికిని, అజితేంద్రియుడను, దుర్మతిని నగునా మనోగతమగు
మోహ మేమాత్రమును దొలగలేదు.

కిమేతయా నోఽపకృతం రజ్జ్వ వా సర్పచేతసః |

దృష్టుః స్వరూపావిదుషో యోఽహం

యదజితేంద్రియః || 17

ఊర్వశి నాకేమి యపకారము చేసినది? ఏ వ్యక్తియైన భ్రాంతివలన
రజ్జువును సర్పముగా భావించి భయపడినచో నది రజ్జుదోషము గాదు
అట్లే నేనుగూడ అజితేంద్రియుడ నగుటవలన స్వయముగ దోషివైతిని

క్వాయం మలీమసః కాయో దౌర్గంధ్యాద్యాత్మకోఽశుచిః |

క్వ గుణాః సౌమనస్యాద్యా హ్యాధ్యాసోఽవిద్యయా

కృతః || 18

అతిదుర్గంధవిశిష్టము, అశుచియుక్తము, అతిమలినము నగు నీ శ్రీ శరీర మెచ్చట? సౌకుమార్యము, సౌందర్యము, సౌగంధ్యము నగు పుష్పగుణము లెక్కడ? కనుక ఇది యంతయు అజ్ఞానకృత మగునారోపమే. (అనగా నేను అజ్ఞానమువలన అట్టి యూర్వ? దేహముపై ఆ విధమగు గుణముల నారోపించితిని),

పితోః కింస్వం ను భార్యాయాః స్వామినోఽగ్నేః

శ్వగృధ్రయోః ।

కిమాత్మనః కిం సుహృదామితి యో నావసీయతే ॥ 19

ఈ శరీరము తల్లిచంద్రులకు సంబంధించినదియో లేక భార్య సంపదయో? ఇది యజమాని కొన్న వస్తువా? అగ్ని కింధనమా? లేదా ఓక్కలకు గ్రద్దలకు ఆహారమా? ఇది తనదియో లేక మిత్రులకు సంబంధించినదియో? ఎంతగ నారోపించినను దీని నెవ్వరు నిర్ణయింపలేక పోవుచున్నారు.

తస్మిన్ కలేవరేఽమేధ్యే తుచ్ఛనిష్ఠే విషజ్జతే ।

అహో సుభద్రం సునసం సుస్మితం చ

ముఖం స్త్రీయాః ॥ 20

మలమూత్రవిశిష్టము, అపవిత్రము నగు నీ శ్రీదేహముపై జనులు మోహమును జూపుచుందురు. 'ఆహా! ఈ శ్రీ ముఖ మెంత సుందరమైనది, నాసిక యెంత చక్కగ నున్నది, ఈమె చిరునవ్వు ఎంత మనోహరముగ నున్నది' యని వర్ణించుచుందురు.

త్వజ్జ్వంసరుధిరస్నాయుమేదోమజ్జాస్థిసంహతౌ ।

విఘ్నాత్రిపూయే రమతాం కృమీణాం కియదంతరమ్ ॥ 21

చర్మము, మాంసము, రక్తము, స్నాయువు, మేదస్సు, మజ్జ, ఎముకలు, మలము, మూత్రము, చీము—అనువానితో గూడిన శరీరము నందు రుపించువానికి, ఆ మలమూతములయందుండు క్రిములకు తేడా యేమి యున్నది ?

అథాపి నోపసజ్జత స్త్రీషు స్త్రీణాం చార్థవిత్ ।

విషయేంద్రియసంయోగాన్మనః క్షుభ్యతి నాన్యథా ॥ 22

అందువలన వివేకవంతు డగుమానవుడు స్త్రీలతోను, స్త్రీలంపటుల తోను నెప్పుడును సహవాసము చేయరాదు. విషయేంద్రియసంయోగమువలన మనస్సు చంచలమగునుగాని ఇతరమైనవానిచేత గాదు.

అదృష్టాదశ్రుద్భావాన్న భావ ఉపజాయతే ।

అసంప్రయుంజతః ప్రాణాన్ శామ్యతి స్తిమితం మనః ॥ 23

కనిబడని, వినబడని పదార్థములవలన మన స్పృహ కలత చెందదు. అందువలన నింద్రియములను నిగ్రహించుకొనిన వానిమనస్సు నిశ్చలమై శాంతమగును.

తస్మాత్సంగో న కర్తవ్యః స్త్రీషు స్త్రీణాం చేంద్రియైః ।

విదుషాం చాప్యవిస్రంభః పద్వర్గః కిము నూదృశామ్ ॥ 24

అందువలన నింద్రియములద్వారా స్త్రీలతోను, స్త్రీలంపటులతోడను, సహవాసము చేయరాదు జ్ఞానులకే పంచజ్ఞానేంద్రియములు, మనస్సు అనుషడ్వర్గముపై విశ్వాసము లేదు, ఇది నావంటివారి విషయము చెప్పనేల ?

శ్రీ భగవానువాచ

ఏవం ప్రగాయన్ నృపదేవదేవః

స ఉర్వశీలోకమథో విహాయ ।

ఆత్మానమాత్మన్యనగమ్య మాం వై
ఉపారమత్ జ్ఞానవిధూతమోహః ॥

25

భగవానుడు పలికెను: రాజశ్రేష్ఠ డగుపురుషుడు ఈ విధముగ జెప్పి యూర్వశీలోకమును విడచెను. పిమ్మట యతడు మనస్సులో పరమాత్ముడ నగునన్ను దెలిసికొనెను. అజ్ఞానమువలన వాని మోహమంతయు దొలగెను, మనస్సు శాంతిని బొందెను.

తతో దుస్సంగముత్సృజ్య సత్సు సజ్జేత బుద్ధిమాన్ ।

సంత ఏవాస్య ఛిందంతి మనోవ్యాసంగ ముక్తిభిః ॥ 26

అందువలన బుద్ధిమంతు డగువ్యక్తి దుష్టసాంగత్యమును విడలి సత్సాంగత్యమును సం దాన క్తుడు కావలెను. సత్పురుషులు తమ నడువ దేశములచే జీవుల మనోవ్యాసంగమును అనగా మనస్సునకు విరుద్ధ మగు ఛాసక్తిని నాశనము చేయుదురు.

సంతోనపేయౌ మచ్చిత్తాః ప్రశాంతాః సమదర్శినః ।

నిర్మమా నిరహంకారా నిర్ద్వంద్వా నిష్పరిగ్రహాః ॥ 27

సత్పురుషులు నిష్కాములు, నాయందు మనస్సుగలవారు, ప్రశాంతులు, సమదర్శులు, మమత్వబుద్ధిరహితులు, అహంకారశూన్యులు, అపరిగ్రహులు అనగా నెట్టివస్తువును స్వీకరింపనివారు.

తేషు నిత్యం మహాభాగ మహాభాగేషు మత్కథాః ।

సంభవంతి హితా న్యూణాం జపతాం

ప్రసృసంత్యఘమ్ ॥ 28

మహాభాగుడ వగునుద్ధవా! అట్టి మహాత్ము లెప్పుడును నా కథ

అను కీర్తించుచుందురు అకథలు శ్రద్ధతో వినినమానవుల పాపముల నన్నింటిని నాశనముచేయును

తా యే శృంగ్యంతి గాయంతి హ్యనుమోచంతి చాదృతాః!
మత్పరాః శ్రద్ధధానాశ్చ భక్తిం విందంతి తే మయి ॥ 29

అదరముగను, శ్రద్ధగను, నా వీలలను వినిన కీర్తించిన అను మోషించిన మానవులు నాయం దాన క్తిగలవారై నా భక్తిని బొందుదురు.

భక్తిం లబ్ధవతః సాధోః కిమన్యదవశిష్యతే ।

మయ్యనంతగుణే బ్రహ్మణ్యానందానుభవాత్మని ॥ 30

అనంతగుణములకు నిలయుడను, చిదానందమయుడిను, పర బ్రహ్మస్వరూపుడను నగునాయందు భక్తిగలిగి యున్నవానికి ఇంక పొంద దగిన వస్తు వేదీయు లోకములో లేదు.

యథోపశ్రయమాణస్య భగవంతం విభావసుమ్ ।

శీతం భయం తమోఽప్యేతి సాధూన్ సంసేవతస్తథా॥ 31

అగ్నిదేవు నాశ్రయించిన శైత్యము, భయము, అందకొరము నాశన మగునట్లు నత్పురుషుల నాశ్రయించిన జీవునకు కర్మజడత్వము, సంసారతయము, సంసారిచులక మగునజ్ఞానము నాశనమగును,

నిమజ్జ్యోన్మజ్జతాం ఘోరే భవాఢ్యా పరమాయనమ్ ।

సంతో బ్రహ్మవిదః శాంతా సౌర్వధేవాన్పు

మజ్జతామ్ ॥ 32

నీటియందు మునిగిన వ్యక్తులు దృఢ మగునొక నాశ్రయించినట్లు భయకర మగునీ సంసారసముద్రమున మునుగుచు తేలుచు నున్నమానవులు శాంతచిత్తులు, బ్రహ్మవేత్తలు నగునత్పురుషుల నాశ్రయంపవలెను.

అన్నం హి ప్రాణినాం ప్రాణ ఆర్తానాం శరణం త్వహమ్
భక్తో విత్తం సృణాం ప్రేత్య సంతోఽర్వాగ్భి
భ్యతోఽరణమ్ || 33

అన్నము ప్రాణులకు జీవనము. ఆర్తులకు రక్షకుడను నేను
చర్మము పరలోకమున మానవులకు ధనము. అట్లే సత్పురుషులు సంసార
మున బడి భయపడువ్యక్తులకు పరమరక్షకులు.

సంతో దిశంతి చక్షూంపి. బహిరర్కః సముత్థితః ।
దేవతా బాంధవాః సంతః సంత ఆత్మాహమేవ చ || 34

చక్కగా చూడయించి సూర్యుడు జగత్తును జూచుటకు మానవుల
నేత్రములకు వెలుగును గలుగజేసినట్లు సత్పురుషులు భగవానుని
దర్శించుటకు జీవులకు జ్ఞానచక్షువుల నిత్తురు. అట్టి సత్పురుషులే జీవు
లకు దేవతలు, బంధువులు, అత్మయు నైయున్నారు. స్వయముగ నేనే
సత్పురుషుని రూపమున నున్నాను.

వై తసేన స్తతోఽప్యేవమూర్వశ్యా లోకనిస్సృహః
ముక్తసంగో మహీ మేతామాత్మారామశ్చచార హ|| 35

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం
సంహితాయాం వైయాసిక్యా మేకాదశ స్కంధే
శ్రీ భగవద్గుప్తవ సంవాదే ఐలగీలంనామ
షడ్వింశోఽధ్యాయః

ఈవిధముగ పురూరపుడు ఊర్వాశీ సందర్శనేచ్ఛ లేనివాడై
గత్యమువలన ముక్తసంగుడై, అత్మారాముడై ఈభూమియందు
రించెను.

ఇది (శ్రీ) మద్భాగవత మహాపురాణము నందలి
ఏకాదశ స్కంధములోని ఇరువదియారవ
అధ్యాయము సమాప్తము.

ఇరువదియేడవ అధ్యాయము

క్రియాయోగ వర్ణనము

ఉద్ధవ ఉవాచ

క్రియాయోగం సమాచక్ష్య భవదారాధనం ప్రభో !

యస్మాత్త్వాం యే యథార్చంతి సాత్వతాః సాత్వత్స్వభాః ॥ 1

ఉద్ధవుడు పలికెను: భక్తజనశ్రయా: దేవా: ఏతక్తులు
వియదిష్ఠానమువలన వివిధముగ ని న్నర్చింతురో, నీ యారాధనరూప
మైననా క్రియాయోగమును వివరింపుము.

ఏతద్వదంతి మునయో ముహుర్నిశ్చేయసం నృణామ్ ।

నారదో భగవాన్ వ్యాస ఆచార్యోఽంగిరసస్త్పతః ॥ 2

నారదుడు, వ్యాసభగవానుడు, దేవతలకాదాద్యు డగుబృహస్పతి
మున్నగు మహర్షులు నీ యర్చనమే మానవులకు నిశ్చేయసమును
గలిగించునట్టి దనిమాటిమాటికి జెప్పచున్నారు.

నిస్సృతం తే ముఖాంభోజాద్యదాహ భగవానజః ।

పుత్రేభ్యో భృగుముఖ్యేభ్యో దేవైః చ భగవాన్ భవః ॥ 3

ఈక్రియాయోగము మొదట నీ ముఖారవిందమునుండి వెలువడి
నది. నీనుండి గ్రహించి, దానిని బ్రహ్మదేవుడు తన కుమారు లగు
భృగువు మున్నగు మహర్షులకు బోధించెను. ఏమొట భగవాను డగు
శంకరుడు తన భార్యయగుపార్వతికి బోధించెను.

ఏతద్వై సర్వవర్ణానాం మాశ్రమాణాం చ సమ్మతమ్ ।

శ్రేయసాముత్తమం మన్యే స్త్రీశూద్రాణాం చ మానదః ॥ 4

మానదా ! నీ యీ యుపాసనయే సర్వవర్ణములవారికి, సర్వాశ్రమములలో నున్నవారికి, స్త్రీపూద్రులకు సర్వశ్రేష్ఠ మగుశ్రేయస్సాధన మని తలంచుచున్నాను.

ఏతత్కమలపత్రాక్ష కర్మబంధవిమోచనమ్ ।

భక్తాయ చానురక్తాయ బ్రూహి విశ్వేశ్వరేశ్వర ॥ 5

కమలనయనా ! విశ్వేశ్వరేశ్వరా ! నీ భక్తులము, అనురక్తులము నగుమా కీకర్మబంధమునుండి విముక్తిని బొందు నుపాయమును జెప్పుము.

శ్రీ భగవానువాచ.

న హ్యంతోఽనంతపారస్య కర్మకాండస్య చోదచ ।

సంక్షిప్తం వర్ణయిష్యామి యథానదనుపూర్వశః ॥ 6

భగవానుడు వలితెనుః ఉద్ధవా ! అనంతపార మైనకర్మ కాండకు అంతము లేదు. అందువలన పూర్వాపరక్రమముతో యథావిధిగ సంక్షిప్తముగ వర్ణింతును.

వైదికస్తాంత్రికో మిశ్ర ఇతి మే త్రివిధో మఖః ।

త్రయాణామిహి తేనైవ విధినా మాం సమర్చయేత్ ॥ 7

నా పూజ వైదికము, తాంత్రికము, మిశ్రము ననిమూడు విధములు. ఈ మూడువిధములలో పురుషుడు తన కభీష్ట మగువిధి ననుసరించి నన్నర్చింపవలెను.

యదా స్వనిగమేనోక్తం ద్విజత్వం ప్రాప్య పూరుషః ।

యథా యజేత మాం భక్త్యా శ్రద్ధయా తన్నిబోధ మే॥ 8

త్రైవర్ణి కు డగుపురుషుడు మొదట తన యధికారము ననురిసంచి కాస్త్రోక్తవిధిగ తగిన కాలమున ఉపనయనసంస్కారమును బొంది, శ్రద్ధాభక్తులతో నన్నర్చింపవలెను. ఈవిధానమును జెప్పెదను శ్రద్ధగ వినుము.

అర్చాయాం స్థండిలేఽగ్నా వా సూర్యే వాప్సు
హృది ద్విజః ।
ద్రవ్యేణ భక్తియుక్తోఽర్చేత్ స్వగురుం
మామమాయయా ॥ 9

ద్విజుడు భక్తి యుక్తుడై ప్రతిమాదులయందు, భూమియందు, అగ్నియందు, సూర్యునియందు, జలమునందు లేదా తనహృదయము నందు విద్యుత్త మైనఉపచారములద్వారా కాపట్యమును విడచి తన కిష్ట దేవస్వరూపుడ నగునన్ను పూజింపవలెను.

పూర్వం స్నానం ప్రకుర్వీత ఛాతదంతోఽంగశుద్ధయే ।
ఉభయైరపి చ స్నానం మంత్రైర్మృద్గ్రహణాదినా ॥ 10

పురుషుడు దంతధావనము చేసి, దేహశుద్ధికై స్నానము చేయ వలెను. విమ్మట వైదిక శాంతిక మంత్రములద్వారా (దేహమునందు) మృత్తికాఽలెపనములతో స్నానము చేయవలెను.

సంస్కారోపాస్త్యాదికర్మాణి వేదేనాచోదితాని మే ।
పూజాం తైః కల్పయేత్సమ్యక్సంకల్పః కర్మపాపనీమ్ ॥ 11

తమకు విహితము లైనవేదోక్తకర్మల నాచరించి మానవులు పర మేశ్వరునియందు భక్తికలిగి కర్మపాపములను ద్రోమి నాపూజ ననుష్ఠింపవలెను.

శైలీ దారుమయీ లోహీ లేప్యా లేఖ్యా చ సైకతీ ।

మనోమయీ మణిమయీ ప్రతిమాఽష్టవిధా స్మృతా ॥ 12

శిలామయము, దారుమయము (కొయ్యతో చేయబడినది), లోహమయము (సువర్ణాది ధాతువులచే చేయబడినది), లేప్యము (మృత్తిక చందనము మున్నగువానిచే నిర్మితమైనది), లేఖ్యము (చిత్రమయము), ఇసుకచే నిర్మితము, మనోమయము, మణిమయము ననినా ప్రతిమ యెనిమిది విధములుగా శాస్త్రములయందు జెప్పబడినది.

చలాచలేతి ద్వివిధా ప్రతిష్ఠా జీవమందిరమ్ !

ఉద్వాసానాహనే న స్తః స్థిరాయాముద్ధవార్చనే ॥ 13

ఉద్ధవా : చలము, అచలము ననుభేదముతో నుండుప్రతిమయెభగవానుడ సగుణాకు మందిరమైయున్నది. అచలప్రతిమను పూజించునపుడు ప్రతిఽనము దానికి అవాహనవిసర్జనము బుండవు

అస్థిరాయాం వికల్పస్యాత్ స్థండిలే తు భవేద్వయమ్ ।

స్మపనం త్వవిలేప్యాయామన్యత్ర పరిమార్జనమ్ ॥ 14

అస్థిరప్రతిమయందు గొన్నిచోట్ల అవాహన విసర్జనము బుండును. కొన్నిచోట్ల యుండవు స్థండిలమునందు రెండును నుండును మృత్తికామయము, చిత్రమయముగాని యితరప్రతిమను నీటిచే స్నానము చేయింపవలెను. కాని పైనచెప్పబడిన రెండుప్రతిమలను తేవలము తుడువవలెను.

ద్రవ్యైః ప్రసిద్ధైర్మద్యాగః ప్రతిమాదిష్వమాయినః ।

భక్తస్య చ యథాలభైః హృది భావేన చైవ హి ॥ 15

వ్రసిస్తపదార్థములచే ప్రతిమాదులయందు నా పూజ జరుపబడును. నిష్కాము ధై నభక్తుడు అనాయాసముగ లభించిన పదార్థములతోను, దావనామాత్రముగను నన్ను బూజించును.

న్నానాలంకరణం ప్రేష్ఠమర్చాయామేవ తూర్ధవ ।

స్థంశితే త త్వవిన్యాసో వహ్నవాజ్యప్లుతం హవిః ॥ 16

ఉద్ధవా : ప్రతిమాదులకు స్నానాలంకరణముల నర్పించుట నాకు మిగుల యిష్టము. మృత్తికాదివే కలయందు పూజ చేయదలచిన ఆ యామంత్రములద్వారా అంగప్రదానదేవతలను యథాస్థానమున బూజింపవలెను. అగ్నిని ఘృతసిక్తము లై నతిలలతోను, చదుప్రభృతి ద్రవ్యములతోను బూజింపవలెను.

సూర్యేచాభ్యర్చణం ప్రేష్ఠం సలిలే సలిలాదిభిః ।

శ్రద్ధయో పాహృతం ప్రేష్ఠం భక్తేన మమ వార్యపి ॥ 17

సూర్యునకు ఆర్ఘ్యాదిదానము (పియము, జలమునందు తర్పణాదులచే న న్నుపాసించవలెను, భక్తుడు శ్రద్ధతో నమర్పించిన జలము కూడ నాకు పియమే యగును.

భూర్యప్యభక్తోపహృతం స మే తోమాయ కల్పతే ।

గంధో ధూపః సుమనసో దీపోఽన్నాద్యం చ కిం పునః ॥ 18

భక్తుడు గానివా దెన్నిపదార్థముల నమర్పించినను నాకు సంతుష్టి కలుగదు. ఎక్కువ చెప్పనేల, భక్తుడు శ్రద్ధతో నమర్పించిన గంధ, దూప, పుష్ప దీప నై వేద్యములకే మిక్కిలి తృప్తిచెందుచున్నాను.

శుచి సంభృతసంభారః ప్రాగ్దరైభిః కల్పితాసనః ।

ఆసీనః ప్రాగుదగ్వార్చేనర్చాయామథ సమ్ముఖః ॥ 19

నిమిత్తము స్థాపింపబడిన మూడు పాత్రలను క్రమముగ హృదయమంత్రముతోను, శిరోమంత్రముతోను, శిఖామంత్రముతోను, గాయత్రీమంత్రముతోను సంస్కరింపవలెను.

పిండే వాయ్వగ్నిసంశుద్ధే హృత్పద్మస్థాం పరాం మమ !

అణ్వీం జీవకలాం ధ్యాయేన్నాదాంతే సిద్ధభావితామ్ || 23

అనంతరము దేహమును కాష్ఠగత మైనవాయువుచే శోధించి, ఆధారగత మగునగ్నిచే దగ్ధముచేసి, లలాటస్థిత మగుచంద్రమండలము లోని అమృతప్లావనముద్వారా మరల అమృతమయముగా తేసి నాదాంతమున (అనగా ఓంకారములోని అకార-ఉకార-మకార-బిందు-నాదము లను నైదంశముల చివర) సిద్ధిభావితము, హృదయకమలస్థము, సూక్ష్మకారము, శ్రేష్ఠము నగునా జీవకళను అనగా శ్రీనారాయణమూర్తిని ధ్యానింపవలెను.

తయాఽఽత్మభూతయా పిండే వ్యాప్తే సంపూజ్య
తస్మయః |

ఆవాహ్యర్చాదిషు స్థాప్య న్యస్తాంగం మాం
ప్రపూజయేత్ || 24

ఆత్మరూపముచే చింతిత మైనమూర్తిద్వారా దేహము వ్యాప్తము కాగా, దానిని మానసికోపదారములచే పూజించి, తస్మయభావముతో ప్రతిమూడులయందు నన్నావాహనచేసి స్థాపింపవలెను. విమ్మట మంత్రములచే అంగన్యాసముచేసి నన్ను పూజింపవలెను.

పాద్యోపస్పర్శార్హణాదీనుపచారాన్ ప్రకల్పయేత్ |

ధర్మాదిభిశ్చ నవభిః కల్పయిత్వాఽఽసనం మమ || 25

పద్మమష్టదళం తత్ర కర్ణికాకేశరోజ్జ్వలమ్ ।

ఉభాభ్యాం వేదతంత్రాభ్యాం మహ్యం

తూభయసిద్ధయే ॥ 26

ధర్మజ్ఞానములతోను, నవవిధక క్తులతోను నా కాసనమును గల్పించి దానియందు కర్ణికచేత, కేశరములచేత సముజ్జ్వల మగునష్టదళపద్మమును గల్పింపవలెను. భోగమోక్షసిద్ధికై వేదోక్తములు తంత్రోక్తములు నగు ద్వివిధమంత్రములద్వారా పాద్యము, అర్ఘ్యము, ఆచమనీయము మున్నగు నుపచారముల నర్పింపవలెను.

సుదర్శనం పాంచజన్యం గదాసీఘ్రనుర్హలాన్ ।

ముసలం కౌస్తుభం మాలాం శ్రీవత్సం

చానుపూజయేత్ ॥ 27

నన్ను పూజించిన పిమ్మట సుదర్శనమును, పాంచజన్యమును, గదను, ఖడ్గమును, బాణమును, ధనుస్సును, హలమును, ముసలమును, కౌస్తుభమాలను, శ్రీవత్సమును పూజింపవలెను.

నందం సునందం గరుడం ప్రచండం చండమేవ చ ।

మహాబలం బలంచైవ కుముదం కుముదేక్షణమ్ ॥ 28

పిమ్మట ఎనిమిదిదిక్కులయందు నందుడు, సునందుడు, పృచందుడు, చందుడు, మహాబలుడు, బలుడు, కుముదుడు, కుముదేక్షణుడు—అను నెనిమిదిమంది పార్షదులను, ఎదుట గురుడుని పూజింప వలెను.

దుర్గాం వినాయకం వ్యాసం విష్వక్సేనం గురూన్ సురాన్ ।

స్వే స్వే స్థానే త్వభిముఖాన్ పూజయేత్

ప్రోక్షణాదిభిః ॥ 29

నాలుగు కోణములయందు దుర్గను, వినాయకుని, వ్యాసుని, విష్ణుకేసుని : ఎడమపైవున గురువులను, తూర్పుమున్నగు దిక్కులయందు ఇంద్రాదిలోకపాలురను నుంచి పోక్షణాదులచే పూజింపవలెను. వీ రందఱు తమ తమ స్థానములయందుండి యిష్టదేవత కభిముఖముగా నున్నారనిభావింపవలెను.

చందనోశీరకర్పూరకుంకుమాగరువాసితైః ।

సలిలైః స్నాపయేన్మంత్రైర్నిత్యదా విభవే సతి ॥ 30

స్వర్ణఘర్మానువాకేన మహాపురుషవిద్యయా ।

పౌరుషేణాపి సూక్తేన సామభీ రాజనాదిభిః ॥ 31

సంపద యున్న ప్రితిదినము సువర్ణఘర్మాదిమంత్రములను, జితతే పుండరీకాక్ష మొదలగు మంత్రములను, 'సహస్రశీర్షాపురుషః' మొదలగు పురుషసూక్తమంత్రములను, ఇంద్రుని నరో నేమధితా హవంత'మున్నగు మంత్రోక్తిక్తరాజనాదిసామములను పఠించుచుచందనము, ఎట్టివేరు, కర్పూరము, కుంకుమము, అగరు మున్నగుద్రవ్యములచే సువాసిత మైనజలముతో స్నానము చేయింపవలెను,

వస్త్రోపవీతాభరణపత్రస్సగ్గంధలేపనైః ।

అలంకుర్వీత సప్రేమ మద్యక్తో మాం యథోచితమ్ ॥ 32

నా భక్తుడు నన్ను వస్త్రము, ఉపవీతము, ఆభరణము, పత్రరచన తులసీమాల, పుష్పమాల, గంధము, అనులేపనము అనువానిద్వారా ప్రేమతో దగినవిధముగ నలంకరింపవలెను,

పాద్యమాచమనీయం చ గంధం సుమనసోఽక్షతాన్ ।

ధూపదీపోపహార్యాణి దద్యాన్మే శ్రద్ధయార్చకః ॥ 33

అర్చకుడు శ్రద్ధతోపాద్యము, ఆచమనీయము, గంధము, పుష్పము, అక్షతలు, దూపము, దీపము మున్నగు నుపకరణాదులను నా కర్పింపవలెను,

గుడపాయససర్పింపి శఘ్న-ల్యాపూపమోదకాన్ ।

సంయాపదధిసూపాంశ్చ నై వేద్యం సతి కల్పయేత్ ॥ 34

వీలై సచో బెల్లము, పాయసము, నేతితో పండినపదార్థములు, చక్కిలములు, అపూపములు, ఉండ్రాళ్ళు, యవాన్నము, పెరుగు, పప్పు మున్నగు ద్రవ్యములను నాకు నివేదింపవలెను

అభ్యంగోన్మర్దనాదర్శదంతధావాభిషేచనమ్ ।

అన్నాద్యగీతనృత్యాని పర్వణి స్యురుతాన్వహమ్ ॥ 35

పర్వదినములయందు లేదా వీలున్న ప్రతిదినము భగవద్విగ్రహమునకు ఆభ్యంగనమును, ఉన్మర్దనమును, అర్చమును, దంతకాష్ఠమును, అభిషేకద్రవ్యమును, ఆన్నవ్యంజనాదిభక్ష్యద్రవ్యములను అర్పించి నృత్యగీతాదుల నల్పవలెను,

నిధినా విహితే కుంజే మేఖలాగర్త వేదిభిః ।

అగ్నిమాధాయ పరితః సమూహేత్ పాణినోదితమ్ ॥ 36

వేదోక్త మగువిధి ననుసరించి నిర్మితము లైన మేఖలాగర్తవేదికలచే సుశోభిత మగుకుండమున అగ్నిని ప్రజ్వరిల్లజేసి చేతితోదాని నొకచోట ప్రోగుచేయవలెను,

పరిస్తీర్యాభ పర్యుత్తేదన్వాధాయ యథావిధి ।

ప్రోక్ష్యాత్ సాద్య ద్రవ్యాణి పోక్ష్యాత్ సా

భావయేత్ మామ్ ॥ 37

అనంతరము దర్శలను పరచి, యథావిధిగ సమీధల సుంకుట

యనుఅన్వాదానకర్మను జేసి, హోమమున కువయోగపడు ద్రవ్యములను అగ్ని కు త్తరదిక్కున నుంచి, ప్రొక్షణపాత్రమునం దున్నజలముచే వానిని ప్రోక్షించి, అగ్నియందు నన్ను ధ్యానింపవలెను.

త ప్తజాంబూనదప్రఖ్యం శంఖచక్రగదాంబుజైః ।

లసచ్ఛతుర్భుజం శాంతం పద్మకింజల్కవాససమ్ ॥ 38

స్ఫురత్కిరీటకటకకటిసూత్రవరాంగదమ్ ।

శ్రీవత్సవక్షసంభాజత్కౌస్తుభం వనమాలినమ్ ॥ 39

ధ్యాయన్నభ్యర్చ్య దారూణి హవిషాభిఘృతాని చ ।

ప్రాప్త్యాజ్యభాగావాఘాకౌ దత్త్వా చాజ్యప్రతం
హవిః ॥ 40

జహుయూన్మూలమంత్రేణ షోడశర్చానదానతః ।

ధర్మాదిభ్యో యథాన్యాయం మంత్రైః స్విష్టకృతం
బుధః ॥ 41

తరువాత అగ్నియందు త ప్తకాంచనవర్ణము, శంఖచక్రగదాపద్మ లచే విరాజిల్లు చతుర్భుజముక్తము, ప్రశాంతము, పద్మకేసరములవలె పచ్చనైన వస్త్రముచే శోభితము, ప్రకాశించు కిరీటకటకకటిసూత్రనూపుర సమన్వితము, శ్రీవత్సవక్షము, చక్కగ తేజరిల్లు కౌస్తుభమణిచే విరాజితము, వనమాలావిభూషితము నగు నా రూపమును ధ్యానించి పూజింపవలెను. పిమ్మట ఘృతసిక్తము లైనసమీధలను అగ్నియం దాహుతి నీయవలెను. ఆహారము, ఆజ్యభాగము ననురెండు రెం దాహుతులతో హవనము జేయవలెను. అనంతరము ఇంకను ఘృతసిక్తము లైన హవి

స్ఫుల నీయవలెను. అటుపిమ్మట 'ఓం నమో నారాయణాయ' యను అష్టాక్షరమంత్రముతోను, పురుషసూక్తమునందలి పదునాఱుమంత్రములతోను హవనము చేయవలెను. బుద్ధిమంతు, డగుపురుషుడు ధర్మాదిదేవతలకు యథావిధిగ స్వాహాస్తమంత్రములచే స్విష్టకృతమును హోమము చేయవలెను.

అభ్యర్చ్యథ నమస్కృత్య పార్వదేభ్యో బలిం హరేత్ |
మూలమంత్రం జపేద్బ్రహ్మ స్మరన్నారాయణా

త్సకమ్ || 42

తరువాత అగ్నియందున్న భగవానుని పూజించి నమస్కరించి, నందాదులైన పార్వదులకు బలం నీయవలెను. నారాయణస్వరూప మగు పరబ్రహ్మమును స్మరించి, యథాశక్తిగ మూలమంత్రమును జపింపవలెను.

దత్త్వాఽఽచమనముచ్ఛేషం విష్వక్సేనాయ కల్పయేత్ |
ముఖవాసం సురభిమాత్ తాంబూలాద్య

మధార్పయేత్ || 43

తరువాత అచమనీయము నిచ్చి మిగిలిన నైవేద్యభాగమును విష్వక్సేనున కర్పింపవలెను. సుగంధయుక్త మగు తాంబూలాదిముఖవాసమును, పుష్పాంజలిని నమర్పించి పూజింపవలెను.

ఉపగాయన్ గృణాన్ సృత్యన్ కర్మాణ్యభినయన్మమే |
మత్కథాః శ్రావయన్ శృణ్వన్ ముహూర్తం

క్షణికో భవేత్ || 44

అనంతరము నా కథలను గానము చేయుచు, కీర్తించుచు, అన్యులకు వినిపించుచు, తాను స్వయముగా వినుచు, నా కర్మల నభినయించుచు,

నృత్యము చేయుచు, క్షణకాలము ఉత్సవమగుదు రావలెను.

స్తవైరుచ్ఛావవైః స్తోత్రైః పౌరాణైః ప్రాకృతైరపి ।

స్తుత్వా ప్రసీద భగవన్నితి నందేత దండవత్ ॥ 45

ప్రాచీనులచేత, ప్రాకృతులచేత (తనచే) చేయబడిన ఉత్కృష్టాప కృష్ణము లగుస్తోత్రములచే నన్ను స్తుతించి దేవా! ప్రసన్నుడవుక' మ్మని ప్రార్థించి సాష్టాంగ దండప్రణామము చేయవలెను.

శిరో మత్పాదయోః కృత్వా బాహుభ్యాం చ పరస్పరమ్ ।

ప్రసన్నం పాహి మామీశ భీతం మృత్యు

గ్రహార్ణవాత్ ॥ 46

నా పాదయుగళమునందు శిరము నుంచి దక్షిణవామ బాహువులచే నా దక్షిణ వామపాదములను స్పృశించి 'దేవా! భీతుడను, శరణాగతుడను నగు నన్ను మృత్యుగ్రహరూపమగు సంసారసముద్రమునుండి యుద్ధరింపు' మని పలికి నమస్కరింపవలెను

ఇతి శేషం మయా దత్తాం శిరస్యాధాయ సాదరమ్ ।

ఉద్వాసయేచ్ఛేదుద్వాస్యం జ్యోతిర్జ్యోతిషి తత్పునః ॥ 47

ఇట్టి ప్రార్థనద్వారా నా నిర్మల్యమును ఆదరముతో శిరస్సున ధరింప వలెను. విసర్జన చేయదలచిచో ప్రతిమయందు విన్యస్త మైనజ్యోతిని మరల తన హృదయస్థజ్యోతియందు లీనము చేయవలెను.

అర్చాదిషు యగా యత్ర శ్రద్ధా మాం తత్ర చార్చయేత్ ।

సర్వభూతేష్వాత్మని చ సర్వాత్మాహమవస్థితః ॥ 48

ప్రతిమాదులయం దెప్పు దెచట శ్రద్ధ కలుగునో అప్పు దాప్రతిమ

యందు నన్ను పూజింపవలెను. వీలయిన, నేను సర్వాంతర్యామి దూపముతో సర్వభూతములయందు, నా హృదయము నందు ఎల్లపుడు సున్నాను.

ఏవం క్రియా యోగపక్షైః పుమాన్ వై దికతాంత్రికైః ।

అర్చన్నుభయతస్సిద్ధం మత్తో విందత్యభీష్పితామ్ ॥ 49

పురుషు డిట్లు వై దికతాంత్రిక క్రియా యోగములద్వారా నన్ను పూజించి, నానుండి ఇహలోక పరలోకములయం దభిలషిత మైనసిద్ధిని దొందును.

మదర్చాం సంప్రతిష్ఠాప్య మందిరం కారయేద్బృథమ్ ।

పుష్పోద్వానాని రమ్యాణి పూజాయాశ్రోత్య

వాగ్గీతాన్ ॥ 50

(శక్తి యున్నచో భక్తుడు) దృఢ మగుమందిరమును నిర్మించి దానియందు నా ప్రతిమను ప్రతిష్ఠింపవలెను. సుందరము లగుపుష్పోద్వానములను నెఱకొల్పవలెను. పూజాయాశ్రోత్యవాదులను జరుపవలెను.

పూజాదీనాం ప్రవాహార్థం మహాపర్వస్వధాన్వహమ్ ।

క్షేత్రాగ్రహపురగ్రామాన్ దత్త్వా మత్స్సార్వత్

మియాత్ ॥ 51

మహాపర్వములయందు, ప్రతిదినము పూజాదులను నిర్వహి చుటకు భూమిని, అంగళ్ళను, పుష్పములను, గ్రామాదులను దానము చేసి నాతో సమాన మైనవిశ్వరూపమును దొందును.

ప్రతిష్ఠయా సార్వభౌమం సద్మనా భువనత్రయమ్ ।

పూజాదినా బ్రహ్మలోకం త్రిభిర్మత్సర్యతా

మియాత్ ॥ 52

విగ్రహప్రతిష్ఠచేత సార్వభౌమ పదవిని, మందిర నిర్మాణముచేత త్రిలోకాధిపత్యమును, పూజాదులచే బ్రహ్మలోకమును, మూడింటిచే నాతో సమానత్వమును బొందును

మామేవ నై రపేక్ష్యేణ భక్తియోగేన విందతి ।

భక్తియోగం స లభతే ఏవం యః పూజయేత

మామ్ ॥ 53

నిష్కామ భక్తియోగముచే న న్నర్పించువాడు నన్నే పొందును. వెనుక చెప్పినవిధితో నన్ను పూజించువాడు భక్తియోగమును బొందును.

యః స్వదత్తాం పరైర్దత్తాం హరేత సురవిప్రయోః ।

వృత్తిం స జాయతే విఘ్నగ్వర్హాణామయుతాయుతమ్ ॥ 54

స్వదత్తము లేదా పరదత్తము నగు దేవతావృత్తిని, బ్రాహ్మణ వృత్తిని హరించువాడు కోట్లకొలది సంవత్సరముల వఱకు మలమును భక్షించు క్రిమియై జన్మించును.

కర్తుశ్చ సా రథేర్హేలోరనుమోదితురేవ చ ।

కర్మణాం భాగినః ప్రేత్య భూయో భూయసి

తత్పలమ్ ॥ 55

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం
 సంహితాయాం ఏకాదశస్కంధే భగవదుద్ధవ
 సంవాదే క్రియా యోగవర్ణనం నామ
 సప్తవింశోఽధ్యాయః ॥

అపహరించువానికి గలుగు ఫలము, వానికి నహాయము చేయువానికి,
 వానిని ప్రేరేపించువానికి, ఆమోదించువానికి మరణానంతరము లభించును
 ఈ కార్యములయందు వారి భాగ మధికముగ నున్న ఫలము గూడ అధిక
 ముగనే యుండును.

ఇట్లు శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణములోని ఏకాదశ
 స్కంధములోని యిరువదియేడవ అధ్యాయము
 న ము త్త ము.

ఇరువది యెనిమిదవ అధ్యాయము

ప ర మార్థ ని రూ పణ ము

శ్రీ భగవానువాచ

పరస్వభావకర్మాణి వ ప్రశంసేన్నగర్హయేత్ ।

విశ్వమేకాత్మకం పశ్యన్ ప్రకృత్యా పురుషేణ చ ॥ 1

భగవానుడు పలికెను :- ప్రకృతిపురుషులతోపాటు ఏకాత్మక మైనవిశ్వమును జూచుచు అనగా అంతర్యామి యగు పరమాత్మచే నియంత్రిత మైనదని తెలిసికొని ఇతరుల కాంతఃపూరితులైనస్వభావములను కర్మలను నిందించుటగాని పొగడుటగాని చేయరాదు.

పరస్వభావకర్మాణి యః ప్రశంసతి నిందతి ।

స ఆశు భ్రశ్యతే స్వార్థాదసత్యభినివేశితః ॥ 2

ఇతరుల స్వభావములను కర్మలను నెవడు ప్రశంసించునో నిందించునో అత డసత్యమునం దభినివేశము గలవాడగుటవలన (అనగా దేహగృహదులయం దాసక్తిగలవా డగుటవలన) శీఘ్రముగనే స్వార్థమునుండి (పరమాత్మాభినివేశ మనుస్వార్థమునుండి) భ్రష్టు డగును.

తైజసే నిద్రయాఽఽపన్నే పిండస్థో నష్టచేతనః ।

మాయాం ప్రాప్నోతి మృత్యుం వా తద్వన్నానార్థదృక్
పుమాన్ ॥ 3

తైజసములు (రాజసాహంకార కార్యము లైన ఇంద్రియములు) నిద్రను బొందగా శరీరస్థుడగు తీవుడు మాయను (మనస్సుచే వ్యవహరింపబడు మాయను, తరువాత మనస్సులయముకాగా) నష్టచేతనుడై మృత్యు

వును (మృత్యువుతో సమాన మగుసుషుప్త్యవస్థను) బొందును. అట్లే ద్వైతాభినివేశి యగు పురుషుడుగూడ విక్షేపమును లయమును బొందును.

కిం భద్రం కిమభద్రం వా ద్వైతస్యావస్తునః కియత్ ।

వాచోదితం తదన్వతం మనసా ధ్యాతమేవ చ ॥ 4

అవస్తు వై నద్వైతమునందు ఏది మంచిది ఏది చెడ్డది లేదా ఎంత మంచిది ఎంత చెడ్డది యను ప్రశ్నయే యుండదు కాని వాక్కులచే జెప్పబడిన మనస్సుచే చింతిత మైనవస్తువు లన్నియు మిథ్యాభూతములే యనితెలిసికొనవలెను.

ఛాయా ప్రత్యాహ్వయాభానా హ్యసంతోఽప్యర్థకారణః ।

ఏవం దేహాదయో భానా యచ్ఛంత్యామృత్యుతో
భయమ్ ॥ 5

ఛాయ, ప్రతిధ్వని, శుక్తి మున్నగు వానియందలి రజతాదుల అధ్యాసము మిథ్యయై గూడ భయమోహద్యర్థకారక మగును. అట్లే దేహము మున్నగు ద్వైతవస్తువు లన్నియు మిథ్య యైనప్పటికిని మరణసమయ వలకు లేదా ముక్తివలకు జీవునకు సంసారభయమును కలుగజేయును.

ఆత్మైవ తదిదం విశ్వం సృజ్యతే సృజతి ప్రభుః ।

త్రాయతే త్రాతి విశ్వాత్మా హియతే హరతీశ్వరః ॥ 6

ప్రభువు, విశ్వాత్ముడు, ఈశ్వరుడు నగు పరమాత్మ ఈ విశ్వ మును ఆత్మగనే అనగా ఆత్మ కభిన్నరూపముగనే సృష్టించుచున్నాడు, స్వయముగ సృష్టియగుచున్నాడు. రక్షించుచున్నాడు, రక్షింపబడుచున్నాడు. హరించుచున్నాడు, హరింపబడుచున్నాడు.

తస్మాన్నహ్యోత్మనోఽన్యస్మాదన్యోభావో నిరూపితః

నిరూపితేయం త్రివిధా నిర్మూలా భాతిరాత్మని ।

ఇదం గుణమయం విద్ధి త్రివిధం మాయయా కృతమ్ ॥ 7

ఈసృష్టి యైనపదార్థము లన్నియు స్వతంత్రములు గావు అనగా పరిమేశ్వరనికంటె అతిరిక్తము లైనవి కావు. కనుక అత్మయందు (జీవాత్మయందు) నిరూపితమైన ఆధ్యాత్మికాదిరూపజ్ఞానము భ్రాంతిరూపమైనది. ఏలయన, ఆధ్యాత్మికాది త్రిగుణమయత్వము మాయాకల్పితమైనదని తెలిసికొనుము.

ఏతద్ద్విద్వాన్ మదుదితం జ్ఞానవిజ్ఞాననైపుణమ్ ।

న నిందతి న చ స్తాతి లోకే చరతి సూర్యవత్ ॥ 8

నే నుపదేశించిన ఈజ్ఞానవిజ్ఞానముక్త మగువాక్యమును దెలిసికొనిన వాడు లోకమున సూర్యునివలె సమభావాపన్నుడై మెలగును. అతడెవ్వరిని నిందింపడు స్తుతింపడు.

ప్రత్యక్షేణానుమానేన నిగమేనాత్మసంవిదా ।

ఆద్యంతవదసజ్జ్ఞాత్వా నిస్సంగో విచరేదిహ ॥ 9

ప్రత్యక్షానుమానములద్వారా, ఆత్మానుభూతిద్వారా, శాస్త్రముద్వారా ఈ జగత్తు ఉత్పత్తి వివాశకీలమైనది, మిథ్యమైనది యనితెలిసికొని నిస్సంగుడయి ప్రపంచమున సంచరింపవలెను.

ఉ ధ్య వ ఉ వా చ

నైవాత్మనో న దేహస్య సంస్మృతిర్ద్రిష్టదృశ్యయోః ।

అనాత్మస్వదృశోరీశ కస్య స్యాదుపలభ్యతే ॥ 10

ఉద్ధవుడు పలికెను:— దేవా : అత్మ స్వతస్సిద్ధ జ్ఞాన సంపన్న మగుచేతనము, దేహము, జడము. అందువలన అత్మదేహముల రెండింటికి సుఖదుఃఖాద్యనుభవ ముండదు. అట్టి సమయమున నీ సుఖదుఃఖాద్యనుభవము ఎవనికి కనిపించును (లభించును).

ఆత్మోవ్యయోఽగుణః శుద్ధః స్వయంజ్యోతిరనాస్మతః ।

అగ్నివద్దారుపదచిద్దేహః కశ్యేహ సంసృతిః ॥ 11

అత్మ నాశనము లేనిది, రాగాదుఃఖాద్య మైనది, శుద్ధమైనది (పాప పుణ్యాది రహితమైనది), అగ్నివలె స్వప్రకాశమైనది, ఆవరణరహితమైనది, కాని దేహము కాష్టమువలె అచేతనమైనది, కనుక ఈ రెండింటిలో దేనికి సుఖదుఃఖాద్యనుభవ ముండును ?

శ్రీ భగవానువాచ.

యావద్దేహేంద్రియప్రాణై రాత్మనః సంనికర్షణమ్ ।

సంసారః ఫలవాంస్తావదపార్థోఽప్యవివేకినః ॥ 12

భగవానుడు పలికెను:— దేహేంద్రియ ప్రాణములతో అత్మకు సంబంధ మున్నంతవఱకు అవివేకు లగుపురుషులకు మిథ్యాభూత మగుప్రపంచముగూడ సత్యముగనే స్పృశించును.

అర్థే హ్యవిద్యమానేఽపి సంసృతిర్న నివర్తతే ॥

ధ్యాయతో విషయానస్య స్వప్నేఽనర్థాగమో యథా॥ 13

స్వప్నమున మిథ్యాభూత మగు వ్యాఖ్య సర్పాది దర్శనమువలన గలిగినభయదులవలె విషయచింతయందు వ్యాకులమైన అత్మ (జీవుని)

పక్షమున సంసారము మిథ్య యైనను అవివేకమువలన నది సత్యముగనే స్ఫురించును.

యథా హ్యప్రతిబుద్ధస్య ప్రస్వాపో బహ్వన్తథభృత్ ।

స ఏవ ప్రతిబుద్ధస్య స వై మోహాయ కల్పితే ॥ 14

స్వప్నము నిద్రించువానికి ఎన్నియో అనర్థములను గలుగజేయును, కాని మేలుకొనినవాని కది యెట్టిమోహమును గలుగజేయజాలదు.

శోకహర్ష భయక్రోధలోభమోహస్పృహోదయ ।

అహంకారస్య దృశ్యంతే జన్మమృత్యుశ్చ నాత్మనః ॥ 15

శోకము, హర్షము, భయము, క్రోధము, లోభము, మోహము, స్పృహ, జననము, మరణము—అనున వన్నియు అహంకారకార్యములు అనగా దేహభిమానకార్యములేకాని ఆత్మకు సంబంధించినవి కావు.

దేహేంద్రియప్రాణమనోఽభిమానో

జీవోఽస్తరాత్మా గుణకర్మమూర్తిః ।

సూత్రం మహానిత్యురుధేవ గీతః

సంసార ఆధావతి కాలతంత్రః ॥

16

దేహమును, ఇంద్రియములను, మనస్సును, అభిమానించువాడును, అంతరాత్మయు, గుణకర్మమూర్తియు, “సూత్రము, మహత్తత్త్వము”నని చెప్పబడువాడును నగుజీవుడు కాలమున (పరమేశ్వరున) కధీనుడయి అజ్ఞానమువలన సంసారమునం దంతట పరుగిడుచుండును.

అమూలమేతద్భూమిరూపరూపితం

మనోవచః ప్రాణ శరీరకర్మ ।

జ్ఞానాసిన్ోపాసనయా శితేన—

చ్చిత్వా మునిర్గాం విచరత్యతృప్ణః ||

17

ఈ యహంకార బంధనస్వరూప మగుసంసారము వాస్తవముగ మూలము లేని దయ్యను, అజ్ఞానము వలన నది గారడివానివలె బహు రూపములుగ వెల్లడియై మనోవాక్ప్రాణ శరీరకర్మలుగ పరిణతమగును. ముని యీ యహంకారమును గురూపాసనచే లభించిన తీక్ష్ణ మైనజ్ఞాన బద్గముచే భేంచి వాసనాకూన్య మగుహృదయముతో భూమియందు సంచ రించును.

జ్ఞానం వివేకో నిగమస్తపశ్చ

ప్రత్యక్షమైతిహ్యమథానుమానమ్ |

ఆద్యంతయోరస్య యదేవ కేవలం

కాలశ్చ హేతుశ్చ తదేవ మధ్యే ||

18

అత్మానాత్మావివేకమే జ్ఞానము. వేదము, తపస్సు (స్వధర్మము), ప్రత్యక్షము (స్వానుభవము), ఐతిహ్యము (ఉపదేశము). కాలము, హేతువు, అనుమానము ననునీ ప్రమాణములద్వారా జగత్తు యొక్క ఆద్యంతములయందు ఏది కలదో నడిమియందుగూడ నదియే కలదని తెలిసికొనవలెను.

యథా హిరణ్యం స్వకృతం పురస్తాత్

పశ్యాచ్చ సర్వస్య హిరణ్మయస్య |

తదేవ మధ్యే వ్యవహార్యమాణం

నానాపదేశైరహమస్య తద్వత్ ||

19

కుండలాది రూపముగ నిర్మిత మైనసువర్ణము అకటక కుండలాద్యు

త్పత్తికి పూర్వమునందుగాని, నాశన మైనతరువాతగాని ఆ సువర్ణమే
యందును. నదుమ మాత్ర మది కటకకుఁడలాది నామములతో వ్యవ
హృత మగును, వాస్తవములో నది సువర్ణమే. అట్లే విశ్వమునకు గారణ
భూతుడను నేనే. నాకంటె భిన్నముగ విశ్వములేదు.

విజ్ఞానమేతత్ త్రియవస్థమంగ
గుణత్రయం కారణకార్యకర్తృ ।

సమన్వయేన వ్యతిరేకతశ్చ

యేనైవ తుర్యేణ తదేవ సత్యమ్ ॥

20

జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తు లనుమూడవస్థలతో గూడిన మనస్సు,
అపస్తాత్రయమునకు కారణభూత మైనసత్త్వరిజ స్తమ మను గుణత్రయము,
అత్యాత్మాధి భూతాధిదైవములకు, త్రిగుణములకు కార్యభూత మైనత్రివిధ
జగత్తు-ఆను నీ పదార్థమంతయు నేతురీయ చైతన్యము యొక్క అన్వయ
వ్యతిరేకముద్వారా సిద్ధమైనదో, అసమాధి సాక్షి యగుపరబ్రహ్మమే సత్య
మైనది.

న యాత్పురస్తాదుత యన్న పశ్చా-

న్మధ్యే చ తిన్న వ్యపదేశమాత్రమ్ ।

భూతం ప్రసిద్ధం చ పరేణ యద్యత్

తదేక తత్ స్యాదితి మే మసిషా ॥

21.

సృష్టికి పూర్వమందు లేనిది ప్రళయమునకు పిమ్మటగూత
నుండదు. స్థితికాలమునందును వేరుగ నుండదు. కేవలము నామమాత్ర
ముగ నుండును. ఏ పదార్థము దేనినుండి పుట్టుచున్నదో, దేనిచే ప్రకాశిత
మగుచున్నదో అదియే దాని పరమార్థసత్యమని నా దృఢనిశ్చయము.

అవిద్యమానోఽప్యవభాషతే యో
 వైకారికో రాజసస్థగ్ర ఏషః ।
 బ్రహ్మ స్వయం జ్యోతిరతో విభాతి
 బ్రహ్మాండీయాథ్మాత్మ వికారచిత్రమ్ ॥

22

ఈవికారమయ మగుపదార్థ మంతయు లేకపోయినను ఉన్నట్లుగ నగపడును. ఇది రాజసస్పృష్టి. ఇది స్వయంప్రకాశక మగుబ్రహ్మమే కనుక ఇంద్రియములు, పంచతన్మాత్రాలు, మనస్సు, పంచమహాభూత ములు—అనువానిచే చిత్రిత మైననీ విశ్వమంతయు బ్రహ్మమే.

ఏవం స్ఫుటం బ్రహ్మపివేకహేతుభిః
 పరాపవాదేన విశారదేన ।
 చిత్వాఽఽత్మసందేహముపారమేత
 స్వానందతుష్టోఽఖిలకాముకేభ్యః ॥

23

ఇట్లే వేదము, తపస్సు, పృత్యక్షము, ఉపదేశము, అనుమానము మున్నగు సుస్పష్టమైన బ్రహ్మజ్ఞాన కారణములచేత, నిపుణుడగు గురువు చేత దేహాద్యనాత్మభావమును బోగొట్టుకొని ఆత్మానందముచే పరితుష్టుడై కామవరతంత్రము లగునింద్రియ విషయములనుండి యుపరతుడు గావలెను.

నాత్మా వపుః పార్థి పమింద్రియాణి
 దేవా హ్యసుర్వాయుజలం హంతాశః ।
 మనోఽన్నమాత్రం ధిషణా చ సత్త్వ
 మహంకృతిః ఖం క్షీతిరర్థసామ్యమ్ ॥

24

భౌతిక మైనశరీరము ఆత్మకాదు. ఇంద్రియములు, వాని కధిష్ఠాతలైనదేవతలు, ప్రాణములు, మనస్సు, బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారము—అనునవికూడ శరీరమువలె అన్నము నాశ్రయించి యుండుటవలన నవి అన్నవికారిములే కాని ఆత్మ కాదు. వాయువు, జలము, తేజస్సు, ఆకాశము, ధూమి యనుపంచభూతములు, శబ్దాదివిషయపంచకము ప్రకృతి యనున పన్నియు భౌతికములే కాని ఆత్మ స్వరూపములు కావు.

సమాహితైః కః కరణైర్గుణాత్మభి-
ర్గుణో భవేన్మత్సువివిక్తధామ్నః ।
విక్షిప్తమానైరుత కిం ను దూషణం
ఘనైరుషేతైర్విగతే రవేః కిమ్ ॥

25

చక్కగ నా స్వరూపమును తెలిసికొనినవానికి వాని తిగ్గుణమయము లగునింద్రియములు నిశ్చలములైనను, విక్షిప్తములైనను ఎట్టి గుణముగాని దోషముగాని యుండదు మేఘము లాకాశము నావరించినను లేకపోయినను సూర్యున కెట్టి వృద్ధి తీయములును గలుగవు

యథా నభో వాయ్వనలాంబుభూగుణైః
గతాగతైర్వర్తుగుణైర్న సజ్జతే ।
తథాక్షరం సత్త్వరజస్తమోమలై -
రహంమతేః సంస్మృతేహేతుభిః పరమ్ ॥

26

ఆకాశము వాయువు, అగ్ని, జలము, వృథివి యనువానియొక్క గుణములచేత, గతాగతము లైనతోష్ణాదులచేత యుక్తము కానట్లు; అహంకారమునకంటె పర మైనపరమాత్మ ప్రపంచమునకు గారణరూపములైన సత్తాదిగుణములచే మలినము గాదు.

తథాపి సంగః పరివర్జనీయో
 గుణేషు మాయా రచితేషు తావత్ ।
 మదభక్తియోగేన దృఢేన యావ-
 ద్రజో నిరస్యేత మనఃకషాయః ॥

27

అయినను దృఢ మగునా భక్తియోగముచేత విషయాది గుణము
 నుండి మనస్సు తొలగనంతవఱకు మాయారచితము లైనవిషయములయం
 దానక్తిని పూర్తిగ విడువవలెను.

యథాఽఽమయోఽసాధు చికిత్సితో నృణాం
 పునః పునః సంతుదతి ప్రహోహన్ ।
 ఏవం మనోఽపక్వకషాయకర్మ
 కుయోగినం విధ్యతి సర్వసంగమ్ ॥

28

బాగుగ చికిత్స చేయనిచో మానవుల రోగములు పూర్తిగ నాశ
 నముగాక మాటిమాటికి వర్ధించెంది బాధను గలిగించును. అట్లే మనో
 గతము లైనవాననలు, తస్మాదకము లగుకర్మలు సంపూర్ణముగ నశింపనిచో
 తాదృశపుత్రకళత్రాదులయం దానక్త మైనమనస్సు అబ్బిజ్ఞానము గల
 మానవుని స్వార్థమునుండి భ్రష్టునిగా జేయును.

కుయోగినో యే విహితాంతరామై-
 ర్మనుష్యభూతైస్త్రిదశోపస్పృహైః ।
 తే ప్రాక్తనాభ్యాసబలేన భూయో
 యుఁజంతి యోగం న తు కర్మతంత్రమ్ ॥

29

కుయోగులు దేవతాప్రేరితములైన, బంధు శిష్యాది రూపములను దరించిన విఘ్నములచే యోగభ్రష్టులై కూడ జన్మాంతరసంస్కారబలముచే మఱల యోగపరీక్షింపఁబడెననునట్టి గలవా రగుదురు. కర్మాదులయం దానట్టి వారి కుండదు.

కరోతి కర్మ క్రియతే చ జంతుః

కేనాప్యసౌ చోదిత ఆనిపాతాత్ ।

న తత్ర విద్వాన్ ప్రకృతౌ స్థితోఽపి

నివృత్తత్వజ్ఞః స్వసుఖానుభూత్యా ॥

30

జీవులు సంస్కారములచే ప్రేరితులై పుట్టుక మొదలుకొని చావు వఱకును కర్మలను చేయుచునేయుండుదురు. ఆ కర్మలచే హర్ష విషాదాది వికారములను బొందుదురు. కాని విద్వాంసుడు దేహమునం దుండియు న్వాసుభవానందముచే పరితృప్తుడయి నిరహఃకారమువలన సంసారమును బొందదు.

తిష్ఠంతమాసీనముతే వ్రజంతం

శయానముక్షంతమదంతమన్నమ్ ।

స్వభావమన్యత్క్రిమపీహనూన-

మాత్మానమాత్మస్థమతిర్న వేద ॥

31

అత్మస్థ మైనమతి గలవ్యక్తి, తన దేహము ఉండుట, కూర్చుండుట, వరుండుట, నడచుట, మూత్రమును విసర్జించుట, అన్నమును భక్షించుట, ఇతరము లగుస్వాభావికకర్మల నొనర్చుట యనువానిని గుర్తింపడు.

యది స్మ పశ్యత్యసదించ్రియార్థం

నానానుమానేన విరుద్ధమన్యత్ ।

న మన్యతే వస్తుతయా మానీషీ

స్వాప్నం యథోక్తాయ తిరోదధానమ్ ॥

32

స్వప్నమునుంచి మేలుకొనిన పురుషుడు స్వప్నచృష్టములు, మేలుకొనిన విమృశ తిరోహితములు నగువిషయములను సత్యములని భావించ నట్లు విచేకచుగలవ్యక్తి అసదింద్రియ విషయములను దర్శించినను ఆత్మ ప్రతిరిక్తము లగు పదార్థములను సత్యము లనియంగీకరింపదు.

పూర్వం గృహీతం గుణకర్మచిత్ర-

మజ్జానమాత్మన్యవినిక్తమంగ ।

నినర్తతే తత్ పునశ్శుద్ధైవ

న గృహ్యతే నాపి విసృజ్య ఆత్మా ॥

33

ఉద్భవాః బద్ధాస్తయందు గుణకర్మలచే చిత్రిత మగుఅజ్ఞానము అక్కచే సవిచారితము గృహీతము నై యున్నది. ఆయజ్ఞానము మఱల ద్ధానముచేత పోలగిపోవును అత్మ యేవిషయమిదేతగూడ నెప్పుడును గృహీతముగాని పరిశ్చిత్తముగాని కాదు.

యథా హి భానోరుదయో నృచక్షుషాం

తమో నిహన్యాన్న తు సద్విధతే ।

ఏవం సమీక్షౌ నిపుణా సతీ మే

మాన్యాత్తమిద్రం పురుషస్య బుద్ధేః ॥

34

సూర్యుని ఉదయము మానవ నెత్రములయందలి యంధకారమును నాఁగియున్నచేయునుగాని ఎట్టివస్తువును ఉత్పత్తిచేయజాలదు. ఇది పూర్వము

నుండియు నున్నది. అట్లే నిపుణ మగునా యాత్మవిద్యయు డీవుని బుద్ధి గత మగుఅజ్ఞానమును నాశము చేయును, జీవస్వరూపమును సృష్టింప జాలదు. కాని ఆత్మ యెల్లప్పుడు నుండునట్టిదియే.

ఏష స్వయంజ్యోతిరజోఽప్రమేయో

మహానుభూతిః సకలానుభూతిః ।

ఏకోఽద్వితీయో వచనాం విరామే

యేనేషితా వాగసచశ్చరంతి ॥

35

జీవునికంటె భిన్ను డగుపరమాత్మ స్వప్రకాశుడు, అజుడు, ఆప్ర మేయుడు, నర్వవ్యాపకుడు, చిత్సమూహుడు, సర్వజ్ఞుడు, స్వజాతీయ విజాతీయ భేదరహితుడు; వాక్కుల కగోచరు డగునా పరమాత్మచే ప్రేరి తములై ప్రాణములు, వాక్కులు తమతమ నిర్దిష్టవిషయములయందు ప్రవర్తితము లగును.

ఏతావానాత్మసంమోహో యద్వికల్పస్తు కేవలే ।

ఆత్మన్నతే స్వమాత్మానమవలంబో న యస్య హి ॥ 36

అభిన్నము, వికల్పరహితము నగునాత్మ వస్తువునందు భేదము నంగీకరిండుట మనోభ్రమయే ఏలయన. తన యాత్మ కతిరిక్త మైననా భ్రమకుగూడ నితర మగునదిచ్ఛాన మేదియు లేదు.

యన్నామాకృతిభిర్గ్రాహ్యం పంచవర్ణమబాధితమ్ ।

వ్యరేనాప్యర్థవాదోఽయం ద్వయం పండిత

మానినామ్ ॥ 37

నామరూపములచే గ్రాహ్యము, పంచరూపాత్మకము నగునీ ద్వైత మును (ప్రపంచమును) పండితాభిమానులగువ్యక్తులు సత్య మనిపలుకు

దురు. కాని యిది అర్థహీన మగువాగాదంబరము మాత్రమే

యోగినోఽపక్వయోగస్య యుంజతః కాయ ఉత్థితైః
ఉపసర్గైర్విహస్యేత తత్రాయం విహితో విధిః ॥ 38

యోగాభ్యాసము చేయు యోగిశరీరము యోగసాధన పూర్తికాక
మునుపే లోగాద్యుపద్రవములచే పీడితమైనచో అత డీయపాయముల
నవలంబింపవలెను.

యోగధారణాయా కాంశ్చిదాసన్వైర్ధారణాన్వితైః ।

తపోమంత్రౌషధైః కాంశ్చిదుపసర్గాన్ వినిర్దహేత్ ॥ 39

శీతాతపములను సూర్యచంద్ర ధారణయోగముద్వారా, వాతాదిలోగ
ములను ఆసనప్రాణాయామములద్వారా, గృహసర్పాది కృతవిఘ్నములను
తపస్సు, మంత్రము, ఔషధము మున్నగువానిద్వారా పోగొట్టుకొనవలెను.

కాంశ్చిన్మమానుష్యానేన నామసంకీర్తనాదిభిః ।

యోగేశ్వరానువృత్త్యా వా మాన్యాదశుభదాన్

శనైః ॥ 40

కామాదివిఘ్నములను నన్ను ధ్యానించుటద్వారా నామసంకీర్తనము
ద్వారా, అశుభప్రదము లగుదంభము మదము మున్నగువానిని యోగేశ్వ
రులను ఆనుసరించుటద్వారా నాశనముచేసికొనవలెను.

కేచిద్దేహమిమం ధీరాః సుకల్పం వయస్సిస్థిరమ్ ।

విధాయ వివిధోపాయైరథ యుంజంతి సిద్ధయే ॥

ధీరు లగుగొందఱు వ్యక్తులు పూర్వోక్తములు ఇంకను వివిధములు నగునుపాయములద్వారా శరీరమును జరావోగాదిరహితముగను, స్థిర మగు యౌవనముతో గూడిన దానినిగను జేసి పరకాయవ్రతేశాదిసిద్ధుల బొందుటకు యోగము నవలంబింతురు.

న హి తత్కుశలాదృత్యం తగాయాసో హ్యపార్థకః ।

అంతవత్త్వాచ్చరీరస్య ఫలశ్శేవ వసస్పతేః ॥ 42

నిషణు లగువ్యక్తులు సిద్ధిప్రద మగునీ యోగానుష్ఠానము నాదరింపరు. ఏలయన, ఆత్మ వృక్షమువలె స్థిరమైనది కాని దేహము ఫలము నలె నశ్వరమైనది. అందువలన దేహవిషయక మగుస్థిరత్వసాధనప్రయత్నము నిరర్థకమే యగును.

యోగం నిషేవతో నిత్యం కాయశ్చేత్ కల్పతా

మియాత్ ।

తచ్చద్దధ్యాన్న మతిమాన్ యోగముత్సృజ్య

మత్సంగః ॥ 43

నిత్యము యోగాభ్యాసపరు డగువాని దేహము జరావోగాదులు లేవిదై సుదృఢమగును అయినను బుద్ధిమంతు డగుపురుషుడు అట్టి సిద్ధిప్రద మగుయోగానుష్ఠానమునందే శ్రద్ధకలిగి యుండడు

యోగచర్యమిమాం యోగీ విచరన్ మదపాశ్రయః ।

నాంతరామైర్విహస్యేత నిఃస్పృహః స్వసుఖానుభూః ॥ 44

నన్నే అశ్రయించినయోగి యిట్టి యోగదర్శాను శీలనముచే ఆర్థా
సుఖపసుఖమునందు నిస్పృహడై విఘ్నములచే నభిభూతుడు గాడు.

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం
సంహితాయాం ఏకాదశస్కంధే భగవదుద్ధవ
సంవాదే క్రియాయోగవర్ణనం నామ
అష్టావింశోఽధ్యాయః ॥

ఇట్లు శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణములోని ఏకాదశ
స్కంధములోని యరువదియైదిమిదవ అధ్యాయము
సమాప్తము.

ఇరువది తొమ్మిదవ అధ్యాయము

భాగవత ధర్మ నిరూపణము : ఉద్ధవుడు

బదరికాశ్రమమునకు వెడలుట.

ఉద్ధ వ ఉవాచ.

సుదుశ్చరామిమాం మన్యే యోగచర్యామనాత్మనః ।

యథాంజసా పుమాన్ సిద్ధ్యేత్ తన్నే బ్రాహ్మ్యం

జసాచ్యుత ॥ 1

ఉద్ధవుడు పలికెను :. అచ్యుతా! మనస్సు స్వాధీనములో చేసిమానవుడు పై నదెప్పబడిన యోగము ననుష్ఠించుట మిక్కిలి కష్ట మని భావించుచున్నాను. అందువలన ఆనాయాసముగ పురుషు డుత్తమసిద్ధిని కొందు సుగమ మగు సాధనను నాకు బోధింప వలసినది.

ప్రాయశః పుండరీకాక్ష యుంజంతో యోగినో మనః ।

విషేదంత్యసమాధానాన్మనోనిగ్రహకర్చితాః ॥ 2

పుండరీకాక్ష : యోగులు తమ మనస్సు నెంతగా నిగ్రహించుకొనుటకు ప్రయత్నించినను వా రా కార్యమున కృతకృత్యులు కాజాలకమిక్కిలి కష్టపడుచున్నారు.

అథాత ఆనందదుఘం పదాంబుజం

హంసా శ్రయేరన్నరవిందలోచన ।

సుఖం ను విశ్వేశ్వర యోగకర్మభి-

స్త్వన్నాయయామీ విహతా న మానినః ॥ 3

కమలసింహునా ! విశ్వేశ్వరా ! అందువలన సారాసారావివేకచతు

లగు వ్యక్తులు సంపూర్ణముగ ఆనందము నిచ్చు నీ పాదపద్మములను సుఖముగ నాశ్రయింతురు. కుయోగులు యోగకర్మాభిమానులై నీ చరణకమలముల నాశ్రయింపరు. వారు నీ మాయామోహితులై ముక్తిని ఛిందజాలరు.

కిం చిత్రమచ్యుత తవైతదశేషబంధో
దాసేష్వనన్యశరణేషు యదాత్మసాత్త్వమ్ ।
యోఽరోచయత్సహమ్నైః స్వయమీశ్వరాణాం
శ్రీమత్కిరీటతటపీడితపాదపీఠః ॥ 4

అఖిలబంధవాః అచ్యుతాః బ్రహ్మాదేవతలు ప్రకాశవంతము లగు కిరీటములు గలిగిన శిరస్సులను వంచి నీ పాదపీఠమునకు నమస్కరించుచున్నారు. అట్టి నీవు శ్రీరామావతారమున వానరులతో సఖ్యమును జేసికొంటివి. అనన్యశరణులగు నందుడు, గోపికలు, బలి మున్నగు దాసులకు అధీనుడ వైతివి. ఇందులో నాశ్చర్యపడవలసిన దేమియున్నది?

తం త్వాఖిలాత్మదయితేశ్వరమాశ్రితానాం
సర్వార్థదం స్వకృతవిద్ విస్మయేత్ కో ను ।
కో వా భజేత్ కిమపి విస్మయేఽను భూత్యై
కింవా భవేన్న తవ పాదరజోజుషాం నః ॥ 5

బలి ప్రహ్లాదాదులపై జూపిన నీ యనుగ్రహ విశేషకథను చెలిసికొనిన యేవ్యక్తి నిఖిల జగదంతర్యామివి, ప్రేయుడవు, ఈశ్వరుడవు, ఆశ్రితులకు సర్వపురుషార్థముల నిచ్చువాడవు నగు నిన్ను వదలును నీ విచ్చిన స్వర్గాదులు ఇంద్రియభోగములు నిన్నే మరపించును. అందువలన వాని నెవడు అనుభవింపగోరును? నీ పాదరజమును పేవించు మాకు లభింపని దేమియుండును?

నై వోపయంత్యపచితం కపయస్త వేశః
 బ్రహ్మాయుషోఽపి కృతమృద్ధముదః స్మరంతః ।
 యోఽస్తర్భహిస్త చుభృతామశుభం విధున్వ-
 నాచార్యచైత్యనిపుషా స్వగతిం వ్యనక్తి ॥

6

దేవా : నీవు బయట ఆచార్యరూపముతోను, లోపల అంతర్యామి రూపముతోను నుండి అశుభము లగుజీవుల విషయవాసనలను నాశనము చేసి, వారికి నీ నిజరూపమును జూపుచున్నావు. అందుచే నీపలన పృథ్వి తొండిన భక్తి యనుపరమానందమున మగ్నులై బ్రహ్మజ్ఞానపంపన్ను లగు వ్యక్తులు కల్పాంతముపరకు నీ సేవయందే నియుక్తులై నీవు చేసిన యుపకారమును స్మరించుకొనుచు ఆనందము ననుభవించుచుందురు. ఏమాత్రమును నీ ఋణమునుండి విముక్తులు కాజాలరు.

శు త ఉ వా చ.

ఇత్యుదవేనాత్యనురక్తచేతసా
 పృథ్వో జగత్క్రీడనకః స్వశక్తిభిః ।
 గృహీతమూర్తిత్రయ ఈర్ష్యరేశ్వరో
 జగాద సప్రేమమనోహరస్మితః ॥

7

శుకుడు వలితెను :— అనురక్త చిత్తుడగు ఉద్ధవు డడు గగా జగత్తే క్రీడోపకరణ మైనవాడు, స్వశక్తులచే ముమ్మూర్తులను గ్రహించినవాడు, బ్రహ్మదులకు గూడ నీ శ్వరుడు నగుశ్రీకృష్ణుడు మనోహరముగ నవ్వెచు ప్రేమతో నిట్లు పలికెను.

శ్రీ భగవానువాచ

హంత తే కథయిష్యామి మమ ధర్మాన్ సుమంగళాన్ ।

యాన్ శ్రద్ధయాఽఽచరన్ మర్త్యో మృత్యుం జయతి

దుర్జయమ్ ॥ 8

భగవానుడు పలికెను:— ఉద్ధవా! మరణశీలు డగు మానవుడు శ్రద్ధతో నేదర్మముల నాచరించి అతిదుర్జయ మగుమృత్యువును గూడ జయించుటకు సమర్థుడగుచున్నాడో, అట్టి ముఖరూపము లగుధర్మము లను నీ ఁపదేశించుచున్నాను,

కుర్యాత్సర్వాణి కర్మాణి మదర్థం శనక్తై స్స్మరన్ ।

మయ్యప్రితమసశ్చిత్తో మద్ధర్మాత్మమనోరతిః ॥ 9

కాంతబాహుతోను, మృదుబావముతోను నాయందే మనోవృత్తుల నుంచి, నా ధర్మమునం దనురక్తుడయి, ఎల్లపుడు నన్నే ధ్యానించుచు, నాకొకటే వర్ణాశ్రమవిహితము లగుసర్వకర్మల నాచరించుచుండవలెను.

దేశాన్ పుణ్యానాశ్రయేత మనభక్తైస్సాధుభిః శ్రితాన్ ।

దేవాసురమనుష్యేషు మదభక్తాచరితాని చ ॥ 10

సాదువు లైన నా భక్తులు నివసించు పుణ్యదేశములయందు నివసింపవలెను దేవాసురమనుష్యులయందున్న నాభక్తుల నడవడుల ననుసరింపవలెను.

పృథక్సత్రేణ వా మహ్యం సర్వయాత్రామహోత్సవాన్ ।

కారయేద్గీతనృత్యాద్యైర్మహారాజవిభూతిభిః ॥ 11

ఓంటరిగగాని, ఇతరులతో గలిసికాని మహారాజోచితములైన అనగా సుతస్కృష్టములైన నృత్యగీతవాద్యాదులచే నా ప్రీతికొలుకు పర్వ యాత్రామహోత్సముల జేయవలెను.

మామేవ సర్వభూతేషు బహిరంతరపావృతమ్ ।

ఈక్షేతాత్మని చాత్మానం యథా ఖమమలాశయః ॥ 12

నిర్మలచిత్తుడయి పురుషుడు ఆకాశమువలె లోపల బయట పతి పూర్ణముగ సున్నవాడను, అవరణరూపిడను, ఈశ్వరుడను నగునన్ను సర్వభూతములయందును, తనయందును దర్శింపవలెను.

ఇతి సర్వాణి భూతాని మద్భావేన మహద్భూతే ।

సభాజయన్ మన్యమానో జ్ఞానం కేవలమాశ్రితః ॥ 13

బ్రాహ్మణే పుల్కసే స్తేనే బ్రహ్మణ్యైరే-

స్ఫులింగకే ।

అక్రూరే క్రూరకే చైవ సమదృక్పండితోమతః ॥ 14

విక్రిలి ప్రిజ్ఞాడ వగునుద్ధవా । ఇట్లే కేవలము జ్ఞానము నాశ్రియించి సర్వభూతములయందు నా రూపమే యున్న దనిభావించి బ్రాహ్మణులయందు, చండాలునియందు, దొంగయందు, బ్రాహ్మణుని యుద్దేశించి దావము చేయునాతయందు, సూర్యునియందు, నిష్పరవ్వయందు, శాంత చిత్తునియందు, క్రూరునియందు, అంతట సమదర్శి యగు వ్యక్తియే వండితు దనిచెప్పబడును.

సరేష్వభీక్షం మద్భావం పుంసో భావయతోఽచిరాత్ ।

స్పృశాసూయా తిరస్కారాః సాహంకారా

సములు, ఉత్తములు, హీనులు వగుసర్వమానవులయందు నేనే యున్నా ననినిరంతరము భావించువురుపుని అహంకారముతోపాటు స్పర్థ, అసూయ, తిరస్కారము మున్నగునవి శీఘ్రముగనే వినష్టములగును.

విస్మయ స్మయమానాన్ స్వాన్ దృశం వ్రీడాం

చ దైహికీమ్ ।

ప్రణమేద్దంశనమ్భూమావాశ్వచాండాలగోఖరమ్ ॥ 16

బంధువులు చేయు పరిహాసమును, తా నుత్తముడ ననుభావమును, లజ్జను పరిత్యజించి పరమేశ్వరుడు సర్వభూతములయందు నున్నాడను బుద్ధితో కుక్క, చండాలుడు, గోవు, గాడిద మున్నగు సర్వజీవులకు భూమిపై బడి సాష్టాంగదండప్రణామము చేయవలెను.

యాసత్సర్వేషు భూతేషు మద్భావో నోపజాయతే ।

తావదేవముఃపాసీత వాఙ్మనః కాయస్మత్త్రిభిః ॥ 17

సర్వప్రాణుల యందు భగవద్భావన కలుగనంతవఱకు షనో వాక్కయ వ్యాపారాదులద్వారా, ప్రణామాదులద్వారా న న్నుపాసింప వలెను.

సర్వం బ్రహ్మాత్మకం తస్య విద్యయాఽఽత్మమనీషయా ।

పరిపశ్యన్నుపరమేత్ సర్వతో ముక్తసంశయః ॥ 18

ఈవిధముగ నుపాసించువ్యక్తి ఆత్మబుద్ధి యైనవిద్యచే సర్వము బ్రహ్మాత్మకమే యనిభావించి సంశయ రహితుడై సర్వక్రియలనుండి విరతుడు కావలెను.

అయం హి సర్వకల్పానాం సద్ధీచీనో మతో మమ ।

మద్భావః సర్వభూతేషు మనోవాక్కాయవృత్తిభిః ॥ 19

ఉపాయము లన్నింటిలోను మనోవాక్కాయ వృత్తులచే సర్వభూత ములయందు నన్నే చూచుట యనుఉపాయమే సరియైన దని నా యభిప్రాయము.

సహ్యోగోష్కమే ధ్వంసో మద్ధర్మస్యోద్ధవాణ్వాపి ।

మయా వ్యవసితః సమ్యక్ నిర్గుణత్వాదనాశిషః ॥ 20

ఉద్ధవా : నిష్కామ మగుభాగవతధర్మ మారంభమైన నేవిధ మగు వై గుణ్యము నుండదు. ఏలయన, సర్వజ్ఞుడ నగునే నీ ధ్వంసాభావ మగు ధర్మమును చక్కగ నిరూపించితిని.

యో యో మయి సరే ధర్మః కల్ప్యతే

నిష్కలాయ చేత్ ।

తదాయాసో నిర్ధస్యద్భయాదేరివ సత్తమ ॥ 21

ఉత్తముడ వగునుద్ధవా : భయశోకాదులవలన గలిగిన పలాయనము, ఆక్రిందినము, మున్నగు వ్యర్థకార్యముల నన్నింటిని గూడ పరమాత్మరూపుడ నగు న న్నుద్దేశించి నిష్కామభావనతో జేసినచో వాని కవియే ధర్మస్వరూపము లగును.

సహ బుద్ధిమతాం బుద్ధిర్మనీహ చ మనీషిణామ్ ।

యత్సత్యమృతేసేహ మర్త్యేనాప్నోతి మామృతమ్ ॥ 22

బుద్ధిమంతుల బుద్ధియొక్క, చతురుల చాతుర్యముయొక్క గొప్పతనము, నశ్వరిము అసత్యము నగునీ శరీరముద్వారా వినాశరహితము,

సత్యము నగునా త త్వమును బొందుటయందే యున్నది

ఏష తేఽభిహితః కృతోన్న బ్రహ్మవాదస్య సంగ్రహః ।
సమాసవ్యాసవిధినా దేవానామపి దుర్గమః ॥ 23

దేవతలకు దుర్గమ మగునీ బ్రహ్మవాదసంగ్రహము నంతటిని నీకు
సంక్షేపముగను విస్తారముగను తెప్పితిని.

అభీక్ష్యత స్తే గదితం జ్ఞానం విస్పష్టయుక్తిమత్ ।
ఏతద్విజ్ఞాయ ముచ్యేత పురుషో నష్టసంశయః ॥ 24

విస్పష్టము, యుక్తియుక్తము నగుజ్ఞానమునుగూడ నీకు పూర్తిగా
వినిపించితిని; పురుషుడు దీనిని తెలిసికొనినచో సంశయరహితుడయి
ముక్తిని బొందగలడు

సువివిక్తం తవ ప్రశ్నం మయైతదపి ధారయేత్ ।
సనాతనం బ్రహ్మగుహ్యం పరం బ్రహ్మధిగచ్ఛతి ॥ 25

నా సమాధానముతోగూడ నీ ప్రశ్నను చక్కగ పరిశీలించినవాడు
పేరిరహస్యము, సనాతనము నగుపరబ్రహ్మమును బొందును.

య ఏతస్మిన్ భక్తేషు సంప్రదద్యాత్ సుపుష్కలమ్ ।
తస్యైహం బ్రహ్మదాయస్య దదామ్యాత్మా
నమాత్మనా ॥ 26

చక్కగ నా యీ తత్త్వజ్ఞానోపదేశమును నా భక్తుల కిచ్చిన
బ్రహ్మజ్ఞానోపదేశకు నన్ను నేను నమర్పించుకొందును.

య ఏతత్ సమధీయాత పవిత్రం పరమం శుచి ।

స పూయేతాహరహర్మాం జ్ఞానదీపేన దర్శయన్ ॥ 27

పరమపవిత్రము, పరచిత్తశోధకము నగునీ తత్త్వమును దిగ్గరగా పఠించినవాడు జ్ఞానదీపముతో నితరులకు సన్నెల్లపుడు చూపుచు తాను పవిత్రు డగును.

య ఏతచ్ఛ్రద్ధయా నిత్యమవ్యగ్రః శృణుయాన్నరః ।

మయి భక్తిం పరాం కుర్వన్ కర్మభిర్న స బభ్యతే ॥ 28

శ్రద్ధతోను, మిక్కిలి సావధానముగను నిత్యము దీనిని శ్రవణము చేయువాడు నాయందు భక్తిగలిగి కర్మలచే బద్ధుడుగాదు.

అప్యర్థవ త్వయా బ్రహ్మ సఖే సమవధారితమ్ ।

అపితే విగతో మోహః శోకశ్చాసౌ మనోభవః ॥ 29

మిత్రుడా ! ఉద్ధవా ! ని కీ బ్రహ్మతత్త్వము చక్కగ నవగతమైనదా ? నీ మోహము, నీ శోకము తొలగినదా ?

నైత త్వయా దాంభికాయ నాస్తికాయ శతాయ చ ।

అశుశ్రూక్షోగభక్తాయ దుర్విసీతాయ దీయతామ్ ॥ 30

ఈ జ్ఞానమును నీవు దాంభికునకు, నాస్తికునకు, మోసగానికి, వినుట కిష్టములేనివానికి, భక్తి లేనివానికి, దుర్విసీతునకు నెప్పుడును ఉపదేశింపరాదు

ఏతైర్దోషైర్విహీనాయ బ్రహ్మణ్యాయ ప్రియాయ చ ।

సాధవే శుచయే బూరియాద్భక్తిః

స్వాచ్ఛంద్రియాపితామ్ ॥ 31.

పై దోషములు లేనిబ్రాహ్మణభక్తుడు, ప్రియుడు, శుచియైనవాడు, సాధుస్వభావుడు నగువానికి దీని సుపదేశింపుము. నాయందు భక్తి గలిగి యున్నచో ప్రీతికు కూడ్రులకు గూడ సుపదేశింపుము.

నై తద్విజ్ఞాయ జిజ్ఞాసోర్జ్ఞాతవ్యమవశిష్యతే ।

సీత్వా సీయాషమమృతం పాలవ్యం నావశిష్యతే ॥ 31

దుది గలఅమృతమును పానముజేసినవానికి ఇక తాగవలసిన దేమియు నుండదు. అట్లే యీ తత్త్వమును తెలిసికొనినవానికి ఇక తెలిసి కొనదగిన విషయ మేమియునుండదు.

జ్ఞానే కర్మాణి యోగే చ వార్తాయాం దండధారణే ।

యావాన్మోక్షం నృణాం తాత తావాన్స్తేహం

చతుర్విధః ॥ 32

ఉద్ధవా : మానవులకు జ్ఞానము, కర్మ, యోగము, వాణిజ్యము, దండనీతి మున్నగువానిచేత చతుర్విధము లగుమోక్షధర్మకారమార్గరూపమగు ఫలము లభించును, సీవంటి యనన్యభక్తులకు అనాలుగువిధము లగు ఫలమును నేనే,

మర్యో యదా త్యక్తసమస్తకర్మా

నివేదితాత్మా విచిక్షీర్షితో మే ।

తదామృతత్వం ప్రతిపద్యమానో

మయాత్మభూయాయ చ కల్పతే వై ॥ 34

సర్వకర్మలను వదిలి నాయం దాత్మసమర్పణచేసినవాడు నా యిచ్చతో

యోగులకంటెను, జ్ఞానులకంటెను మిక్కిలిగ జ్ఞానసంపన్ను డగును
పిమ్మట ఆమృత త్వమును బొంది నాతో సమానముగ బిశ్వకృమును
బొందుట కుపయుక్తు డగును,

శు క ఉ వా చ

స ఏవమాదర్శితయోగమార్గ
స్తదోత్తమశ్లోకవచో నిశమ్య ।
బధ్ధాంజలిః పీఠ్యపరుద్ధకంతో
న కించిదూచేత్త్రుపరిష్టతాక్షః ॥

315

శుకుడు పలికెను :— యోగమార్గోపదేశమును సంపూర్ణ
ముగ బొందినవాడయి యుద్ధవు డవుడు సత్పురుషులచే కీర్తింపబడు
శ్రీకృష్ణుని వాక్కులను విని బాష్పపరిహ్లాదాలోచనుడు, క్రితచే రుద్ధ మైన
కంఠము గలవాడు, అంజలిబద్ధుడు నగుచు నేమియును పలుకజాలక
పోయెను.

విష్టభ్య చిత్తం ప్రణయాః ష్ఠూర్ణం
ధైర్యేణ రాజన్ బహుమన్యమానః ।
కృతాంజలిః ప్రాహ యదుప్రవీరం
శీరా స్పృశంస్తచ్చరణారవిందమ్ ॥

316

రాజా : అనంతరము ప్రేమచే విహ్వల మగుచిత్తమునకు ధైర్య
మును జేకూర్చి తాను కృతార్థుడ నైనట్లుగ భావించుకొని యుద్ధపుడు శ్రీకృష్ణ

భగవానుని పాదపద్మములను కిరన్నుచే స్పృశించి కృతాంజలియై యిట్లు పలుకసాగెను.

ఉ ధృ వ ఉ వా చ

విద్రావితో మోహమహాంధకారో
య ఆశ్రితో మే తవ సంనిధానాత్ ।

విభావసోః కిం ను సమీపగత్య
శీతం తమో భీః ప్రభవంత్యజాద్య ॥

37

ఉధృవుడు పలికెను:— దేవా! అదిపురుషుడా! మోహ మనుమహాంధకారమున బడియున్న నేను నీ సాన్నిధ్యమువలన నిపుడు బహుదూరము పరుగిడితిని. సూర్యుని (అగ్ని) సమీపమున నున్నవానిని చలి, చీకటి, భయము—అనునవి యేమి చేయును ?

ప్రత్యర్పితో మే భవతానుకంపినా

భృత్యాం విజ్ఞానమయః ప్రదీపః ।

హిత్వా కృతజ్ఞస్తవ పాదమూలం

కోఽన్యత్ సమీయాచ్ఛరణం త్వదీయమ్ ॥

38

నీవు దయగలవాడవయి నీ మాయచే నహరింపబడిన విజ్ఞానమయ మగుస్వరూపజ్ఞానదీపమును మరల భృత్యుడ నగునాకు సమర్పించితివి. అందువలన నీ యీ యుపకారమును మఱచి యేవ్యక్తి నీ పాదపద్మము లను విడచి యితరుల నాశ్రయించును ?

వృక్షశ్చ మే సుదృఢః స్నేహపాశో
దాశార్వావృష్ణ్యంధకసాత్వతేషు ।
ప్రసారితః సృష్టివివృద్ధయే త్వయా
స్వమాయయా హ్యేతస్మైసుబోధహేతినా ॥ 39

నీవు నీ మాయచే ప్రబలివృద్ధికై దాశార్వావృష్ణ్యంధకసాత్వత
వంశీయు లగుయాదపులతోపాటు నన్ను దృఢ మగుస్నేహపాశముచే
బిండించితివి ఇపుడు నీవే ఆత్మతత్త్వజ్ఞానరూప మగువదనైన శత్రుము
ద్వారా ఆస్నేహపాశమును విడిచితివి.

నమోఽస్తు తే మహాయోగిన్ ప్రపన్నమనుశాధి మామ్ ।
యథాత్వచ్ఛరణాంభోజే రతిః స్యాదనపాయసీ ॥ 40

మహాయోగేశ్వరా : నీకు నా నమస్కారము. నేను నిన్ను
శరణుజొచ్చితివి నీ చరణకమలములయం దనన్యభక్తి కలుగునట్లుగ
నన్ను కాసింపుము.

శ్రీ భగవానువాచ.

గచ్ఛోద్ధవ మయా ౨౨ దిప్తే బదర్యాఖ్యం
మహాశ్రమమ్ ।

తత్ర మత్పాదతీర్థోదే స్నానోపస్పర్శనైః శుచిః ॥ 41

భగవానుడు పలికెను :— ఉద్ధవా : నీవు నా యజ్ఞ

ననునరించి యిప్పుడు నా యాశ్రమ మగుబదరికావనమునకు వెడలుము. అచట నా చరణరజముచే పవిత్రముగా జేయబడిన తీర్థజలమునందు స్నానమును ఆచమనాదులను జేయుము, పవిత్రుడ వగుదువు.

ఈక్షయాలకనందాయా విధూతాశేషకల్పమః ।

స సానో వల్కలాన్యంగ వన్యభుక్ సుఖ నిస్ప్రహః ॥ 42

గంగానదిదట్టనముచేత సర్వపాపవినిర్ముక్తుడవై నాచరీరల ధరించి, కండమూల ఫలముల భుజించి, విషయసుఖములయం దిర్చలేనివాడవై యుండుము.

తిత్తిత్తుర్వందమాత్రాణాం సుశీలః సంయతేంద్రియః ।

శాంతః సమాహితధియా జ్ఞానవిజ్ఞానసంయుతః ॥ 43

మత్తోఽనుశిక్షితం యత్తే విచిక్త మసుభావయన్ ।

మయ్యావేశితవాక్పితౄ మధర్మనిరతో భవ ।

అతివ్రజ్య గతీన్త్రిస్తో మామేష్యసి తతః పరమ్ ॥ 44

శీతోష్ణాదిద్వంద్వములయందు సహనము గలవాడవుగను, సుశీలు డివుగను, జితేంద్రియుడవుగను, శాంతుడవుగను, జ్ఞానవిజ్ఞానయుక్తుడవు గను నుండి ; నానుండి చెలిసికొనిన ధర్మజ్ఞానవైరాగ్యాదులను ఏకాంతముగ ననుశీలనము చేయుచు, మనోవాక్కులను నాయందుంచి, నా ధర్మము సందాన క్తుడవై యుండుము. దానివలన త్రిగుణాత్మికము లైనగతులను

(దేవతిర్యజ్ఞునుష్యయోనులను) దాటి గుణాతీతుడ వగునన్ను బొందెదవు.

శ్రీ శుక ఉవాచ

స ఏవ ముక్తో హరిమేధసోద్ధవః
ప్రదక్షిణం తం పరిసృత్య పాదయోః ।
శిరో నిధాయాశ్రుకలాభిరార్ద్రాధి-
ర్నృసింఛదద్వంద్వహోఽప్యప్రకమ్ ॥

45

శుకుడు పలికెను :.. అ విధముగ నుద్ధవుడు శ్రీకృష్ణ భగవానునిచే నాజ్ఞాపింపబడినవాడై, ఆయనకు ప్రదక్షిణము చేసి, ఆయన చరణముగళమును శిరస్సున నుంచుకొని ప్రేమాధిభూతచిత్తుడయి బాష్ప బిందువులచే శ్రీకృష్ణుని చరణముల నభిషేకించెను.

సుదుస్త్వజస్నేహవియోగకాతరో
న శక్నువంస్తం పరిహోతుమాతురః ।
కృచ్ఛ్చిం యయా మూర్ధని భర్తృపాదుకే
బిభ్రన్నమస్కృత్య యయా పునః పునః ॥

46

దుస్త్వజ మగుప్రేమవలన నెడబాటు కలుగుచున్నందులకు కాతరుడై ఆయనను విడువలేకపోయెను. అయినను భగవానుని అదేశము నకు వచ్చి దై ఆయన పాదుకలయందు శిరస్సునుంచి, మాటిమాటికి నమస్కరించుచు బహుకష్టముతో బిడరికాశ్రమమునకు వెడలెను.

తత స్తమంతర్హృది సంనివేశ్య
 గతో మహాభాగవతో విశాలామ్ ।
 యథోపదిష్టాం జగదేకబంధునా
 తపః సమాస్థాయ హరేరగాద్గతిమ్ ॥

47

అనంతరము మహాభాగవతు డగునుద్ధవుడు ఐవరికాశమమునకు
 వెదలి హృదయమున శ్రీకృష్ణభగవానుని విలుపుకొని, తనస్సునం దుండి,
 జగత్తున కేకైకబంధు వగుశ్రీకృష్ణు డుపదేశించిన గతిని తొందెను. అనగా
 భగవత్సామీప్యమునకు జేరికొనెను.

య ఏతదానందసముద్రసంభృతం
 జ్ఞానాన్మృతం భాగవతాయ భాషితమ్ ।
 కృష్ణేన యోగేశ్వరసేవితాంఘ్రిణా
 సచ్చిద్భూతాఽసేవ్య జగద్విముచ్యతే ॥

48

యోగేశ్వరసేవిత డగుశ్రీకృష్ణుడు భాగవతప్రదాను డగునుద్ధవున
 కుపదేశించిన ఈ భగవద్భక్తిమార్గసంమిత మగుజ్ఞానాన్మృతమును పరమ
 శ్రద్ధతో గొలిచిగ సేవించెను ముత్తుడగును? వాని సంసర్గముచే జగత్తు
 కూడ విముక్త మగును.

భవభయమపహంతం జ్ఞానవిజ్ఞానసాగం
 నిగమకృదుపజప్రే భృంగవద్వేదసారమ్ ।
 అమృతముదఢితశ్చాపాయయద్భృత్యవర్గా
 పురుషమృషభమాద్యం కృష్ణసంగం

సతోఽస్మి ॥ 49

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే బ్రహ్మసూత్రాభ్యామ్
పారమహంస్యాం సంహితాయాం వైయాసిక్యా మేకా
దశస్కంధే భగవదుద్ధవ సంవాచే నామ
ఏకోసత్త్రిశోఽధ్యాయః ॥

వేదకర్త యగుజనార్దనుడు తీవుల సాంసారిక భయమును దోగొట్టు
టకై తుమ్మెదవలె నర్వవేదిములనుండి సారరూపము జ్ఞానవిజ్ఞానశ్రేష్ఠము
నగు భక్తిరసామృతమును సేకరించి తన భక్తులకును, నముద్రమునుండి
అమృతమును వెలికిదీసి మోహినీరూపముతో ననురుల వంచించి, తన్ను
సేవించు దేవతలకును బంచిపెట్టెను. జగత్కారణుడు, ఆద్యుడు, కృష్ణ
సంజ్ఞకుడు నగునా పరమపురుషునకు నమస్కరించుచున్నాను.

ఇట్లు శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణములోని ఏకాదశ
స్కంధములోని యిరువది తొమ్మిదవ అధ్యాయము
సమాప్తము.

శ్రీ మద్భాగవతాంతర్గతమగు

శ్రీకృష్ణోద్ధవ సంవాదము

శ్లోకానుక్రమణిక

విషయము	అధ్యాయము	శ్లోకము	విషయము	అధ్యాయము	శ్లోకము
అ			అథబ్రహ్మాత్మజైః	6	1
అకించనస్య దాంతస్య	14	13	అథాత ఆనంద దుఘం	29	8
అకృష్ణసారో	21	8	అథానంతరమావేక్ష్యన్	17	37
అగ్నిపక్వం	18	5	అథాపినోపసజ్జేత	26	22
అగ్నిహోత్రంచ	18	8	అథైతత్పరమం	11	49
అగ్నోగురోరాత్మని	17	32	అథైషాం కర్మకర్తృజాం	10	14
అగ్న్యైర్గావార్య	17	26	అదంతిచైకం	12	23
అగ్న్యైదిభిర్నహన్యేత	15	29	అదృష్టాదశ్రుతాత్	26	23
అణిమా మహిమా	15	4	అథోమరాజాం	24	13
అణుభ్యశ్చమహద్భ్యశ్చ	8	10	అనాద్యవిద్యాయుక్తస్య	22	10
అణుర్బహుత్కళః	24	16	అనీహ ఆత్మా	23	44
అత్రమాం	7	23	అనురూపానుకూలాచ	7	69
అత్రాపికర్మజాం	10	17	అనూర్జితమత్త్వం	15	6
అత్రాప్యదాహరన్తి	7	24	అంతరాయాన్	15	33
అథతస్యాం	6	33	అంతరాయైరవిహతో	10	22
అథతే	24	1	అంతర్నితశ్చ	7	42
అథబద్ధస్య	11	5	అన్నంహి	26	33

విషయము	అధ్యాయము	శ్లోకము	విషయము	అధ్యాయము	శ్లోకము
అన్నం చ భైక్ష్య			అర్ధేహ్యవిద్యమానేఽపి	28	13
సంపన్నం	23	35	అరిభ్యాన విషీదేత	18	33
అన్నేప్రసీయతే	24	22	అవతీర్యయదోర్వంశే	8	29
అన్వశిక్షమిమం	9	9	అవధారత మేతన్నే	6	28
అన్వీక్షేత విఘ్నాత్మా	10	2	అవధూతం ద్విజం	7	25
అన్వీక్షేతాత్మనో	18	22	అవ ధూత వచః	9	33
అపాంరసశ్చ	16	34	అవంతిషుద్విజః	23	6
అప్యర్ధవత్వయా	29	29	అవిద్యమానోఽపి	28	22
అప్రమత్తోనుయంతీత	13	13	అశౌచ మనృతం	17	20
అప్సుప్రసీయతే	24	23	అనత్వాదాత్మనో	13	31
అబీక్ష్య శస్త్రే	29	24	అస్థిరాయం	27	14
అభ్యంగోన్మర్దనాదర్శ	27	35	అస్మిన్ లోకే	20	11
అభ్యర్చాథ	27	42	అస్మాసి హేతుః	6	15
అమానిత్వమదంబిత్వం	11	40	అహం గతిః	16	10
అమాన్యమత్సరో	10	6	అహం యుగానాంచ	16	28
అమూల మేతర్	28	17	అహం యోగస్య	13	39
అమేధ్య లిప్తం	21	13	అహంకార కృతః	13	29
అయం హి	29	19	అహమాత్మాస్తరో	15	36
అయం హి జీవః	12	20	అహమాత్మోద్ధవ	16	9
అర్చాదిషు యదా	27	48	అహమిత్యన్యథా	13	8
అర్చాయాం స్థండిరే	27	9	అహింసా సత్యం	17	21
అర్హస్తస్మాత్రికాత్	24	8	అహింసా సత్యం	19	33
అర్హస్య సాధనే	23	17	అహో ఏష	23	38
అర్ధేనాల్పీయసా	23	21	అహోమయాత్మా	8	32
అర్ధేహ్యవిద్యమానేఽపి	22	56			

విషయము	పద్యము	విషయము	పద్యము
అహో మే అత్మ		అకాహ పరమం దుఃఖం	8 44
సమ్మోహః	26 9	అసీత్ జ్ఞాన మథో	24 2
అహో మే పశ్యత	7 68	అస్తిక్యం దాన నిష్ఠాచ	17 18
అహో మే పితరా	17 57	అహారార్థం సమీహిత	18 34
అహో మే మోహవితతిం	8 30	ఇ	
అహో మే మోహవిస్తారః	26 7	ఇజ్ఞాధ్యయన దానాని	17 40
అహోరాత్రైర్భిద్యమానం	20 16	ఇతినానావ్రసంఖ్యానం	22 25
ఆ		ఇతి మాం యః	18 44
ఆగతేష్వపయాకేషు	8 25	ఇతిమే చిన్న సందేహః	13 41
అగమోఽపఃప్రజాదేశః	13 4	ఇతి శేషాం మయా	27 47
ఆచార్యం మాం	17 27	ఇతి సర్వాణి భూతాని	28 13
అదార్యోఽరణిరాద్యః	10 12	ఇతి స్వధర్మ	18 46
అజ్ఞాయేవం గుణాన్	11 32	ఇత్య భిషేత్య	23 31
అత్మనః పితృపుత్రాభ్యాం	22 49	ఇత్యభిప్రాయ	6 20
అత్మనో గురుః	7 20	ఇత్యహం మునిభిః	13 21
అత్మానమన్యంచ	11 7	ఇత్యాఽప్టి భగవతా	7 13
అత్మాపరిజ్ఞానమయః	22 34	ఇత్యుక్తోలోకనాచేన	6 32
అత్మాఽవ్యయోఽగుణః	28 11	ఇత్యుక్త్వా సః	8 32
అత్మాయదిస్యాత్	28 52	ఇత్యుద్ధవేన	29 7
అత్మైవ తదిదం	28 6	ఇత్యేకే విహసంతి	23 30
అత్మైవ హ్యత్మనో	8 42	ఇత్థం పరిమృశన్	17 54
అదరః పరిచర్యాయాం	18 21	ఇత్థం సభృత్వముఖ్యేన	17 8
అదావ నైవ	18 16	ఇత్థ మేతత్	19 11
అకా కృతయుగే	17 10	ఇదానీం నాకః	6 31
అద్యస్త వస్తః	14 11	ఇంద్రియాణిజయన్తి	8 20

విషయము	అక్షరము	అక్షరము	విషయము	అక్షరము	అక్షరము
ఇంద్రియాణిం			ఏ		
ద్రియార్థభ్యః	14	42	ఏక ఎవ వరో	18	32
ఇంద్రియాయణసృష్ట్యా	22	42	ఏకదార్య నికేతః	9	14
ఇంద్రియైరింద్రియార్థేషు	11	9	ఏకదా జగ్మతుః	7	62
ఇంద్రోఽహం	16	13	ఏక ద్విత్రి	7	22
ఇంద్రోమరుద్భిః	6	2	ఏకశ్చరేన్మహిం	18	20
ఇష్టా పూర్తేన	11	47	ఏకస్మిన్నపి	22	8
ఇష్ట్యా యథోపదేశం	18	13	ఏకస్యైవ మమ	11	4
ఇష్టేహ దేవతా	10	23	ఏకాదశత్వ ఆత్మా	22	24
ఇష్టేహ దేవతా	21	33	ఏకోనారాయణో	9	16
ఈ			ఏత ఉద్ధవ	19	45
ఈక్షయాలక నందాయా	29	42	ఏతత్కమలపత్రాక్ష	27	5
ఈక్షేత విభ్రమం	13	34	ఏతత్తైఽభిహితం	18	48
ఉ			ఏతదయ్యతమే	10	37
ఉద్భావచేష భూతేషు	18	2	ఏత దేవహి	19	15
ఉచైశ్చక్రవాః	16	18	ఏతద్వదంతి	27	2
ఉత్పత్త్యైవహికామేషు	21	24	ఏతద్విద్వాన్	28	8
ఉపగాయన్ గృణన్	27	44	ఏతద్వై సర్వ వర్ణానాం	27	4
ఉపర్యు పరి	25	21	ఏతస్మై పురుషాధ్యక్ష	11	27
ఉపాసన్య మామేవం	15	31	ఏతాం న ఆస్థాయ	23	57
ఉభయోరప్యభూత్	9	8	ఏతాః సంసృతయః	26	32
ఋ			ఏతావాన్ యోగః	13	14
ఋతంచ సూన్యతా	19	38	ఏతావానాత్మ సమ్మోహః	28	36
			ఏతామనోరథమయీః	22	48

విషయము	పద్యము	పద్యము	విషయము	పద్యము	పద్యము
ఏతాశ్చోద్దేశతః	15	9	ఏవం భగవతా	6	89
ఏతాస్తేక్రీర్తితాః	16	41	ఏవం మే పుండరీకాక్ష	22	27
ఏతే సంపదశానర్థా	23	19	ఏవం విజ్ఞాపితో	6	60
ఏతేవే	8	84	ఏవం విధోనరవతిః	17	46
ఏతే మే గురవః	7	85	ఏవం విమృశ్య	13	33
ఏతే యమాః	19	35	ఏవం విరక్తః	11	11
ఏతైర్దోషైః	29	31	ఏవం వృత్తో గురుకులే	17	30
ఏధమానే గుణే	25	19	ఏవం వ్యవసితం	21	26
ఏవం కుటుంబీ	7	73	ఏవం వ్యవసితమతిః	8	43
ఏవం క్రియాయోగపత్తైః	27	49	ఏవం నభౌతికం	23	40
ఏవం గడిః	12	19	ఏవం సంజాత వైరాగ్యం	9	30
ఏవం గురుభ్యః	9	24	ఏవం సమాహిత మతిః	14	45
ఏవః గురుపాసనయా	12	24	ఏవ స్ఫుటం	28	28
ఏవం గృహశయ	17	68	ఏవం మన్వీక్షమాణస్య	24	28
ఏవం చీరేన	18	9	ఏవ మవ్యంగ	10	18
ఏవం జిజ్ఞాసయా	11	21	ఏవమే తదహం	16	6
ఏవం త్వగాది	22	32	ఏవ మేతాన్ మయా	20	37
ఏవం దురాశయా	8	26	ఏష తే	29	22
ఏవం ధర్మైః	19	24	ఏష వై పరమో	20	21
ఏవం పుష్పితయా	21	84	ఏష సాంఖ్య విదిః	24	29
ఏవం వృష్టో	13	18	ఏష స్వయం జ్యోతిః	28	35
ఏవం ప్రకృతి	14	8	ఏషా బుద్ధి మతాం	29	22
ఏవం ప్రణయన్	26	26	ఐరావతం గణేంద్రాణాం	13	17
ఏవం ప్రణవ సంయుక్తం	14	35	ఐరిః సమ్రాట్	26	4
ఏవం బృహద్వ్యతధరో	17	36	ఓజః సహ	16	32

విషయము	పేజీ	పేజీ	విషయము	పేజీ	పేజీ
కుత స్తస్యానుభావః	26	11	క్షిప్తోపమానితః	22	50
కుతోబుద్ధిః	7	28	గచ్ఛోద్దవ	29	41
కుయోగినోయే	28	29	గత్కుక్కుత్సర్గో	18	38
కుర్యాత్సర్వాణి	29	9	గంధర్వాపృథివో	6	3
కులంపై కావ	7	3	గాంధుగ్ధ దోహం	11	19
కృశన్యాసః	27	20	గాయత్ర్యుష్టిక్	21	41
కృపాయరకృతద్రోహః	11	29	గుడపాయససర్పింషి	27	34
కేచి త్త్రివేణుం	23	34	గుణదోషభిదాదృష్టిః	20	5
కేచిత్ పడింశతిం	22	2	గుణదోషభిదాదృష్టిం	20	3
కేచిత్ సప్త దశ	22	3	గుణమయ్యా జీవయోన్యా	26	2
కేచిద్దేహమిమం	28	41	గుణాఃపృజంతి	10	31
కేతుష్త్రి విక్రమ	8	13	గుణానామసంమితాం	25	1
కేవలిద్భిజ్ఞా	23	6	గుణేనామవ్యహం	16	11
కేవలాత్మానుభావేన	9	19	గుణేమదావికః	13	26
కేవలేన హి	12	8	గుణేషు ప ర్తమానోఽపి	10	35
కేశరోమ	18	3	గుణేష్వసంగోవశితా	16	5
కైవల్యం సాత్వికం	25	24	గుణేష్వావిక తే	13	17
కోఽన్వర్తః సుఖయతి	10	20	గుణేష్వావిక తేచేతో	13	25
క్రియాయోగం సమాచక్ష్య	27	1	గుణైర్గుణానుపాద తే	7	50
క్రోధోలోథో	26	24	గూడశ్చరసి భూతాత్మా	16	4
క్వచిత్కుమారీ	9	6	గృహంవనం	17	38
క్వచిచ్ఛన్నః	7	4	గృహారంభోహి	9	15
క్వచిద్గుణోపి	21	16	గృహోదీనదృశీం	17	39
క్వాయం మలీ మసః	26	18	గృహోశ్చ)మోజమనతో	17	14
క్షిపంత్యేకే	23	37	గృహానిమిత్తం	23	53

విషయము	అధ్యాయము	శ్లోకము	విషయము	అధ్యాయము	శ్లోకము
గ్రామ్యగీతం	8	17	జుహయాన్మూలమంత్రేణ	27	41
గామం సుమృష్టం	8	2	జాతయోఽతిథయః	28	7
గ్రీష్మేతప్యేత	18	4	జాతయో జగృహః	28	11
చక్షుస్త్వపి	16	20	జ్ఞాత్వాజ్ఞాతివధం	16	7
చత్వర్యేవేతి	22	21	జ్ఞాత్వాజ్ఞాత్వాథ	11	33
చందనో వీర కర్పూర	27	30	జ్ఞానం వివేకో	28	18
చలాచలేతి	27	13	జ్ఞానం విశుద్ధం	19	8
చందోమయోఽ			జ్ఞాన విజ్ఞేన యజ్ఞేన	19	6
మృతమయః	21	39	జ్ఞాన విజ్ఞాన సంయుక్తః	7	10
చాయాప్రత్యాహ్వయాభాసా	28	6	జ్ఞానవిజ్ఞాన సంసిద్ధాః	19	3
చిత్వాత్మ సందేహం			జ్ఞానిన స్త్య హమేవేషః	19	2
చిద్యమానంయమైః	20	16	జ్ఞానే కర్మాణి	29	33
జనస్తు హేతుః	23	50	తం త్వాభిలాత్మ	29	6
జనేషు దహ్యామానేషు	7	29	తం దుర్జయం	28	48
జన్మత్వాత్మ తయా	22	40	తం లబ్ధ్వా	7	72
జన్మోపది తపోమంత్రైః	15	34	తం వై ప్రవయసం	28	33
జాగత్స్వస్నః	13	27	త త్తస్థుషశ్చ	6	17
జాతశ్రద్ధో	20	27	త త్త్వం నః	17	7
జాయాపత్య గృహక్షేత్ర	10	7	త త్త్వాభిలాత్మ	29	6
జాయాత్మజార్థ	9	28	తతః స్వధామ	6	27
జితేంద్రియస్య	16	1	తతస్త మంతర్వృద్ధి	29	47
జితేంద్రియస్య దాంతస్య	15	32	తతోదుస్సంగం	26	26
జహ్వీయాతి	8	18	తతో భజేత మాం	20	28
జిహ్వైకతోఽముమ్	9	27	త త్త త్వాత్వికమ్	13	6
జీవోజీవ వినిర్ముక్తో	26	36	తత్రమామనుమోదేరన్	23	80

విషయము	అధ్యాయము	శ్లోకము	విషయము	అధ్యాయము	శ్లోకము
తత్రలద్ధపదం	14	44	తస్మాదసదభిధానం	14	28
తత్రసర్వవ్యాపకం	14	48	తస్మాదుద్భవ	22	61
తథాపిసంగః	28	27	తస్మాద్దేహమిమం	25	33
తతద్విరేవయజనం	27	21	తస్మాన్ననోపచః	18	44
తదవద్యానవిసృష్ట	23	10	తస్మాన్నహ్యత్మనో	28	7
తదిదంయాదవకులం	6	29	తస్మాన్నియమ్య	18	23
తదైవమాత్మని	9	13	తస్మాన్నద్భక్తియుక్తస్య	20	31
తద్వత్షోడశ	22	23	తస్మిన్ అంతే వరే	26	20
తన్నిరీక్షోద్ధవో	6	40	తస్మిన్నహం	24	10
తన్మమాభ్యాహి	22	36	తస్యాంనిత్రాణమానాయాం	6	5
తన్మయాఫలయాపేణ	24	3	తస్యానిర్విణ్ణచిత్తయా	8	28
తపస్తీర్థం	19	4	తస్యావిత్రాళయా	8	27
తప్తజాంబూనదప్రఖ్యం	27	38	తస్యైవంద్యాయతో	23	13
తవపిక్రిడితాం	6	44	తస్యైవంయక్షవితస్య	23	9
తమోరజః	24	5	తాంస్తథైవ	7	71
తయాత్మభూతయా	27	24	తానహంతే	19	13
తయావిరహితః	21	21	తానావిదన్	12	12
తయోరేకతరో	24	4	తాపత్రయేతాభిహతస్య	19	9
తరోర్విజవిపాకాభ్యాం	22	50	తాపజ్జితేంద్రియో	8	21
తస్మాద్ జ్ఞానేన	19	6	తావత్కర్మాణి	20	9
తస్మాజ్జిజ్ఞానయా	10	11	తావత్పురిషేరేద్భక్తః	18	39
తస్మాత్పర్వాత్మనా	23	60	తావత్సమోదతే	10	26
తస్మాద్భవన్తమ్	7	18	తామాహుష్ఠిగుణవ్యక్తిం	9	20
తస్మాద్యుత్తేన్ద్రియ			తామేశ్వణ్యంతి	26	29
గ్రామః	7	9	తాసాంపతత్రైః	7	60

విషయము	అర్చనము	కోర్కె	విషయము	అర్చనము	కోర్కె
తాస్తా: క్షపా:	12	11	త్వం మాయయా	6	8
తితిక్షిర్ద్వంద మాత్రాణాం	28	43	త్వం హి నః	7	30
తిష్ఠంతమాసీనముత	28	31	త్వజ్ఞాంసదుధిర	26	21
తీర్థానాం గోశ్రీకసాం	16	20	త్వత్తఃపరావృత్తదియః	22	35
తేజః శ్రీః	18	40	త్వత్తః పుమాన్	8	16
తేజస్వీతపసా	7	45	త్వత్తో జ్ఞానం	22	28
తేజోఽబిన్నమయైః	7	43	త్వంతుఃకల్పః	7	28
తేజోబలం	17	17	త్వంతు సర్వం	7	8
తేనప్రోక్తా	14	4	త్వయోప భుక్తస్యక్	6	46
తేనాదీతక్రతిగణాః	12	7	త్వయ్యుద్ధవాశ్రయతి	19	7
తేనోపకృతమాదాయ	8	39	దండన్యః పరం	18	37
తేభ్యః పితృభ్యః	14	5	దత్తాచమనం	27	43
తేభ్యః సమభవత్	24	8	దరిద్రో యస్త్యసంతుష్టః	19	44
తేమేమతం	21	28	దర్శితోయంమయా	21	4
తేషామభ్యవహారార్థం	9	8	దష్టం జనం	19	10
తేషుకాలే	7	58	దానం న్యదర్శో	23	45
తేషుదానాని	6	38	దుఃఖస్యహేతుర్యది	23	51
తేషు నిత్యం	26	28	దుఃఖోదరేష్కమకామేషు	18	38
తై జనే నిద్రయా	28	3	దుశ్శీలన్యకదర్శస్య	23	8
తై రహం పూజితః	13	42	దుర్గాం వినాయకం	27	29
త్యక్తస్త్వానం	26	5	దృగ్రూపమార్కం	22	33
త్రికాలజ్ఞత్వం	15	8	దృష్ట్వాకాంలుబ్ధికః	7	63
త్రేతాముఖేమహాభాగ	17	12	దృష్ట్వామాం	13	20
త్వంబ్రహ్మ	11	28	దృష్ట్వాప్రియం	13	35
త్వం బ్రహ్మపరమం	16	1	దృష్టిం తతః	8	7

విషయము	పేజీ	పేజీ	విషయము	పేజీ	పేజీ
దృష్టి పూతం	18	16	ధర్మమేతే	14	10
దేవీరీ పితృభూతాని	23	24	ధర్మశ్చ స్థాపితః	8	22
దేవానామోకాశీత్	24	12	ధర్మజామస్మి	16	26
దేశకాలాది భావానాం	21	7	ధర్మేచార్థేచ	25	7
దేశాన్ పుత్యాన్	29	10	ధర్మోమద్భక్తికృత్	19	27
దేహం మనోమాత్రమిమం	23	49	ధర్మోరజస్తమో	13	3
దేహంచ నశ్వరం	13	36	ధన్యధాన్యస్థితంతూనాం	21	12
దేహస్థోఽపి న	11	8	ధారయన్ మయి	15	13
దేహేంద్రియప్రాణమనో	28	16	ధార్యమాణం మనో	20	19
దేహోఽపి	13	37	దిష్ట్యానామన్యూహం	16	21
దేహో గురుర్భువ	9	25	దిష్ట్యేష్యిత్యేషు	11	45
దై వాధీనేశరీరే	11	10	ద్యానేనేద్దం	14	40
దోషబుద్ధ్యోభయాతీతో	7	11	ద్యాయన్న త్యర్చ్య	27	49
ద్యుమక్కిరీట	14	41	ద్యాయన్ మనోఽను		
ద్రవ్యందేశః	25	30	విషయాన్	22	38
ద్రవ్యసృజద్వ్యకుద్ధీ	21	10	నకించిత్పాదవో	20	34
ద్రవ్యైః ప్రసిద్ధైః	27	15	నకుర్యాన్న	11	17
ద్వావేపచింతయా	9	4	నకేనచిత్	23	56
ద్వారకాముపసంజగ్ముః	6	4	నతథామేప్రియతమో	14	15
ద్వితీయంప్రాప్య	17	22	నతథాస్య	14	30
ద్వైతస్యభేదే	12	23	నతాః శ్మతే	6	7
ధర్మః సత్య డయోపేతః	14	22	నతాన విదుషః	21	25
ధర్మం ఇష్టం ధనం	19	39	నతేమామంగ	21	28
ధర్మవిష	17	9	నదేయం	8	15
			నదేహీనాం	10	18

విషయము	అక్షరము	అక్షరము	విషయము	అక్షరము	అక్షరము
న సరః స్వరగతిం	20	13	నాత్మావపుః	28	24
శందం సునందం	27	28	నాధిగచ్ఛేత్	8	14
నపారమేష్ఠ్యం	14	14	నాధునా తే	6	26
నవ స్తవ్యం	7	5	నాయంజనో	23	42
నవ స్తవ్యమిహ	6	36	నారాయణోతురీయాభ్యో	15	16
నవై కాదశ	19	14	నాహంతవాంఘ్రికమలిం	6	43
న మయ్యేకాంతభక్తానాం	20	36	నాహం వేదాటనిర్ముక్తః	26	8
నమే మానాపమానే	9	3	నిస్సంగో మాం	25	34
నమోస్తుతే	29	40	నిస్సుతంతే	27	3
నయత్పురస్తాత్	28	21	నిత్యదాహ్యంగ	22	48
నరక స్తమ ఉన్నహా	18	43	నివృత్తంకర్మ	10	4
నరేష్వభిక్షం	29	15	నివృత్తే భారతే	18	12
నరోఽయతిమాం	12	1	నిమజ్జోన్మజ్జతాం	26	32
నసాధయతిమాం	14	20	నిరపేక్షం మునిం	14	18
నస్తువీతన	11	16	నిరొధోఽస్తిత్తి	10	9
నస్యోతగావ	6	14	నిర్గుణే బిగ్గహ్మణి	15	17
నహితత్	28	42	నిర్విజ్ఞాన్యవిరక్తస్య	20	23
నహితస్య	18	37	నిర్విజ్ఞానాం జ్ఞానియోగో	20	7
నహ్యంగాజాతనిర్వేదో	8	29	నిర్విద్య సప్తద్రవిణో	23	68
నహ్యంగోపక్రమే	29	20	నిషేకగర్భజన్మాని	22	47
నహ్యంతో	27	6	నిష్కించనామయ	14	17
నహ్యత్మనోఽన్యత్	23	52	నిష్కాతో మూత్రితో	22	59
నహ్యేకస్మాత్	9	31	నూనంమే	8	37
నాగేంద్రాణామ్	16	18	నూనంమే భగవాంస్తుష్టః	23	28
నాతిస్నేహాప్రసంగో	7	52	నృత్యతో గాయతో	22	53

విషయము	అక్షరము	పేజీ	విషయము	అక్షరము	పేజీ
సృత్యవాదిత్రగీతాని	8	18	పాద్యార్థ్యావమనీయార్థం	27	22
సృదేహమాద్యం	20	17	పాద్యోవస్పర్శ	27	25
సైతత్వయా	28	30	పార్థివేష్విహ	7	41
సైతదేవం యథా	22	5	పార్వ్యాపీడ్య	15	24
సైతద్వస్తుతయా	13	28	పింగళానామ	8	22
సైతద్విజ్ఞాయ	29	32	పిందేవాన్యగ్ని	27	23
సైవాత్మనోన	28	10	పితృదేవమనుష్యాణాం	20	4
సైవోపయంత్యపచితం	29	6	పిత్రోః కిం	26	19
సైరపేక్ష్యంపరం	20	35	పుంశ్చల్యావహృతం	26	15
సోఽప్తితేత	18	31	పుంసః కింస్విద్భరిం	19	30
సందాత్మకేషు	13	23	పుంసోయుక్తస్య	7	8
సత్వం పూతం	25	23	పుత్రదారాస్త్రబిందూనాం	17	53
సదాపియువతీం	8	13	పుత్రాహరణ్యగర్భస్య	13	16
సద్మమష్టదళం	27	26	పురగ్రామప్రజాన్	18	24
సరకాయన్ విశన్	15	23	పురాకిల	17	8
సరస్వలానుప్రవేశాత్	22	7	పురుషం సత్త్వ		
సరస్వథావకర్మాణి	28	1	సంయుక్తం	25	9
సరస్వథావకర్మాణి	28	2	పురుషం ప్రకృతిః	22	14
సరావరాణాం	9	18	పురుషశ్చేచమాం	7	21
సరిగ్రహోహి	9	7	పురుషేశ్వరయోరత్ర	22	11
సరిభూతజమాం	23	41	పురోధసాంవసిష్ఠోఽహం	16	22
సరిస్తీర్వాథ	27	37	పూజాదీనాం ప్రవాహార్థం	27	51
సర్వ్యష్టయాతవ	8	12	పూర్వగృహీతం	28	33
సశూననిధినా	10	28	పూర్వం స్నానం	27	10
పాద్యమూచమనీయంచ	27	33			

విషయము	అధ్యాయము	శ్లోకము	విషయము	అధ్యాయము	శ్లోకము
పృథక్ సత్రేణ	29	11	బద్ధాంజలిః	29	85
పృథివీవాయుః	7	33	బద్ధోముక్త ఇతి	11	1
పృథివీవాయుః	18	37	బహవోమత్స్వదం	12	5
హిర్యాపర్యమతో	22	9	బహిర్బలాశయం	18	19
ప్రకృతిః పురుషః	22	26	బాధ్యమానోఽపి	14	18
ప్రకృతిః పురుషశ్చేతి	22	29	బార్హస్పత్య సః	23	2
ప్రకృతి ర్గుణసామ్యం	22	12	బిచ్చయాచ్చేత్ మునిః	18	15
ప్రకృతిర్విద్యుత్	24	19	బుద్ధోబాలకవత్క్రీడేత్	18	29
ప్రకృతిస్తోఽపి	11-12, 13		బుద్ధ్యతేస్వే	7	51
ప్రకృతేరేవమాత్మానాం	22	51	బోధితస్యాపి	28	16
ప్రజాఃపుషపతుః	7	59	బ్రహ్మచర్యం తపః	18	48
ప్రతిగ్రహంమన్యమానః	17	41	బ్రహ్మజ్ఞానం బలిః	16	35
ప్రతిష్ఠయాసార్వభౌమం	27	52	బ్రహ్మగ్నీజాం ధృగః	16	14
ప్రత్యక్షజ్ఞానసూనేన	28	9	బ్రాహ్మణస్యహి	17	42
ప్రత్యర్పితోమే	29	38	బ్రాహ్మణే పుల్కనే	29	14
ప్రవృత్తి లక్షితే	26	8	భక్తిం లబ్ధివతః	26	30
ప్రాణవృత్తేషు	7	38	భక్తియోగః		
ప్రాణస్యశోధయేత్	14	33	పురై వోక్తః	19	19
ప్రాయశః పుండరీకాక్ష	28	2	భక్త్యాహమేకయా	14	21
ప్రాయేణ భక్తియోగేన	11	48	భక్త్యోద్ధవ	18	45
ప్రాయేణ మనుజాలోకే	7	18	భగోమే ఐశ్వరో	19	40
ప్రాయేణార్థః	23	15	భవతోదాహృతః	14	2
ప్రాయోధర్మార్థకామేషు	7	27	భవభయమపహంతం	29	49
ప్రభోక్తేన భక్తియోగేన	20	29	విజైంచతుర్నువర్జిషు	18	18
ఫలశ్రుతిరియం	21	23	విక్షోర్ధర్మః	18	42

విషయము	పాదము	శ్లోకము	విషయము	పాదము	శ్లోకము
భిద్యతే హృదయగ్రంథిః	20	30	మనోమయసుసంయోజ్య	15	21
భిద్యంతే భాతరో	23	20	మన్మయామోహిత	14	9
భూతసూక్ష్మేత్మని	15	10	మన్యనేనర్వభావానాం	10	15
భూతై రాక్రమ్యమాణో	7	37	మమాంగమాయా	22	30
భూమేర్పరావతారాయ	6	21	మమార్పాస్థాపనే	11	38
భూమ్యంబ్యగ్ని	21	5	మయాకాలాత్మనా	24	15
భూర్యప్యభక్తోపహృతం	27	18	మయానిష్పాదితం	7	2
మజ్జన్మకర్మకథనం	11	38	మయాసంచోదితా	24	9
మత్కుఠాశ్రవణే	11	35	మయేశ్వరేణజీవేన	16	38
మత్స్యామరమణం	12	19	మయైతదుక్తం	13	38
మత్తోఽనుశీక్షితం	29	44	మయోఽతేషు	10	1
మద్విభూతీ	15	30	మయోపబంధంహితం	21	37
మదర్పాం సంప్రతిష్ఠాప్య	27	50	మయ్యర్పితాత్మనః	14	12
మదర్థేఽర్థపరిత్యాగి	19	23	మయ్యాకాకాత్మని	16	19
మదర్థే ధర్మకామార్థాన్	11	24	మయ్యావేతవాక్పితై	28	44
మదర్థేష్వంగచేష్టా	19	22	మర్యోయదా	29	34
మదిర్బణం నిష్కలం	25	23	మల్లక్షణమమం	26	1
మద్భక్త్యాబుద్ధ సత్త్వస్య	15	28	మల్లింగమద్భుక్త	11	34
మధుహఃహరిణోమీనః	7	34	మహత్తత్వాత్మని	15	11
మనః కర్మమయం	22	37	మహాత్మాత్మని	15	14
మనఏకత్ర	9	11	మాంవిద్యుద్భవ	18	16
మనసా వచసా దృష్ట్వా	13	24	మాంవిదత్తే	21	43
మనోగతిం స	20	20	మాం భణంతి గుణాః	13	40
మనోగుణాన్	23	43	మామేకమేవకరణం	12	15
మనోవశేఽస్మే	23	47	మామేవనైరపేక్ష్యణ	27	53

విషయము	పాదము	శ్లోకము	విషయము	పాదము	శ్లోకము
మామేవసర్వభూతేషు	29	12	యథాగ్నిః సునమృద్ధార్చిః	14	19
మార్గ ఆగచ్ఛతో వీక్ష్య	8	24	యథాగ్నినాహేమ	24	26
మాస్యస్యకర్మభీజన	22	46	యథాత్వామ్	14	31
మన్విప్రసన్నగంభీరో	8	5	యథోనభో	28	26
మూర్ధదేహాద్యహం	19	42	యథానలః ఫే	12	18
మేఖలాజినదందాక్ష	17	23	యథాసుష్ఠ్యయమానేన	17	2
మైవంస్యః	8	38	యథామయోఽసాదు	23	28
మౌనానీహానిలాయామా	18	17	యథామనోరథధయో	22	15
యం న యోగేన	12	8	యథాంభసాప్రచలతా	22	54
యం యం వాంఛతి	7	58	యథాయథాత్మా	14	26
యః ప్రాప్య	7	74	యథార్చిషాంస్రోతసాంచ	22	44
యః స్వదత్తాః	27	54	యథానంకల్పయేత్	15	26
య ఏతచ్ఛ్రద్ధయా	29	28	యథాహితానోః	28	14
య ఏతత్	28	27	యథాహిరణ్యం	28	19
య ఏతదానంద	29	48	యథాహ్యప్రతిబుద్ధస్య	28	14
య ఏతన్మమ	29	26	యథైషమనుమధ్యేయం	22	60
య ఏతాం	23	61	యథోపశ్రయమాణస్య	28	31
య ఏతాన్	24	1	యథోన్మాదాః	21	38
యజ్ఞానాం బ్రహ్మయజ్ఞః	16	23	యద్యత్ప్రతమం	11	41
యత్కర్మభిః	20	82	యదర్చితం తద్వికల్పే	19	26
యతవాచంవాచయంతి	23	86	యదస్థిభిః	8	33
యతో యతో	21	18	యదా ఆశిష	26	11
యతోయదనుశిషిమి	7	36	యదాకర్మవిపాకేషు	18	12
యత్ర యత్ర మనో	9	22	యదాచిత్తం	26	16
యత్రస్నాత్వా	6	86	యదాచయేత్	26	14

విషయము	పేజీ	పేజీ	విషయము	పేజీ	పేజీ
యదాజయేద్రుణః	26	16	యద్యపౌభందసాం	17	31
యదాత్వం	13	16	యన్నామాకృతిభిః	8	37
యదాత్మన్యర్పితం	18	26	యమః కతివిధః	19	28
యదాత్మహం	7	1	యమాఽఖిర్యోగవల్లేః	20	24
యదా భజతి	26	10	యమానభిక్షం	10	6
యదా మన	16	22	యద్విసంస్మృతిబంధో	17	28
యదారంభేషునిర్విణ్ణో	20	18	యరే నేవాయం	7	4
యదాసౌ నియమే	18	11	యశో యశస్వినాం	23	16
యదాస్యనియమేన	27	8	యశ్చిన్త్యతే	6	11
యది కుర్యాత్	20	26	యస్తుయస్యాదిరంతశ్చ	24	17
యదిదం మనసా	7	7	యస్త్వసంయత షడ్వర్గః	18	40
యదిప్రాప్తిం	10	19	యస్త్వయాభిహితః	17	1
యదిస్మృతశ్శక్తి	28	32	యస్త్వానక్త మతిర్గ్రేహే	17	56
యదునేపం	7	31	యస్త్వేతత్	18	10
యదుపాదాయ పూర్వస్తు	24	18	యస్మిన్మనో	9	12
యదువంశే	6	26	యస్మిన్నిదం	12	21
యదృచ్ఛయామత్కథాదౌ	20	8	యస్యస్యర్వీత సంకల్పాః	11	14
యదృచ్ఛయోప			యస్యాంనమే	11	20
పన్నాన్నమ	18	36	యస్మాత్మా హింస్యతే	11	15
యదృచ్ఛయోపపన్నేన	17	61	యాఃకాశ్చభూమౌ	16	5
యదేతదాత్మని	18	27	యాత్రాబలివిధానలచ	11	37
యదేతరోజయేత్	26	13	యానితే చరితానీశ	6	24
యద్యదర్మరతః	10	27	యావత్సర్వేషు	29	17
యద్య నీశో	11	22	యావత్స్యాద్గుణ	10	32
యద్యసంహృత్య	6	30	యావదస్యాన్వతంత్రత్వం	10	33

విషయము	అర్థము	అర్థము	విషయము	అర్థము	అర్థము
యదేహేంద్రియ	28	12	రత్నానాం పాద్యురాగో	16	1
యవన్నానార్థదీః	13	30	రామేణ సార్థం	12	10
యాభిహృతాని		7	రూపంవాయో	24	24
యాసాంవ్యతికరాత్	22	6	రేతోనావకీరేత్	17	25
యుక్తంచనంతి	22	4	లద్వాఽశన్మ	23	22
యేషుయేషువ	19	3	లద్వాసుదుర్లభమివం	9	29
యోఽసౌ గుణక్షోభకృతో	22	88	లోకానాం లోకపాలానాం	10	30
యోగంవిషేవతో	28	48	వక్తాఽర్థానితా	17	5
యోగచర్యమిమాం	28	44	వదంతి కృష్ణ	14	1
యోగధారిణయా	28	59	వనం వివిక్షః	18	1
యోగస్యతపసః	24	14	వనం తు సాత్త్వికో	25	25
యోగానామాత్మ	18	24	వన్యైశ్చరుషురోదాతై	18	7
యోగాత్త్రయో మయా	20	8	వయ చ తస్మిన్	6	37
యోగినోఽపక్వయోగస్య	28	38	వియం త్విహ	6	48
యోగేశయోగవిన్యాస	7	14	పర్జాశ్రమవతాం	18	47
యోజాగరే	13	32	పర్జాశ్రమవికల్పంచ	20	2
యోనిర్వైకారితే	24	25	పర్జానామాశ్రమాణాంచ	17	5
యోవిద్యాశ్శ్రిం సంపన్న	19	1	పర్జానోయచి	13	22
యోవైవాఙ్మనసీ	16	43	పర్జానోపవీత	27	32
యోవైమద్భావం	15	27	వాగ్దద్వాద్రవతే	14	24
యోయోమయి	29	21	వాచం యద్య	16	42
యోషిద్ధిరణ్య	8	8	వాతనననాయ	6	47
రజస్సత్త్వతమోనిష్ఠా	21	32	వానప్రస్థాశ్రమ	18	25
రజస్త్వమోభ్యాం	13	12	వాసుదేవోభగవతాం	16	29
రజోయుక్తస్య	13	10	వాసేదహూనాం	8	16

విషయము	అక్షరము	అక్షరము	విషయము	అక్షరము	అక్షరము
విమర్శనక్రియయా	25	17	విసర్గద్యాః	7	48
విచిత్రభాషావితతాం	21	40	విసృజ్యస్యయ	29	16
విజ్ఞానమేతత్	28	20	విహరిష్యన్సురాక్రిడే	16	25
విదన్తిమర్త్యాః	13	8	వృక్షశృమే	29	99
విదేహానాంపురే	8	34	వేణుసంపురణో	13	7
విద్యాదరమనుష్యేషు	12	4	వేదఃప్రణవ	17	11
విద్యా విద్యే మమ	11	9	వేదవాదరతో	18	80
విద్రావికో	29	37	వేదాబ్రహ్మత్వవిషయా	21	35
విదినావిహితే	27	38	వేదాధ్యాయస్వరా	17	60
విధిప్రవృత్తిషేదశ్చ	20	1	వేదేననామరూపాణి	21	6
విప్రక్షత్రియవిత్	17	13	వెకారికనెజనః	24	7
విప్రస్యవై	18	14	వైతసేవస్తతో	20	36
వివిక్త ఉపసంగమ్య	6	41	వైదికస్తాత్రికో	27	7
వివిక్తతేమశరణో	18	21	వైశారదీసా	10	13
విభ్యస్తవామృత	6	19	వైశ్యవృత్త్యాతు	17	48
విరాజ్జయసాద్య	24	21	వైష్ణవేబంధుసత్కత్యా	11	44
విలక్షణః స్థూల	10	8	వ్యక్తాదయో	22	18
విశ్వానినుః	10	33	వ్యవసాయనాం	16	31
విషయాన్ ద్యాయతః	14	27	వ్యర్థయార్దేహయా	23	25
విషయాభినివేశేన	21	22	ప్రతానియజ్ఞః	12	2
విషయాభినివేశేన	22	39	శక్త్యా శక్త్యాథవా	21	11
విషయేమగుణాద్యానాత్	21	19	శబదక్రగదాపద్య	14	40
విషయేష్యావిశన్	7	40	శమోదమః	25	2
విష్టత్వచిత్తం	29	36	శమోదమస్తవః	17	16
విష్ణోత్క్రిష్టిశ్వరే	16	16	శమోమన్నిష్ఠతా	19	36

విషయము	పద్యము	పద్యము	విషయము	పద్యము	పద్యము
శబ్దోన్మర్శం	22	10	శ్రుతంచ దృష్టవత్	10	21
శబ్దబ్రహ్మనుదుర్భవం	21	36	శ్రుతిః ప్రత్యక్షమైతిహ్యం	19	17
శబ్దబ్రహ్మణి నిష్ఠాతో	11	18	శ్రోత్రంత్యక్	22	15
శయితాహాని	8	3	స ఇదాసీం	17	4
శయాననాటనస్థాన	6	45	స ఏకం ద్రవిణే	23	12
శయాననాటనస్థాన	7	55	స ఏవమాదర్శిత	29	35
శశ్యక్ పరార్థ సర్వేహ	7	38	స ఏవమాశంసిత	23	1
శిరోమత్పదయోః	27	41	స ఏవ ముక్తా	29	45
శిరోంభవృత్త్యా	17	43	స ఏష తీవో	12	17
శుచినంభృతః	20	19	సంఖ్యానపరమాణునాం	16	39
శుద్ధిర్వృణామ్	6	9	సంఖ్యానేనప్రదళకే	22	22
శుద్ధ్యశుద్ధీవిధీయేత	21	3	సంపత్సరోస్య	16	27
శుశ్రూషణం ద్వీజగవాం	17	19	సంశయః శృణ్వతో	12	16
శుశ్రూషమాణం ఆచార్యం	17	29	సంసార రూపే	8	41
శూద్రవృత్తింభజేత్	17	49	సంగం సకుర్యాదసతాం	26	3
శ్శేతిద్వీపవతే	16	18	స చదారమహీమేతాం	23	32
శ్రీదారుమయీ	27	12	స చాహేదమహోకష్టం	23	14
శోకమోహా	11	2	సత్సంగలబ్ధయాభక్త్యా	11	25
శోకహర్షభయక్రోధ	28	16	సత్సంగేనహి	12	3
శౌచం జపస్తపో	19	34	స తదా పురుషవ్యామో	16	8
శౌచమాదమనం	17	14	సత్త్వం జ్ఞానం	22	13
శౌచమాచమనం	18	36	సత్త్వం రజస్తమ ఇతి	13	1
శ్రద్ధామృతకథాయాం	19	21	సత్త్వం రజస్తమ ఇతి	26	12
శ్రద్ధాతుర్మత్కథాః	11	23	సత్త్వచానిజయేద్యుక్తో	25	35
శ్రీగుణా	19	41	సత్త్వసంగాదృషీన్	22	52

విషయము	అక్షరము	అక్షరము	విషయము	అక్షరము	అక్షరము
సత్త్వస్వరజః	26	6	సద్ధాదౌప్రకృతిః	22	17
సత్త్వాజ్ఞాగరణం	26	20	సర్వబ్రహ్మకం	29	18
సత్త్వాద్ధర్మో	13	2	సర్వమద్భక్తియోగేన	20	33
సత్త్వప్రసాదః	25	22	స లీయతే	24	26
సత్త్వస్వతే	7	17	సాంఖ్యేన సర్వభావానాం	20	22
సంతంసమీపే	8	31	సాత్త్విగుప్సితం	9	7
సంతిమేగురవో	7	32	సాత్త్వికం సుఖం	25	29
సంతుష్టాశ్రద్ధదతి	8	41	సాత్త్వికః కారకో	25	29
సంతోననపేక్ష	28	27	సాత్త్వికాన్యేన	13	6
సంతోదిశంతి	26	34	సాత్త్విక్యాద్యాత్మికీ	25	27
సంద్యోపాస్యాది	27	11	సాయస్తవోత్తమశ్లోకః	11	26
సన్నిపాతస్తవహమితి	25	6	సామిషం కురరం	9	2
సవరిచృదమాత్మానం	28	10	సాయంపాగ్రతః	11	23
సప్తేవదాతవ ఇతి	22	19	సాయంతనంశ్వస్తనం	8	11
సమ ఆసన ఆసీనః	14	32	సాయంతనంశ్వస్తనం	8	12
నమం ప్రశాంతం	14	38	సాసకృత్సేవగుణితా	7	66
నమానకర్ణ విన్యస్తి	14	31	సాస్వేరిణ్యేకదా	8	23
నమానకర్ణాపరణం	21	17	సిద్ధయోఽస్తాదశ	15	3
నమామచింతయత్	13	19	సర్వంమద్భక్తియోగేన	20	33
నమాహితం యస్యమనః	23	46	సర్వభూతమహద్భావో	7	12
నమాహితైః కః	23	20	సర్వానముద్ధరేద్రాణా	17	45
సముద్ధరంతియే	17	44	సర్వాంగసుందరం	14	41
సమృద్ధకామో	8	8	సర్వాశ్రమప్రయుక్తః	17	35
సమృద్ధనోపలేపాభ్యాం	11	39	సర్వాసామపి	15	35
సర్వప్రవర్తతే	24	20	సర్వేగుణమయా	25	31

విషయము	అధ్యాయము	శ్లోకము	విషయము	అధ్యాయము	శ్లోకము
సర్వే విమోహితదియః	7	17	సోఽహం మమ	7	1
సిద్ధేశ్వరణాం కపిలః	16	15	సోఽహం శూన్యే	7	7
సేవచ్చిత్తం	25	18	ప్రవైరుద్ధావదైః	27	4
సీదన్ విప్రో	17	47	స్తేయం హంసా	28	1
సుఖదుఃఖ ప్రదో	23	59	స్తోకం స్తోకం	8	
సుఖమైంద్రియకం	8	1	స్త్రీణాం నిరీక్షణ	17	3
సుగ్రీవోహమమానృజ్ఞో	12	6	స్త్రీణాం స్త్రీనంగినాం	14	2
సుదర్శనం పాంచజన్యం	27	27	స్త్రీణాం తు శతరూపా	16	21
సుదుఃఖోపార్జితైః	8	16	స్త్రీభిః కామగయానేన	10	21
సుదుస్సహమిమం	22	61	స్తండిలే మంత్రహృదయైః	11	41
సురుశ్వరామిహం	29	31	స్నానదానతపో	21	1
సుయ్యన్త్యజస్నేహ	29	46	స్నానభోజనహోమేషు	17	24
సుపర్ణావేణ	11	6	స్నానాలంకరణం	27	16
సుప్తస్యవిషయాలోకో	10	3	స్నేహోనుబద్ధ	7	61
సువివిక్తంతవప్రశ్నం	29	25	స్ఫురత్కిరీట	27	31
సురానాత్మానం	18	41	స్వచ్ఛః ప్రకృతితః	7	44
సుహృత్ప్రేమితమో	8	35	స్వచ్ఛందమృత్యుః	15	
సూరేః తు విద్యయా	11	43	స్వదర్శస్థాయజన్	20	10
సూర్యేదాభ్యర్థణం	27	17	స్వపుణ్యోపచితే	10	24
సూర్యోఽగ్నిర్బ్రాహ్మణా	11	42	స్వప్నం మనోరథం	22	41
సృష్ట్యాపురాణి	9	28	స్వప్నోపమయమం	21	31
సేవతోపరహుగాన్	28	14	స్వమాయయాసృష్టం	7	47
సోఽయందీపోర్నిషాం	22	45	స్వయం సంచిసుయాత్	18	6
సోఽస్యజత్తపసా	24	11	స్వరాపవర్గయోః	28	23
సోఽహంకాలావశేషేణ	23	29	స్వర్గిణోఽప్యేతమిచ్ఛంతి	20	12

www.mohanpublications.com

మోహన్ పబ్లికేషన్స్ లో లభించు

పుస్తకముల పట్టిక
(Book List)

ఆధ్యాత్మిక, జ్యోతిష, వాస్తు, ఆయుర్వేద, మంత్రశాస్త్రాది
అనేక విషయాలు తెలుసుకోండి...

ఫేస్ బుక్ **మోహన్ పబ్లికేషన్స్** పేజ్ లైక్ చేయండి.

Like us to follow :

MOHAN PUBLICATIONS

Rajamahendravaram

అజంతా హోటల్ ఎదుట, కోటగుమ్మం, రాజమహేంద్రవరం - 533101.

WWW.MOHANPUBLICATIONS.COM

మావద్ద లభించు గ్రంథములు

1. ప్రతకథలు - పూజలు

1. శ్రీ వినాయక వ్రతం	వెల రూ.10-00
2. శ్రీ విఘ్నేశ్వరపూజా-పుణ్యాహవాచనం	30-00
3. శ్రీ విఘ్నేశ్వరపూజ (కాణిపాకక్షేత్రమాహాత్మ్యంతో)	10-00
4. సంకష్టహరచతుర్థి శ్రీమహాగణపతి వ్రతం	30-00
5. వరలక్ష్మీ వ్రతం	10-00
6. కేదారేశ్వర వ్రతం	10-00
7. త్రినాథ వ్రతం(కలర్)	10-00
8. త్రినాథవ్రతం(సాదా)	5-00
9. క్షీరాబ్ధి వ్రతం	12-00
10. మంగళ గౌరీవ్రతం	10-00
11. వైభవలక్ష్మీ వ్రతం ఫోటో యంత్రంతో	25-00
12. శ్రీలక్ష్మీ కుబేర వ్రతం (ఫోటో యంత్రంతో)	25-00
13. కనకమహాలక్ష్మీ వ్రతం (కామేశ్వరీపాటంతో)	25-00
14. సంతోషీమాతా వ్రతం	25-00
15. ఏడు శనివారాల వ్రతం	25-00
16. సత్యనారాయణవ్రతం	25-00
17. శ్రీ సువర్చలాహనుమద్దీక్ష	30-00
18. శివదీక్ష	10-00
19. కాత్యాయనీ వ్రతం	20-00
20. సౌభాగ్య గౌరీవ్రతం	20-00
21. తిరుప్పావై (ధనుర్మాసవ్రతం)	36-00
22. స్త్రీల ప్రతకథలు	36-00
23. స్త్రీలప్రతకథలుస్థూలాక్షరి (నేడునూరిగంగాధరరావుగారి)	54-00
24. పెళ్ళి పాటలు - స్త్రీలపాటలు (కామేశ్వరీపాటంతో)	36-00
25. సర్వదేవతా పూజావిధానం	25-00
26. ఆరువ్రతాలు	30-00
27. రాహుకాలంలోదుర్గాదేవీపూజా	10-00

28. తులసి నిత్యపూజ, తులసీఉపయోగాలు	10-00
29. శ్రీ చక్ర రహస్య విజ్ఞానమ్	36-00
30. శ్రీచక్ర పూజావిధానం(పెద్దది)	36-00
31. లక్ష్మీ - గౌరీ నిత్యపూజ	10-00
32. శ్రీ సరస్వతీ నిత్యపూజ	10-00
33. శ్రీ దుర్గానిత్యపూజ	10-00
34. కాలభైరవ నిత్యపూజ	10-00
35. శివపూజ	10-00
36. వీరభద్ర పూజ	10-00
37. ఆంజనేయ నిత్యపూజ	10-00
38. నాగేంద్ర స్వామి పూజ	10-00
39. సుబ్రహ్మణ్య నిత్యపూజ	10-00
40. రామదేవుని కథ	10-00
41. శివదేవుని కథ	10-00
42. లక్ష్మీనరసింహపూజ	10-00
43. వేంకటేశ్వరపూజ	10-00
44. బ్రహ్మాంగారి నిత్యపూజ	10-00
45. సూర్య నిత్యపూజ	10-00
46. నవగ్రహ నిత్యపూజ	10-00
47. రుక్మిణీ కల్యాణం	25-00
48. ఉమామహేశ్వర వ్రతం	36-00
49. శ్రీ కామేశ్వరీ వ్రతం	36-00
50. 16 సోమవారముల వ్రతము	25-00
51. పార్వతీకల్యాణం	25-00
52. సహస్రకమలవర్తి వ్రతము	25-00
53. పంచముఖ ఆంజనేయ పూజావిధానము	36-00
54. అష్టనాగపూజ	36-00
55. పూజలు ఎందుకుచేయాలి ?	36-00
56. ఏ దేవునికి ఏపుష్పాలతో పూజించాలి?	36-00
57. ఏ దేవునికి ఏప్రసాదం నైవేద్యం పెట్టాలి?	36-00
58. ఏదేవునికి ఏవిధముగాబీపారాధనచెయ్యాలి?	36-00
59. ఏదేవునికి ఎన్ని ప్రదక్షిణలుచేయాలి ?	36-00
60. హనుమద్ వ్రతం	36-00
61. పంచాయతన పూజ	63-00
62. 28 వ్రతములు	120-00

63. కలశపూజలు (92కేసారి)	150-00
64. కలశపూజలు (విడివిడిగా) (ప్రింటులో)
65. ప్రాంకార మహాయజ్ఞం (ప్రింటులో)
66. గోమాత	40-00

2. స్తోత్రాలు-సుప్రభాతములు సహస్రనామములు

1. శ్రీ లలితా విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రాలు పురాణపండ రాధాకృష్ణమూర్తిగారి సంకలనం	45-00
2. లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రములు (హిందీ) ,,	50-00
3. లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రములు (ఇంగ్లీషు) ,,	50-00
4. స్థూలాక్షరీలలితావిష్ణుసహస్రనామస్తోత్రములు(పత్రికసైజ్)	99-00
5. లలితావిష్ణు (కేస్ బైండ్) 1/8 డెమ్మి	63-00
6. స్థూలాక్షరీ లలితావిష్ణు (క్రాస్సైజు)కేస్బైండ్	108-00
7. సర్వదేవతా స్తోత్రమంజరి	120-00
8. సకలదేవతా అష్టోత్తరశతనామావళి: (63)	24-00
9. విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రమ్ (క్రాస్)	25-00
10. లలితా సహస్రనామ స్తోత్రమ్ (క్రాస్)	36-00
11. లలితా సహస్రనామములు	24-00
12. లక్ష్మీ సహస్రనామములు	24-00
13. దుర్గా సహస్రనామములు	24-00
14. ఆంజనేయ సహస్రనామములు	24-00
15. శివ సహస్రనామములు	24-00
16. విష్ణు సహస్రనామములు	24-00
17. గణపతి సహస్రనామములు	24-00
18. సుబ్రహ్మణ్య సహస్రనామములు	24-00
19. గాయత్రి సహస్రనామములు	24-00
20. లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రాలు	24-00
21. శ్రీరామా సహస్రనామములు	24-00
22. సరస్వతి సహస్రనామములు	24-00
23. సూర్యసహస్రనామములు & ఆదిత్యహృదయం	24-00
24. శ్రీవేంకటేశ్వరసహస్రనామములు	24-00
25. మణిభీషవపర్ణన (పెద్దది)	24-00
26. సంద్యావందనం	24-00
27. మంత్రపుష్పమ్
28. త్రిభాషా హనుమాన్చాలీసా	15-00
29. హనుమాన్ చాలీసా	10-00

30. మణిబీష్టపవర్ణన (పాకెట్)	10-00
31. ఆరు చాలీసాలు	10-00
32. శివారాధన (శివస్తోత్రాలు)	10-00
33. వేంకటేశ్వర సుప్రభాతం (పాకెట్)	10-00
34. ఆరుదండకాలు	5-00
35. వేంకటేశ్వర గోవిందనామములు	5-00
36. అష్టలక్ష్మీ స్తోత్రమ్ కనకధారాస్తోత్రమ్	10-00
37. దేవీఖడ్గమాలాస్తోత్రమ్ (మహిషాసురమర్దినీస్తోత్రంతో)	10-00
38. సుందరకాండ (పాకెట్)	10-00
39. భగవద్గీత మూలం	27-00
40. రామరక్షాస్తోత్రమ్	15-00
41. స్తోత్ర రత్నావళి	36-00
42. పురాణపండ లలితా-విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రమ్(మినీ)	10-00
43. పురాణపండ లలితాసహస్రనామస్తోత్రమ్(మినీ)	10-00
44. పురాణపండ విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రమ్	10-00
45. పురాణపండ ఆదిత్య హృదయం	10-00
46. మంత్రపుష్పం (మినీ)	10-00
47. శివానందలహరి-సౌందర్యలహరి	36-00
48. కుజదోషం	10-00
49. కాలసర్ప దోషం	10-00
50. మీ అప్పులు తీరాలా?	10-00
51. దృష్టిదోషాలు నివారణ	10-00
52. పంచసూక్తములు	10-00
53. సంధ్యావందనం	10-00
54. రుద్రనమకమ్-చమకమ్	10-00
55. గాయత్రీమంత్రాలు	10-00
56. హయగ్రీవ స్తోత్రమాల	10-00
57. దక్షిణామూర్తి స్తోత్రమాల	10-00
58. ద్వాదశ జ్యోతిర్లింగాలు - పంచారామాలతో	10-00
59. శ్రీసూక్తం పురుష సూక్తం	10-00
60. నవగ్రహస్తోత్రమాల	36-00
61. మహాన్యాసమ్	36-00
62. సుందరకాండ గానామృతం	36-00
63. గోమాతపూజావిధానము	10-00
64. ఆనందసిద్ధి - 1 శ్రీదేవీ స్తోత్రమాల	108-00

65. ఆనందసిద్ధి - 2 ఏ సమస్యకు ఏ స్తోత్రమ్ పారాయణచేయాలి	108-00
66. ఆనందసిద్ధి-3 మానసదేవీ స్తోత్రమాల	108-00
67. శ్రీ కాలభైరవ రక్షా కవచమ్	63-00
68. అర్చన	40-00
69. నిత్యదేవతార్చన	40-00
70. సర్వదేవతా స్తోత్ర నిధి	99-00
71. శ్రీచక్ర నవవరణార్చన	63-00
72. చండీ సప్తశతి పారాయణ క్రమం	99-00
73. శ్రీదేవి స్తోత్ర రత్నావళి 32 దేవి స్తోత్రాలకు తాత్పర్యంతో	99-00
74. వనదుర్గా మంత్రానుష్ఠాన క్రమమ్	63-00
75. శ్రీ కాలభైరవ వ్రతము	63-00

3. శ్రీ సాయి దత్త గ్రంథములు

1. శ్రీ సాయిబాబా సచ్చరిత్ర	120-00
2. సంపూర్ణ శ్రీ గురు చరిత్ర	120-00
3. శ్రీ సాయిఆరాధన-షిర్డివైభవం	120-00
4. శ్రీ సాయిబాబా జీవిత చరిత్ర (క్రొన్)	63-00
5. శ్రీ గురుచరిత్ర (క్రొన్)	63-00
6. నవనాథ చరిత్ర	99-00
7. శ్రీసాయిచరిత్ర (భైండు) ప్రయాణపుపారాయణగ్రంథం	63-00
8. శ్రీగురుచరిత్ర (భైండు) ప్రయాణపుపారాయణగ్రంథం	63-00
9. సత్యదత్తవ్రతం దత్తాత్రేయపూజాకల్పం,సహస్రంతో	30-00
10. అనఘాదేవీ వ్రతం	30-00
11. భక్తుల ప్రశ్నలకు బాబా జవాబులు	30-00
12. శ్రీ సాయిపూజాకల్పం (సహస్రంతో)	25-00
13. శ్రీ సాయిభజనమాల	20-00
14. శ్రీ సాయి భజన్స్	20-00
15. శ్రీ సాయిభక్తి గీతాలు	20-00
16. శిరిడిహారతులు (భావంతో)	20-00
17. "శ్రీసాయి"కోటి	27-00
18. "శ్రీసాయిరామ్"కోటి	20-00
19. శ్రీ సాయినాథ స్తోత్రమంజరి	10-00
20. శ్రీ సాయివేయినామాలు	8-00
21. శ్రీ సాయి హారతులు (పాకెట్)	15-00
22. శ్రీ సాయి స్తవనమంజరి	10-00
23. హిందీ శ్రీ సాయి హారతులు	15-00

24. శని సింగణాపూర్ క్షేత్రమాహాత్మ్యం	63-00
25. ఇంగ్లీషు శ్రీ సాయిహారతులు	15-00
26. షిరిడి దర్శనం-శ్రీసాయి వైభవం	99-00
27. సాయిసత్యవ్రతం	30-00
28. సాయి అనుగ్రహమ్	120-00
29. నవగురువారాల వ్రతకల్పము	15-00
30. శ్రీదత్తలీలామృతము	99-00
31. హృదయంలో సాయి	15-00
32. శ్రీషిరిడిసాయి లీలామృతం(శ్రీసచ్చరిత్ర)	120-00
33. గజాననమహరాజ్ చరిత్ర	99-00

4. జ్యోతిషాలు

1. 'కాలచక్రం' గంటలపంచాంగం (గార్గేయ)	72-00
2. గ్రహభూమి పంచాంగము (గార్గేయ)	108.00
3. ఆనందసిద్ధి పంచాంగం (వై.వి.శాస్త్రి)	63.00
4. ములుగు వారి రాశిఫలితాలు (12రాశులువారికి)	50.00
5. ములుగు వారి రాశిఫలితాలు విడివిడిగాఓక్కొక్కటి	12.00
6. కాలచక్రంజ్యోతిషక్యాలండర్	25.00
7. గ్రహబలం క్యాలండర్ (శ్రీనివాసగార్గేయ-భక్తిటివి)	25.00
8. శుభమస్తు (పిడపల్లి) క్యాలండర్	25.00
9. సాదా క్యాలండర్	5.00
10. పాకెట్ క్యాలండర్	15.00
11. తాజకనీలకంఠీయమ్	100-00
12. కేరళ జ్యోతిష రహస్యాలు	180-00
13. జ్యోతిష బ్రహ్మ రహస్యాలు	180-00
14. మానసాగరి జాతకపద్ధతి	180-00
15. వరాహమిహిర జాతకపద్ధతి	180-00
16. వధూవర వివాహమైత్రిద్వాదశకూటములు	99-00
17. సింపుల్ రెమిడీస్	180-00
18. శంభు హోరప్రకాశిక	250-00
19. పూర్వ పరాశరి	100-00
20. పరాశర జ్యోతిషవిజ్ఞాన సర్వస్వం	200-00
21. ప్రశ్న సింధు	99-00
22. నక్షత్ర విశేష ఫలితాలు	63-00
23. సూర్యసిద్ధాంతపంచాంగగణితంచేయడంఎలా?	180-00
24. ధృక్సిద్ధాంతపంచాంగగణితం చేయడంఎలా?	180-00

25. ఆయుర్దాయ నిర్ణయం	63-00
26. జాతక గణిత ప్రవేశిక	63-00
27. జ్యోతిషమర్కబోధిని	63-00
28. జ్యోతిష ప్రశ్నోత్తరమాల	63-00
29. ముహూర్తం నిర్ణయించడంఎలా?	63-00
30. జాతక మకరందం	63-00
31. జ్యోతిష సరస్వతి	63-00
32. మీజననకాల విశేషాలు	63-00
33. ముహూర్త విజ్ఞాన భాస్కరం	63-00
34. జ్యోతిష స్వయంబోధిని	63-00
35. శుభముహూర్త శిరోమణి	63-00
36. నక్షత్ర ఫలమంజరి	36-00
37. పంచాంగం చూసే విధానం	36-00
38. సర్వార్థ జ్యోతిషం	36-00
39. ప్రాథమిక జ్యోతిషం	36-00
40. నవరత్నములు శుభయోగములు	36-00
41. శుభశకునాలు	30-00
42. హస్తరేఖాఫలితాలు	36-00
43. సంఖ్యల్లో భవిష్యత్	36-00
44. ముహూర్త దీపిక	99-00
45. పుట్టుమచ్చలు ఫలితాలు	30-00
46. కలలు ఫలితాలు	30-00
47. జాతక చక్రం వేయడం ఎలా?	36-00
48. మానసాగరి (ప్రాచీనజ్యోతిషగ్రంథం) -పుచ్చాశ్రీనివాసరావు	250-00
49. జ్యోతిషశాస్త్ర చిట్కాలు	120-00
50. గుప్తా శతాబ్ది పంచాంగం (1940-2050)	999-00
51. ప్రశ్నచండేశ్వరమ్	63-00
52. ద్వాదశభావ ఫలచంద్రిక	250-00
53. జ్యోతిష శతయోగరత్నావళి (సూర్యయోగాలఫలితాలు)	120-00
54. అంగసాముద్రికం	36-00
55. హస్త సాముద్రికం	63-00
56. లాల్ కితాబ్	99-00
57. శకునశాస్త్రం	63-00
58. ఆధునికప్రశ్నశాస్త్రం	120-00
59. పరాశరజ్యోతిష ప్రశ్నజ్యోతిషం	180-00

60. అష్టకవర్గ (కొండపల్లి)	63-00
61. బృహత్ జాతకం (ప్రాచీనప్రతికిపునర్ముద్రణ)	250-00
62. లగ్నరత్నాకరం	63-00
63. షట్పంచాశిక	120-00
64. 40 రోజుల్లో జ్యోతిషం నేర్చుకొనండి	270-00
65. 40 రోజుల్లో సాముద్రికం నేర్చుకొనండి	180-00
66. 40 రోజుల్లో సంఖ్యాశాస్త్రం	180-00
67. 40 రోజుల్లో నక్షత్ర (నాడీ) ఫలితములు	270-00
68. 40 రోజుల్లో వైద్యజ్యోతిషం నేర్చుకోండి	250-00
69. మీ పుట్టినతేదీ అద్భుతరహస్యాలు (సాయిగణపతిరెడ్డి)	270-00
70. కె.పి.జ్యోతిషం (పరిచయం)	63-00
71. ముహూర్తచింతామణి	99-00
72. సూర్యచంద్ర గ్రహణములు	63-00
73. ప్రసిద్ధవ్యక్తుల జాతకాలు (వేరేకొండప్ప)	180-00
74. అదృష్టరెమెడిస్	144-00
75. గ్రహసంచార ఫలనిర్ణయదీపిక	63-00
76. జ్యోతిష రెమిడిస్	300-00
77. జాతకమార్తాండం పాతప్రతికి యథాతథం (కొండపల్లి)	250-00
78. జ్యోతిషవిద్యాప్రకాశిక పాతప్రతికి యథాతథం (కొండపల్లి)	250-00
79. నాడీజ్యోతిషం	63-00
80. నక్షత్రపారిజాతం (గోరసవీరభద్రాచార్య)	63-00
81. లగ్నపారిజాతం (గోరసవీరభద్రాచార్య)	63-00
82. గౌతమసంహిత	63-00
83. హోరరత్నమాల	63-00
84. జాతకఫల మణిమంజరి	200-00
85. పుష్యర పంచాంగం (2013-14 నుండి 2024-25)	560-00
86. దశాభుక్తిఫల నిర్ణయం	250-00
87. వింత జ్యోష్యములు	63-00
88. షోడశవర్ణులు	200-00
89. రవిగ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
90. చంద్ర గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
91. కుజ గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
92. బుధ గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
93. గురు గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
94. శుక్ర గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00

95. శని గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
96. రాహు & కేతు గ్రహముల సమస్త ప్రభావములు	99-00
97. ఆధునిక గ్రహములు-ఉపగ్రహములు సమస్త ప్రభావములు	99-00
98. ముహూర్తమార్తాండం	63-00
99. లఘుజాతకం	63-00
100. జాతకాలంకారము	63-00
101. మేషలగ్న ఫలితములు	99-00
102. వృషభ లగ్న ఫలితములు	99-00
103. మిథున లగ్న ఫలితములు	99-00
104. కర్కాటక లగ్న ఫలితములు	99-00
105. సింహలగ్న ఫలితములు	99-00
106. కన్యలగ్న ఫలితములు	99-00
107. తుల లగ్న ఫలితములు	99-00
108. వృశ్చిక లగ్న ఫలితములు	99-00
109. ధనుస్సు లగ్న ఫలితములు	99-00
110. మకర లగ్న ఫలితములు	99-00
111. కుంభ లగ్న ఫలితములు	99-00
112. మీన లగ్న ఫలితములు	99-00
113. నారద సంహిత	200-00
114. పంచాంగపీఠికలేఖకాగణితం	250-00
115. తారాబలం - చంద్రబలం (వేరే కొండప్ప)	99-00
116. సులభలగ్న సాధన (చిత్రాలగురుమూర్తిగుప్తా)	200-00
117. రాహు కేతువుల యోగము	99-00
118. ఛాయాగ్రహములు	99-00
119. జ్యోతిషవిజ్ఞాన దీపిక	63-00

జి.వి.రామన్ గారి గ్రంథములు

120. జ్యోతిష విద్యారంభం	50-00
121 గ్రహభావ బలములు	50-00
122. కాలచక్రదశ	50-00
123. అనుభవ ప్రశ్నాజ్యోతిషం	50-00
124. జ్యోతిషశాస్త్రంలో వాతావరణ భూకంపాలు	50-00
125. పురోగామి జాతకం	50-00
126. భావార్ధరత్నాకరం	75-00
127. భారతీయజ్యోతిష సర్వస్వం	75-00
128. అష్టకవర్గ పద్ధతి:	75-00

129. జ్యోతిషశాస్త్రంలో సందేహాలు,సమాధానాలు	75-00
130. ప్రశ్నతంత్ర	75-00
131. ముహూర్తం	75-00
132. విశిష్ట జాతకములు	125-00
133. భారతీయఫలితజ్యోతిషం	125-00
134. 300 ముఖ్యమైన యోగములు	125-00
135. జాతకంపరిశీలించడంఎలా ?	300-00

**రాష్ట్రపతి అవార్డుగ్రహీత, మహామహోపాధ్యాయ, వాచస్పతి
శ్రీ మధురకృష్ణమూర్తిగారి గ్రంథములు**

136. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-1	200-00
137. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-2	200-00
138. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-3	200-00
139. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-4	200-00
140. భావార్థరత్నాకరము	100-00
141. ముహూర్త చింతామణి	100-00
142. ముహూర్త చింతామణి-పార్వ2	200-00
143. స్వప్న శాస్త్రము	36-00
144. శతయోగమంజరి	50-00
145. వ్రతనిర్ణయకల్పవల్లి	250-00
146. దైవజ్ఞవల్లభం	75-00
147. వసంతరాజశకునమ్ (బృహత్శకునశాస్త్రం)	250-00
148. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-1	100-00
149. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-2	200-00
150. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-3	100-00
151. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-4	200-00
152. అనుభవసులభవాస్తు - 1	50-00
153. అనుభవసులభవాస్తు - 2	100-00
154. పంచాంగ వివేకము	99-00
155. వశిష్ట సంహిత	360-00
156. పంచపక్షి శాస్త్రం (కేస్బైండి)	200-00

5. వాస్తులు

1. 40 రోజుల్లో “వాస్తువిద్య” నేర్చుకొనండి	180-00
2. వాస్తుశాస్త్ర రహస్యములు	200-00
3. వాస్తునుబట్టి మీ ఇల్లు	63-00
4. మీరూ మీ వాస్తు	63-00

5. గృహవాస్తు చిట్కాలు	63-00
6. వాస్తు పూజ	63-00
7. వాస్తు సూత్రములు	63-00
8. వాస్తుశాస్త్ర రహస్యాలు	63-00
9. గృహవాస్తు వర్ణులు	99-00
10. విశ్వకర్మవాస్తు శాస్త్రరీత్యా మీ ఇంటి ప్లానులు	63-00
11. విశ్వకర్మ వాస్తుశాస్త్రరీత్యా మీఇండ్లఆయములు	99-00
12. విశ్వకర్మ వాస్తు శాస్త్రం(చిత్రాలగురుమూర్తిగుప్తా)	180-00
13. ఆధునిక గృహవాస్తు	99-00
14. శుభవాస్తు	270-00
15. వాస్తుయంత్ర రత్నావళి	120-00
16. వాస్తుశాస్త్రం	120-00
17. హౌస్ ప్లాన్స్	63-00
18. గృహనిర్మాణ వాస్తు	63-00
19. వాస్తు రెమెడీస్	63-00
20. గృహవాస్తు దర్పణం	63-00
21. జ్యోతిష-గృహవాస్తుచంద్రిక	200-00
22. వాస్తురత్నాకరం (క్రిందపల్లి)	63-00
23. వాస్తుశిరోమణి	120-00
24. వాస్తుసంగ్రహమ్	63-00
25. పంచవాస్తు పారిజాతం	120-00
26. వాస్తుడిండిమమ్	63-00
27. వాస్తుదుందిభి	120-00
28. విశ్వకర్మవాస్తుప్రకాశిక (కేస్బైండి)	250-00
29. కృష్ణవాస్తుశాస్త్రము	63-00
30. జలివాస్తు,శల్యవాస్తు (దంతూరిపండరీనాథ్)	99-00
31. మయవాస్తు (గోరసపీఠభద్రాచార్య)	120-00
32. వాస్తు జ్యోతి	63-00
33. మన ఇల్లు-మనవాస్తు	99-00
34. వాస్తవ వాస్తుపూజావిధానము	108-00
35. వాస్తు దర్పణం	120-00

6. మంత్ర-శాస్త్రాలు

1. మంత్రసాధన	63-00
2. తంత్రజాలం	63-00
3. మంత్రశక్తి	63-00

4. దత్తాత్రేయ తంత్రవిద్య	63-00
5. దత్తాత్రేయ మూలికాతంత్రమ్	63-00
6. తాంత్రిక పంచాంగం	63-00
7. యక్షిణీ తంత్రం	63-00
8. మంత్రానుష్ఠాన చంద్రిక	63-00
9. సర్వదేవతా మంత్రకవచములు	63-00
10. మంత్రాక్షరాలరహస్యం (బీజాక్షరనిఘంటువు)	63-00
11. సర్వదేవతా మంత్రరత్నావళి	63-00
12. సదాచార దీపిక	63-00
13. యోగినీ-వామకేశ్వరతంత్రం	63-00
14. ప్రపంచసారతంత్రం	63-00
15. బదనిక తంత్రమ్	63-00
16. ఉచ్చిష్ట గణపతి తంత్రమ్	63-00
17. గుప్త సాధన తంత్రం	63-00
18. గంధర్వ తంత్రమ్	63-00
19. సౌందర్యలహరి (మంత్రయంత్రరత్నావళి)	63-00
20. యంత్ర మంత్ర తంత్ర	63-00
21. పాశుపత తంత్రం	99-00
22. పంచదశ మహాఘట్ట తంత్రం	99-00
23. రుద్రాష్టాధ్యాయః	99-00
24. మంత్రసిద్ధి	120-00
25. పరశురామతంత్రమ్	108-00
26. శ్రీలలితావిలోమ పంచదశీ	108-00
27. శ్రీ గురు తంత్రం	108-00
28. గాయత్రీ తంత్రమ్	108-00
29. మహాశక్తి మంత్ర తంత్ర రహస్యాలు	150-00
30. శ్రీ దుర్గ తంత్రమ్	200-00
31. మహామృత్యుంజయఅమృతపాశుపతమ్	200-00
32. సర్ప (నాగ)తంత్రం	250-00
33. హవన తంత్రం	250-00
34. షోడశనిత్యతంత్రం	250-00
35. శాక్తీయతంత్రం	250-00
36. రుద్రయామళతంత్రం	250-00
37. లక్ష్మీప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
38. హిరణ్యకూలినీ తంత్రమ్	250-00

39. మాయాప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
40. శ్రీ విశ్వరూప ప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
41. స్వర్ణాకర్షణభైరవతంత్రం	250-00
42. కాశీవిశాలాక్షి తంత్రం	250-00
43. శాంతితంత్రమ్	250-00
44. యంత్రసిద్ధి	360-00
45. శ్రీ లక్ష్మీ తంత్రమ్	360-00
46. మంత్రమహోదధి (స్త్రీదేవతాఙ్కల్పమ్)	360-00
47. మంత్రమహోదధి (పురుషదేవతాఙ్కల్పమ్)	360-00
48. మంత్రశాస్త్రం (గ్రంథము)	360-00
49. ప్రత్యంగిరాకృత్యాతంత్రం	360-00
50. కామధేనువు తంత్రం	360-00
51. శూలినీదుర్గాతంత్రం	360-00
52. శ్రీవిద్య రహస్యం	290-00
53. కులార్ణవ తంత్రమ్	150-00
54. ఆచార్య సిద్ధ నాగార్జునతంత్రం (ఒరిజనల్)	390-00
55. సిద్ధమూలిక రహస్యం (మంత్ర,యంత్రసహితం)	63-00

7. గ్రంథాలు - ఆరాధనలు

1. భగవద్గీత శ్లోక తాత్పర్య సహితం	54-00
2. భగవద్గీత (వచనం)	99-00
3. భగవద్గీత శ్లోకతాత్పర్యం-కేసుబైండింగ్	72-00
2. గణేశ ఆరాధన 1	99-00
3. గణేశోపాసన 2	99-00
4. నవగ్రహవైభవం	99-00
5. నవగ్రహ రెమెడీస్	99-00
6. నవగ్రహ వేదం	99-00
7. శనిగ్రహారాధన	99-00
8. ఆదిత్యారాధన	99-00
9. సుబ్రహ్మణ్యారాధన	99-00
10. శ్రీ శివ ఆరాధన	99-00
11. లక్ష్మీ ఆరాధన	99-00
12. హనుమదారాధన	99-00
13. లలితారాధన	99-00
14. శ్రీ చక్రారాధన	99-00
15. గాయత్రీ ఆరాధన	99-00

16. వీరభద్రారాధన	99-00
17. కుజగ్రహారాధన	99-00
18. భైరవారాధన	99-00
19. దైవారాధన	99-00
20. గీతారాధన (భగవద్గీత శ్లోకతాత్పర్యసహిత)	99-00
21. శ్రీవేంకటేశ్వరాధన	99-00
22. హయగ్రీవారాధన	99-00
23. లక్ష్మీనరసింహారాధన	99-00
24. శ్రీ బాలాత్రిపురసుందరీ స్తోత్ర కదంబం	99-00
25. దేవీ లీలామృతం	99-00
26. పురాణపండ సుందరకాండ వచనం	99-00
27. పురాణపండ రామాయణం	99-00
28. పురాణపండ భారతం	99-00
29. పురాణపండ భాగవతం	99-00
30. (సూరి) వాల్మీకి రామాయణం	99-00
31. కాలసర్ప యోగం	99-00
32. నిత్య జీవితములో రుద్రాక్షలు	99-00
33. నిత్య జీవితములో నవరత్నాలు	99-00
34. వేదసూక్తములు	99-00
35. వేమన పద్యసారామృతం	99-00
36. పండగలు పర్వదినాలు	99-00
37. సూక్తిరత్నాలు	99-00
38. హనుమచ్ఛ్రిత్ర	99-00
39. నవగ్రహ దర్శనమ్	99-00
40. నిత్యజీవితంలో నవగ్రహాలు	99-00
41. సాలగ్రామములు	99-00
42. గురుశుక్ర ప్రభావము చంద్రకళానాడి	99-00
43. శనిగ్రహరెమిడిస్	99-00
44. జాతకసుధాసారము-జాతకమోక్షప్రదాయిని	99-00
45. వివాహజ్యోతిషమంజరి-మ్యారేజ్మ్యాచింగ్గైడ్ (సాయిగణపతిరెడ్డి)	99-00
46. మీపుట్టినతేదీనిబట్టి మీజీవితరహస్యాలు (న్యూమరాలజీ లైఫ్గైడ్) ..	99-00
47. మీఅదృష్టానికి (పేరు) నేమ్కరక్షన్ ..	99-00
48. న్యూమరాలజీ రెమిడిస్	99-00
49. మూకపంచశతీ	99-00
50. శ్రీరామకర్ణామృతం	99-00

51. రహస్యకుక్కుటశాస్త్రం	300-00
52. ఉపాసన విధానం	99-00
53. పంచమవేదం మహాభారతం	99-00
54. దేవుళ్ళు డాట్ కామ్	99-00
55. గణపతిభాష్యం	99-00
56. యజుర్వేద ఉపనయనవివాహప్రయోగమంజరి	99-00
57. నవయోగులు	99-00
58. ఆంధ్రప్రదేశ్లోనిదర్శించవలసిన ప్రముఖదర్గాలు	99-00
59. సకలదేవతాఅష్టోత్తరాలు(పెద్దది)-(180అష్టోత్తరశతనామావళులతో)	99-00
60. సకలదేవతా అష్టోత్తరశతనామావళులు (కేస్బైండింగ్)	216-00
61. సకలదేవతా సహస్రనామములు	99-00
62. ఆధ్యాత్మిక సూక్తి నిధి	99-00
63. బ్రాహ్మణులు గోత్రాలు,ప్రవరలు	99-00
64. సర్వదేవతాస్వరూపుడు శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు	99-00
65. శ్రీ లక్ష్మీసన్నిధి	99-00
66. శ్రీలక్ష్మీగణపతి హోమకల్పం	99-00
67. మార్షల్ఆర్ట్స్ 9 (కరాటే,కుంగ్ఫూనేర్చుకోండి)	99-00
68. మ్యాజిక్గైడ్	99-00
69. చదరంగం	99-00
70. పంచముఖ హనుమత్ వైభవం	63-00
71. గరుడపురాణం	40-00
72. మాఘపురాణం	36-00
73. శివపురాణం	36-00
74. వైశాఖపురాణం	36-00
75. కార్తీక పురాణం	36-00
76. కార్తీక పురాణం (చిన్నది)	25-00
77. సర్వకార్యసిద్ధికి రామాయణపారాయణ	63-00
78. పెద్దబాలశిక్ష	50-00
79. గాయత్రీ మహిమ	36-00
80. వృక్షదేవతలు	63-00
81. యాజుష స్కార్త సంస్కార చంద్రిక	200-00
82. సనాతనవైదిక బ్రాహ్మణస్మార్తాగమకల్పమ్	150-00
83. చతుర్వేదములు	120-00
84. నవగ్రహారాధన	120-00
85. తాళపత్ర సమాహార గోపురం	120-00
86. మనుధర్మ శాస్త్రం (వచనంలో...) (కేస్బైండు)	250-00

87. మానవధర్మములు	120-00
88. వేదమంత్ర సంహిత	120-00
89. సహస్రలింగార్చన	120-00
90. శ్రీ శివగీత	120-00
91. ద్వాదశఉపనిషత్తులు	120-00
92. పురాణపండవారి సౌందర్యలహరి	(కేస్ బైండింగ్) 250-00
(శ్లోకతాత్పర్యసహిత విపులవ్యాఖ్యతో)	సాదా 120-00
93. బృహత్ శివ స్తోత్ర రత్నాకరము	200-00
94. బృహత్ దేవీ స్తోత్రరత్నాకరము	200-00
95. బృహత్ విష్ణు స్తోత్రరత్నాకరము	200-00
96. కేదారనాథ్ బదరీనాథ్ యాత్రాగైడు	63-00
97. దక్షిణావృత శంఖములు	63-00
98. 108 దివ్యదేశాల విష్ణుక్షేత్రదర్శని	36-00
99. ధర్మసింధువు(కేస్ బైండింగ్)	270-00
100. భారతీయ శైవక్షేత్రయాత్రాదర్శిని	99-00
101. చిలుకూరి బాలాజీచరిత్ర	36-00
102. భగవత్ స్తుతి	63-00
103. సూర్యోపాసన	36-00
104. కాశీఖండం	250-00
105. దేవీభాగవతం	360-00
106. శ్రీ ఆంజనేయం	216-00
107. ధర్మసందేహాలు	216-00
108. ఆధ్యాత్మిక దైవిక వస్తువులు	250-00
109. రామాయణం	600-00
110. పోతన భాగవతం	900-00
111. శివమంత్రములు	63-00

8. వైద్య గ్రంథాలు

1. ఆహారం ఆరోగ్యం	36-00
2. మూలికావైద్య చిట్కాలు	36-00
3. ఆయుర్వేద వైద్య చిట్కాలు	30-00
4. గృహవైద్య రహస్యాలు	36-00
5. గృహవైద్యసారం	36-00
6. హోమియోవైద్యం (ద్వాదశలవణచికిత్స)	63-00
7. ప్రకృతివైద్యం	36-00
8. ఆహారం-వైద్యం	99-00

9. సంపూర్ణ ఆయుర్వేద-చిట్కా వైద్యం	99-00
10. ఆయుర్వేదమ్	36-00
11. ఆయుర్వేద మూలికావైద్యబీపిక	99-00
12. దుంపకూరలు, ఆకుకూరలు, కాయగూరలు (వాడకం - ఉపయోగాలు)	99-00
13. ఏకమూలికావైద్యం	99-00
14. అష్టాంగ హృదయం (4భాగాలు)	1200-00
15. రహస్యసిద్ధయోగవైద్యసారమ్	99-00
16. ప్రాథమిక హోమియోవైద్యం	99-00
17. ఒబెసిటీ	99-00
18. హెల్త్ గైడ్	99-00
19. ఆయుర్వేదం-జీవనవేదం	99-00
20. పుడ్ థెరపి	63-00
21. న్యూచురల్ థెరపి	99-00
22. సంపూర్ణ ఆరోగ్యానికి 20ని॥	63-00
23. కీళ్ళనొప్పులు మీ సమస్యలైతే...	99-00
24. యోగామంత్ర	63-00
25. యోగా మండే టు సండే	63-00
26. హెర్బల్ మెడిసిన్-హెల్త్ టుడే	99-00
27. హెల్త్ ఫైల్	108-00
28. వస్తుగుణపాఠం	250-00
29. రసాయన వాజీకరణ తంత్రం	150-00
30. వస్తుగుణ మకరందం	400-00
31. నాటువైద్యం -(కేస్ బైండ్)	360-00
32. నాటువైద్యం (చిన్నది)	99-00
33. ప్రాణాయామము-యోగ	63-00

9. అయ్యుష్ష - భవానీ రకాలు

1. శ్రీ అయ్యుష్ష లీలామృతం	30-00
2. శ్రీ అయ్యుష్ష భజనపాటలు	63-00
3. శ్రీ అయ్యుష్ష పూజాకల్పం	20-00
4. శ్రీ అయ్యుష్ష భక్తి గీతాలు	20-00
5. హారతిగైకొనుమా	40-00
6. శ్రీ అయ్యుష్ష దీక్ష F	10-00
7. శ్రీ అయ్యుష్ష భజనమాల F	10-00
8. శ్రీ అయ్యుష్ష నిత్యపూజ P	10-00

9. శ్రీ అయ్యప్ప నిత్యనియమావళి P	10-00
10. భవానీదీక్ష (శ్రీ భవానీ లీలామృతం)	36-00
11. దేవీలీలామృతం	99-00
12. శ్రీ దేవీ పూజాకల్పం	20-00
13. దేవీ భక్తిగీతాలు	20-00
14. భవానీదీక్ష P	10-00
15. దేవీ భక్తిమాల F	10-00
16. శ్రీ అయ్యప్ప భజనావళి	120-00
17. అయ్యప్పపూజావిధి (జేసుదాసుసాంగ్స్‌తో)	24-00

10. భజనలు - కీర్తనలు

1. అన్నమయ్య కీర్తనలు	20-00
2. శ్రీరామదాసు కీర్తనలు	20-00
3. సర్వదేవతా మంగళహారతులు	20-00
4. వసుంధర మంగళ హారతులు	25-00
5. సాభాగ్య దేవతా మంగళహారతులు	36-00
6. సర్వదేవతా భజనలు	36-00
7. చిట్టి పొట్టి పాటలు	10-00
8. జాతీయ గీతాలు	10-00
9. దేశభక్తి గీతాలు	36-00
10. పండుగలు-పుణ్యక్షేత్రాలు భక్తిగీతాలు	36-00
11. గొజ్జిళ్ళపాటలు,లాలిపాటలు,కోలాటపాటలు	36-00
12. అన్నమయ్య సంకీర్తనలు	99-00
13. పెళ్ళిపాటలు-స్త్రీలపాటలు	36-00
14. భక్తానంద భజనకీర్తనలు(ఓల్డ్‌సినిస్టెల్)	36-00
15. సర్వదేవతాభక్తిమణిమాల	36-00
16. బతుకమ్మ ఉయ్యాల పాటలు	36-00
17. అన్నమయ్య సంకీర్తనావిధి(1000కీర్తనలు)	270-00

11. హిట్స్ సాంగ్స్

1. ఘంటసాల భక్తిగీతాలు-భగవద్గీత	36-00
2. ఎస్.పి.బాలు భక్తిగీతాలు	36-00
3. ఘంటసాల సుమధురగీతాలు	99-00
4. పి. సుశీల సుమధురగీతాలు	99-00

5. ఎస్.పి. బాలు సుమధురగీతాలు	99-00
6. ఎస్.జానకి సుమధురగీతాలు	99-00
7. వేటూరి సుందరరామమూర్తిహిట్స్	99-00
8. సర్వదేవతా సినీభక్తిగీతాలు	99-00

12. స్త్రీలకు ఉపయుక్త పుస్తకములు

1. శ్రీకాంతామణి వంటలు (వెజ్)	63-00
2. శ్రీకాంతామణి వంటలు (నాన్ వెజ్)	63-00
3. శాకాహార వంటలు	30-00
4. మాంసాహారవంటలు	30-00
5. చిట్టిచిట్కాలు	30-00
6. అందానికి చిట్కాలు	30-00
7. పిల్లల పేర్లు (పెద్దది)	30-00
8. పిల్లల పేర్లు (చిన్నది)	10-00
9. లేటెస్ట్ ఎంబ్రాయిడరీ శాలీబోర్డర్స్	36-00
10. లేటెస్ట్ ఎంబ్రాయిడరీ డిజైన్స్	36-00
11. చిన్నారులకు చిరుతిళ్ళు	30-00
12. పసందైన ఫాస్ట్ ఫుడ్ వంటలు	30-00
13. వలావ్లు, ఫ్లైడ్ రైస్లు, వెరైటీరైస్లు	30-00
14. వేపుళ్ళు-ఇగుర్లు	30-00
15. బ్రేక్ ఫాస్ట్ వంటలు	30-00
16. పండుగలలో చేసుకొనే పిండివంటలు	30-00
17. మైక్రోవేవ్ వంటలు	99-00
18. సర్వదేవతాభక్తిమాల	36-00
19. పిల్లలపేర్లు (బాబు)	36-00
20. పిల్లలపేర్లు (పాప)	36-00
21. మోడ్రన్ మెహంది (గోరింటాకు డిజైన్స్)	36-00
22. మోడ్రన్ పిల్లలపేర్లు	99-00
23. నోరూరించే నాన్ వెజ్ వంటలు	99-00
24. మోడ్రన్ టైలరింగ్ (లేడీస్ & జంట్స్)	99-00

వివిధ రకాలు

ఎందరోమహానుభావులు	270-00
యోగాసనాలు	36-00
సూర్యనమస్కారములు	36-00
పొడుపు కథలు (చిన్నవి)	10-00

హిందీ-తెలుగు-స్వబోధిని	20-00
ఇంగ్లీషు-తెలుగు-స్వబోధిని	20-00
జనరల్ నాలెడ్జ్	20-00
నూరు ఎక్కాలు	10-00
1-100 టేబుల్ బుక్	10-00
1-100 టేబుల్ బుక్ (క్రాస్ సైజు)	4-50
శ్రీరామకోటి	27-00
శ్రీశివకోటి	27-00
మేజిక్	30-00
అంకెలతో గారడీ	30-00
హృదయస్పందన (కవితలు)	30-00
వాత్స్యయన కామసూత్రాలు	36-00
ఎ.పి.టూరిస్ట్ గైడు	36-00
ఇంద్రజాల రహస్యాలు	30-00
మహేంద్రజాల రహస్యాలు	30-00
శరీరభాష (బాడీ లాంగ్వేజ్)	99-00
క్రియాయోగం	36-00
ఆనందంగా జీవిద్దాం	99-00
హరిశ్చంద్ర నాటకం	50-00
వాత్సయనకామసూత్రాలు	99-00
పంచసాయకం	99-00
రతిరహస్యాలు	99-00
అనంగరంగం (కంభంపాటి స్వయంప్రకాష్)	99-00
శృంగారకేళి (కంభంపాటి స్వయంప్రకాష్)	99-00
గాయత్రీవిజ్ఞాన్	99-00
చింతామణి (నాటకం)	50-00
బాలనాగమ్మ	50-00
కాళహస్తి స్త్రీల వ్రతకథలు	36-00
కాళహస్తి రామాంజనేయ యుద్ధం(బదిరెడ్డి)	50-00
కాళహస్తి గోవింద నామాల భగవద్గీత	36-00
కాళహస్తి గృహవాస్తు చింతామణి	99-00
కాళహస్తి గృహవాస్తు మర్కాలు (భైండు)	63-00
రామరాయవాస్తుశాస్త్రం(ముద్దగడరామరావు)	90-00
ఎం.ఎస్.ఆర్.హనుమాన్ చాలీసా	10-00
ఎం.ఎస్.ఆర్.సుందరకాండ	80-00
బ్రహ్మంగారిజీవితచరిత్ర (జవంగుల)	125-00
శ్రీ ఆదిశంకరాచార్య దివ్యచరితామృతం	40-00

కాశీరామేశ్వర మజలీ కథలు	63-00
శ్రీలలితాసహస్రనామము(భాస్కరభాష్యం)	600-00
ప్రకృతిసిద్ధాంతములు-వేదవిజ్ఞానము-ఫలితజాతక సూత్రములు	595-00
ముదుండి విశ్వనాథరాజుగారి గ్రంథములు	
విశ్వకర్మ ప్రకాశము	80-00
ప్రాచీనవాస్తుశాస్త్రాలు-ఆధునికవాస్తుపరిశీలన	250-00
నారద సంహిత	150-00
వాస్తురాజవల్లభము-మూలానువాదము	60-00
మయమతము - వచనము	80-00
బృహత్సంహిత - వచనము	160-00
వాస్తువిజ్ఞానజ్యోతి
పురోహిత దర్శని (గోరసవీరభద్రాచార్య)
విశ్వకర్మవాస్తువిద్యారహస్యములు
వాస్తు విజ్ఞాన చంద్రిక
మహాదశా పారిజాతం
వాస్తు నారాయణీయం	120-00
యోగావళీఖండం	120-00
ముహూర్తసింధువు	150-00
సర్వార్థచంద్రిక (4భాగాలు)	1208-00
మీరే న్యూమరాలజిస్ట్ (డావూడ్)	370-00
నిర్ణయసింధు (2భాగాలు)	590-00
సాయి...	45-00
శ్రీ దుర్గానందలహరి	200-00
ఆరతిసాయిబాబా	11-00
ప్రతిష్ఠకల్పః(సాగి నరసింహమూర్తి)	500-00
తాజుద్దీన్ బాబా సచ్చరిత్ర	100-00

**సుమారు 100 సం॥రాలునాటి ప్రాచీన ప్రతులు తిరిగి
ఈ క్రింది గ్రంథములు ప్రచురించబడినవి.**

శ్రీరామ మంత్రానుష్ఠానము	300-00
శ్రీరామనవరాత్రోత్సవకల్పః	300-00
సీతారామ కథా సుధ అయోధ్యకాండ	200-00
సీతారామ కథా సుధ బాలకాండ	150-00
అరణ్యకాండ	100-00
శ్రాద్ధము ఎందుకు పెట్టాలి ? షోడశ సంస్కారములు	200-00
స్మార్త కాపర్ణి కారికలు	200-00
నవుంసక సంజీవనము, వైద్య శిరోమణి	200-00
విషవైద్య చింతామణి	200-00

హేమాద్రి సూరిణా ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయః	300-00
సర్వమూలికా గుణరత్నాకరం	300-00
ఆపస్తంబీయ ధర్మసూత్రాలు	300-00
సర్వశాంతి దర్పణం - అపర ప్రయోగ దర్పణం	200-00
గణకరంజని	200-00
సంతాన దీపిక	200-00
తిథినిర్ణయ కాణ్డః	250-00
ముహూర్త దర్పణం	200-00
జ్యోతిష శాస్త్ర రత్నము (శ్రీపతిజాతక పద్ధతి)	250-00
లఘుతాచకము	200-00
శ్రీ వైఖనస పైతృమేదిక ప్రయోగః	300-00
స్మృతి రత్నాకరము (ధర్మశాస్త్రం)	400-00
జాతకామృతతసారం	300-00
జాతక బోధిని	300-00
సంగీత విద్యాదర్పణం	300-00
సంగీత సర్వార్థసారసంగ్రహం	300-00
ముహూర్త మార్తాండం(చీకతాత్పర్యం)	450-00
జాతకరహస్యం	200-00
రాజమార్తాండం	200-00
ఆయుర్దాయదీపిక	200-00
వైద్యామృతం	200-00
అనుపానమంజరీ	200-00
నవగ్రహశాంతి విధానం-ఉదకశాంతి విధిః	200-00
చికిత్సరత్నము	200-00
స్వరచింతామణి	200-00
ద్వాదశలోహ భస్మవిధానం	200-00
దైవజ్ఞయశో విభూషణం	200-00
అనుపాన రత్నకరము	200-00
కాలామృతము	250-00
దైవజ్ఞకర్ణామృతము	300-00
రసేంద్ర చింతామణి	300-00
రసరత్న సముచ్చయం	300-00
వస్తుగుణరత్నాకరము	300-00
హోరానుభవదర్పణము	360-00
విశ్వకర్మ ప్రకాశిక వాస్తుశాస్త్రము	250-00
స్త్రీజన కల్పవల్లి	450-00
సంగీత సర్వార్థ సంగ్రహం	300-00
సంగీత సుధాసంగ్రహము	250-00
అర్క ప్రకాశము	200-00
సంగీత మార్తాండము	200-00
సంగీత ప్రథమబోధిని	200-00

వైద్యకల్పతరువు	200-00
రసప్రదీపిక	250-00
గణకానందము	250-00
శ్రీ లలితాసహస్రనామావళిః-వివరణాత్మక భావంతో	200-00
నవచండీ వేదోక్త శ్రీ దేవీ పూజాకల్పం	200-00
శ్రీ గాయత్రీ అనుష్ఠాన తత్త్వప్రకాశిక	360-00
సంగీతమార్తాండము	250-00
సారావళి	360-00
భేషజకల్పము	200-00
గురుశిష్య ఆయుర్వేద వైద్యచింతామణి	360-00
జాతకమణి	200-00
సర్వశకున ప్రకాశిక	200-00
యాజుష ప్రయోగ చంద్రిక	250-00
శిక్షావల్లీ-ఆనందవల్లీ-భృగువల్లీ	300-00
వసంతరాజ శకునము	250-00
తోట్టి వైద్యం	450-00
జ్యోతిష సిద్ధాంత సంగ్రహము (పంచాంగ గణితం)	300-00
సహస్ర యోగప్రకాశిక	300-00
శ్రీవిద్యారహస్యం	290-00
మహర్షుల చరిత్ర 1,3 300+300	
వేంకట సోమయాజీయం అను ధర్మశాస్త్రకాండము	250-00
శ్రీఆంజనేయం	216-00
రాశితుల్యవత్సర ఫలితం	200-00
నాడి జ్యోతిష విశ్లేషణ	400-00
రహస్యకుక్కుటశస్త్రం	300-00
స్త్రీ ధర్మరత్న బాండాగారము	200-00
శైవోత్సవరత్నాకరం	300-00
యాజుషప్రయోగ చింతామణి	300-00
సుస్వర ఋగ్వేద ప్రయోగదర్శిని	300-00
ఆయుర్వేద వైద్య సంగ్రహం	300-00
వశిష్ట సంహిత	360-00
హోమియోపతి గృహవైద్యం	200-00
వ్రతచూడామణి	300-00
వైశ్యధర్మప్రకాశిక	300-00
ఆలయ నిత్యార్చన పద్ధతి	200-00
స్త్రుతిముక్తాఫలం	300-00
ఆపస్తంబయల్లాజీయమ్	300-00
జ్యోతిషశాస్త్రసంగ్రహము	200-00
కర్మవిపాకాఖ్యయం	360-00
ముహూర్త రత్నావళి	250-00
సుదివిలోచనం	300-00
ఉత్తర కాలామృతం	200-00
సర్వవిషయ సర్వస్వసంగ్రహం	200-00

అరుదైన పాత పంచాంగములు, వ్రతకథలు,
పురాణములు, ఆరాధన గ్రంథములు,
సుప్రభాతములు, మహాత్మ్యములు, సహస్రనామములు,
పూజావిధానములు, స్తోత్రాలు, ప్రామాణిక గ్రంథములు,
కథలు, జ్యోతిష, వాస్తు, వైద్య, మంత్రశాస్త్రాది ఆధ్యాత్మిక
గ్రంథములకు

మోహన్ పబ్లికేషన్స్

ఆధ్యాత్మిక గ్రంథనిలయం

కోటగుమ్మం, అజంతా హోటల్ ఎదుట,
రాజమహేంద్రవరం.

www.mohanpublications.com

From :

☎ : 0883-246 25 65

MOHAN PUBLICATIONS

Fort Gate, Opp : Ajanta Hotel

Rajahmundry-533 101 (a.p.)

mohan
PUBLICATIONS

ఆధ్యాత్మిక గ్రంథనిలయం

ఉచిత Pdf బుక్స్ కై : - www.granthanidhi.blogspot.in

ఆధ్యాత్మిక, జ్యోతిష, వాస్తు, ఆయుర్వేద,
మంత్రశాస్త్రాది అనేక విషయాలు
తెలుసుకొండి... ఫ్రీబుక్స్
MOHAN PUBLICATIONS
పేజ్ లైక్ చేయండి.

granthanidhi
THE TREASURE OF PAGES
FIRST EVER TELUGU FREE E-BOOKS
DOWNLOADING WEB PORTAL
www.granthanidhi.com

Kinige.com

మా ఇ-బుక్స్ కినిగె ద్వారా కానుకగా
చేసుకొనే వచ్చును.

dailyhunt

మా ఇ-బుక్స్ డైలీహంట్ ద్వారా
అత్యధిక డిస్కంట్ ఆఫర్ లతో లభించును.